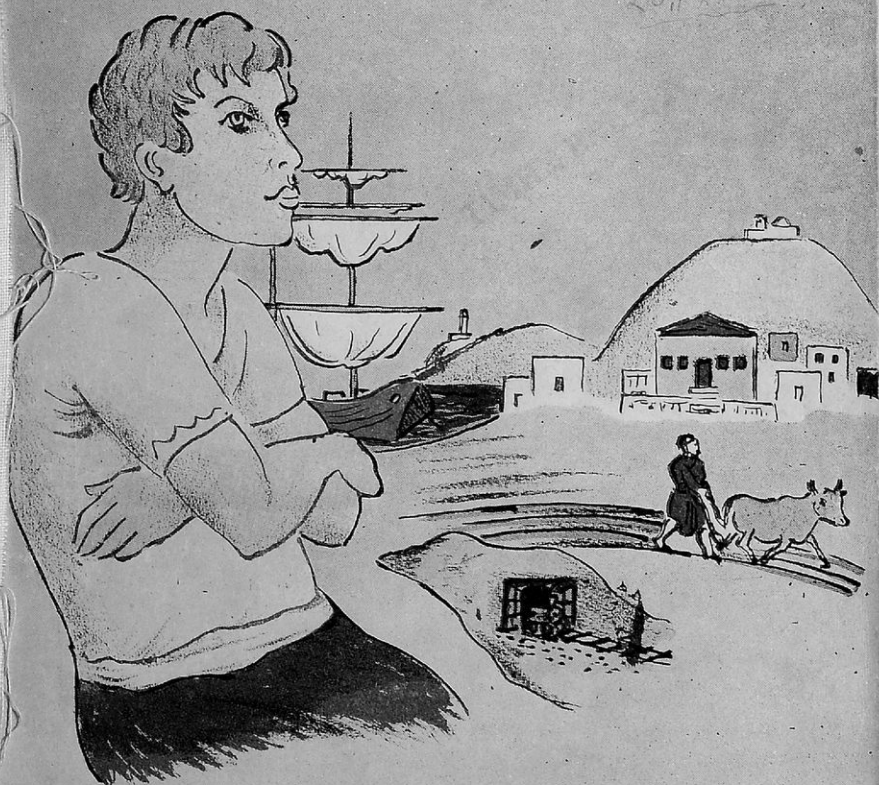

1369 *Trayman*
Ο ΔΡΟΜΟΣ 54
ΤΗΣ ΖΩΗΣ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟΝ Ε΄ ΤΑΞΕΩΣ

Δ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΠΟΥΛΟΥ - Δ. ΚΑΡΝΑΒΟΥ - Σ. ΔΟΥΦΕΞΗ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ Δ. Ν. ΤΖΑΚΑΚΗ ΣΕ ΔΕΛΦΙΝΑ ΔΡΑΜΜΑΤΙΚΑ ΣΙΑ

1369
Δ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΠΟΥΛΟΥ - Δ. ΚΑΡΝΑΒΟΥ - Σ. ΔΟΥΦΕΞΗ
ΔΗΜΟΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ

Ο ΔΡΟΜΟΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟΝ Ε΄ ΤΑΞΕΩΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΕΚΔΟΣΙΣ Α

Ἀριθ. Ἐγκριτ. Ἀποφάσεως 51231/51232. 20/8/934.

Ἀντίτυπα 17.500

ΤΙΜΗ ΕΝΕΚΕΝ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
Δ. Ν. ΤΖΑΚΑ, Σ. ΔΕΛΑΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ ΚΑΙ ΣΙΑ
ΟΔΟΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 81Α
ΑΘΗΝΑΙ
1934

Πᾶν γνήσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφήν τῶν συγ-
γραφέων καὶ τὴν σφραγίδα τῶν ἐκδοτῶν.

Handwritten signature and notes, including the word 'Κυριότητα' (Ownership) and other illegible scribbles.

1. Προσευχὴ τῶν παιδίων.

ὦ Θεὲ τοῦ παντός, ὁ ἀφθόνως.
τάγαθὰ εἰς τὸν κόσμον σου χύσας,
ὁ τὰ ἄνθη μὲ μύρον ποτίσας
καὶ τὰ ἄστρα ἐνδύσας μὲ φῶς·

ὄν ὕμνεϊ τῶν πτηνῶν ἡ χορεία
καὶ ὁ φλοῖστος τοῦ ρύακος ψάλλει,
ὄν τῆς φύσεως ψάλλουν τὰ κάλλι,
Πλάστα, σὺ ὁ τῶν ὅλων τροφός·

χείλη παιδίων τολμοῦν νὰ σ' ὑμνήσουν·
εὐμενὲς οὖς, ὦ Ὑψιστε, τεῖνε !
ἀσθενὲς ἡ φωνὴ μας ἂν εἶναι,
εἶναι ὅμως φωνὴ τῆς ψυχῆς.

Φώτισόν μας εἰς τὸ θέλημά σου·
Σὺ γενοῦ ποδηγέτης μας θεῖος,
ἵνα ὅλος μας οὗτος ὁ βίος
ὕμνος γίνῃ πρὸς Σὲ συνεχής.

Ἄγγελ. Βλάχος

2. Τὸ εἰκόνισμα τῆς Παναγίας.

1. Τὸ 1821 ἡ Κρήτη εἶχεν ἐπαναστατήσει κατὰ τῶν Τούρκων, ὅπως καὶ ὅλη ἡ ἄλλη Ἑλλάς.

Κατὰ τὸν ἀγῶνα τοῦτον ἐν μικρὸν χωρίον τῆς Κρήτης, ἐκινδύνευεν ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν νὰ πέσῃ εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν. Οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου ἦσαν ὀλίγοι, ἐνῶ οἱ ἐπερχόμενοι Τούρκοι πολλοί. Διὰ τοῦτο ἀπεφάσισαν νὰ ἐγκαταλείψουν τὰς οἰκίας των καὶ νὰ ζητήσουν σωτηρίαν διὰ τῆς φυγῆς.

Πλησίον τοῦ χωρίου ὑπῆρχεν ἐν μέγα σπήλαιον, τοῦ ὁποίου ἡ εἴσοδος ἦτο κρυμμένη ἐντὸς βάτων καὶ ἦτο ἀδύνατον εἰς τὸν ἐχθρὸν νὰ τὴν ἀνακαλύψῃ. Ἐκεῖ ἐσκέφθησαν νὰ καταφύγουν, διὰ νὰ κρυφθοῦν.

Ἐλαβον τὰ πράγματά των καὶ ἐξεκίνησαν. Ἦσαν περὶ οὐ τριακόσιοι ἄνθρωποι. Προηγοῦντο αἱ μητέρες μετὰ τὰ τέκνα των εἰς τὰς ἀγκάλας, αἱ γραῖαι καὶ οἱ γέροντες κρατοῦντες μικρὰ δέματα μετ' ἐνδύματα καὶ ἄλλα πράγματα τῆς πρώτης ἀνάγκης· ἔπειτα ἠκολούθουν οἱ ἄνδρες καὶ τὰ μεγάλα παιδιά φορτωμένοι μετ' ἐφαπλώματα, στρώματα, τροφὰς καὶ ὅ,τι πολῦτιμον εἶχον.

Ἐπροχώρουν σιωπηλοί, χωρὶς ν' ἀνταλλάσσουν λέξιν, φοβούμενοι μὴ τοὺς ἐννοήσουν οἱ Τούρκοι, καὶ μόνον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἔστρεφον τὴν κεφαλὴν εἰς τὰ ὀπίσω, διὰ νὰ χαιρετίσουν τὰς προσφιλεῖς κατοικίας των, τὰς ὁποίας ἴσως δὲν θὰ ἐπανέβλεπον.

Τὸ σπήλαιον ἀπεῖχεν ἀπὸ τὸ χωρίον ἡμίσειαν ὥραν· τόσον ἀπεῖχον καὶ οἱ ἐχθροὶ ἀπὸ τὸ χωρίον.

Ἐπλησίαζον νὰ φθάσουν εἰς τὸ σπήλαιον, ὅτε αἴφνης ἀκούεται μία φωνή. «Ἀχ! τὶ ἔπαθα!»

Ὅλοι ἐστράφησαν διὰ νὰ ἴδουν τί συμβαίνει. Ἐφοβήθησαν μήπως ἐφάνησαν οἱ ἐχθροί. Ἡ φωνὴ ἦτο τοῦ

Μανώλη, ἐνὸς νέου μὲ ὑψηλὸν ἀνάστημα καὶ μὲ γενναίαν καρδίαν.

Ἡ μήτηρ του, ἡ ὁποία ἐπροχώρει ἐμπρός, μόλις ἤκουσε τὴν φωνὴν του, ἔτρεξε πλησίον του τρομαγμένη καὶ τὸν ἠρώτησε.

— «Τί ἔπαθες, παιδί μου;»

— «Μάννα», ἀπεκρίθη μὲ τρέμουσαν φωνήν, «ἐλησμόνησα τὸ εἰκόνισμα τῆς Παναγίας!»

Ἡ μήτηρ του ἐταράχθη καὶ ὠχρίασε. Τὰ γόνατά της ἐλύθησαν καὶ μόλις ἀκουομένη τὸν ἐρωτᾷ.

— «Καὶ τώρα, Μανώλη;»

— «Τώρα», ἀπεκρίθη ὁ Μανώλης, προσβλέπων τὴν μητέρα του εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, διὰ νὰ ἴδῃ ποίαν ἐντύπωσιν θὰ τῆς προξενήσῃ ἡ ἀπόφασίς του. «Τώρα θὰ γυρίσω στὸ σπίτι νὰ τὸ πάρω».

Καθὼς ἤκουσε τοὺς λόγους τούτους ἡ δυστυχὴς μήτηρ ἔγινεν ὠχροτέρα, οἱ πόδες της ἔτρεμον περισσότερον καὶ ἡ καρδιά της ἐκτύπα δυνατά. Ὁ κίνδυνος τώρα ἦτο μεγαλύτερος. Ἔως οὗτου φθάσῃ εἰς τὸ χωρίον ὁ Μανώλης, οἱ Τοῦρκοι θὰ ἦσαν πολὺ πλησίον καὶ θὰ τὸν ἔβλεπον.

«Παιδί μου, μή!» ἐπανέλαβε κλονιζομένη ἡ ταλαίπωρος μήτηρ, ἡ ὁποία μὲ τὴν φαντασίαν της ἐνόμιζεν ὅτι βλέπει τὸ παιδί της πῖπτον αἰμόφυρτον, νεκρὸν ἀπὸ τὰς σφαίρας τῶν ἐχθρῶν.

«Μανώλη», λέγει εἰς γέρον λαμβάνων τὸν νέον ἀπὸ τῆς χειρὸς. «Ὅ,τι ἔγινεν, ἔγινε. Θὰ χάσῃς τὴν μάννα σου, ἂν φύγῃς· θὰ πεθάνῃ ἀπὸ τὸν φόβον της γιὰ σένα».

Ὁ Μανώλης ἀπέσπασεν ἡσύχως τὴν χεῖρά του ἀπὸ τῆς χειρὸς τοῦ γέροντος καὶ μὲ φωνὴν συγκινητικὴν ἀπαντᾷ:

— «Ἡμπορῶ νὰ θυσιάσω τὴ ζωὴ μου, ἀλλὰ δὲν

2. Τὸ εἰκόνισμα τῆς Παναγίας.

1. Τὸ 1821 ἡ Κρήτη εἶχεν ἐπαναστατήσει κατὰ τῶν Τούρκων, ὅπως καὶ ὅλη ἡ ἄλλη Ἑλλάς.

Κατὰ τὸν ἀγῶνα τοῦτον ἐν μικρὸν χωρίον τῆς Κρήτης, ἐκινδύνευεν ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν νὰ πέσῃ εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν. Οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου ἦσαν ὀλίγοι, ἐνῶ οἱ ἐπερχόμενοι Τούρκοι πολλοί. Διὰ τοῦτο ἀπεφάσισαν νὰ ἐγκαταλείψουν τὰς οἰκίας των καὶ νὰ ζητήσουν σωτηρίαν διὰ τῆς φυγῆς.

Πλησίον τοῦ χωρίου ὑπῆρχεν ἐν μέγα σπήλαιον, τοῦ ὁποῖου ἡ εἴσοδος ἦτο κρυμμένη ἐντὸς βάτων καὶ ἦτο ἀδύνατον εἰς τὸν ἐχθρὸν νὰ τὴν ἀνακαλύψῃ. Ἐκεῖ ἐσκέφθησαν νὰ καταφύγουν, διὰ νὰ κρυφθοῦν.

Ἐλαβον τὰ πράγματά των καὶ ἐξεκίνησαν. Ἦσαν περὶ τοὺς τριακόσιοι ἄνθρωποι. Προηγοῦντο αἱ μητέρες μετὰ τὰ τέκνα των εἰς τὰς ἀγκάλας, αἱ γραῖαι καὶ οἱ γέροντες κρατοῦντες μικρὰ δέματα μετὰ ἐνδύματα καὶ ἄλλα πράγματα τῆς πρώτης ἀνάγκης· ἔπειτα ἠκολούθουν οἱ ἄνδρες καὶ τὰ μεγάλα παιδιά φορτωμένοι μετὰ ἐφαπλώματα, στρώματα, τροφὰς καὶ ὅ,τι πολῦτιμον εἶχον.

Ἐπροχώρουν σιωπηλοί, χωρὶς ν' ἀνταλλάσσουν λέξιν, φοβούμενοι μὴ τοὺς ἐννοήσουν οἱ Τούρκοι, καὶ μόνον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἔστρεφον τὴν κεφαλὴν εἰς τὰ ὀπίσω, διὰ νὰ χαιρετίσουν τὰς προσφιλεῖς κατοικίας των, τὰς ὁποίας ἴσως δὲν θὰ ἐπανέβλεπον.

Τὸ σπήλαιον ἀπεῖχεν ἀπὸ τὸ χωρίον ἡμίσειαν ὥραν· τόσον ἀπεῖχον καὶ οἱ ἐχθροὶ ἀπὸ τὸ χωρίον.

Ἐπλησίαζον νὰ φθάσουν εἰς τὸ σπήλαιον, ὅτε αἴφνης ἀκούεται μία φωνή. «Ἀχ! τὶ ἔπαθα!»

Ὅλοι ἐστράφησαν διὰ νὰ ἴδουν τί συμβαίνει. Ἐφοβήθησαν μήπως ἐφάνησαν οἱ ἐχθροί. Ἡ φωνὴ ἦτο τοῦ

Μανώλη, ἐνὸς νέου μὲ ὑψηλὸν ἀνάστημα καὶ μὲ γενναίαν καρδίαν.

Ἡ μήτηρ του, ἡ ὁποία ἐπροχώρει ἐμπρός, μόλις ἤκουσε τὴν φωνὴν του, ἔτρεξε πλησίον του τρομαγμένη καὶ τὸν ἠρώτησε.

— «Τί ἔπαθες, παιδί μου;»

— «Μάννα», ἀπεκρίθη μὲ τρέμουσαν φωνήν, «ἐλησμόνησα τὸ εἰκόνισμα τῆς Παναγίας!»

Ἡ μήτηρ του ἐταράχθη καὶ ὠχρίασε. Τὰ γόνατά της ἐλύθησαν καὶ μόλις ἀκουομένη τὸν ἐρωτᾷ.

— «Καὶ τώρα, Μανώλη;»

— «Τώρα», ἀπεκρίθη ὁ Μανώλης, προσβλέπων τὴν μητέρα του εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, διὰ νὰ ἴδῃ ποίαν ἐντύπωσιν θὰ τῆς προξενήσῃ ἡ ἀπόφασίς του. «Τώρα θὰ γυρίσω στὸ σπίτι νὰ τὸ πάρω».

Καθὼς ἤκουσε τοὺς λόγους τούτους ἡ δυστυχὴς μήτηρ ἔγινεν ὠχροτέρα, οἱ πόδες της ἔτρεμον περισσότερον καὶ ἡ καρδιά της ἐκτύπα δυνατά. Ὁ κίνδυνος τώρα ἦτο μεγαλύτερος. Ἔως οὗτου φθάσῃ εἰς τὸ χωρίον ὁ Μανώλης, οἱ Τοῦρκοι θὰ ἦσαν πολὺ πλησίον καὶ θὰ τὸν ἔβλεπον.

«Παιδί μου, μή!» ἐπανέλαβε κλονιζομένη ἡ ταλαίπωρος μήτηρ, ἡ ὁποία μὲ τὴν φαντασίαν της ἐνόμιζεν ὅτι βλέπει τὸ παιδί της πῖπτον αἰμόφυρτον, νεκρὸν ἀπὸ τὰς σφαίρας τῶν ἐχθρῶν.

«Μανώλη», λέγει εἰς γέρον λαμβάνων τὸν νέον ἀπὸ τῆς χειρὸς. «Ὅ,τι ἔγινεν, ἔγινε. Θὰ χάσῃς τὴν μάννα σου, ἂν φύγῃς· θὰ πεθάνῃ ἀπὸ τὸν φόβον της γιὰ σένα».

Ὁ Μανώλης ἀπέσπασεν ἡσύχως τὴν χεῖρά του ἀπὸ τῆς χειρὸς τοῦ γέροντος καὶ μὲ φωνὴν συγκινητικὴν ἀπαντᾷ:

— «Ἡμπορῶ νὰ θυσιάσω τὴ ζωὴ μου, ἀλλὰ δὲν

ἀφίνω τὴν Παναγία μας στὰ χέρια τῶν Τούρκων. Παρασταθῆτε στὴ μάνα μου...».

Καὶ ὥς νὰ ἡλεκτρίσθῃ ἐκ τῶν ιδίων του λόγων, ὤρμησε τρέχων πρὸς τὸ χωρίον, χωρὶς οὔτε μίαν φορὰν νὰ στρέψῃ τὰ βλέμματά του πρὸς τὴν μητέρα. Ἐφοβεῖτο μήπως ὅ,τι δὲν κατώρθωσαν τοῦ γέροντος τὰ λόγια, κατορθώσουν οἱ δακρυσμένοι ὀφθαλμοὶ τῆς μητρός!

Ἡ δυστυχὴς μήτηρ ἄφωνος καὶ ἀκίνητος παρηκολούθει μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς τὸν Μανώλην. Ἐστάθησαν καὶ οἱ ἄλλοι χωρικοί, διὰ νὰ μὴν ἀφήσουν τὴν μητέρα μόνην.

2. Ταχὺς ὥς χελιδὼν ὁ Μανώλης διασκελίζει φράκτας καὶ βράχους, πηδᾷ λάκκους καὶ χάνδακας, διὰ νὰ συντομεύσῃ τὴν ἀπόστασιν. Πλησιάζει νὰ φθάσῃ εἰς τὸ χωρίον. Ὀλίγον ἀκόμη καὶ θὰ ἐκρύπτετο ὀπίσθεν τῶν πρώτων οἰκίσκων τοῦ χωρίου.

Ἡ στιγμὴ αὐτὴ ἦτο φοβερὰ διὰ τὴν μητέρα. Εἴκοσι, δέκα, πέντε βήματα ἀκόμη καὶ δὲν θὰ τὸν βλέπῃ πλέον θὰ τὸν χάσῃ ἴσως διὰ παντός. Ἐως τώρα ἐκράτει τὰ δάκρυά της· τώρα ὅμως, ὅτε πλέον δὲν τὸν ἔβλεπε, οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς ἐγέμισαν δάκρυα καὶ κλαίουσα ἐφώναζε· «Μανώλη μου! παιδί μου!»

Οἱ ἐχθροὶ εἶχον εἰσέλθει ἤδη εἰς τὸ χωρίον καὶ ἐξετάζοντες τὰς πρώτας αὐτοῦ οἰκίας ἐξέσπων εἰς ὕβρεις καὶ βλασφημίας. Ἦλπιζον ὅτι θὰ εὕρισκον εἰς αὐτὸ πολλὰ λάφυρα, ἀλλὰ τώρα ἔβλεπον ὅτι τίποτε δὲν εἶχον ἀφήσει οἱ χριστιανοί.

Ὁ Μανώλης δὲν ἔβλεπεν ἀκόμη τοὺς ἐχθρούς, ἤκουεν ὅμως τὰς φωνάς των. Ἐν τούτοις δὲν ἐδειλίασεν. Εἰσέρχεται γρήγορα εἰς τὴν πτωχικὴν οἰκίαν των, λαμβάνει ἀπὸ τὸ κοίλωμα τοῦ καπνισμένου τοίχου τὸ εἰκόνισμα καὶ τὸ ἀσπάζεται μὲ μεγάλην εὐλάβειαν. Κατὰ τὴν στιγμὴν

ἐκείνην ἐνεθυμήθη τὰ λόγια τοῦ γέροντος : «Θὰ χάσης τὴν μάννα σου . . .». Προσβλέπει τὸ εἰκόνισμα τῆς Παναγίας, τὴν παρακαλεῖ νὰ τὸν βοηθήσῃ καὶ ἐξέρχεται ἀπὸ τὸ οἰκίσκον τρέχων μὲ ὅλην του τὴν δύναμιν πρὸς τὴν μητέρα του.

Στιγμαὶ ἐπέρασαν, ἀφ' οὔτου ἡ μήτηρ τοῦ Μανώλη ἤρχισε νὰ φωνάζῃ κλαίουσα. Στιγμαὶ ἦσαν, ἀλλ' ἡ μήτηρ του ἐνόμισεν ὅτι χρόνια ὁλόκληρα ἐπέρασαν ἀπὸ τὴν στιγμὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἔπαυσε νὰ τὸν βλέπῃ. Μόνη αὐτὴ ἤκουε πυροβολισμούς, ἔβλεπε γιαταγάνια ν' ἀστράπτουν, ἤκουε βογγητούς . . . ἐνῶ οἱ ἄλλοι οὔτε ἤκουον οὔτε ἔβλεπον τίποτε . . .

Αἴφνης χαρμόσυνοι φωναὶ ἠκούσθησαν παντοῦ. Ὁ Μανώλης ἐφάνη ἀπὸ μακρὰν. Ἡ μήτηρ σπογγίζει τοὺς ὀφθαλμούς της, διὰ νὰ βλέπῃ καλύτερα.

Ἔνα «γεια σου, Μανώλη!» ἐξέφυγεν ἀπὸ ὅλα τὰ στόματα. Ἡ «Παναγία μαζί σου», ἠυχήθη ἡ μήτηρ.

Καὶ ὁ Μανώλης ἔτρεχεν, ἤρχετο.

Ἄλλ' ἰδοὺ θέαμα φοβερόν, φρικτὸν δι' ὅλους, κεραυνὸς διὰ τὴν μητέρα. Οἱ Τοῦρκοι φθάνουν εἰς τὰς τελευταίας οἰκίας τοῦ χωρίου. Μετ' ὀλίγον θὰ ἐξέλθουν ἀπὸ τὸ χωρίον, θὰ ἴδουν τὸν Μανώλην, θὰ ἴδουν καὶ τοὺς ἄλλους χωρικούς. Καὶ τότε;...

Ὅλοι τρέμουν ἐκ τοῦ φόβου, δὲν ἀναπνέουν πλέον καὶ ἡ μήτηρ φαίνεται ὡς νεκρά. Ἄλλ' ὁ Μανώλης πετᾷ, δὲν πατεῖ πλέον εἰς τὴν γῆν. Νομίζεις ὅτι θεία δύναμις τὸν ὠθεῖ πρὸς τὰ ἐμπρός. Ὁ Μανώλης ἔρχεται, ὁ Μανώλης ἤλθε.

Τρέχουν ὅλοι εἰς τὸ σπήλαιον. Ἐκεῖ μέσα κρύπτονται καλὰ καὶ δὲν διατρέχουν πλέον κανένα κίνδυνον.

(Κατὰ *Ι. Δαμβέρη*)

3. Φιλοστοργία τῶν πελαργῶν.

Εἰς ἓν χωρίον τῆς Θεσσαλίας, ἐπὶ τῆς στέγης μιᾶς παλαιᾶς οἰκίας, ὑπῆρχε μεγάλη καὶ ἄτεχνος φωλεὰ κατεσκευασμένη ἐκ καλάμων καὶ ξηρῶν χόρτων. Ἐπὶ πολλὰ ἔτη, κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς ἀνοιξέως, ἔβλεπον οἱ χωρικοὶ ὑπόλευκον ζεύγος πελαργῶν νὰ ἔρχεται καὶ νὰ ἐγκαθίσταται εἰς τὴν ἀγαπητὴν του στέγην. Ἵσταντο ἐκεῖ καὶ οἱ δύο ἐπὶ τοῦ

ἐνὸς ποδὸς καὶ ἐκροτάλιζον μὲ τὸ ῥάμφος των ὡς νὰ ἐχαιρέτιζον τὴν ἀγαπητὴν κατοικίαν των, ὅπου εἶχον ἀναθρέψει τόσα τέκνα ἕως τότε.

Μίαν πνιγερὰν ἡμέραν τοῦ θέρους οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου ἦσαν εἰς τοὺς ἀγρούς καὶ ἐθέριζον. Αἵφνης δυνατοὶ κωδωνισμοὶ ἐκ τοῦ κωδωνοστασίου τῆς ἐκκλησίας ἀναγγέλλουν κίνδυνον. Μετ' ὀλίγον μία φωνὴ ἀκούεται ἀπὸ παντοῦ:

— Πυρκαϊά! Πυρκαϊά!

Οἱ χωρικοὶ ἔντρομοι τρέχουν ἐκ τῶν ἀγρῶν εἰς τὸ χωρίον, διὰ νὰ σώσουν τὰς οἰκίας των. Ἄλλ' ὅτε ἤλθον εἰς τὸν τόπον τῆς πυρκαϊᾶς, εἶδον ὅτι μόνον ἡ οἰκία ἐπὶ τῆς ὁποίας οἱ πελαργοὶ εἶχον κτίσει τὴν φωλεάν των, εἶχε περικυκλωθῇ ὑπὸ τῶν φλογῶν. Τότε ὅλοι μὲ μεγίστην

προθυμίαν προσεπάθουν νὰ σώσουν τὴν οἰκίαν ἐκείνην.

Ἀλλὰ δὲν ἦτο εὐκόλον πράγμα. Τὸ πῦρ εἶχε διαδοθῇ. Αἱ φλόγες ἐξήρχοντο ἐκ τῶν παραθύρων καὶ ἡ στέγη ἤρχισε ν' ἀναφλέγεται. Ἐνῶ δὲ οἱ χωρικοὶ κατεγίνοντο νὰ σώσουν ὅτι ἦτο δυνατόν ἐκ τῆς καιομένης οἰκίας, αἶφνης εἰς πελαργὸς ἔρχεται ὀρμητικῶς πετῶν ἐκ τοῦ λειμῶνος καὶ διευθύνεται πρὸς αὐτήν. Ἦτο ἡ μήτηρ τῶν μικρῶν πελαργῶν, οἱ ὅποιοι εὐρίσκοντο ἐντὸς τῆς φωλεᾶς ἐπὶ τῆς στέγης καὶ τοὺς ὁποίους αἱ φλόγες καὶ νέφος καπνοῦ εἶχον τώρα περικυκλώσει.

Ἡ δυστυχὴς μήτηρ ἔντρομος πετᾷ πέριξ τοῦ καπνοῦ καὶ τῶν φλογῶν. Τέλος λαμβάνει τολμηρὰν ἀπόφασιν· εἰσορμᾷ διὰ μέσου τῶν φλογῶν, καὶ μετ' ὀλίγον ἐξέρχεται μὲ τὸ ῥάμφος της κρατεῖ μικρὸν πελαργόν, τὸν ὅποιον καταθέτει εἰς τὴν ῥίζαν ἑνὸς δένδρου. Εὐθὺς ὑψώνεται πάλιν καὶ εἰσορμᾷ ἐκ νέου εἰς τὰς φλόγας, αἱ ὁποῖαι ἐν τῷ μεταξὺ εἶχον γίνεαι μεγαλύτεραι, καὶ μετ' ὀλίγον ἐξέρχεται μὲ δεύτερον νεοσσόν. Τώρα αἱ πτέρυγές της ἐκάησαν ὀλίγον, ἀλλ' ἡ φιλόστοργος μήτηρ δὲν ἀνησυχεῖ διὰ τὰς πτέρυγάς της. Ἀφίνει τὸ τέκνον της πλησίον τοῦ πρώτου καὶ ὀρμᾷ ἀκράτητος ἐκ τρίτου διὰ μέσου τοῦ καπνοῦ καὶ τῶν φλογῶν εἰς τὴν φωλεάν, διὰ νὰ σώσῃ καὶ τοὺς ἄλλους δύο νεοσσούς.

Οἱ χωρικὲς ἀνέμενον μὲ βαθεῖαν συγκίνησιν νὰ ἴδουν τὴν ἡρωϊκὴν μητέρα νὰ ἐξέρχεται, ἀλλ' αὕτη δὲν ἐξῆλθε πλέον. Ἐσκέπασε μὲ τὰς πτέρυγάς της τοὺς δύο νεοσσούς της, οἱ ὅποιοι ἐκαίοντο, καὶ ἐκάη μὲ τὰ ἀγαπητὰ τέκνα της, ἀφοῦ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ τὰ σώσῃ.

(Ἀρ. Κουρτίδου)

4. Ὁ μαθητὴς τοῦ Κλεάνθους.

1. Ἡμέραν τινὰ τοῦ χειμῶνος παιδίον δώδεκα ἐτῶν ὀνομαζόμενον Κλεάνθης ἐπέστρεφεν ἐκ τοῦ σχολείου. Τὴν πρῶταν εἶχε πέσει χιών· αἱ δὲ στέγαι καὶ οἱ δρόμοι ἦσαν κατάλευκοι.

Τὸ παιδίον ἐφόρει ὥραϊα καὶ θερμὰ ἐνδύματα, καινούργη ὑποδήματα καὶ χειρόκτια.

Δὲν ἐκρῶνε· ἐστάθη δὲ εἰς ἄκραν τινὰ τοῦ δρόμου καὶ παρατήρει δύο στρουθία, τὰ ὅποια ἐπέτων ἀπὸ στέγης εἰς στέγην, καὶ ἐσκάλιζον τὴν χιόνα μὲ τὸ ῥάμφος αὐτῶν διὰ νὰ εὗρωσι σπόρον τινὰ ἢ σκώληκα. Εἶχε δὲ ὅλην τὴν προσοχὴν του εἰς τὰ πτηνά, ὅτε ἔξαφνα ἐν ἄλλο παιδίον ἦλθε καὶ ἐστάθη πλησίον του.

Ἦτο ῥακένδυτον, ἀνυπόδητον καὶ ἔτρεμεν ἐκ τοῦ ψύχους.

— Καλὸ μου ἀφεντόπουλο, λέγει εἰς τὸν Κλεάνθην, μήπως σοῦ εὕρεσκειται κανὲν ζευγάρι παλαιὰ ὑποδήματα;

— Ἐχω, εἶπεν ὁ Κλεάνθης, ἔλα εἰς τὸ σπίτι μου νὰ σοῦ τὰ δώσω.

Καὶ παρακολουθούμενος ὑπὸ τοῦ πτωχοῦ παιδίου διηυθύνθη εἰς τὴν οἰκίαν των. Ἐκεῖ ὠδήγησεν αὐτὸ εἰς τὸ μαγειρεῖον καὶ τοῦ εἶπε.

— «Ζεστάσου καὶ περίμενέ με».

Ἐπειτα τρέχει εἰς τὸ δωμάτιον, ὅπου ἦτο ἡ μήτηρ του, πίπτει εἰς τὴν ἀγκάλην της καὶ τῆς λέγει:

— «Μητέρα, μίαν χάριν, ἂν μ' ἀγαπᾷς!»

Καὶ περιέγραψεν εἰς αὐτὴν τὴν δυστυχίαν τοῦ πτωχοῦ παιδίου. Ἡ μήτηρ τοῦ Κλεάνθους ἦτο ἀγαθὴ καὶ εὖσπλαγχνος γυνή· ἂν πτωχός τις ἐζήτει τὴν βοήθειάν της, οὐδέποτε τὸν ἄφινε ν' ἀναχωρήσῃ μὲ κενὰς χεῖρας· ἀλλὰ δὲν περιέμενε νὰ ἔλθωσιν οἱ πτωχοὶ εἰς τὴν θύραν της· τοὺς

ἐξήτει αὐτὴ καὶ τοὺς εὗρισκε. Εἰς πόσας πτωχὰς οἰκογενείας, αἱ ὁποῖαι ἡσθάνοντο ἐντροπὴν νὰ ζητήσωσιν ἐλεημοσύνην, ἔδιδε ἐλίτηδες ἐργασίαν διὰ νὰ τὰς βοηθήσῃ! "Οπου εἰσῆρχετο, ἔπαινον τὰ δάκρυα καὶ εἰσῆρχετο μετ' αὐτῆς ἡ παρηγορία· διὰ τοῦτο οἱ πτωχοὶ καὶ οἱ δυστυχεῖς, πρὶν κοιμηθῶσι τὴν νύκτα, παρεκάλουν τὴν Παναγίαν πρὸ τοῦ εἰκονοστασίου των περισσότερον ὑπὲρ τῆς ζωῆς αὐτῆς, παρὰ ὑπὲρ τῆς ἰδικῆς των. Ἡ μήτηρ τοῦ Κλεάνθους κατέβη μετ' αὐτοῦ εἰς τὸ μαγειρεῖον. Καθὼς εἶδε τὸ πτωχὸν παιδίον, διέταξε τὴν ὑπηρετρίαν νὰ τοῦ δώσῃ ζωμὸν διὰ νὰ θερμανθῇ, καὶ ἄρτον καὶ φαγητόν. Ἐπειτα ἀνέβη εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ υἱοῦ της, ἔλαβε μίαν παλαιὰν χειμερινὴν ἐνδυμασίαν αὐτοῦ καὶ ἐν ζευγος μαλλίνων καλτσῶν καὶ τὰ παλαιὰ ὑποδήματά του καὶ εἶπεν εἰς τὸν Κλεάνθη.

Δὸς τα σύ, μὲ τὰ χέρια σου!

Φαντάζεσθε τὴν χαρὰν τοῦ πτωχοῦ παιδίου!

Ἀφ' οὗ δὲ ἐνεδύθη καὶ ἡτοιμάσθη ν' ἀναχωρήσῃ ἡ μήτηρ τοῦ Κλεάνθους τοῦ λέγει:

Παιδάκι μου, νὰ περνᾷς κάθε ἡμέραν ἀπ' ἐδῶ.

"Οτε τὸ πτωχὸν παιδίον ἐπανῆλθε τὴν ἐπαύριον ὁ Κλεάνθης τὸ ἠρώτησε.

— Πῶς σὲ λέγουν;

— Ἀνδρέα, ἀπεκρίθη ἐκεῖνο.

— Ἔχεις μητέρα, Ἀνδρέα;

— "Οχι· οὔτε πατέρα οὔτε μητέρα· ὁ πατέρας μου ἦτο κτίστης, ἔπεσεν ἀπὸ ἐν ὑψηλὸν παράθυρον καὶ ἐσκοτώθη· ἡ μητέρα μου, ἀπέθανεν, εἶναι δύο μῆνες τώρα· μ' ἐφίλησε πολὺ, μ' ἀφῆκε τὴν εὐχὴν της, μοῦ ἔδωκε παραγγελίαν νὰ γίνω καλὸς ἄνθρωπος καὶ ἐξεψύχησεν.

2. Μίαν ἄλλην ἡμέραν ἠρώτησεν ὁ Κλεάνθης.

— Ἡξεύρεις γράμματα, Ἀνδρέα;

— "Οχι, εἶπε τὸ παιδίον μετὰ λύπης μεγάλης

— Καὶ θέλεις νὰ μάθης;

— Καὶ μ' ἐρωτᾷς; εἶπεν ὁ Ἀνδρέας, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ ἔλαμψαν.

— Καλὰ λοιπόν, ἀπὸ αὐριον θὰ σοῦ κάμω ἀρχήν.

Καὶ ἤρχισε τὴν διδασκαλίαν εἰς ἓνα δωμάτιον τὸ ὁποῖον ἦτο πλησίον τοῦ κήπου.

Δὲν εἶχεν εἶπει εἰς κανένα ὅτι διδάσκει τὸ πτωχὸν παιδίον· εἶχεν ἀκούσει παρὰ τῆς μητρός του, ὅτι ἡ εὐεργεσία ὅσον μυστικῇ γίνεται τόσον μεγαλειτέραν ἀξίαν ἔχει.

Ἐν δειλινόν, ἐν ᾧ ἐδίδασκε πρόσθεσιν ἤκουσε κρότον πλησίον τοῦ παραθύρου τοῦ δωματίου.

Ἐσηκώθη καὶ παρετήρησε μὴ ἦτο κανεὶς.

— Θὰ εἶναι ἡ γάτα μας, λέγει μὲ τὸν νοῦν του.

Τὴν ἐσπέραν ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ τοῦ Κλεάνθους παρετήρουν αὐτὸν παραδόξως καὶ ἐγέλων, ἀλλ' ὁ Κλεάνθης ἔχων ὅλην τὴν προσοχήν του εἰς τὴν ἔκθεσιν, τὴν ὁποίαν ἔπρεπε νὰ γράψῃ διὰ τὸ σχολεῖον, δὲν ἐνόησε τίποτε.

Τὴν ἐπαύριον εἰς τὴν τράπεζαν, ὅταν ἔλαβε τὸ μανδύλιόν του εἰς τὰς χεῖρας ἔμεινεν ἔκπληκτος· ἐντὸς τοῦ πινακίου του ἦτο ἐν βιβλίον χρυσοδεμένον· εἰς τὴν πρώτην σελίδα αὐτοῦ διεκρίνετο χαρτίον διπλωμένον, τὸ ἔλαβε καὶ τὸ ἀνέγνωνσε.

«Παρακαλεῖται ὁ Κλεάνθης νὰ εἴπῃ εἰς τὸν μαθητὴν του ὅτι ἀπὸ σήμερον τὸν παραλαμβάνομεν εἰς τὴν οἰκίαν μας διὰ νὰ ψωνίζῃ καὶ νὰ πηγαίνει εἰς τὸ σχολεῖον».

Τὸ γράψιμον ἦτο τοῦ πατρὸς του.

— Ἀ! ἀνεφώνησεν ὁ Κλεάνθης, καὶ προσέβλεπεν εὐτυχῆς, ἀλλ' ἐν ἀμηχανίᾳ, πότε τὸν πατέρα του, καὶ πότε τὴν μητέρα του.

— Τώρα ἴσως θ' ἀπορῆς πῶς ἐμάθομεν τὸ μυστικόν σου, εἶπε γελῶν ὁ πατήρ του. Εἶχα καταβῇ εἰς τὸν κή-

πον· ἔξαφνα ἤκουσα δύο παιδικὰς φωνὰς νὰ ὀμιλοῦν διὰ χιλιάδας καὶ ἑκατομμύρια· ἐγνώρισα τὴν φωνὴν σου· ἔκλυα ἀπὸ τὸ παράθυρον καὶ σᾶς εἶδα· σὲ ἤκουσα καὶ πῶς παραδίδεις. Ὁ μαθητὴς σου ὅμως εἶναι πολὺ καλύτερος ἀπὸ σὲ ὡς διδάσκαλον· πολὺ ἔξυπνον παιδί ὁ Ἀνδρέας.

— ὦ, πολὺ ἔξυπνον! λέγει μὲ ἐνθουσιασμὸν ὁ Κλεάνθης· φαντασθῆτε ὅτι χωρὶς νὰ τὸ μάθῃ ἀπὸ τὴν Ἀριθμητικὴν, εὗρε μὲ τὸν νοῦν του ὅτι τὸ ἄθροισμα εἶναι ἴσον μὲ τοὺς προσθετέους.

— Ἐγὼ παρήγγειλα εἰς τὴν ὑπηρετρίαν νὰ τοῦ ἐτοιμάσῃ ἓνα κρεββατάκι, λέγει ἡ μήτηρ.

Ὅταν ἦλθεν ὁ Ἀνδρέας, ὁ Κλεάνθης ἔτρεξε πρὸς αὐτὸν καί, ἀκτινοβολῶν ἐκ χαρᾶς τοῦ λέγει:

— Ἀνδρέα, τώρα θὰ κοιμᾶσαι εἰς τὸ σπίτι μας... τὸ εἶπεν ὁ πατέρας, ... θὰ πηγαίνης καὶ εἰς τὸ σχολεῖον!

Καὶ ὁ Ἀνδρέας ἐκάλυψε τὸ πρόσωπόν του διὰ τῶν δύο χειρῶν του καὶ ἤρχισε νὰ κλαίῃ, χωρὶς νὰ δύναται νὰ εἴπῃ λέξιν.

Τόση ἦτο ἡ χαρὰ του, ἡ εὐτυχία του, ἡ εὐγνωμοσύνη του!

(Ἄρ. Κουγτίδης)

5. Τὸ ὀρφανό.

Τῆς Μοίρας ἀποπαίδι, σὰν φθινοπώρου φύλλο
τὸ ἄσκοπό μου βῆμα ἐδῶ κ' ἐκεῖ πλανῶ
Κανεῖς δὲν μ' ἀγαπάει, κανεῖς δὲν μ' ἔχει φίλο,
γιατὶ δὲν ἔχω μάννα καὶ εἶμαι ὀρφανό.
Δὲν ἔχω μάννα... μέσα 'ς αὐτὰ τὰ τρία λόγια
ἐρήμωσις καὶ πεῖνα καὶ κρύο κατοικεῖ.
μοῦ ψάλλουν καὶ τὰ τρία φρικτὰ μοιρολόγια
σὲ μία τονισμένη, ἀγρία μουσική.

Ἄλλα παιδιά σὰν βλέπω ἐκεῖ ποῦ διακονεῶ
νὰ λάμπουν ἔς τὸ μετάξι, χαρούμενα εὐτυχῇ,
ἀπ' ὅλα τὰ καλὰ τοὺς τῇ μάννα τοὺς ζηλεύω . . .
Ἄχ! πῶς θὰ σ' ἀγαποῦσα μαννοῦλά μου φτωχή!
Δὲν πρόφθασ' ἡ καημένη φιλὶ νὰ μοῦ χαρίσῃ,
οὔτε νὰ μὲ χαϊδεύσῃ, οὔτε νὰ μ' εὐχηθῇ.
Ἄλλοίμονον εἰς ὅποιον ἔς τὸν κόσμον τοῦτον ζήσῃ,
ἀπ' τὴν καλὴν του μάννα χωρὶς νὰ φιληθῇ . . .

Προχθὲς ἔς ἓνα λιβάδι παιδιά εὐτυχισμένα,
ἓνα παιγνίδι ὅλα ἐπαίζανε κοινόν.
—Μὲ παίζετε, τὰ εἶπα, μὲ παίζετε κ' ἐμένα ;
—Δὲν παίζομε, μοῦ εἶπαν, ἡμεῖς μὲ τ' ὄρφανό.
ᾧ! εἶθε σὰν λουλούδια ἔς τῆς γῆς τὸ περιβόλι,
καθένα σας νὰ παίρνῃ δροσιὰ π' τὸν οὐρανό.
Εἶθε νὰ ἔχουν μάννα ἔς τὸν κόσμον τοῦτον ὅλοι.
Κι' ἐγὼ νὰ εἶμαι μόνον γιὰ ὅλους ὄρφανό.

6. Πῶς ἡ ὄρφανὴ Εὐφροσύνη περιποιεῖται τοὺς ἰδικούς της.

1. Ἡ Εὐφροσύνη εἶναι μόλις δεκατεσσάρων ἐτῶν καὶ ὄρφανή· δὲν παρῆλθε πολὺς καιρὸς ἀφ' οὔτου ἔχασε τὴν μητέρα της.

Ἄν καὶ εἶναι λεπτοφυῆς κόρη, ὅμως ἐργάζεται ἀπὸ τῆς πρωΐας μέχρι τῆς ἑσπέρας. Ἀντικατέστησεν τὴν μητέρα της καὶ ἔγινεν ἡ ψυχὴ καὶ ἡ χαρὰ τῆς οἰκογενείας.

Τὴν πρωΐαν ἐγείρεται πρώτη, ἐνδύεται, καὶ μὲ τὰ ὑποδήματα εἰς τὰς χεῖρας ἐξέρχεται σιγὰ σιγὰ ἀπὸ τὸ δωμάτιον, διὰ νὰ μὴ ἐξυπνήσῃ τοὺς ἀδελφούς της.

Εἰσέρχεται εἰς τὸ μαγειρεῖον καὶ ἀφοῦ πλυθῇ ἀρχίζει νὰ ἐτοιμάζῃ τὸν καφὲν διὰ τὸν πατέρα της, ὅστις θὰ

μεταβῇ εἰς τὴν ἐργασίαν του· διὰ τοὺς ἀδελφούς, οἱ ὅποιοι θὰ σηκωθοῦν μετ' ὀλίγον διὰ νὰ μελετήσουν καὶ νὰ μεταβοῦν εἰς τὸ σχολεῖον· διὰ τὴν πολὺ μικρὰν Ἀναστασίαν, τὴν ὁποίαν ἀφῆκεν ἡ μήτηρ βρέφος ὀλίγων ἡμερῶν.

Ἀπὸ τὴν ἐσπέραν ἔχει θέσει τὰ πάντα εἰς τάξιν. Εἰς τὴν ἐστίαν τὰ φρύγανα καὶ τὰ ξύλα εἶναι ἑτοιμα· ἐν πυρεῖον ἀρκεῖ διὰ νὰ ἀνάψῃ λαμπρὰ ἡ πυρά.

2. Τὴν ὥραν κατὰ τὴν ὁποίαν βράζει τὸ ὕδωρ, ἡ μικρὰ στρώνει τὴν τράπεζαν καὶ χωρὶς θόρυβον τοποθετεῖ ἐπάνω τὰ κύπελλα· κόπτει εἰς λεπτὰ τεμάχια τὸν ἄρτον καὶ τὰ ρίπτει εἰς τὰ κύπελλα τῶν ἀδελφῶν.

Ἐξυπνᾷ ἔπειτα τὸν πατέρα της καὶ ἀφοῦ τοῦ προσφέρει τὸν καφέν, εἰσέρχεται ἡσύχως εἰς τὸ δωμάτιον καὶ ἐξυπνᾷ τοὺς δύο μικροτέρους της ἀδελφούς, ὅπως ἀκριβῶς ἔβλεπε τὴν μητέρα της νὰ πράττῃ.

Ἡ καλὴ κόρη βοηθεῖ τὰ δύο μικρὰ νὰ ἐνδυθοῦν καὶ νὰ νιφθοῦν· καὶ ἀφοῦ κάμουν τὴν πρωινήν των προσευχήν, τὰ ὀδηγεῖ καὶ τὰ τοποθετεῖ περὶ τὴν τράπεζαν.

Ἐνῶ ἐκεῖνα τρώγουν, ἡ Εὐφροσύνη λαμβάνει εἰς τὰ γόνατα τὴν μικρὴν Ἀναστασίαν, καὶ μὲ ὑπομονὴν τῆς προσφέρει μὲ τὸ κοχλιάριον τὴν πρωινήν της τροφήν.

Μειδιᾷ τὸ ἀθῶον νήπιον καὶ ἐκφράζει μὲ τὸ χαρόπὸν βλέμμα του ἀγάπην καὶ εὐγνωμοσύνην πρὸς τὴν καλὴν ἀδελφήν.

Καὶ ἡ φιλόστοργος κόρη γλυκαίνει τὴν πικρίαν τῆς ὀφρανίας του μὲ τὴν τρυφεράν της ἀφοσίωσιν.

Ἀφοῦ οἱ ἀδελφοὶ μεταβοῦν εἰς τὸ σχολεῖον, ἀρχίζει νὰ σαρώνῃ μὲ προθυμίαν, νὰ τινάσῃ μὲ προσοχὴν τὸν κονιορτόν, νὰ τακτοποιῇ μὲ φιλοκαλίαν τὰ ἔπιπλα τῆς οἰκίας.

Καὶ τελευταῖον ἡ μικρὰ κόρη, ἀφοῦ νιφθῇ πάλιν καὶ κτενισθῇ, κάθηται ἔμπροσθεν τῆς ραπτομηχανῆς πλησίον

τοῦ παραθύρου, τὸ ὁποῖον στολίζει κομψή γλάστρα, καὶ ὅλην σχεδὸν τὴν ἡμέραν ράπτει.

Ὅταν τὴν ἐσπέραν ἐπιστρέψῃ ὁ πατήρ της κατὰκοπος ἐκ τῆς ἐργασίας, θὰ εὖρῃ ἔτοιμον τὸ δεῖπνον καὶ θὰ καθίσῃ μὲ τὰ ὀρφανά του πέριξ τῆς τραπέζης.

Ἡ Εὐφροσύνη θὰ περιποιηθῇ τότε ὅλους μὲ προθυμίαν καὶ ἀγαθότητα, καὶ ὅλους θὰ εὐχαριστήσῃ· θὰ μετadώσῃ τὴν τρυφεράν ἀγάπην τῆς μικρᾶς της καρδίας εἰς τὴν ὀρφανὴν ἀπὸ μητέρα οἰκογένειαν, ἡ μικρὰ οἰκοδέσποινα, ἡ ζηλευτὴ ἑλληνίς!

7. Κροῖσος καὶ Σόλων.

Τὸν παλαιὸν καιρὸν ἔζη εἰς τὴν Λυδίαν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας εἰς βασιλεὺς ὀνομαζόμενος Κροῖσος. Οὗτος ἦτο πάμπλουτος καὶ ἐνόμιζεν τὸν ἑαυτὸν του ὡς τὸν εὐδαιμονέστατον ἄνθρωπον τῆς οἰκουμένης.

Εἰς τὴν πρωτεύουσάν τοῦ βασιλείου του, τὰς Σάρδεις, ἦλθέ ποτε ὁ σοφὸς Σόλων ὁ Ἀθηναῖος.

Ὁ Κροῖσος ἐφιλοξένησεν αὐτὸν εἰς τὰ ἀνάκτορα, καὶ προσέταξε τοὺς ὑπηρέτας αὐτοῦ νὰ τοῦ δείξωσι τοὺς βασιλικοὺς θησαυρούς. Ἀφοῦ δὲ ὁ Σόλων εἶδε τὰ πάντα, ὁ Κροῖσος εἶπε πρὸς αὐτόν.

«Σόλων, ἔμαθα ὅτι περιγῆθης πολλὰς χώρας τοῦ κόσμου καὶ εἶδες πολλοὺς ἀνθρώπους. Εἰπέ μου, ἐγνώρισες ἄνθρωπον εὐδαιμονέστερον ἐμοῦ;

— «Ναί, βασιλεῦ, ἀπῆντησεν ὁ Σόλων, ἐγνώρισα Τέλλον τὸν Ἀθηναῖον.

Ὁ βασιλεὺς ἠπόρησε καὶ ἠρώτησε·

— «Διατὶ νομίζεις τὸν Τέλλον εὐδαιμονέστατον πάντων τῶν ἀνθρώπων;

Καὶ ὁ Σόλων ἀπαντᾷ :

— « Ὁ Τέλλος ἔζη ἐν Ἀθήναις ὅτε ἡ πόλις ἦτο ἰσχυρὰ καὶ ἔνδοξος, εἶχεν ἀξιόλογα τέκνα καὶ εἶδεν αὐτὰ εὐτυχῇ οἱ συμπολίται ἐτίμων αὐτόν, ἀπέθανε δὲ τὸν γλυκύτατον καὶ εὐγενέστατον θάνατον, πολεμῶν ὑπὲρ πατρίδος. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι μεγάλως ἐτίμησαν αὐτόν καὶ τοῦ ἀνήγειραν τιμητικὸν μνημεῖον.

— « Ἀλλὰ μετὰ τὸν Τέλλον ποῖον θεωρεῖς εὐδαιμονέστατον; ἐρωτᾷ πάλιν ὁ Κροῖσος.

— « Τὸν Κλέοβιν καὶ τὸν Βίωνα ἀπαντᾷ ὁ Σόλων. Οἱ δύο οὗτοι ἦσαν ἀδελφοί, ἐκ τοῦ Ἄργους, εἶχον ῥωμαλέον τὸ σῶμα, ἐνίκησαν εἰς τοὺς ἀγῶνας καὶ ἔλαβον τὸ βραβεῖον. Ἐσέβοντο δὲ καὶ ἠγάπων πολὺ τὴν μητέρα των, ἡ ὁποία ἦτο ἱέρεια. Ἡμέραν τινὰ ἦτο ἀνάγκη νὰ μεταβῇ αὕτη εἰς τὸν ναόν. Ἀλλ' οἱ βόες, οἵτινες ἔμελλον νὰ σύρῳσι τὴν ἄμαξαν, δὲν ἤρχοντο ἐγκαίρως. Τότε οἱ δύο καλοὶ υἱοὶ ἐξεύχθησαν εἰς τὴν ἄμαξαν καὶ ἔφερον τὴν γραῖαν μητέρα των εἰς τὸν ναόν. Ἐκεῖ ἦτο πολὺ πλῆθος, καὶ οἱ μὲν ἄνδρες ἐθαύμαζον τὴν ῥώμην καὶ τὴν ἀρετὴν τῶν νέων, αἱ δὲ γυναῖκες ἐμακάριζον τὴν μητέρα ὅτι εἶχε τοιαῦτα τέκνα. Ἡ μήτηρ αὐτῶν εἰσελθοῦσα εἰς τὸν ναὸν παρεκάλεσε τὴν θεὰν νὰ δώσῃ εἰς τοὺς υἱοὺς της, ὅτι προᾶγμα εἶναι κάλλιστον εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Μετὰ τὴν δέησιν ταύτην αἱ δύο νέοι ἐκοιμήθησαν ἐντὸς τοῦ ναοῦ, ἀλλὰ δὲν ἐξύπνησαν πλέον· καὶ οὕτως εὗρον θάνατον εὐτυχῇ, ἀφοῦ ἐξετέλεσαν τὸ καθήκον αὐτῶν.

— « ὦ, ξένε Ἀθηναῖε», λέγει τότε ὁ Κροῖσος ὀργισθεὶς, «τόσον μηδαμινὴ εἶναι λοιπὸν ἡ ἰδική μου εὐδαιμονία»;

— « ὦ βασιλεῦ τῶν Λυδῶν, τὸ μέλλον εἶναι ἄδηλον καὶ οὐδεὶς γνωρίζει τὸ τέλος αὐτοῦ. Μόνον, ὅστις ζήσῃ καὶ ἀποθάνῃ εὐτυχῆς, αὐτὸς εἶναι δίκαιον νὰ ὀνομάζεται εὐδαίμων καὶ μακάριος. *Μηδένα πρὸ τοῦ τέλους μακάριζε!*

Ὁ Κροῖσος ἀκούσας τοὺς φρονίμους τούτους λόγους τοῦ Σόλωνος δυσηρεστήθη ὁ δὲ Σόλων ἀπῆλθεν.

Μετά τινα χρόνον ὁ Κροῖσος πολεμῶν πρὸς τὸν Κῦρον, τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν, ἐνίκηθη, ἡ πρωτεύουσα αὐτοῦ ἐκυριεύθη, καὶ αὐτὸς συνελήφθη αἰχμάλωτος.

Ὁ Κῦρος διέταξε νὰ καύσωσιν αὐτὸν ζωντανόν.

Ὅτε δὲ ἀνεβίβασαν αὐτὸν δέσμιον ἐπὶ τῆς πυρᾶς, ὁ ταλαίπωρος Κροῖσος ἐνθυμηθεὶς τοὺς λόγους τοῦ σοφοῦ Ἀθηναίου, ἀνεφώνησε τρεῖς «**Σόλον, Σόλον, Σόλον!**»

Ὁ Κῦρος ἀκούσας τὴν φωνὴν τοῦ Κροίσου, ἠρώτησεν αὐτὸν τίς εἶναι ὁ Σόλων, τὸν ὁποῖον ἐπικαλεῖται εἰς τὴν δυστυχίαν αὐτοῦ· ὁ δὲ Κροῖσος διηγήθη λεπτομερῶς τὸν διάλογον αὐτοῦ καὶ τοῦ Σόλωνος. Ἡ διήγησις αὕτη ἐνεποίησε βαθεῖαν ἐντύπωσιν εἰς τὸν Κῦρον, ὅστις παρευθὺς διέταξε νὰ καταβιβάσωσι τὸν Κροῖσον ἐκ τῆς πυρᾶς.

8. Πῶς τιμωρεῖται ὁ Φαέθων διὰ τὴν ἀλαζονείαν του.

Ὁ Φαέθων ἦτο υἱὸς τοῦ Ἥλιου. Ἐπειδὴ οἱ ἄνθρωποι τὸν εἰρωνεύοντο, ὅταν ἔγινεν ἔφηβος ἀπῆλθεν ἐκ τῆς μητρικῆς του κατοικίας καὶ μετέβη εἰς τὸν πατέρα του, διὰ νὰ βεβαιωθῇ παρ' αὐτοῦ ἂν πράγματι ἦτο υἱὸς του καὶ ὅτι εἶχε θεῖαν καταγωγὴν.

Ἦλθε λοιπὸν εἰς τὸ λαμπρὸν ἀνάκτορον τοῦ Ἥλιου, καὶ λέγει :

«Πάτερ μου, οἱ ἄνθρωποι μὲ ἐμπαΐζουσι διὰ τὴν καταγωγὴν μου· λέγουσιν ὅτι δὲν εἶμαι υἱὸς σου· ἦλθον λοιπὸν νὰ ζητήσω παρὰ σοῦ ἀπόδειξιν, ἡ ὁποία νὰ ἐπιβεβαιωῇ ἐνώπιον ὅλου τοῦ κόσμου ὅτι πράγματι εἶμαι ἰδικὸς σου υἱός».

Ὁ δὲ Ἥλιος ἀπαντᾷ:

— «Πράγματι, εἶμαι ὁ πατήρ σου».

— «Ἀφοῦ λοιπὸν εἶμαι υἱός σου, θὰ μοῦ δώσης ὅ,τι ζητήσω παρὰ σοῦ;» ἐρωτᾷ ὁ Φαέθων.

— «Ζήτησον ὅ,τι θέλεις,» ἀπαντᾷ ὁ Ἥλιος «καὶ σοῦ ὀρκίζομαι εἰς τὸ ὕδωρ τῆς Στυγὸς ὅτι θὰ σοῦ τὸ δώσω».

— «Θέλω, πάτερ μου, νὰ μὲ ἀφήσης μίαν μόνην ἡμέραν νὰ διευθύνω ἐγὼ τὸ ἄρμα σου».

Ὁ Ἥλιος ἐφροκίασεν ὅταν ἤκουσε, ποῖον παράτολμον πράγμα ἐζήτει ὁ υἱός του.

— «ᾠ υἱέ μου, ἀνέκραξε, δὲν γνωρίζεις τί ζητεῖς; ζητεῖς τὸν ὄλεθρόν σου; ζητεῖς ὅ,τι οὐδὲ οἱ ἄλλοι θεοὶ τολμῶσι νὰ ζητήσωσι. Τὸ ἄρμα μου οὐδεὶς ἄλλος δύναται νὰ διευθύνῃ ἐκτὸς ἐμοῦ».

Ἄλλ' ὁ Φαέθων δὲν πείθεται.

— «ᾠ, δὲν μὲ ἀγαπᾷς!» ἀναφωνεῖ μετὰ δακρύων «διότι ἂν μὲ ἠγάπας θὰ μοῦ ἔδιδες τὸ ἄρμα σου, διὰ νὰ πεισθῇ ὅλος ὁ κόσμος ὅτι εἶμαι υἱός σου».

— «Ἀπερίσκεπτον παιδίον, διότι σὲ ἀγαπῶ, διὰ τοῦτο δὲν θέλω νὰ σοῦ δώσω τὸ ἄρμα μου. Ζήτησον ὅ,τι ἄλλο θέλεις».

Ἄλλ' ὁ Φαέθων ἐπιμένει.

— «ᾠ, εἴθε νὰ ἠδυνάμην ν' ἀρνηθῶ τὴν ὑπόσχесίν μου! ἀλλ' ἔχω δεσμευθῇ ὑπὸ τοῦ φοβεροῦ ὄρκου τῶν θεῶν!» λέγει μετὰ βαθείας λύπης ὁ Ἥλιος.

Τότε ἔλαβε τὸν Φαέθοντα ἐκ τῆς χειρὸς καὶ ἔφερεν αὐτὸν εἰς τὸ ἄρμα του.

Εὐθὺς ὁ Ἥλιος προστάζει νὰ ζεύξωσιν εἰς τὸ ἄρμα τοὺς ἀθανάτους ἵππους, οἵτινες ἐτρέφοντο μὲ ἀμβροσίαν καὶ νέκταρ.

Στενάζων ἔδωκεν εἰς τὸν Φαέθοντα τὰς τελευταίας συμβουλὰς.

— « Υἱέ μου, κράτει τὰ ἡνία ἰσχυρῶς καὶ ἐπιτηδείως. Ὁ δρόμος κατ' ἀρχὰς εἶναι ἀνωφερής, ἀπὸ δὲ τοῦ μέσου τοῦ οὐρανοῦ γίνεται κατωφερής. Μὴ καταβαίνης πολὺ χαμηλά, διότι θὰ κατακαύσῃς τὴν γῆν. Προσοχή. Φαέθων, ἰδοὺ τὸ σκότος ἔφυγεν. Οἱ ἄνθρωποι περιμένουσι τὸ ζῶν φόρον φῶς τοῦ Ἥλιου. Λάβε τὰ ἡνία. Ἀλλὰ καὶ τὴν τελευταίαν ταύτην στιγμήν σε ἐξορκίζω πάλιν υἱέ μου, νὰ μεταβάλῃς γνώμην ».

Ἄλλ' ὁ νέος λαμβάνει μετὰ χαρᾶς καὶ ὑπερηφανείας τὰ ἡνία εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ καὶ τολμηρῶς πηδᾷ ἐπὶ τοῦ ἄρματος.

2. Οἱ ἵπποι ὁρμοῦν ἐμπρός, ἀνυπόμονοι νὰ διασχίσωσι τὸν ἄερα. Αἱ πρῶται ἀκτῖνες χρουσίξουν ἤδη τὰς κορυφὰς τῶν ὑψηλῶν ὀρέων.

Πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ νεανίου ἐκτείνεται ἡ ἀπέραντος ἔκτασις τῆς γῆς καὶ τῶν θαλασσῶν.

Ἡ ὁμίχλη καλύπτει ἤδη τὰς κοιλάδας καὶ ἐλαφρὰ ἀναβαίνει εἰς τὰ ὕψη. Ἡ φύσις ὅλη φαίνεται ὡς ἀφυπνιζομένη· τὰ σιωπηλὰ δόση ἀρχίζουν ν' ἀναλαμβάνωσι ζωήν.

Τὰ πτηνὰ χαιρετίζουν τὴν ἀνατολήν τοῦ Ἥλιου δι' εὐθύμων πτερυγισμάτων καὶ μελωδικῶν κελαδημάτων· ἡ δρόσος ἐπικάθεται ἀκόμη ἐπὶ τῶν φύλλων, καὶ εἰς τὸ φῶς τοῦ Ἥλιου αἱ σταγόνες αὐτῆς ἀποστράπτουν ὡς ἀδάμαντες.

Οἱ λαγωοὶ καὶ αἱ ἔλαφοι ἐξέρχονται ἐκ τῶν κρυπτῶν αὐτῶν πρὸς εὐρεσιν τροφῆς· αἱ μέλισσαι βομβοῦσαι ἵπτανται εἰς τὰ ἄνθη συλλέγουσαι τὸν εὐώδη χυμὸν αὐτῶν· ὁ κορυδαλλὸς διαχέει ἐκ τοῦ ὕψους τὸ παιδρὸν κελάδημά του.

Οἱ ποιμένες ὀδηγοῦν τὰ βελάζοντα πρόβατα εἰς τοὺς χλοεροὺς λειμῶνας· οἱ δὲ γεωργοὶ μεταβαίνουν εἰς τοὺς ἀγροὺς μετὰ τῶν γεωργικῶν τῶν ἐργαλείων.

Ὁ Φαέθων μένει ἔκθαμβος ἐνώπιον τοῦ θαυμασίου θεάματος τῆς φύσεως.

Ἄλλ' οἱ ἵπποι ταχέως αἰσθάνονται ὅτι τὰ ἡνία δὲν ἐκράτουν πλέον αἱ σπιβαρεὶ χειῖρες τοῦ Ἥλιου· ὅπως δὲ τὸ πλοῖον, ἄνευ βάρους παρασύρεται ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ὑπὸ τῆς ὁρμῆς τῶν κυμάτων, οὕτω καὶ τὸ ἄρμα ἐταλάντεύετο εἰς τὸν ἀέρα, ἀνέβαινε δὲ καὶ κατέβαινε ὥς ἐὰν ἦτο κενόν.

Οἱ ἵπποι ἐξηλθον ἐκ τῆς τροχιᾶς, τὴν ὁποίαν διήνουν καθ' ἐκάστην. Ὁ Φαέθων ἀρχίζει νὰ τρομάζη· δὲν γνωρίζει πρὸς ποῖον μέρος νὰ διευθύνῃ τὸ ἄρμα, οὐδὲ πῶς νὰ συγκρατήσῃ τοὺς ἀφηνιάσαντας ἵππους.

3. Ἐπλησίαζεν ἤδη εἰς τὸ μέσον τοῦ οὐρανοῦ. Ὅτε δὲ ἐκ τοῦ ὕψους ἐκείνου εἶδε μακρὰν κάτω τὴν γῆν, γίνεται ὠχρός, αἱ χειῖρες αὐτοῦ τρέμουν καὶ τὰ γόνατά του παραλύουν.

Καὶ ἄλλοτε μὲν παραιτεῖ χαλαρὰ τὰ ἡνία, καὶ τότε οἱ ἵπποι ὥρμουν δι' ἀτάκτων ἀλμάτων, ἄλλοτε δὲ σύρει αὐτὰ ἰσχυρῶς εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ οἱ ἵπποι ἀνωρθοῦντο εἰς τοὺς ὀπισθίους πόδας αὐτῶν. Τέλος κυριευθεὶς ὑπὸ τοῦ τρόμου ἀφήνει τὰ ἡνία εἰς τὰ νῶτα τῶν ἵππων. καὶ οἱ ἵπποι τρέχουν ἄνω καὶ κάτω μεθ' ὁρμῆς καὶ ἀταξίας.

Καὶ τώρα μὲν πλησιάζουν εἰς τὴν γῆν καὶ μεταβάλλουν αὐτὴν εἰς ἔρημον. Δένδρα καὶ σπαρτά, πόλεις καὶ χωρία κατακαίονται, οἱ ποταμοὶ ξηραίνονται, τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης κοχλάζει. Τώρα δὲ τὸ ἄρμα ἀναβαίνει εἰς ἀμέτρητα ὕψη, καὶ ἡ γῆ διὰ μιᾶς παγώνει.

Θεοὶ καὶ ὀδυρμοὶ καὶ κραυγαὶ ἀπελπισίας ὑψοῦντο πανταχόθεν μέχρι τοῦ οὐρανοῦ διὰ τὴν μεγάλην συμφορὰν.

Ὁ Ζεὺς ἤκουσε τοὺς θρήνους τῶν ἀνθρώπων, καὶ διὰ νὰ σώσῃ τὸν κόσμον ἀπὸ μεγαλυτέρας καταστροφῆς

ἔξεσφενδόνησε τὸν κεραυνὸν αὐτοῦ καὶ κατεκεραύνωσε τὸν ἀλαζόνα νεανίσκον. Ὁ Φαέθων κατεκρημνίσθη ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ αἰθέρος καὶ κατέπεσεν εἰς τὴν γῆν.

Ἡ δυστυχὴς μήτηρ αὐτοῦ ἐθρήνηι ἀπαρηγόρητος καὶ ἔτρεχε ζητοῦσα τὸ σῶμα τοῦ υἱοῦ της· εὔρε δὲ αὐτὸ ἀπηνθρακωμένον εἰς τὴν ὄχθην ποταμοῦ τινος, καὶ ἐκεῖ τὸ ἔθαψεν.

Καὶ αἱ ἀδελφαὶ τοῦ Φαέθοντος πικρὰ δάκρυα ἔχυσαν, γονυπετεῖς καὶ ἀκίνητοι ἐπὶ τοῦ τάφου αὐτοῦ. Ὁ Ζεὺς λυπηθεὶς μετεμόρφωσεν αὐτὰς εἰς λεύκας· ἀλλὰ τὰ δάκρυα αὐτῶν ἐξηκολούθησαν χυνόμενα ἐκ τοῦ φλοιοῦ των, ξηραίνόμενα δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου μετεβάλλοντο εἰς ἤλεκτρον.

(Ἐκ τῶν «Πρωϊνῶν χρόνων» Ἀρ. Κουρτίδου)

9. Ἡ ἐλεημοσύνη τῆς τυφλῆς.

Εἷς τινα πόλιν τῆς Ἀγγλίας, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ ἀριθμὸς τῶν πτωχῶν εἶχε πλεονάσει, ὁ ἱερεὺς ὠμίλησεν ἐκ τοῦ ἄμβωνος περὶ ἐλεημοσύνης, καὶ παρεκίνησε τοὺς ἀκροατὰς του νὰ συνεισφέρωσιν ἕκαστος κατὰ δύναμιν πρὸς περίθαλψιν τῶν δυστυχούντων.

Μετὰ τὴν διδαχὴν πολλοὶ προσῆλθον εἰς τὸν ἱερέα καὶ προσέφερον τὸν ὀβολὸν τῆς ἐλεημοσύνης των. Μεταξὺ αὐτῶν παρετήρησεν ὁ ἱερεὺς νεάνιδα τυφλήν, ἣ ὁποία ἦτο πτωχικὰ ἐνδεδυμένη, νὰ ὀδηγῇται πλησίον του καὶ νὰ προσφέρῃ ποσὸν ἀνώτερον ἀπὸ πάντα ἄλλον.

— Ὅχι, κόρη μου, τῆς λέγει ὁ ἱερεὺς, εἶσαι πτωχὴ καὶ ἀόμματος· ἡ προσφορὰ σου εἶναι μεγάλη· δὲν δέχομαι παρὰ τὸ ἥμισυ αὐτῆς.

— «Εἶναι ἀληθές, πάτερ, ἀπαντᾷ ἡ νεᾶνις, εἶμαι τυφλὴ ἐκ γενετῆς, ἀλλὰ πτωχὴ τώρα δὲν εἶμαι. Εἷς τὸ

κατάστημά τῶν τυφλῶν ἔμαθον νὰ πλέκω καλάθια, καὶ ἤδη διὰ τῆς ἐργασίας ἀπολαμβάνω τὰ ἀναγκαῖα εἰς ἐμέ. Ἐργάζομαι εἰς τὸ σκότος· τὴν νύκτα δὲν χρειάζομαι φῶς· καὶ ἡ προσφορά μου εἶναι ἡ ἐκ τοῦ λύχνου οἰκονομία μου. Παρακαλῶ λοιπὸν τὴν ἀγιωσύνη σας νὰ τὴν δεχθῇ. Γνωρίζω τί εἶναι πτωχεία. Πρὶν μάθω νὰ πλέκω καλάθια, ἐγύριζον νυχθημερὸν ζητιανεύουσα· ἐνθυμοῦμαι δὲ πάλλιστα καὶ τὰς περιφρονήσεις τῶν διαβατῶν, καὶ τοὺς πικροὺς τῶν λόγους, καὶ τὰς ψυχρὰς νύκτας, τὰς ὁποίας ἡμίγυμνος καὶ ἀνυπόδητος, τρέμουσα καὶ πεινῶσα, διήλθον ἄϋπνος εἰς τὰς δημοσίας ὁδοὺς. Ἡ καρδιά μου κλαίει, ὅσάκις ἀκούω νὰ γίνεται λόγος περὶ τῶν πτωχῶν, παρηγορεῖται δὲ καὶ εὐφραίνεται, ὅσάκις δύναμαι νὰ προσφέρω εἰς αὐτοὺς μικρὰν βοήθειαν.»

Ἄπαντες ἐθαύμασαν τὴν χριστιανικὴν ἀρετὴν τῆς τυφλῆς νεάνιδος, ὃ δὲ ἱερεὺς ἐν τῷ μέσῳ τοῦ γενικοῦ θαυμασμοῦ ἐφώνησεν :

— « Ἰδοὺ, φίλτατοι ἀδελφοί, διατι ὁ Ἰησοῦς μᾶς εἶπεν « *ὅτι τῶν πτωχῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν* ».

Τὸ παράδειγμα τῆς ἀομμάτου κόρης καὶ οἱ κατανυκτικοὶ πρὸς τὸν ἱερέα λόγοι τῆς, διήγειρον τὰ συμπαθητικὰ αἰσθήματα τῶν παρευρεθέντων, ὥστε ἀμέσως αἱ συνεισφοραὶ ἐπολλαπλασιάσθησαν καὶ οἱ πτωχοὶ τῆς πόλεως ἐξοικονομήθησαν καὶ ἠυλόγουν τοὺς εὐεργέτας τῶν, καὶ πρὸ πάντων τὴν τυφλὴν νεάνίδα.

(Κατὰ Α. Μελᾶν)

10. Προτροπή πρὸς ἐλεημοσύνην.

Ἔ, σεις, ὅπου σκορπίζετε τὰ πλούτη ἔς τὸν ἄερα,
τὸ χέρι σας τὸ ἄπονο καὶ ἄσωτο ξαπλώστε,
καὶ δώστε καὶ ἔς τὸν ἄρρωστο καὶ ἔς τὴ φτωχὴ μητέρα,
Ἐλεημοσύνη, Χριστιανοί, ἐλεημοσύνη δώστε!
Ποιὸς λέγει, ποιός, ὅτι αὐτὰ ποῦ τώρα σεῖς πετᾶτε,
εἶνε δικά σας; Δύστυχοι! αὐτὸ ποῦ περισσεύει
εἶναι τῆς χήρας, τοῦ ὀρφανοῦ, καὶ μὴ τὸ σπαταλᾶτε...
Ὅποιος τὰ πλούτη του σκορπᾷ, ἀπ' τοὺς πτωχοὺς τὰ κλέβει!
Συλλογισθῆτε εἰς αὐτὴν τὴν ὥρα γυμνωμένα,
πόσα παιδιὰ κρυώνουνε πόσα μικρὰ πεινοῦνε,
πόσα δὲν ἔχουνε γιατρὸ καὶ γιατρικὸ κανένα!
Ἀλλοίμονο ἔς ὅποιον γελᾷ, οἱ ἄλλοι σὰν θρῆνοῦνε
Ἄχ! δώστε ἓνα φόρεμα ἔς τὸ γέρο ποῦ κρυώνει,
λίγο ψωμὶ μ' ἓνα γλυκὸ χαμόγελο ἔς τὸν ξένο,
ἓνα ῥαβδί εἰς τὸν τυφλὸ ποῦ ἔς τὸ σκοτάδι λυώνει,
κ' ἓνα παιγνίδι ἔς τὸ παιδί τὸ παραπονεμένο!...
Ἐλεημοσύνη, Χριστιανοί, ἀδελφία ἔλεημοσύνη!
Χαρὰ ἔς ἐκείνη τὴν καρδιά ποῦ τὸ ψωμάκι δίνει!

(Ἄχ. Παράσχος)

11. Μία δηλητηρίασις ἀπὸ μύκητας.

Ὁ Εὐάγγελος ἦτο γραμματεὺς ἐνὸς ἐμπορικοῦ καταστήματος. Μεσημβρίαν τινὰ ἔφαγεν εἰς ἓν ξενοδοχεῖον δηλητηριώδεις μύκητας.

Μετ' ὀλίγας ὥρας αἰσθάνεται ὁ δυστυχὴς πόνους ἰσχυροὺς εἰς τὸν στόμαχόν του. Ἀφήνει τὴν ἐργασίαν του καὶ σπεύδει εἰς τὴν οἰκίαν του ἐν ᾧ ἐν τῷ μεταξὺ οἱ πόνοι ηὔξανον καὶ ἔγιναν ἀνυπόφοροι.

Ὁ Εὐάγγελος ἀναγκάζεται νὰ καλέσῃ τὸν ἱατρὸν

τῆς συνοικίας του, ὅστις διέγνωσε ὅτι οἱ πόνοι προέρχονται ἐκ δηλητηριάσεως, προελθούσης βέβαια ἀπὸ τοὺς μύκητας τοὺς ὁποίους ἔφαγε.

Εὐθὺς λοιπὸν διὰ πτεροῦ γαργαλίζει τὸν φάρυγγα τοῦ Εὐαγγέλου καὶ προκαλεῖ ἔμετον.

Ἐπειδὴ ὅμως οἱ πόνοι ἐξηκολούθουν, ἔδωκεν εἰς αὐτὸν καὶ τὰ κατάλληλα φάρμακα πρὸς θεραπείαν.

Μετ' ὀλίγον οἱ πόνοι ἔπαυσαν καὶ ὁ Εὐάγγελος ἐσώθη ἀπὸ τὸν κίνδυνον τοῦ θανάτου.

— Ἐκ τῆς περιστάσεως ταύτης ὁ ἱατρός, λαβὼν ἀφορμὴν λέγει πρὸς τὸν Εὐάγγελον καὶ τοὺς παρισταμένους οἰκείους αὐτοῦ.

«Αἱ δηλητηριάσεις προέρχονται οὐχὶ μόνον ἐκ τοῦ πραγματικοῦ δηλητηρίου, ἀλλὰ καὶ ἐκ τροφῶν δηλητηριωδῶν, ὅπως εἶναι ἐν εἶδος μύκητες. Ἐπίσης προέρχονται καὶ ἐκ βεβλαμμένων τροφῶν ἢ φυλασσομένων ἐντὸς χαλκίνων δοχείων, τὰ ὅποια ἔχουσιν ὀξειδωθῆ· ἢ καὶ ἐκ τροφῶν ἐγκεκλεισμένων ἐπὶ μακρὸν ἐντὸς μεταλλίνων κυτίων, ὅπως εἶναι αἱ κονσέρβαι.

Τὸ κυριώτερον δὲ μέσον πρὸς θεραπείαν τῶν δηλητηριάσεων, εἶναι ἡ διὰ παντὸς τρόπου πρόκλησις ἐμέτου.

Συγχρόνως ὅμως πρέπει νὰ προσκαλῇται ὁ ἱατρός, διότι μόνος αὐτὸς εἶναι εἰς θέσιν νὰ γνωρίζῃ τί πρέπει νὰ πράξῃ διὰ κάθε εἶδος δηλητηριάσεως καὶ ποῖα φάρμακα εἶναι κατάλληλα.»

12. Οἱ πρῶτοι ἀεροπόροι.

1. Κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους ἔζη ἐν Ἀθήναις ὁ Δαίδαλος· οὗτος κατήγετο ἀπὸ τὸ γένος τοῦ Ἐρεχθέως, ἀρχαίου βασιλέως τῆς Ἀττικῆς.

Ὁ Δαίδαλος ὑπῆρξεν ὁ μέγιστος τεχνίτης τῆς ἐπο-

χῆς αὐτοῦ· ἐφεῦρε πολλά ἐργαλεῖα, ὥς τὸ σκεπάρνιον, τὸ τρυπάνιον, τὸν διαβήτην, καὶ κατεσκεύασεν εἰς πολλὰς χώρας ἔργα προκαλοῦντα τὸν θαυμασμόν τῶν συγχρόνων του.

Ἦτο καὶ γλύπτης· τὰ δὲ ἀγάλματα αὐτοῦ ἦσαν τόσον τεχνικά, ὥστε οἱ ἄνθρωποι ἔλεγον ὅτι εἶνε ἔμψυχα καὶ ὅτι βλέπουσι καὶ βαδίζουσιν. Οἱ πρὸ αὐτοῦ καλλιτέχναι κατεσκεύαζον τὰ ἀγάλματα ἔχοντα κεκλεισμένους τοὺς ὀφθαλμούς καὶ τὰς χεῖρας προσκεκολλημένας ἐπὶ τῶν πλευρῶν τοῦ σώματος· ἀλλ' ὁ Δαίδαλος κατεσκεύαζεν αὐτὰ μὲ ἀνοικτούς τοὺς ὀφθαλμούς, ἀπεμάκρυνεν ἀπὸ τὸ σῶμα τὰς χεῖρας καὶ διεχώρισε τὰ σκέλη αὐτῶν.

Εἰς τὴν Κρήτην ἐβασίλευε τότε ὁ Μίνως, ὅστις μαθὼν τὴν ἐπιτηδειότητα τοῦ Δαίδαλου, προσεκάλεσεν αὐτὸν ἐκεῖ. Ὁ Δαίδαλος θροθύμως ἐδέχθη τὴν πρόσκλησιν, ὁ δὲ βασιλεὺς ἐτίμησεν αὐτὸν μεγάλως καὶ ἀνέθηκεν εἰς αὐτὸν τὴν ἐκτέλεσιν πολλῶν ἔργων.

Πλὴν ἄλλων θαυμαστῶν οἰκοδομημάτων ὁ Δαίδαλος κατεσκεύασεν ἐν Κρήτῃ καὶ τὸν περιώνυμον Λαβύρινθον. Ἦτο δὲ οὗτος βαθὺ καὶ σκοτεινὸν οἰκοδόμημα μὲ διαδρόμους τόσον ἐλικοειδεῖς, ὥστε ὁ εἰσερχόμενος εἰς αὐτὸν δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ ἐξέλθῃ.

2. Ὁ Δαίδαλος, ἀφοῦ διέμεινεν ἱκανὸν χρόνον ἐν Κρήτῃ, ἠθέλησε ν' ἀπέλθῃ. Ἄλλ' ὁ Μίνως δὲν ἠθέλε ν' ἀφήσῃ τὸν καλλιτέχνην νὰ φύγῃ· διέταξε δὲ εἰς ὅλα τὰ πλοῖα τῆς νήσου νὰ μὴ παραλάβωσιν αὐτόν.

Ὁ Δαίδαλος ἐπεθύμει διακαῶς νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του, τὰ δὲ ἐμπόδια ἠϋξάνον ἔτι μᾶλλον τὴν ἐπιθυμίαν ταύτην. Νυχθημερὸν διελογίζετο πῶς νὰ φύγῃ. Τέλος πρωΐαν τινὰ ἀνεφώνησε μετὰ χαρᾶς:

— «Εὗρον μέσον νὰ σωθῶ! Ὁ Μίνως δύναται νὰ φυλάττῃ τὴν ξηρὰν καὶ τὴν θάλασσαν, ὁ ὅρῃ ὁμως μέ-

νει ἐλεύθερος. Θὰ φύγω διὰ τοῦ ἀέρος, ὡς πτηνόν» !

Καὶ πράγματι, εἰς ἔρημικὸν σπήλαιον, μακρὰν ἀπὸ τὰ βλέμματα τῶν ἀνθρώπων, ὁ Δαίδαλος κατεσκεύασε δύο μεγάλας πτέρυγας διὰ περῶν, τὰ ὅποια συνεκόλλησε διὰ κηροῦ. Τὰς πτέρυγας ταύτας προσήρμοσεν εἰς τὸ σῶμά του, ἐκίνησεν αὐτὰς διὰ τῶν χειρῶν του, καί, ὦ ! τῆς ἐπιδεξιότητος αὐτοῦ κατάρθωσε νὰ πετᾷ ὡς πτηνόν.

Ἄλλ' εἰς τὴν Κρήτην εἶχε παρακολουθήσει αὐτὸν καὶ ὁ υἱὸς του Ἴκαρος· κατεσκεύασε λοιπὸν καὶ ἕτερον ζεύγος πτερύγων, αἱ ὅποιαι προσηρμόζοντο ἀκριβῶς εἰς τὸ σῶμα αὐτοῦ· ἐντὸς ὀλίγων δὲ ἡμερῶν ἐδίδαξε καὶ αὐτὸν πῶς νὰ τὰς κινῇ ἐπιτηδεύως.

Ἐφθασε τέλος ἡ περιπόθητος ἡμέρα τῆς ἀναχωρήσεως. Ὁ Δαίδαλος προσήρμοσε τὰς πτέρυγας εἰς τὸ σῶμα τοῦ υἱοῦ του καὶ τοῦ ἔδωκε τὰς τελευταίας συμβουλάς :

— « Παιδί μου Ἴκαρε, πρόσεχε πολὺ τὸ ταξίδιόν μας δὲν εἶναι, ὅπως αἱ δοκιμαὶ τῶν προηγουμένων ἡμερῶν εἶναι μακρινόν, πολὺ μακρινόν· ἐγὼ ὡς γνωρίζων τὸν δρόμον, θὰ προχωρῶ ἐμπρός, σὺ δὲ θὰ ἀκολουθῇς πλησίον μου. Πρόσεξε οὔτε ὑψηλὰ πολὺ ν' ἀναβαίνης, μήπως ὁ ἥλιος ἀναλύσῃ τὸν κηρὸν τῶν πτερύγων σου· οὔτε πάλιν πολὺ χαμηλὰ πρὸς τὴν θάλασσαν νὰ καταβαίνης, μήπως βραχῶσι αἱ πτέρυγές σου ὑπὸ τῶν κυμάτων καὶ γίνωσι βαρύτεραι.

3. Ἀφοῦ ἔδωκε τὰς ὁδηγίας ταύτας εἰς τὸν υἱόν του, ὁ Δαίδαλος ἐφόρεσε καὶ τὰς ἰδικὰς του πτέρυγας, ἔσφιγξε τὸν Ἴκαρον εἰς τὴν ἀγκάλην του, τὸν ἠσπάσθη μετὰ συγκινήσεως, καὶ ἔπειτα ἀνυψώθη εἰς τὸν αἶρα. Ὅπισθεν αὐτοῦ ἐπέτα καὶ ὁ υἱὸς του.

Λιέσχιζον ταχέως καὶ οἱ δύο τὸν αἶρα διὰ τῶν με-

γάλων πτερύγων αὐτῶν. Ἀφῆκαν ἤδη ὀπίσω τὰ ὑψηλὰ ὄρη τῆς Κρήτης. Ὑποκάτω αὐτῶν ἐξετείνεται κατ' ἀρχὰς ἀπέραντος ἡ θάλασσα ὁ ἄνεμος, ἰσχυρῶς πνέων ἐκ δυσμῶν, παρέρσυσεν αὐτοὺς ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀνατολικώτερον, καὶ μετ' ὀλίγον ἤρχισαν ν' ἀναφαίνωνται κάτωθεν αὐτῶν αἱ Κυκλάδες. Ὁ κόσμος ἔμενεν ἐκθαμβος διὰ τὸ θαῦμα, οἱ ναῦται, οἵτινες εὗρισκοντο εἰς τὰ πλοῖα, οἱ ἄλκιμοι, ὅσοι παρὰ τὰς ἀκτὰς συνελάμβανον ἰχθύς διὰ τῶν δικτύων αὐτῶν, οἱ γεωργοὶ οἱ ἀροτριῶντες τοὺς ἀγρούς ἐπὶ τῶν νήσων, οἱ ποιμένες οἱ φυλάσσοντες τὰ ποίμνια ἐπὶ τῶν ὄρεων, ὅλοι ἔμενον ἐκπληκτοί. Καὶ ἐκεῖνοι μὲν ἄφινον τὰ πλοῖα αὐτῶν ἀκυβέρνητα εἰς τὰς πνοὰς τοῦ ἀνέμου, οὗτοι δὲ δὲν ἔσυσρον τὸ δίκτυον ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἐπήδων οἱ ἰχθύες, οἱ γεωργοὶ δὲν ἐκέντριζον τοὺς βοῦς διὰ τοῦ βουκέντρου, οἱ ποιμένες δὲν ἔπαιζαν τὸν αὐλὸν των, ἀλλὰ πάντες ἔστρεφον πρὸς τὸν οὐρανὸν τὰς κεφαλὰς καὶ μὲ ἀπληστα βλέμματα παρατήρουν τὰ δύο παραδόξα καὶ πρωτοφανῆ ἐκεῖνα πτηνά.

4. Κατ' ἀρχὰς μὲν ὁ Ἰκαρος ἐπέτα πλησίον τοῦ πατρὸς του. Ὀλίγον ὁμως κατ' ὀλίγον ἐνεθαρρύνθη ἐκ τῆς ἐλαφρότητος τῆς πτήσεως καὶ ἠθέλησε ν' ἀνέλθῃ ὑψηλότερον.

— «Τί θὰ πάθω;» εἶπε καθ' ἑαυτόν. «Οἱ φόβοι τοῦ πατρὸς μου εἶναι ἀδικαιολόγητοι αἱ πτέρυγές μου εἶναι στερεαί· ὁ δροσερὸς ἄνεμος μετριάζει τὴν θερμότητα τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου. Καὶ ἔπειτα, πόσον ὥραιότερον θὰ εἶναι τὸ θέαμα, ἐὰν ἀναβῇ κανεὶς ὑψηλότερον!»

Ταῦτα σκεπτόμενος ἀπεμακρύνθη βαθμηδὸν τοῦ πατρὸς του καὶ ἤρχισε ν' ἀνέρχεται... Ἀλλ' ἐτιμωρήθη σκληρῶς ἐκεῖ ὑψηλὰ ὁ κηρὸς τῶν πτερύγων του ἀνέλυσεν ἀπὸ τὴν θερμότητα τοῦ ἡλίου, τὰ πτερὰ διελύθησαν

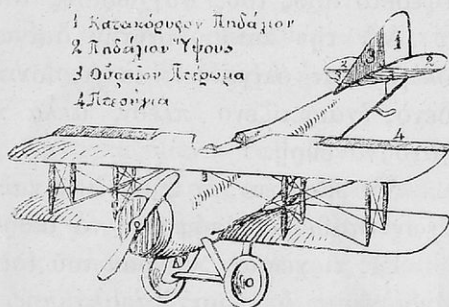
καὶ διεσκορπίσθησαν ἀπὸ τὸν ἄνεμον, καὶ ὁ Ἰκαρος ἤρ-
χισε νὰ καταπίπτῃ βαρὺς ὡς μόλυβδος.

— «Πατέρα! πατέρα»! ἀνέκραξεν ὁ δυστυχὴς μετὰ
σπαρακτικῆς φωνῆς. Ἀλλὰ πρὶν ὁ πατὴρ ἀκούσῃ, τὰ κύ-
ματα ἔκλεισαν διὰ παντὸς τὸ στόμα αὐτοῦ καὶ ἡ θά-
λασσα σκληρὰ τὸν κατέπιε.

Ὁ Δαίδαλος ἐστράφη διὰ νὰ ἴδῃ τὸν υἱὸν του, ἀλλὰ
δὲν ἔβλεπεν αὐτὸν καὶ ἐφώναζεν ἔντρομος:

— «Ἰκαρε, Ἰκα-
ρε, παιδί μου Ἰκα-
ρε, ποῦ εἶσαι»;

Ἐνῶ δὲ μετ' ἀ-
γωνίας περιέφερε τὰ
βλέμματα ὁ δυστυ-
χὴς Δαίδαλος ἄνω
καὶ κάτω καὶ πέριξ,
διέκρινεν ἐπὶ τῆς ἐ-
πιφανείας τῆς θα-

Σημερινὸν ἀεροπλάνον.

λάσσης πτερὰ φερόμενα ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ὑπὸ τῶν κυμάτων.
Τότε ἐνόησεν ὅτι ὁ ἀγαπητός του Ἰκαρος εἶχε πνιγῇ.

Συντετριμμένος ἐκ τῆς ὀδύνης μετέβη εἰς τὴν ἐκεῖ
πλησίον νῆσον, μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι τὰ κύματα ἤθελον ἐκ-
βράσει εἰς αὐτὴν τὸ σῶμα τοῦ υἱοῦ του. Ἐπὶ ἡμέρας
ἀπαρηγόρητος ἠρεύνα ὅλας τὰς ἀκτὰς· τέλος ἀνεῦρε τὸ
πτῶμα τοῦ Ἰκάρου ἐρριμμένον ἔξω ἐπὶ τῆς ἄμμου. Θρη-
νῶν καὶ ὀδυρόμενος ἔθαψε τότε εἰς τὴν νῆσον τὸ προσ-
φιλές του τέκνον. Καὶ τὸ μὲν πέλαγος, ὅπου ἐπνίγη ὁ
Ἰκαρος, ὠνομάσθη Ἰκάριον, ἡ δὲ νῆσος, ἐπὶ τῆς ὁποίας
ἐτάφη, Ἰκαρία.

(Ἀριστ. Κουγτίδης)

13. Τί παθαίνει ὁ σκαιὸς καὶ βλάσφημος Εὐάγγελος.

1. Ὁ Εὐάγγελος, πτωχὸς νέος, ἐκ μικρᾶς ἡλικίας, ἦτο σκαιὸς καὶ αὐθάδης. Καὶ κατὰ τὰς παιδιάς, ὅτε κατώρθωνε νὰ συγκαταλεχθῇ μεταξὺ τῶν παιζόντων παιδίων, ἐξεστόμιζε λέξεις κακὰς καὶ κατόπιν, νέος γενόμενος, ἐφέρετο πρὸς τοὺς συγχωρίους του ὑβριστικῶς.

Διὰ τὴν κακὴν ταύτην διαγωγὴν τοῦ ἀπεμονώθη ὀλίγον κατ' ὀλίγον εἰς τὸ χωρίον καὶ ὅχι μόνον ὑπὸ οὐδενὸς ἐχαιρετίζετο πλέον, ἀλλὰ καὶ ἐργασίαν δὲν ἠδύνατο νὰ εὔρη.

Δὲν ἠδύνατο νὰ ζήσῃ ἐκεῖ καὶ ἀπεφάσισε νὰ φύγῃ, ἔχων σταθερὰν ἀπόφασιν νὰ διορθωθῇ.

Εἷς τι χωρίον μακρὰν τοῦ ἰδικοῦ τοῦ ἔζη πλούσιος ἀγρονόμος, ὁ κύριος Χαραλάμπης, εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ὁποίου ὑπῆρχον πολλοὶ χωρικοί.

Πρὸ αὐτοῦ παρουσιάσθη μίαν ἡμέραν ὁ Εὐάγγελος καί:

«Εἶμαι πτωχὸς νέος, κύριε», εἶπεν· «εἰς τὸ χωρίον μου δὲν εὐρίσκω ἐργασίαν· δὲν μὲ προσλαμβάνετε εἰς τὴν ὑπηρεσίαν σας; θὰ εἶμαι φίλεργος καὶ πιστός».

«Ἀκριβῶς ἔχω ἀνάγκην ἑνὸς ἀνθρώπου», ἀπήντησεν ὁ πλούσιος ἀγρονόμος, «ὥστε εὐχαρίστως σὲ δέχομαι, ἀλλὰ κατὰ τοὺς δύο πρώτους μῆνας θὰ σὲ θεωρῶ προσωρινόν, μόλον δὲ μετὰ τὴν παρέλευσιν αὐτῶν θὰ σὲ παραλάβω ὀριστικόν. Δέχεσαι;»

«Προθυμότερα», ἀπήντησεν ὁ Εὐάγγελος.

Καὶ ὁ κύριος Χαραλάμπης οὕτω πράττων ἤθελε κατὰ τὴν συνήθειαν αὐτοῦ νὰ δοκιμάσῃ τὴν φιλεργίαν, τὴν ἱκανότητα καὶ ἐν γένει τὸν χαρακτῆρα τοῦ νέου ἐργάτου.

Ἀνέθεσε λοιπὸν εἰς αὐτὸν τὴν ἐπιμέλειαν καὶ περιποίησιν τῶν βοῶν.

2 Αἱ ἡμέραι παρήρχοντο ἡ μία μετὰ τὴν ἄλλην καὶ ὁ Εὐάγγελος ἐδείκνυε δεξιότητα καὶ προθυμίαν εἰς τὴν ἐργασίαν, οὕτως ὥστε ὁ κύριος νὰ μένῃ εὐχαριστημένος.

Ἀλλὰ μίαν ἐσπέραν οἱ βόες, καθ' ἣν στιγμὴν ἐπέστρεφον ἐκ τῆς βοσκῆς, ἐδυστρόπουν νὰ εἰσέλθουν εἰς τὸν στάβλον.

Ὁ Εὐάγγελος ὀπισθεν αὐτῶν προσεπάθει κινῶν τὴν ράβδον του, τὴν ὁποίαν ἐκράτει, νὰ εἰσαγάγῃ αὐτοὺς διὰ τῆς βίας.

Οὗτοι ὅμως, μόλις ἐξαναγκαζόμενοι ἔφθανον πρὸ τῆς εἰσόδου, ἔστρεφον ὀπίσω μετ' ἐπιμονῆς τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ μέγα αὐτῶν σῶμα καὶ δὲν ἤθελον νὰ εἰσέλθωσιν.

Ἀλλ' αἱ κακαὶ ἔξεις, τὰς ὁποίας ἐκ μικρᾶς ἡλικίας προσλαμβάνει κανεῖς, δὲν ἐκριζώνονται εὐκύλως· ὁ Εὐάγγελος ἤρχισε νὰ ὀργίζεται καὶ νὰ κραυγάζῃ.

Ὁ κύριος αὐτοῦ εὗρίσκετο κατὰ τύχην ὄρθιος ἐπὶ τοῦ ἐξώστου τῆς οἰκίας, καί, χωρὶς νὰ φαίνεται, παρῆρται μετὰ προσοχῆς τὴν περίεργον ἐκείνην σκηνήν.

Ὅσον περισσότερον ὀργίζετο καὶ ἐκραύγαζεν ὁ Εὐάγγελος, τόσον ἐπιμονώτεροι ἐγίνοντο οἱ βόες.

Ἐξέσπασε τότε οὗτος εἰς βλασφημίαις, διὰ τῶν ὁποίων ἐνεφανίζετο ἡ βάνανσος ψυχὴ καὶ ὁ σκληρὸς αὐτοῦ χαρακτήρ.

Ἐκκληκτος καὶ φρίττων ὁ κύριος Χαραλάμπης κατέβη ἀμέσως καί, ἀφοῦ διὰ τρόπου μαλακοῦ καὶ θωπευτικῶν λόγων κατώρθωσε νὰ εἰσαγάγῃ αὐτὸς τοὺς βόας εἰς τὸν στάβλον, ἐκάλεσε τὸν Εὐάγγελον, εἰς τὸν ὁποῖον, ἀφοῦ ἐπλήρωσε τὴν ἀμειβὴν τῆς μέχρι τοῦδε ἐργασίας αὐτοῦ εἶπε:

« Δὲν δύνασαι πλέον νὰ μένης εἰς τὴν ὑπηρεσίαν μου

αἱ βλασφημίαι σου κατὰ τῶν ἀγαθῶν ζώων, οἱ φρικώ-
δεις λόγοι σου κατὰ τοῦ ἁγίου ὀνόματος τοῦ Θεοῦ, αἱ
κατάραι σου κατ' ἐμοῦ, ὅστις σοῦ παρέσχον ἐργασίαν,
μοῦ ἀπέδειξαν, ὅτι ἡ καρδιά σου εἶναι σκληρὰ καὶ ἡ ψυχὴ
σου ἀγρία. Τοιούτους ἐργάτας δὲν συνηθίζω νὰ ἔχω ».

Καὶ ὁ Εὐάγγελος ἀπεπέμφθη τὴν ἰδίαν στιγμήν.

14. Φιλήμων καὶ Βαῦκис.

1. Ὁ Ζεὺς κατέβαινεν ἄλλοτε εἰς τὴν γῆν ἄγνωστος,
διὰ νὰ βεβαιωθῇ διὰ τῶν ιδίων αὐτοῦ ὀφθαλμῶν, ἂν οἱ
ἄνθρωποι ἦσαν δίκαιοι καὶ ἐνάρετοι καὶ τοὺς μὲν κα-
λοὺς ἀντὶμειβε, τοὺς δὲ κακοὺς ἐτιμώρει.

Ἡμέραν τινὰ ἔλαβε μετ' αὐτοῦ τὸν Ἑρμῆν καὶ κα-
τέβη εἰς τὴν γῆν. Περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ἔφθασαν
εἰς πόλιν τινά. Ἐκρουσαν διαφόρους θύρας, ἀλλ' οὐδεὶς
ἤνοιγε.

Ἦλθεν ἡ νύξ.

Ἐκτὸς τῆς πόλεως ἐπὶ μικροῦ λόφου διεκρίνετο πτω-
χικὴ καλύβη, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξήρχετο ἀσθενὲς φῶς.

Ὁ Ζεὺς καὶ ὁ Ἑρμῆς διηυδύνθησαν πρὸς τὸν λο-
φίσκον ὅπου ἦτο ἡ πτωχικὴ καλύβη ἐντὸς τῆς ὁποίας διὰ
μέσου τῶν ῥωγμῶν τῶν σανίδων τῆς θύρας, εἶδον λευ-
κογένειον γέροντα καὶ γραῖαν κυρτὴν ἐκ τῶν ἐτῶν. Ὁ
γέρων ὠνομάζετο Φιλήμων, ἡ δὲ γραῖα Βαῦκισ.

Ὁ Ζεὺς καὶ ὁ Ἑρμῆς ἔκρουσαν τὴν θύραν τῆς κα-
λύβης καὶ εἶπον :

« Καλοὶ ἄνθρωποι, λυπηθῆτε δύο ξένους, οἱ ὅποιοι
δὲν ἔχουν ποῦ νὰ διέλθουν τὴν νύκτα των ».

Ἡ θύρα ἀνοίγεται ἀμέσως, καὶ οἱ δύο ξένοι εἰσέρ-
χονται :

« Καλοὶ μου ἄνθρωποι », λέγει ὁ γέρων, « καλῶς

ἤλθατε εἰς τὴν πτωχικὴν καλύβην μας. Εἴμεθα πτωχοί, ἀλλὰ ἐσυνηθίσαμεν εἰς τὴν πτωχείαν. Σήμερον πρὸ πάντων λυπούμεθα, διατὶ νὰ μὴν εἴμεθα πλούσιοι, διὰ νὰ φιλοξενήσωμεν, ὅπως πρέπει τοὺς ξένους, τοὺς ὁποίους μᾶς στέλλει ὁ Ζεὺς».

Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ φιλόξενος γραῖα ἔστρωσεν ὕφασμα ἐπὶ τοῦ ξηροῦ ξυλίνου καθίσματος, διὰ νὰ ἀναπαυθῶσιν οἱ ξένοι.

Ἐπειτα ἀνέσκάλευσε τὴν θερμὴν τέφραν τῆς ἐστίας, ἦναιπε πῦρ διὰ ξηρῶν φύλλων καὶ φρυγάνων φυσῶσα δι' ὅλης τῆς δυνάμεως τῆς γεροντικῆς ἀναπνοῆς αὐτῆς, καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἐτοποθέτησε χαλκίνην χύτραν.

Ὁ γέρον ἐπέστρεψεν ἐκ τοῦ λαχανοκήπου φέρων λαχανικά καὶ ξηρὰ ξύλα. Ἐνῷ δὲ ἡ γραῖα ἐκαθάριζε τὰ λαχανικά, ὁ γέρον διὰ διχαλωτοῦ σιδηροῦ δικράνου ἐξεκρέμασεν ἐκ τῆς καπνισμένης ὀροφῆς τεμάχιον ἀλατιστοῦ κρέατος, τὸ ὁποῖον ἔμενε πολὺν καιρὸν ἐκεῖ κρεμασμένον διὰ μεγάλην τινὰ ἐορτήν.

2. Μέχρις ὅτου ἐτοιμασθῇ τὸ φαγητόν, οἱ δύο ἀγαθοὶ γέροντες ὠμίλουν φιλοφρόνως πρὸς τοὺς ξένους αὐτῶν.

Ἡ γραῖα ἐθέρμανεν ὕδωρ καὶ ἔφερεν αὐτό, ὅπως οἱ ξένοι πλύνωσι τοὺς πόδας των, ἡτοίμασε τὴν τράπεζαν, καὶ ἔστρωσεν αὐτὴν διὰ πρασίνων φύλλων ἡδυσμοῦ.

Ἐπειτα ἔφερε τὰ φαγητά· ἦσαν δὲ ταῦτα ἐλαῖαι, ὁ καρπὸς τοῦ ἱεροῦ δένδρου τῆς Ἀθηνᾶς, ὀξύγαλα καὶ ψά, ἐντὸς πινακίων πηλίνων· ἔφερε δὲ καὶ τὸ κρέας μετὰ τῶν λαχανικῶν καὶ οἶνον καὶ ποτήρια ἐκ ξύλου ὀξιάς.

Οἱ δύο ξένοι ἔτρωγον μὲ πολλὴν ὄρεξιν. Ἡ γραῖα λέγει τότε εἰς τὸν γέροντα:

«Θὰ τελειώσουν τὰ φαγητά, καὶ οἱ ξένοι μας δὲν θὰ χορτάσουν!»

«Τὴν χῆνα!» ἀναφωνεῖ ὁ Φιλήμων.

Εἶχον μίαν χῆνα, μίαν μόνην, τὴν ὁποίαν ἐφύλαιτον διὰ νὰ τὴν θυσιάσωσιν εἰς ἔκτακτον περιστάσιν.

«Πήγαινε νὰ τὴν συλλάβῃς», λέγει ἡ Βαῦκис, «καὶ φέρε τὴν γρήγορα νὰ τὴν μαγειρεύσω διὰ τοὺς ξένους μας».

Ὁ γέρον ἐτρεξεν ἀμέσως διὰ νὰ φέρῃ τὴν χῆνα, ἀλλὰ δὲν ἦτο εὐκόλον νὰ τὴν συλλάβῃ· τὸ πτηνὸν ἔτρεχεν εἰς τὸν κῆπον καὶ ἐξέβαλλε κραυγὰς ὀξείας, ὁ δὲ γέρον, τοῦ ὁποίου τοὺς πόδας εἶχον βαρύνει τὰ ἔτη, ματαίως ἠγωνίζετο νὰ τὴν προφθάσῃ. Ἡ γραῖα ἤνοιξε τὴν θύραν καὶ ἡ χῆν εἰσώρμησεν εἰς τὸ δωμάτιον καὶ κατέφυγε πλησίον τοῦ Διός, ὥς νὰ ἐξήτει ἄσυλον.

«Καλοὶ καὶ σεβαστοὶ γέροντες», λέγει ὁ Ζεὺς, «ἡ χῆν αὐτὴ, ἡ ὁποία κατέφυγε πρὸς ἡμᾶς, δὲν πρέπει νὰ πάθῃ τίποτε. Ἄν καὶ πτηνόν, ἐνόησεν ὅτι εἴμεθα θεοί. Ἐγὼ εἶμαι ὁ Ζεὺς καὶ οὗτος εἶναι ὁ υἱός μου ὁ Ἑρμῆς. Οἱ ἀφιλόξενοι γείτονές σας θὰ τιμωρηθῶσι διὰ τὴν ἀσπλαγχνίαν των· μόνον σεῖς δὲν θὰ πάθετε τίποτε. Ἀφήσατε τὴν καλύβην σας καὶ ἔλθετε μαζί μας εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους, καὶ μὴ ἀπορήσετε δι' ὅ,τι θὰ ἰδῆτε».

3. Ὁ Φιλήμων καὶ ἡ Βαῦκис ἄφωνοι ἐκ τρόμου ὑπήκουσαν εὐθύς. Στιριζόμενοι εἰς τὰς ῥάβδους αὐτῶν ἀνέβησαν μετὰ κόπου τὸν ἀνωφερικὸν δρόμον, ὁ ὁποῖος φέρει εἰς τὸ ὄρος. Ὅτε δὲ ἔφθασαν ἐπὶ τῆς κορυφῆς αὐτοῦ στρέφουν τὸ βλέμμα καὶ βλέπουν ὅλην τὴν κάτω ἑκτασιν σκεπασμένην ἀπὰ νερά.

Πρὶν δὲ συνέλθουν ἀπὸ τὴν ἐκπληξιν οἱ δύο γέροντες, βλέπουν ὅτι ἐκεῖ, ὅπου ἦτο τὸ κηπάριον καὶ ἡ μικρὰ καλύβη των, ἔξαφνα ὑψώθη μεγαλοπρεπὴς καὶ πολυτελὴς ναὸς μετὰ μαρμαρίνων στύλων.

Τότε ὁ Ζεὺς λέγει πρὸς αὐτούς:

«Τί ἐπιθυμεῖτε; Εἰπέτε χωρὶς δισταγμὸν τὴν ἐπιθυμίαν σας, καὶ θὰ εἰσακουσθῇ».

«Ἀφοῦ ἡ κατοικία μας μετεβλήθη εἰς ναόν, θέλομεν νὰ γίνωμεν ἱερεῖς τοῦ ναοῦ τούτου, καὶ ὅταν ἔλθῃ ὁ καιρὸς ν' ἀποθάνωμεν, συγχρόνως ν' ἀποθάνωμεν καὶ οἱ δύο, καὶ οὔτε ὁ θάνατος νὰ μᾶς χωρίσῃ».

Τοῦτο καὶ ἔγινε.

Παρεῖλθον πολλὰ ἔτη· ἡμέραν τινά, ἐνῶ ἐκάθηντο ἐπὶ τῶν βαθμίδων τοῦ ναοῦ, ἡ Βαῦκίς στρέψασα τὰ βλέμματα αὐτῆς βλέπει ὅτι ὁ σύζυγός της ἐκαλύπτετο ὀλίγον κατ' ὀλίγον διὰ φύλλων. Θέλει νὰ πλησιάσῃ πρὸς αὐτόν, ἀλλ' αἰσθάνεται ὅτι καὶ αὕτη καλύπτεται ὑπὸ πρασίνου φυλλώματος. Οἱ πόδες των ἔγιναν ῥίζαι, τὸ σῶμα αὐτῶν κορμός, αἱ χεῖρες καὶ ἡ κόμη των κλάδοι.

Ἄλλ' ἐφ' ὅσον ἀκόμη ἠδύναντο νὰ ὁμιλῶσιν, ἀντήλλασσον λόγους ἀγάπης.

«Χαῖρε, ἀγαπητή μου Βαῦκίς!» ἔλεγεν ὁ Φιλήμων.

«Χαῖρε, ἀγαπητέ μου Φιλήμων!» ἔλεγεν ἡ Βαῦκίς.

Ἀλλὰ τέλος τὸ στόμα ἀμφοτέρων ἐκαλύφθη συγχρόνως ὑπὸ τοῦ φλοιοῦ.

Ἐκτοτε πρὸ τοῦ ναοῦ τοῦ Διὸς ὑψοῦνται δύο ὑψηλὰ δένδρα, μία δρυς ἐγκλείουσα τὸ σῶμα τοῦ Φιλήμονος, καὶ μία φιλύρα, ὑπὸ τὸν κορμὸν τῆς ὁποίας εὐρίσκεται ἡ Βαῦκίς.

Ὅταν δὲ πνέῃ ὁ ἄνεμος, ὁ ψίθυρος τῶν φύλλων αὐτῶν ὁμοιάζει πρὸς γλυκεῖς λόγους, τοὺς ὁποίους ἀνταλλάσσουν ἀκόμη πρὸς ἀλλήλους.

(Ἐκ τῶν «Ἡρωϊκῶν Χρόνων» Α. Κουρτίδου)

15. Οἱ δύο πτωχοί.

Σὲ μιὰ γωνιά περαστικὴ
γέρος πτωχὸς ἔχει καθίσει
Κόσμος πολὺς περνᾷ ἀπ' ἐκεῖ
καὶ ἴσως θὰ τὸν ἐλεήσει
καμμιὰ ψυχὴ ποὺ ἔχει μάθει
νὰ συμπονῇ τὰ ξένα πάθη.

Σὲ λίγο ὅλος προσοχὴ
ἔφερ' ἐκεῖ τὰ βήματά του
κι ἄλλος πτωχός. Τὸν δυστυχῆ! . . .
μὲ ὅλη τὴ νεότητά του
ἔχει στὸ φῶς του μαύρη σκέπη:
εἶναι τυφλός, τυφλός, — δὲν βλέπει!

Ἄχ! Τί ζευγάρι θλιβερό!
Τὰ νειᾶτα τὰ δυστυχισμένα
κι' ἀπὸ τὸν ἄγριο καιρὸ
τὰ γηρατειὰ τὰ μαραμμένα
βλέπει ἐκεῖ ὅποιος περνάει
σὰ ζητιανεύουν πλάϊ - πλάϊ.

Ὅμως καθὼς τὰ γηρατειὰ
τὰ χιονοσκέπαστα λυπᾶται
στὸ γέρο ρίχνουν μιὰ ματιὰ
καὶ τὸν ἐλεοῦνε οἱ διαβάται·
μὰ οὔτε ἓνας τοὺς δὲν δίνει
καὶ στὸν τυφλὸν ἐλεημοσύνην.

Μὲ πονεμένη τὴν καρδιά
ἀνασηκώνεται νὰ πάγῃ. . . .

Ἄχ! . . . Θᾶ περὺση τὴ βραδυὰ
καὶ σήμερα χωρὶς νὰ φάγη. . . .
γν' αὐτὸ τοὺς ἄλλους τί τοὺς νοιάζει;
καὶ ὁ τυφλὸς ἀναστενάξει. . . .

Μὰ ἔξαφνα κάποιος ζητᾷ
μέσ' στήν παλάμη νὰ τοῦ δώση
χρήματα λίγα, μ' ἀρκετὰ
ἓνα ψωμί γιὰ νὰ τοῦ δώση,
«Σοῦ εὐχέτ' ἡ φτωχὴ καρδιά μου
τιμὲς καὶ δόξες, ἄρχοντά μου!»

εἶπεν ἐκεῖνος, ἐπειδὴ
τυφλὸς ποῦ ἦτο δὲν μποροῦσε
μὲ δάκρυα χαρᾶς νὰ ἰδῇ
πὼς σπλαχνικὰ τὸν ἐλεοῦσε
ὁ γέρος, ἐλεώντας πάλι
καθὼς τὸν ἐλεῆσαν ἄλλοι.

16. Μεγαλοφροσύνη τοῦ Φωκίωνος.

1. Ὁ Φωκίων ὑπῆρξεν εἰς ἐκ τῶν ἐξοχωτάτων ἀνδρῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. Ἄν καὶ οἱ γονεῖς αὐτοῦ ἦσαν πτωχοὶ καὶ ἀφανεῖς, ἐν τούτοις ὁ Φωκίων διὰ τῶν σπανίων ἀρετῶν του καὶ τῆς προσωπικῆς του ἀξίας προήχθη εἰς τὰ ὑψίστα τῆς πολιτείας ἀξιώματα.

Παροιμιώδης ὑπῆρξεν ἡ χρηστότης τοῦ Φωκίωνος· ὅθεν ἐπωνομαζέτο **Χρηστός**. Καθ' ὅλον του τὸν βίον δὲν ἠδίκησεν οὐδένα ἐκ τῶν ἀνθρώπων, οὔτε ἐθεώρησέ ποτέ τινα ὡς ἐχθρόν του· πολλάκις μάλιστα ἐπροστάτευσεν ἀνθρώπους, οἵτινες εἶχον βλάβει αὐτόν. Ἐξῆ πάν-

τοτε βίον σώφρονα καὶ ἀπεστρέφετο τὴν πολυτέλειαν, τὴν ἀσωτείαν καὶ τὴν φιλοχρηματίαν.

Ἐξῆσεν ἐν πενίᾳ καὶ ἡρνήθη πάντοτε τὰ πλούσια δῶρα τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας Φιλίππου καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος ἔστειλε μίαν φορὰν ἐκ τῆς Ἀσίας πρὸς τὸν Φωκίωνα 100 τάλαντα ὡς δῶρον· οἱ ἀπεσταλμένοι εὗρον τὸν Φωκίωνα ἀντλοῦντα ἐκ τοῦ φρέατος ὕδωρ, τὴν δὲ γυναῖκά του ζυμώνουσιν. Ὁ Φωκίων ἠρώτησε τοὺς ἀπεσταλμένους, διατί εἰς αὐτὸν μόνον ἐκ τῶν Ἀθηναίων ὁ Ἀλέξανδρος στέλλει δῶρα; «Διότι σὲ μόνον θεωρεῖ καλὸν καὶ ἀγαθὸν» ἀπεκρίθησαν οἱ ἀπεσταλμένοι. «Λοιπὸν, ἃς μὲ ἀφήσῃ νὰ εἶμαι καὶ νὰ φαίνομαι τοιοῦτος», εἶπεν ὁ χρηστὸς Φωκίων καὶ δὲν ἐδέχθη τὸ δῶρον.

Ὁ Φωκίων προσέφερε ὑψίστας ὑπηρεσίας εἰς τὴν πατρίδα· ὑπηρέτησεν αὐτὴν καθ' ὅλον τοῦ βίου μετ' ἀφοσιώσεως, χωρὶς νὰ ἀποβλέψῃ εἰς δόξαν ἢ εἰς χοήματα· τεσσαρακοντάκις ἐχειροτονήθη στρατηγός, χωρὶς ποτε νὰ εἶναι παρὼν κατὰ τὴν χειροτονίαν· πάντοτε δὲ εἰς τὰς μάχας ἢ νίκη ἔστεφεν αὐτὸν μὲ τὸν ἀμάραντον στέφανον τῆς δόξης.

2. Ὅτε Ἀθηναῖός τις θαυμάζων, διότι ὁ Φωκίων πάντοτε ἀπέτρεπε τοὺς Ἀθηναίους ἀπὸ τὸν πόλεμον, ἠρώτησεν αὐτὸν «πότε τέλος πάντων, ὦ Φωκίων, νομίζεις ὅτι θὰ εἶναι καιρὸς νὰ πολεμήσωμεν;» Ὁ συνετὸς Φωκίων ἀπεκρίθη «ὅταν ἴδω τοὺς μὲν πλουσίους προθύμως νὰ συνεισφέρωσι, τοὺς δὲ νέους νὰ πείθωνται εἰς τοὺς ἄρχοντας, καὶ τοὺς ρήτορας νὰ μὴ κλέπτωσι τὰ δημόσια».

Καὶ ὅμως ὁ χρηστὸς οὗτος καὶ ἐνάρετος ἀνὴρ ὑπέστη τὴν αὐτὴν τύχην μὲ τὸν Σωκράτην, τὸ μέγαν διδάσκαλον τῆς ἀρετῆς.

Ἐχθροὶ ξένοι καὶ ἐγγύριοι ἐρραδιούργησαν καὶ ἐσυροφάντησαν τὸν χρηστὸν Φωκίωνα εἰς τοὺς Ἀθηναίους· ὁ δὲ ὄχλος κατεδίκασεν αὐτόν, ἵνα πῖη τὸ κώνειον· καὶ ὁ ἔπιεν ὁ ἐνάρετος καὶ φιλόπατρις οὗτος ἀνὴρ, χωρὶς ἀ ἐκφράσῃ οὐδὲ τὸ παραμικρὸν παράπονον. Καθ' ἣν μάλιστα στιγμήν ἔπιε τὸ κώνειον ἐν ἡλικίᾳ 80 ἐτῶν ἐρωτηθεὶς ποία ἦτο ἡ τελευταία του παραγγελία πρὸς τὸν υἱόν του Φῶκον, εἶπε μετὰ γλυκύτητος· «*νὰ μὴ μνησικακῇ κατὰ τῶν Ἀθηναίων διὰ τὸν ἄδικον θάνατόν μου*»· καὶ μετὰ τὴν ὄντως χριστιανικὴν ταύτην παραγγελίαν ἐτελείωσε τὸν ἑνδοξὸν βίον του ὁ χρηστὸς Φωκίων.

17. Ἡ ἐλαία καὶ ἡ ἱστορία της.

1. Ἡ ἐλαία εἶναι γνωστὴ ἐκ παναρχαίων χρόνων. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐπίστευον ὅτι τὴν ἐλαίαν ἔδωκε δῶρον εἰς τὰς Ἀθήνας ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ καὶ διὰ τοῦτο ἐξαιρετικῶς ἐτίμων τὸ δένδρον τοῦτο. Αἱ ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ ἐλαῖαι, ἐτιμῶντο ὡς ἱεραί, ὁ δὲ καταστρέφων αὐτὰς ἐτιμωρεῖτο αὐστηρότατα.

Ὅταν οἱ Λακεδαιμόνιοι κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον εἰσέβαλον εἰς τὴν Ἀττικὴν, τὰ πάντα κατέστρεψαν διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου, ἀλλ' ἐκ φόβου πρὸς τὸ Θεῖον δὲν ἤγγισαν τὰς ἐλαίας.

Εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας τὸ πολυπόθητον καὶ τιμητικώτατον βραβεῖον ἦτο κλάδος ἀγρίας ἐλαίας (κορίνου).

Καὶ εἰς τὰς Ἀθήνας, εἰς τοὺς Παναθηναϊκοὺς ἀγῶνας ὡς ἑπαθλον ἐδίδετο κλάδος ἐκ τῶν ἱερῶν ἐλαιῶν τῆς Ἀθηνᾶς· ἔτι δὲ καὶ ἔλαιον ἐξ αὐτῶν, ἐντὸς ὥραιότατων μεγάλων δοχείων, τῶν παναθηναϊκῶν ἀμφορέων, οἵτινες

ἐπὶ τῆς μιᾶς πλευρᾶς ἔφερον τὴν εἰκόνα τῆς πολιούχου Θεᾶς, ἐπὶ δὲ τῆς ἄλλης ἀπεικόνιζον σκηνήν τινα τῶν ἀγώνων.

Ἀμφορεὺς

Εἰς τὸν ἐλαιῶνα τῶν Ἀθηνῶν σώζεται αἰωνόβιος ἐλαία, ἔχουσα κορμὸν ὀγκώδη καὶ ἐκ τοῦ βαθέος γήρατος ἔσωθεν κοῖλον ὡς σπήλαιον, τῆς ὁποίας ἡ ἡλικία ἀναβιβάζεται μέχρι τῶν χρόνων τοῦ Περικλέους.

Καὶ ἐν τῇ Ἀγίᾳ Γραφῇ ἀναφέρεται ἡ ἐλαία. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Κατακλυσμοῦ ἀναφέρεται ὡς σύμβολον καλοκαιρίας. Ἡ περιστερά, τὴν ὁποίαν ἐξαπέστειλεν ὁ Νῶε ἐκ τῆς Κιβωτοῦ, ἐπέστρεψε κρατοῦσα εἰς τὸ ράμφος τῆς κλαδίσκον ἐλαίας.

Τὴν ἐλαίαν ἐξηγίασεν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν τῷ κήπῳ τῆς Γεθσημανῆ, ὑποκάτω ἐλαιῶν προσευχηθεὶς πρὸ τῆς παραδόσεως καὶ σταυρώσεως αὐτοῦ. Μετὰ πολλῆς δὲ πιθανότητος πιστεύεται ὅτι ἐλαῖαί τινες τῆς Ἱερουσαλήμ, ὅκτω τὸν ἀριθμὸν, εἶναι ἐκείναι, αἵτινες ἤκουσαν τὴν ἀγωνιώδη ἐπὶ κλησιν τοῦ Θεανθρώπου: «**Πάτερ, εἰ δυνατόν παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο**».

Ἡ ἱερότης τῆς ἐλαίας διατηρήθη καὶ ἐν τῷ Χριστιανισμῷ.

Γνήσιον ἔλαιον ἐλαίας ἀποτελεῖ οὐσιῶδες συστατικὸν τοῦ ἁγίου μύρου, διὰ τοῦ ὁποίου ὁ ἱερεὺς χρίει τὸν βαπτισθέντα, εὐθὺς μετὰ τὸ βάπτισμα, εἰς διάφορα τοῦ σώματος μέρη. Καὶ εἰς τὸ εὐχέλαιον ὁ χριστιανὸς ὁ ἀσθενῶν ἢ ζητῶν συγχώρησιν διὰ τὰς ἁμαρτίας του χρίεται δι' ἡγιασμένου ἐλαίου.

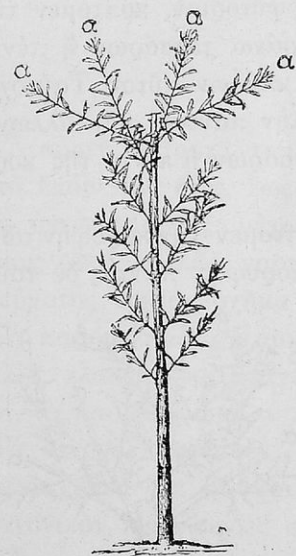
Ἐλαιον καίεται πρὸ τῶν ἀγίων εἰκόνων τῶν ἐκκλησιῶν ἢ τῶν εἰκονοστασίων τῶν οἰκιῶν ἡμῶν. Ὅμοίως ἔλαιον ἐκαίετο εἰς παλαιοτάτους χρόνους καὶ ἐν τῇ Κιβωτῷ τῆς Διαθήκης τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ πρὸ τοῦ παναρχαίου ἀγιάσματος τῆς Ἀθηνᾶς ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν.

18. Ποῦ εὐδοκιμεῖ καὶ πῶς καλλιεργεῖται ἡ ἐλαία.

Τὸ ἐλαιόδενδρον εὐρίσκεται πανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος αὐτοφυές, οὐχὶ μόνον ἐπὶ πεδινοῦ καὶ γονίμου ἐδάφους ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ὄρεινῳ καὶ πετρώδους καὶ μεταξὺ ἀκόμῃ τῶν βράχων ἀποτόμων ἀκτῶν.

Κατάλληλον κλίμα πρὸς εὐδοκίμησιν τῆς ἐλαίας εἶναι τὸ μετρίως θερμὸν. Ἐν γένει εὐδοκιμεῖ ἡ ἐλαία εἰς παραθαλάσσια μέρη, ὅπου ἡ ἐπίδρασις τῆς θαλάσσης μετριάζει τὰς ἀποτόμους μεταβολὰς τῆς θερμοκρασίας.

Πολλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος φύονται αὐτοφυεῖς ἄγριαι ἐλαῖαι, ἔχουσai μικρὸν τὸν κορμόν, μικροὺς τοὺς κλάδους καὶ

(Πρῶτον κλάδευμα)

μικρὸν τὸν καρπὸν. Οἱ Ἕλληνες ἐκ παλαιοτάτων χρόνων ἡμέρωσαν τὴν ἀγρίαν ἐλαίαν καὶ διὰ τῆς καλλιεργείας ἐβελτίωσαν καὶ τὸ δένδρον καὶ τὸν καρπὸν.

Τοῦτο γίνεται καὶ μέχρι σήμερον.

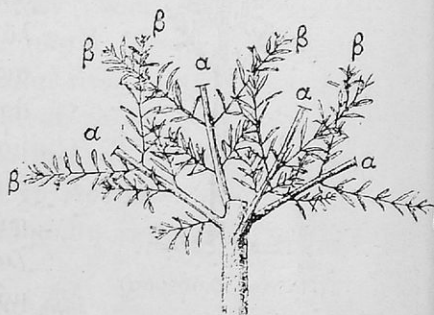
Αἱ αὐτοφυεῖς ἐλαῖαι ἐκρίζουνται τὸν χειμῶνα, ἐμφυ-

τεύονται εἰς τὸν ἐλαιῶνα καὶ ἐμβολιάζονται ἐν αὐτῷ. Ὅπου ὁμοῦ φύονται πολλαὶ ἄγρια ἐλαῖαι, ὁ ἐξευγεσμός δύναται νὰ γίνη καὶ ἐπὶ τόπου.

Τὰ ἐλαιόδενδρα, διὰ νὰ εὐδοκμήσωσιν, ἔχουσιν ἀνάγκην πολλῶν καλλιεργητικῶν φροντίδων· εἶναι δὲ αὐτὰ ἄροσις τοῦ ἐδάφους, τὸ σκάλισμα, τὸ πότισμα, ἡ λίπασσις καὶ τὸ κλάδευμα. Σπουδαιότερον πρὸ πάντων εἶναι τὸ κλάδευμα.

Τὰ νεαρὰ δενδρύλλια ἔχουσιν ἀνάγκην καταλλήλου κλαδεύματος κατὰ τὸ πέμπτον ἔτος διὰ νὰ λάβωσι τὸ κανονικὸν σχῆμα αὐτῶν. Κατὰ τὸ πρῶτον κλάδευμα, ὅτε τὸ δένδρον εἶναι ἀκόμη εἰς τὸ φυτόριον, κόπτομεν τὴν κορυφὴν τοῦ δενδρύλλου ὑπεράνω τεσσάρων ἢ πέντε κλάδων ἀνεπτυγμένων πλαγίων κλάδων αὐτοῦ. Ταυτοχρόνως ἀποκόπτομεν καὶ τὴν κεφαλὴν πάντων τῶν ἄλλων πλαγίων βλαστῶν, πλην τῶν τεσσάρων ἢ πέντε τῆς κορυφῆς (Πρῶτον κλάδευμα).

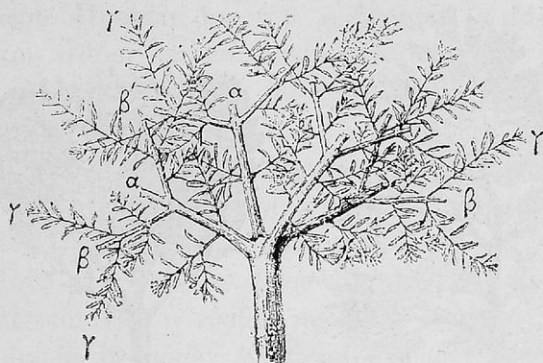
Τὸ ἐπόμενον ἔτος ἀποκόπτομεν τὴν κορυφὴν τῶν τεσσάρων ἢ πέντε κλάδων τῆς κορυφῆς, πάντα δὲ τοὺς λοιποὺς ἐκ τῆς βάσεως. Οἱ τέσσαρες ἢ πέντε κορυφαῖοι κλάδοι παρήγαγον πλαγίους βλαστοὺς τοὺς ὁποίους κορφολογοῦμεν, πλην τῶν δύο ὑψηλοτέρων. (Δεύτερον κλάδευμα).

(Δεύτερον κλάδευμα)

Τὸ τρίτον ἔτος ἀποκόπτομεν τὴν κορυφὴν τῶν κλάδων, τοὺς ὁποίους δὲν ἐκλαδεύσαμεν τὸ προηγούμενον ἔτος· κορφολογοῦμεν δὲ τοὺς πλαγίους βλαστοὺς, οἵτινες παρήχθησαν ἐκ τοῦ

των, πλὴν τῶν δύο ὑψηλοτέρων. (Τρίτον κλάδευμα).

(Τρίτον κλάδευμα)

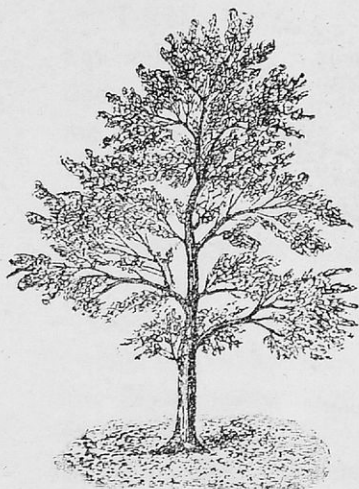
Τὸ σύστημα τοῦτο τοῦ κλαδεύματος ἐξακολουθοῦμεν καὶ τὸ ἐπόμενον ἔτος, ἕως οὔτου τὸ ἐλαιόδενδρον ἀποκτῆσθαι ὀκτὼ κλάδους μέχρι δέκα, καὶ ἐπὶ τῶν κλάδων κλώνους μετὰ πολλῶν καρποφόρων βλαστῶν. Τὸ ἐκ τοῦ κλαδεύματος τούτου σχῆμα τῆς ἐλαίας εἶναι κυπελοειδές.

Τὰ παρημελημένα ἐλαιόδενδρα, ὁλοσχερῶς ἀκλάδευτα, ἢ κακῶς κλαδευμένα, ἀναγνωρίζονται ἐκ τοῦ σχήματος αὐτῶν, τὸ ὁποῖον ὁμοιάζει πρὸς πυραμίδα.

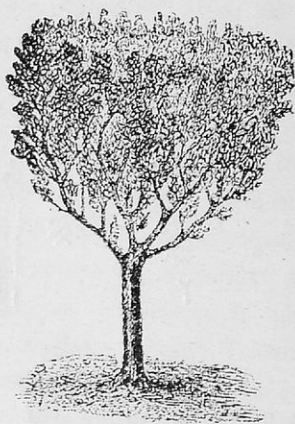
Τὰ δένδρα ταῦτα δὲν παράγουσιν ἄφθονον καρπὸν δύνανται ὁμως διὰ βαθμιαίου κλαδεύματος νὰ λάβωσι τὸ κανονικὸν κυπελοειδὲς σχῆμα.

Ἡ **συγκομιδὴ** τοῦ ἐλαιοκάρπου ἄρχεται περὶ τὰ μέσα Ὀκτωβρίου καὶ παρατείνεται μέχρι τῶν μέσων Φεβρουαρίου. Ὁ θέλων νὰ ἔχῃ ἄφθονον ἐσοδεῖαν ἐλαίου καὶ ἐξαίρετον συγχρόνως ποιότητος ὀφείλει νὰ συλλέξῃ τὸν ἐλαιοκάρπον, ὅταν ὥριμάσῃ· δὲν πρέπει ὁμως ν' ἀναμείνῃ τὴν ὑπερωρίμανσιν αὐτοῦ, ὅποτε ἔντιδοῦται καὶ καταπίπτει ἀφ' ἑαυτοῦ διότι τότε τὸ ἔλαιον καὶ κατὰ

τὸ ποσὸν ἐλαττοῦται καὶ κατὰ τὴν γεῦσιν γίνεται ἀνούσιον.

Σχῆμα ἐλαίας με ἐλαττωματικὸν
κλάδευμα

Σχῆμα ἐλαίας με κανονικὸν
κλάδευμα

19. Πῶς πρέπει νὰ γίνεται ἡ συλλογὴ τοῦ ἐλαιοκάρπου.

Ὁ καταλληλότετος τρόπος τῆς συλλογῆς τοῦ ἐλαιοκάρπου εἶναι ὁ ἀπ' εὐθείας διὰ τῆς χειρός.

Οἱ συλλέκται ἀνερχόμενοι ἐπὶ τοῦ δένδρου, πρέπει νὰ μὴ ῥίπτωσι τὰς ἐλαίας κατὰ γῆς, ἀλλὰ νὰ θέτωσιν αὐτὰς ἐντὸς μεγάλων θυλακίων ἐπὶ τούτῳ κατεσκευασμένων ἐπὶ τῶν ποδιῶν αὐτῶν ἢ ἐντὸς μακρῶν καλαθίων, ἢ νὰ ῥίπτωσιν αὐτὰς ἐπὶ πανίων ἡπλωμένων ὑπὸ τὸ δένδρον.

Εἰς πολλὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος ἡ συλλογὴ τοῦ ἐλαιοκάρπου γίνεται διὰ ῥαβδισμού. Δι' αὐτοῦ οἱ καρποὶ τραυ-

ματίζονται καὶ ὑπόκεινται εἰς σήψιν, ῥυπαίνονται ἐκ τοῦ χρώματος τοῦ ἐδάφους καὶ ἡ ποιότης τοῦ ἐλαίου γίνεται κατωτέρα. Προσέτι διὰ τοῦ ῥαβδισμού καταστρέφονται πλεῖστοι κλάδοι καὶ κλαδίσκοι μέλλοντες νὰ καρποφορήσωσι τὸ ἐπόμενον ἔτος, διότι τὰ ἄνθη καρποφοροῦσιν ἐπὶ διετῶν κλαδίσκων.

Οἱ συλλεχθέντες ἐλαιόκαρποι μεταφέρονται εἰς τὴν ἀποθήκην, ἣτις πρέπει νὰ εἶναι καθαρὰ, εὐάερος καὶ ἀπηλλαγμένη ὑγρασίας. Ἐκεῖ αἱ ἐλαῖαι ἀπλώνονται εἰς χαμηλοὺς σωρούς, μετὰ προσοχῆς, ἵνα μὴ πληγώνωνται. Τὸ πλεῖστον ἔλαιον εὐρίσκεται ἐντὸς τῆς σαρκὸς τοῦ καρποῦ· μικρὸν δὲ ποσὸν ἐντὸς τοῦ ξυλῶδους περισπερμίου. Μόνον τὸ ἔλαιον τῆς σαρκὸς εἶναι καλῆς ποιότητος· διὰ τοῦτο τὰ νεωτέρου συστήματος ἐλαιοτριβεῖα, δι' ἰδιαίτερου μηχανήματος ἀποχωρίζοντος τὴν σάρκα ἀπὸ τοῦ πυρήνος, ἐκθλίβουσι χωριστὰ τὸ ἔλαιον τῆς σαρκὸς καὶ χωριστὰ τὸ ἔλαιον τῶν πυρήνων.

Τὰ παλαιὰ ἐλαιοτριβεῖα συνθλίβοντα διὰ λιθίνων μύλων τὸν ἐλαιόκαρπον, ἄνευ ἀποχωρισμοῦ τῆς σαρκὸς καὶ τοῦ πυρήνος, παράγουσιν ἔλαιον κατωτέρας ποιότητος.

Ὁ ἐλαιόκαρπος χρησιμοποιεῖται πρὸς τροφήν. Πρὸς τοῦτο συλλέγεται ὅταν νελεῖως ὠριμάσῃ, πλύνεται ἐπαιλημένως δι' ὕδατος διὰ ν' ἀποβάλῃ τὴν πικρὰν γεῦσιν αὐτοῦ, ἐναποτίθεται ἐντὸς πυκνῆς διαλύσεως ἁλατος καὶ ἔπειτα μεταφέρεται εἰς κάδους ἢ ἀσκούς. Ἄρισται πρὸς τροφήν ποικιλίαι ἐλαιῶν, εἶναι τῶν Καλαμῶν, τῆς Ἀμφίσσης, καὶ τῶν Μεγάρων.

20. Πῶς κατασκευάζεται τὸ ἔλαιον.

Τὸ ἔλαιον ἐξάγεται ἀπὸ τοὺς καρποὺς τῆς ἐλαίας.

Διὰ τὴν παράγωμεν ἔλαιον ἐκλεκτῆς ποιότητος, συλλέγομεν τὰς ἐλαίας πρὶν ὀριμάσωσιν ὑπερμέτρως καὶ καταπέσωσιν ἀφ' ἑαυτῶν εἰς τὸ ἔδαφος.

Συλλέγομεν δὲ αὐτὰς διὰ τῶν χειρῶν, ἐφ' ὅσον τοῦτο εἶναι δυνατόν. Ἀφοῦ καθαρίσωμεν τὰς ἐλαίας ἀπὸ τῶν φύλλων, ὡς καὶ ἀπὸ τῶν σαπρῶν καρπῶν, ἀλέθομεν ταύτας ὡς τάχιστα.

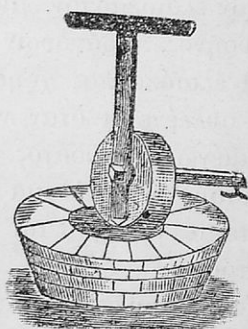
Ἄν ὅμως ὁ ἄμεσος ἄλεσμός τῶν ἐλαιῶν δὲν εἶναι δυνατός, προφυλάσσομεν ἐν τῷ μεταξύ ταύτας ἀπὸ τῆς σήψεως, ἀπλώνοντες ἐντὸς ἀποθήκης καθαρᾶς καὶ εὐαέρου κατὰ λεπτὰ στρώματα, ἅτινα ἀνακινουῦμεν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν διὰ πτύου.

Τὰς ὁποσδήποτε βεβλαμμένας ἐλαίας ἀλέθομεν ἰδιαίτερος, ἵνα μὴ τὸ ἐξ αὐτῶν παραγόμενον ἔλαιον, ὅπερ εἶναι κακῆς ποιότητος, ἀναμιχθῇ μετὰ τοῦ καλοῦ.

Ὁ ἐλαιόμυλος διὰ τοῦ ὁποίου ἀλέθονται αἱ ἐλαίαι, ἀποτελεῖται ἐκ μιᾶς μεγάλης στρογγύλης λεκάνης κτιστῆς, ἐπὶ τῆς ὁποίας λειτουργεῖ μέγας καὶ βαρὺς κύλινδρος ἐκ λίθου ἢ ἐκ χυτοσιδήρου, κινούμενος κυκλικῶς δι' ἄξονος στρεφόμενου δι' ἵππου ἢ δι' ἀτμοῦ.

Ὑπὸ τὴν πίεσιν τοῦ κυλίνδρου τούτου ὁ ὑπ' αὐτὸν τοποθετούμενος ἐλαιόκαρπος συνθλίβεται μεταβαλλόμενος εἰς πολτόν.

Τὸν ἐλαιοῦχον τοῦτον πολτόν διαμοιράζομεν εἰς πολλοὺς τριχίνους, σάκκους, τοὺς ὁποίους τοποθετοῦμεν τὸν

(Ἐλαιόμυλος κινούμενος με' ἵππον)

ἓνα ἐπὶ τοῦ ἄλλου ὑπὸ ἰσχυρὸν πιεστήριον. Τὸ ἐκ τῆς πίεσεως δὲ ταύτης ἐκρέον ἔλαιον εἶναι πρώτης ποιότητος. Ἀκολουθῶς χαλαροῦντες τὸ πιεστήριον ἐξάγομεν τοὺς σάκκους καὶ προσθέτομεν ἐντὸς ἐκάστου αὐτῶν ὀλίγας ὀκάδας ζέοντος ὕδατος.

Ἐπειτα θέτομεν αὐτοὺς ἐκ δευτέρου ὑπὸ τὸ πιεστήριον, καὶ ἐξάγομεν ἐκ τῆς νέας ταύτης πίεσεως ἔλαιον, ἀλλὰ δευτέρας ποιότητος. Δυνάμεθα νὰ προσθέσωμεν καὶ μίαν ἢ δύο ἀκόμη φορὰς θερμὸν ὕδωρ εἰς τοὺς σάκκους καὶ νὰ πιέσωμεν αὐτούς, ἐξάγοντες δ' οὕτως ἔλαιον τρίτης καὶ τετάρτης ποιότητος.

Ἄλλὰ προτιμότερον εἶναι νὰ ἀρκοῦμεθα εἰς τὴν πρώτην καὶ δευτέραν πίεσιν, τὰ δὲ συντρίμματα τῶν ἐλαιοπυρρήνων, τὸ ληκόκκι, νὰ πωλῶμεν εἰς τὰ σαπωνοποιεῖα ἢ νὰ χρησιμοποιῶμεν ὡς λίπασμα τῶν ἐλαιῶνων.

Δυνάμεθα νὰ χρησιμοποιῶμεν ταῦτα καὶ πρὸς τροφήν τῶν χοίρων ἀναμιγνύοντες αὐτὰ μετ' ἁλεύρων καὶ πιτύρων.

Εἰς τὰ σαπωνοποιεῖα ἐξάγουσι διὰ χημικῶν μέσων τὸ ὑπολειπόμενον εἰς τοὺς ἐλαιοπυρρήνας ἔλαιον, ὅπερ εἶναι κατωτάτης ποιότητος καὶ τὸ ὁποῖον χρησιμεύει πρὸς κατασκευὴν σάπωνος. Κατασκευάζεται δὲ ὁ σάπων δι' ἀναμίξεως τοῦ ἐλαίου τούτου μετὰ σόδας ἢ ποτάσσης καὶ διὰ μεθοδικῆς θερμάνσεως τοῦ μίγματος. Τὰ κατώτερα ἔλαια χρησιμοποιοῦνται συνήθως πρὸς ἐπάλειψιν μηχανῶν καὶ διαφόρων ἐργαλείων, ἀκόμη δὲ πρὸς φωτισμόν. Τὸ ἔλαιον ἀπαλλάσσεται ἀπὸ τῶν ἐν αὐτῷ ξένων οὐσιῶν ἀφιεμένου ἐν ἡρεμίᾳ ἐντὸς ἀποθήκης θερμῆς.

Βαθμηδὸν τότε αἱ ἐν αὐτῷ ὑπάρχουσαι ξέναι οὐσῖαι κατερχόμεναι καταλαμβάνουσι τὸν πυθμένα τοῦ πίδακος ἢ τῆς δεξαμενῆς· οὕτω δὲ δυνάμεθα νὰ μεταγγίσωμεν εὐκόλως ἐξ αὐτῶν τὸ καθαρὸν ἔλαιον. Εἰς τὰ συστηματικά

ἐλαιουργεῖα, τὸ ἐλαιον καθαρίζεται διὰ εἰδικῶν διϋλιστηρίων.

Πλὴν τοῦ ἐλαιολάδου ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα ἔλαια ἐξαγόμενα ἐκ διαφόρων ἐλαιούχων καρπῶν. Τοιαῦτα εἶνε τὸ σησαμέλαιον ἐξαγόμενον ἐκ τοῦ σησάμου, τὸ βαμβακέλαιον ἐκ τοῦ βάμβακος, τὸ καρυδέλαιον ἐκ τῶν καρύων, τὸ ἀμυγδαλέλαιον ἐκ τῶν ἀμυγδάλων καὶ ἄλλα.

21. Ἡ ἐλῆά.

Εὐλογημένο νᾶναι, ἐλῆά, τὸ χῶμα ποὺ σὲ τρέφει
Κί' εὐλογημένο τὸ νερὸ ποὺ πίνεις ἀπ' τὸ νέφη·
Κί' εὐλογημένος τρεῖς φορὲς Αὐτὸς ποὺ σ' ἔχει στεῖλῃ
Γιὰ τὸ λυχνάρι τοῦ φτωχοῦ, γιὰ τ' ἁγίου τὸ κανδηλῖ.
Δὲν εἶσαι σὺ περήφανη σὰν τ' ἄλλα καρποφόρα
Ποὺ βιαστικά, ἀνυπόμονα, δὲν βλέπουνε τὴν ὥρα
Πότε μὲ τ' ἀνθολούλουδα τοὺς κλώνους νὰ σκεπᾶσουν
Καὶ μὲ μιὰ πρόσκαιρη ὡμορφιὰ τὰ μάτια νὰ ξιπᾶσουν.
Ἐσὺ εἶσαι πάντα ταπεινή. Πάντα δουλεύτρα σκύβεις
Μ' ὅλα τὰ πλούτη ποὺ κρατεῖς, μ' ὅλο τὸ βιὸς ποὺ κρύβεις.
Γι' αὐτὸ ἀπ' τὰ πρῶτα νειᾶτά σου, ποὺ τὰ φιλοῦν οἱ ἀνέμοι
Ὡς τὰ βαθειὰ γεράμα, ποὺ τὸ κορμί σου τρέμει
Καὶ γέρνει κάθε σου κλαδὶ καὶ κάθε παρακλάδι,
Μέσα στὸν κούφιο σου κορμὶ δὲν σούλειψε τὸ λάδι.

(Ἰωάννης Πολέμης)

22. Μία δίκη.

- 1.— «Νὰ ἰδοῦμε τί θὰ πῇ καὶ τὸ δικαστήριο!»
— «Τί θέλεις νὰ εἰπῇ τὸ δικαστήριο, κουμπάρε μου;
Τὴν ἀχλαδιά, ποὺ εἶναι στὸ σύνορο τῶν δύο κήπων, τὴν
ξεύρουν ὅλοι ὅτι εἶναι δική μου. Ὅπως ἡ ἐλῆά ποὺ εἶ-

ναι στήν ἄλλη μεριά εἶναι δική σου. Τὴν ἀχλαδιὰ τὴν ἐφύτευσεν ὁ παππούς μου καὶ τὴν ἔληά ὁ παππούς τοῦ παπποῦ σου. Ὅποιο γέρο νὰ ῥωτήσης αὐτὸ θὰ σοῦ πῇ».

— «Δὲν ξέρω τί θὰ πῇ ὁ ἓνας κι' ὁ ἄλλος. Ἡ ἀχλαδιὰ γέρνει περισσότερο στὸ δικό μου κτῆμα. Εἶναι δική μου καὶ θὰ τὴν κερδίσω».

— «Νὰ μὴν τὸ κάμης, κουμπάρε. Ἄν εἶναι νὰ πᾶς στὸ δικαστήριο, καλύτερα νὰ σοῦ τὴν χαρίσω».

— «Χὰ χά... τὸ χαριστή! Νὰ μοῦ τὴ χαρίσης; Ὁχι. Θὰ σοῦ τὴν πάρω μὲ τὸ νόμο».

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἤρχισεν ἡ φιλονικία μίαν Κυριακὴν ἔξωθεν τῆς ἐκκλησίας, μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν. Ἦσαν γείτονες καὶ κουμπάροι ὁ Μπελοδήμος καὶ ὁ Λυκούσης. Ὁ πρῶτος εἶχε βαπτίσει τοῦ δευτέρου ἓνα ἀγόρι. Εἶχον καὶ ἀπὸ ἓνα κῆπον παραπλευρῶς. Αἱ θύραι τῶν οἰκιῶν των ἦσαν πρὸς τὸν δημόσιον δρόμον. Τὴν πρώτην καλημέραν, μετὰξὺ των τὴν ἔλεγον. Μαζὶ εἶχον καὶ τὴν χαρὰν καὶ τὴν λύπην.

— «Νὰ ποτίσω ἐγὼ σήμερα, κουμπάρε;»

— «Εὐχαρίστως, γείτονα· αὔριο ποτίζω ἐγώ».

— «Νὰ σὲ βοηθήσω νὰ συνάξῃς τὰ πορτοκάλια;»

— «Ναί, σ' εὐχαριστῶ. Καὶ ὅταν εἶναι καιρὸς, σὲ βοηθῶ καὶ ἐγώ».

Τόσῃν ἀγάπῃν εἶχον ἕως τώρα μετὰξὺ των! Καὶ τώρα χωρὶς κανένα σπουδαῖον λόγον ἐτοιμάζονται διὰ τὰ δικαστήρια. Καὶ διατί νομίζετε; Διότι μίαν πρωΐαν ὁ βαπτιστικὸς τοῦ Μπελοδήμου ἀνέβη εἰς τὴν ἀχλαδέαν, ἡ ὁποία ἦτο ἀνάμεσα εἰς τοὺς δύο κήπους. Ἡ νουνά του τοῦ ἐφώνηξε:

«Μή, παιδί μου, εἶναι ἀκόμη ἄγουρα τ' ἀχλάδια καὶ θὰ σὲ βλάψουν».

Ἡ μήτηρ τοῦ μικροῦ τὸ ἤκουσε καὶ τὸ εἶπεν εἰς τὸν

άνδρα της. Ἐκεῖνος τὸ παρεξήγησε, φαίνεται, καὶ οὕτω πῶς ἤρχισεν ἡ φιλονικία μεταξύ των. Οὐτε καλημέρα, οὔτε καληνύκτα ἔλεγον μεταξύ των εἰς τὸ ἐξῆς. Διὰ νὰ μὴ συναντῶνται καθ' ὁδὸν ἤλλαξαν καὶ δρόμον· ἀπὸ ἓνα δρόμον ὁ εἷς, ἀπὸ ἄλλον ὁ ἄλλος. Ὁ Μπελοδῆμος ἐσκέφθη: «Φουρτούνα εἶναι καὶ θὰ περάσῃ. Θὰ καταλάβῃ τὸ λάθος του καὶ θὰ μετανοιώσῃ».

2. Μίαν ἡμέραν ὁμοῦς ἦλθεν ὁ δικαστικὸς κλητὴρ καὶ τοῦ ἐκοινοποίησεν ἀγωγὴν.

«Δὲν πρέπει νὰ τὰ σπρώξω τὰ πράγματα», ἐσυλλογίσθη ὁ Μπελοδῆμος.

Πηγαίνει εἰς τὸν ἐφημέριον τοῦ χωρίου καὶ τοῦ διηγείται ὅ,τι συνέβη. «Δὲν εἶναι καλὰ πράγματα, παπᾶ μου, νὰ ἔχω τὴν εὐχὴν σου. Μίλησέ του, ὅ,τι θέλει, νὰ γίνῃ μὲ τὸ καλὸ. Εὔμαστε ἐμεῖς, πτωχοὶ ἄνθρωποι, γιὰ τὰ δικαστήρια;»

Ὁ ἱερεὺς, γέρον σεβάσμιος, ἐκάλεσε τὸν Λυκούσην καὶ τοῦ λέγει: «Δὲν εἶνε καλὰ πράγματα αὐτὰ ποὺ γίνονται. Ἡ ἀχλαδιὰ εἶναι τοῦ Μπελοδήμου. Τὸ ξέρει ὅλο τὸ χωριό. Ἀλλὰ διὰ νὰ παύσῃ ἡ φιλονικία, νὰ τὴν μοιράσετε».

Ὁ Λυκούσης, μόλις τὸ ἤκουσε, ὠργίσθη φοβερά. Ὁμίλησε μάλιστα εἰς τὸν ἱερέα μὲ τρόπον ἀπρεπῆ.

— «Ἀλλὴν φορὰν νὰ μὴ ἀνακατώνεσαι, παπᾶ μου στὶς δικές μας δουλειές. Καὶ ὅ,τι ἔχομε οἱ δύο μας, θὰ τὸ ξεδιαλύνη τὸ δικαστήριο».

Ἦρχισαν τὰ δικαστήρια. Σήμερον νὰ ἐξετασθοῦν οἱ μάρτυρες, αὔριον νὰ ἐτοιμασθοῦν τὰ χαοτιά, μεθαύριον νὰ ὑπάγῃ τὸ δικαστήριο ἐπὶ τόπου, νὰ ἴδῃ ποῖος πραγματικῶς ἔχει δίκαιον. Τέλος ἔπειτα ἀπὸ πολλὰ ἐδημοσιεύθη ἡ ἀπόφασις ὑπὲρ τοῦ Μπελοδήμου.

Ὁ Λυκούσης ἔγινε θηρίον. Κατέφυγεν εἰς ἀνώτερον δικαστήριο. Τὰ δικαστικά ἔξοδα ἐτριπλασιάσθησαν. Ἀπὸ

εἰκοσιπεντάδραχμα ἐφθάσαμεν εἰς ἑκατοντάδραχμα. Τὰ ἔσοδα τοῦ κήπου δὲν ἔφθανον διὰ τὰ ἔξοδα τῆς δίκης. Καὶ ἡ ὀριστικὴ ἀπόφασις ἔπειτα ἀπὸ πολὺν καιρὸν ἦτο πάλιν ὑπὲρ τοῦ Μπελοδήμου.

Καὶ τώρα; Νέα δίκη διὰ τὴν πληρωμὴν τῶν ἐξόδων καὶ διὰ τὸ χρέος. Χρεωμένος ὁ κήπος, χρεωμένη καὶ ἡ μικρὰ οἰκία τοῦ Λυκούση. Οἱ δανεισταὶ ἔλαβον τὴν ἄδειαν τοῦ δικαστηρίου νὰ πωλήσουν τὸν κήπον καὶ τὴν οἰκίαν εἰς τὸν πλειστηριασμόν. Ὁ Μπελοδήμος ἠγόρασε καὶ τὰ δύο κτήματα.

3. Τὴν ἄλλην ἡμέραν ὁ Λυκούσης συναντᾷ τὸν κουμπάρον του καὶ τοῦ λέγει μὲ θυμόν:

— «Εὐχαριστήθης;»

— «Ἐγὼ νὰ εὐχαριστηθῶ; Εἰς τί;»

— «Νὰ μᾶς κάμης ἔξωσιν· νὰ μᾶς πετάξης ἔξω!»

— «Ἐχεις ἄδικο, κουμπάρε. Δὲν τὸ ἔκαμα γι' αὐτό»

— «Ἀλλά;»

— «Γιὰ νὰ μὴ σᾶς πετάξουν ἄλλοι».

— «Καὶ ἤθελες νὰ τὸ κάμης ἐσὺ γιὰ νὰ εὐχαριστηθῇς!»

— «Πάντοτε πικρόλογος, κουμπάρε μου! Ὅχι. Τὸν ἐπῆρα τὸν κήπον καὶ τὸ στίτι γιὰ νὰ μείνετε μέσα. Θέλω νὰ μείνης πάντα γείτονάς μου».

— «Πάλι ἄρχισες τὰ χαρίσματα;»

— «Μὴ βιάζεσαι· καὶ αὐτὸ τὸ κάνω, ἂν θέλῃς. Μὰ λέγω πὼς ἔτσι θὰ μοῦ πληρώσης τὸ χρέος μὲ τὴν ἡσυχίαν σου. Οἱ ἄλλοι δὲν θὰ σὲ περίμεναν. Θὰ δουλέψῃς καλύτερα τὸν κήπον, καὶ ἔπειτα ἀπὸ λίγα χρόνια θὰ εἶναι πάλιν ὅλα δικά σου».

Ὁ θυμὸς τοῦ Λυκούση ἤρχισε σιγὰ—σιγὰ νὰ καταπίπτῃ. Ἐνεθυμήθη τὰ χρόνια, κατὰ τὰ ὁποῖα ἦσαν ἡγαπη-

μένοι. Ἐσκέφθη τοὺς λόγους τοῦ ἱερέως καὶ τοῦ κουμπάρου του καὶ εἶδεν, ὅτι εἶχε πολὺ ἄδικον. Οἱ ὀφθαλμοὶ του ἐδάκρυσαν. Ἐπειτα ἠρώτησε δειλά:

— « Ἀλήθεια κουμπάρε; »

— « Ἀλήθεια, στὸ λάδι ποὺ σᾶς ἔβαλα ».

Ὁ Λυκούσης ἤρπασε τὴν χεῖρα τοῦ κουμπάρου του καὶ τὴν ἔσφιξε δυνατά.

« Σὲ εὐχαριστῶ. Ὁ Θεὸς νὰ σοῦ τὸ πληρώσῃ ».

Ἐν τῷ μεταξὺ ἔφθασαν εἰς τὰς οἰκίας των.

« Καληνύκτα, κουμπάρε ».

— « Καλή σου νύκτα, κουμπάρε, εὐχαριστῶ ».

Καὶ ἔσφιξαν πάλιν τὰς χεῖράς των. Ἀλλὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην κάτι τι ἐνεθυμήθη ὁ Μπελοδήμος καὶ λέγει σιγὰ εἰς τὸν κουμπάρον του:

— « Τὴν ἀγλαδιά, κουμπάρε, νὰ τὴν κόψωμε. Νὰ τὴν κόψωμε καὶ νὰ τὴν κάψωμε νὰ γίνῃ στάχτη ».

— « Ὅχι », λέγει ὁ Λυκούσης. « Νὰ μὴ τὴν κόψωμε. Θέλω νὰ τὴν βλέπουν τὰ παιδιὰ μας καὶ νὰ φεύγουν ὅσο μποροῦν τὰς φιλονικίας καὶ τὰ δικαστήρια ».

(Κατὰ Α. Καρκαβίτσαν)

23. Δάμων καὶ Φιντίας

1. Ὁ Δάμων καὶ ὁ Φιντίας ἔζων εἰς τὰς Συρακούσας, πρωτεύουσας τῆς νήσου Σικελίας. Ἦσαν φίλοι στενοὶ ἀπὸ μικρᾶς ἡλικίας, ὅταν ἐφοίτων ὁμοῦ εἰς τὸ αὐτὸ σχολεῖον.

Μετά τινα καιρὸν ὁ Φιντίας κατηγορήθη ὡς ἔνοχος συνωμοσίας κατὰ τοῦ Διονυσίου, τοῦ τυράννου τῶν Συρακουσῶν, καὶ κατεδικάσθη εἰς τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου. Ἀλλ' ἔχων ἀνάγκην νὰ διαθέσῃ τὰ οἰκογενειακά του συμφέροντα, ἐξήτησε τὴν ἄδειαν παρὰ τοῦ Διονυ-

σίῳ νὰ ἀπομακρυνθῇ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας τῶν Συρακουσῶν πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς οἰκογενείας του. Ὑπεσχέθη δὲ νὰ ἀφήσῃ ἐγγυητὴν τὸν φίλον του Δάμωνα, τὸν ὁποῖον δύναται νὰ κρεμάσῃ, ἂν αὐτὸς δὲν ἐπανεέλθῃ.

Ὁ τύραννος, τοῦ ὁποίου ἡ καρδιά δὲν ἐγνώριζε πόσον εὐγενὲς καὶ ὑψηλὸν εἶναι τὸ αἶσθημα τῆς φιλίας, ἐμειδίασε μειδιάμα πονηρὸν καί, ἀφοῦ ὀλίγον ἐσκέφθη, εἶπε: «σοῦ παρέχω τὴν ἄδειαν, τὴν ὁποῖαν ζητεῖς· ἀλλὰ μάθε ὅτι, ἂν αἱ τρεῖς ἡμέραι παρέλθουν καὶ δὲν ἐπανεέλθῃς, τότε ὁ φίλος σου θὰ σταυρωθῇ καὶ σὺ θὰ μείνῃς ἐλεύθερος».

Μεγίστη ὁμως ὑπῆρξε τοῦ Διονυσίου ἡ ἐκπληξις, ὅτε εἶδε παρουσιαζόμενον ἐνώπιόν του τὸν Δάμωνα, προθύμως ἀναδεχόμενον τὴν θέσιν τοῦ φίλου του.

Ὁ Φιντίας ἀποφυλακίζεται καὶ ἐλεύθερος ἀναχωρεῖ, τὰ δὲ δεσμὰ του εὐχαρίστως ἀναλαμβάνει ὁ φίλος του Δάμων.

Ἄλλ' ἡ προσδιωρισμένη διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς θανατικῆς ποινῆς ἡμέρα φθάνει, καὶ ὁ Φιντίας δὲν φαίνεται. Ἡ ὥρα τῆς ἐκτελέσεως πλησιάζει, καὶ ἀντὶ τοῦ Φιντίου ὁδηγεῖται ὁ Δάμων σιδηροδέσιμος εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης.

2. Ὁλος ὁ λαὸς τῶν Συρακουσῶν ἀγανακτεῖ κατὰ τῆς αἰσχροῦς προδοσίας τοῦ Φιντίου, βλέπων τὸν πέλεκυν τοῦ δημίου ἑτοιμον ἤδη, νὰ πέσῃ ἐπὶ τοῦ ἀθροῦ τραχήλου τοῦ Δάμωνος. Ὁ τύραννος σαρκαστικῶς μειδιᾷ, ἐμπαίζων καὶ τὴν μωρίαν τοῦ Δάμωνος καὶ τὴν ψευδοφιλίαν τοῦ Φιντίου.

Μόνος ὁ Δάμων, ἀτάραχος καὶ φαιδρός, βλέπει πλησιάζουσιν τὴν στιγμὴν, κατὰ τὴν ὁποῖαν διὰ τῆς ἰδικῆς του ζωῆς ἔσωξε τὴν ζωὴν τοῦ φίλου του· ἀλλ' ἡ χαρὰ του δὲν ἦτο πλήρης, διότι, γνωρίζων καλῶς τὴν ἀρετὴν

τοῦ Φιντίου, ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ἐπερίμενε τὴν ἐμφάνισίν του.

Ἐπὶ τέλους ὁ δῆμιος ἐτοιμάζεται καὶ λαμβάνει ἀνὰ χεῖρας τὸν πέλεκυν, ἡ δὲ τρομερὰ στιγμή πλησιάζει, ὅτε ἐξαίφνης κραυγαὶ θορυβῶδεις ἀκούονται λέγουσαι: «Ὁ Φιντίας! ὁ Φιντίας!» Συγχρόνως δὲ ἀσθμαίνων καὶ δρομαῖος διασχίζει ὁ Φιντίας τὰ πλήθη καὶ μετὰ δακρύνων πίπτει εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ φίλου του Δάμωνος καὶ ζητεῖ νὰ λάβῃ τὴν θέσιν του ὑπὸ τὸν πέλεκυν τοῦ δημίου. Ἄλλ' ὁ Δάμων διαφιλονικεῖ τὴν θέσιν ταύτην, ὡς ἀνήκουσαν ἤδη εἰς αὐτόν. Ὁ Φιντίας τότε ἐπιμένει ζωηρότερον εἰς τὴν ἀπαίτησίν του.

Ἐκθαμβοὶ καὶ δακρυρροοῦντες θεωροῦν πάντες τὸ ὑψηλὸν τοῦτο θέαμα τῆς περὶ θανάτου πάλης τῶν δύο φίλων. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ σκληροκάρδιος τύραννος συγκινεῖται ἐπὶ τέλους καὶ θαυμάζει τὸ ὕψος καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς ἀληθοῦς φιλίας, τῆς ὁποίας τὴν δύναμιν οὐδέποτε εἶχεν αἰσθανθῇ, οὐδέποτε εἶχε φαντασθῇ. Ἀναγκάζεται λοιπὸν νὰ σεβασθῇ τὴν ὑπαρξίν τοιοῦτου ἱεροῦ δεσμοῦ, τὸν ὁποῖον ὁ πέλεκυς τοῦ δημίου τοῦ ἐπρόκειτο νὰ διαρρήξῃ, καὶ χαρίζων τὴν ζωὴν εἰς τὸν Φιντιάν, καὶ τὸν Φιντιάν εἰς τὸν Δάμονα, καταπαύει τὴν εὐγενῆ των πάλην καὶ ζητεῖ ὡς χάριν νὰ συμπεριλάβουν τοῦ λοιποῦ καὶ αὐτὸν εἰς τὸν ἱερὸν δεσμὸν τῆς φιλίας των.

24. Ὁ Σωκράτης περὶ τῆς γεωργίας.

Ὁ μέγας φιλόσοφος τῆς ἀρχαιότητος Σωκράτης ἡγάπα πολὺ τὴν γεωργίαν. Ἴδου δὲ τί ἔλεγεν περὶ αὐτῆς εἰς τὸν Κριτόβουλον.

«Καὶ οἱ πτωχοὶ καὶ οἱ πλούσιοι ἡμποροῦν νὰ ἐνασχολῶνται εἰς τὴν γεωργίαν, διότι ὅχι μόνον εὐπορίαν φέ-

ρει, ἀλλὰ καὶ εὐχάριστος καὶ διασκεδαστικὴ συγχρόνως εἶναι. Μᾶς συνηθίζει δὲ καὶ εἰς τοὺς κόπους, καὶ εἰς τὸ ψῦχος, καὶ τὴν θερμότητα· προσέτι μᾶς συνηθίζει νὰ ἔξυπνῶμεν πρὸς καὶ νὰ περιπατῶμεν πολὺ. Τοιοῦτοτρόπως μᾶς ἐνδυναμώνει τὸ σῶμα, καὶ μᾶς καθιστᾷ ὑγιεῖς, εὐρώστους καὶ ἱκανοὺς πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς ἀγαπητῆς μας πατρίδος. Τὰ ψυχρὰ ὕδατα τῆς ἐξοχῆς, οἱ δασώδεις καὶ κατὰσκιοι τύποι, καὶ ὁ δροσερὸς καὶ καθαρὸς ἀήρ, ὅχι μόνον ὑγίαν, ἀλλὰ καὶ εὐχαρίστησιν προξενοῦσιν εἰς τοὺς γεωργούς. Εἶναι δὲ ἀδύνατον ἐλεύθερος ἄνθρωπος νὰ εὖρη ἐνασχόλησιν ὠφελιμωτέραν καὶ τερπνοτέραν.

«Ἡ γεωργία προσέτι, ἔλεγεν ὁ Σωκράτης, μᾶς διδάσκει καὶ τὴν ἀγάπην τῆς ἐργασίας, καὶ τὴν δικαιοσύνην τοῦ Θεοῦ· διότι οἱ μὲν κόποι τοῦ ἐπιμελοῦς γεωργοῦ πλουσιοπαρόχως ἀνταμείβονται, ἡ δὲ ὀκνηρία τοῦ ἀμελοῦς διὰ τῆς δυστυχίας τιμωρεῖται. Μᾶς διδάσκει δὲ καὶ τὰ καλὰ τῆς ἐνώσεως, καὶ τὴν ἀνάγκην τῆς ἀμοιβαίας βοήθειας.

«Δικαίως δὲ ἐπωνομάσθη μήτηρ καὶ τροφὸς ὅλων τῶν ἄλλων τεχνῶν· διότι ὅταν ἡ γεωργία ἐνὸς τόπου εὐτυχῇ, καὶ αἱ ἄλλαι τέχναι συνευτυχοῦν, ὅπου δὲ ἡ γεωργία παραμελεῖται, καὶ αἱ ἄλλαι τέχναι δυστυχοῦν».

25. Πόσον εἰδὼν γαῖαι ὑπάρχουσι.

Τὸ χρῶμα τῶν γαιῶν δὲν εἶναι τὸ αὐτὸ πανταχοῦ· ἄλλαι μὲν γαῖαι ἔχουσι χρῶμα ὑπόλευκον, ἄλλαι δὲ ἀνοικτὸν φαιὸν καὶ ἐνίοτε κοκκινωπὸν ἢ ὑπομέλαν.

Ἡ διαφορὰ δ' αὕτη τοῦ χρώματος τῶν γαιῶν προέρχεται ἐκ τούτου, ὅτι τὸ χῶμα τοῦ ἐδάφους ἀποτελεῖται ἐκ τῆς ἀναμίξεως πολλῶν οὐσιῶν, οἷτινες καλοῦνται συστατικὰ τοῦ ἐδάφους. Τὸ χῶμα λοιπὸν ἐκάστης γῆς

προέρχεται ἐκ τοῦ συστατικοῦ ἐκείνου αὐτῆς, τὸ ὁποῖον πλεονάζει ἐν αὐτῇ.

Συνήθως ἐν ταύτῃ μὲν τῇ γῇ πλεονάζει λ. χ. ἡ ἄσβεστος, ἐν ἄλλῃ ἡ ἄργιλος καὶ ἐν ἄλλῃ ἡ ἄμμος. Ἐπομένως καὶ αἱ γαῖαι, αἵτινες ἔχουσι κύρια συστατικὰ τὴν ἄσβεστον ἢ τὴν ἄργιλον ἢ τὴν ἄμμον, καλοῦνται ἄσβεστώδεις, ἄργιλώδεις καὶ ἀμμώδεις.

Ἐκ τῶν γαιῶν αἱ ἄσβεστώδεις διακρίνονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκ τοῦ ὑπολεύκου χρώματος.

Αἱ ἄργιλώδεις διακρίνονται ἐκ τοῦ ἀνοικτοῦ φαιοῦ καὶ ἐνίοτε κοκκινωποῦ ἢ ὑπομέλανος χρώματος καὶ τῆς ἰδιαιτέρας χωματώδους ὀσμῆς αὐτῶν· πρὸς τούτοις τὸ ἔδαφος τούτων ἐν ξηρᾷ μὲν καταστάσει εἶναι σφικτὸν καὶ σκληρὸν ἐν ὑγρᾷ δὲ πολὺ ὀλισθηρὸν καὶ κολλῶδες· διὰ τοῦτο δυσκόλως τοῦτο διασχίζεται ὑπὸ τοῦ ἀρότρου καὶ διαπερᾶται ὑπὸ τοῦ ὕδατος.

Τέλος δὲ αἱ ἀμμώδεις γαῖαι ἀποτελοῦνται κατὰ τὸ πλεῖστον ἐξ ἄμμου, ἥτοι ἐκ τῶν λεπτῶν συντριμμάτων τῶν σεσαθρωμένων λίθων.

26. Πῶς γίνεται ἡ ἄρσις τῶν ἀγρῶν.

1. Πρὶν σπεῖρῃ τὸν ἀγρὸν τοῦ ὁ φρόνιμος γεωργός, ὀφείλει νὰ παρασκευάσῃ καλῶς τὸ ἔδαφος αὐτοῦ, ὀφείλει δηλαδή νὰ κάμῃ αὐτὸ μαλακὸν καὶ πορῶδες. Μόνον ἐντὸς τοιοῦτου ἐδάφους ἐξαπλοῦνται εὐκόλως αἱ ρίζαι τῶν φυτῶν, κυκλοφορεῖ ἐλευθέρως ὁ ἀῖρ καὶ προφυλάσσεται εὐκολώτερον τὸ φυτὸν ἐκ τῆς ὑπερβολικῆς ξηρασίας ἢ ὑγρασίας.

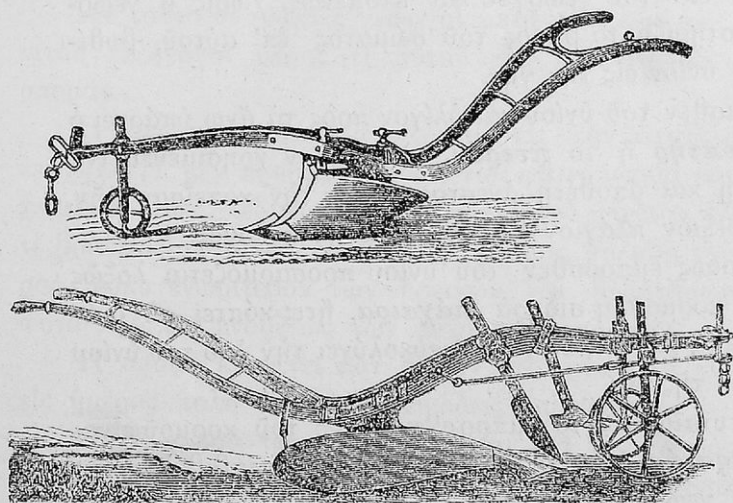
Ἡ τεχνητὴ αὕτη διόρθωσις τοῦ ἐδάφους τῶν μὲν ἀμμωδῶν γαιῶν γίνεται διὰ δύο ἢ τριῶν, τῶν δὲ λοιπῶν διὰ περισσοτέρων καὶ βαθυτέρων ὅσον τὸ δυνατὸν ἀρό-

σεων, ἵνα καὶ τὸ ἔδαφος ἀναστρέφηται βαθύτερον καὶ ἐπιτυγχάνηται ἡ ἐκρίζωσις τῶν διαφόρων ἀγρίων καὶ ἐπιβλαβῶν χόρτων τοῦ ἀγροῦ.

Τὰ χόρτα ταῦτα ἐκρίζουμενα καὶ ἐνούμενα μετὰ τοῦ ἔδάφους τοῦ ἀγροῦ, σήπονται σὺν τῷ χρόνῳ καὶ μεταβάλλονται εἰς χλωρὰ λιπάσματα αὐτοῦ.

Αἱ ἀρόσεις, διὰ νὰ γίνωνται βαθεῖαι καὶ ἀποκόπτωνται τὰ διάφορα ἄγρια χόρτα τοῦ ἀγροῦ, δὲν πρέπει νὰ ἐκτελῶνται μὲ τὸ σύνηθες καὶ ἀρχαιότατον ἄροτρον, διότι τὸ ὑνίον αὐτοῦ εἶναι οὕτω πῶς κατεσκευασμένον, ὥστε δὲν δύναται νὰ εἰσχωρήσῃ βαθέως ἐντὸς τοῦ ἔδάφους πρὸς ἀποκοπὴν καὶ ἐκρίζωσιν τῶν ἀγρίων χόρτων.

Σήμερον τοῦτο ἀντικατέστησαν ἄλλα πολὺ τελειότερα ἄροτρα εὐθηνά, στερεὰ καὶ ἐλαφρά, τὰ ὁποῖα εὐκόλως

διὰ μικρᾶς δυνάμεως εἰσδύουσι βαθέως ἐντὸς τῆς γῆς καὶ ἀναστρέφουσι τελείως τὸ χῶμα αὐτῆς.

2. Τὸ ἐλαφρότατον καὶ τελειότατον πάντων τῶν τελειο-

ποίημένων ἁρότρων εἶναι τὸ **μονόπτερον**, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖται ἐξ ἑνὸς μεγαλυτέρου τῶν ἄλλων τεμαχίου, τοῦ **κορμοῦ**, ἐπὶ τοῦ ὁποίου προσαρμόζονται πάντα τὰ λοιπὰ τεμάχια τοῦ ἁρότρου.

Ἐπὶ τοῦ κορμοῦ προσαρμόζεται γωνιωδῶς ὁ **ἄροτρόπους** ἢ **ἀλετροπόδι**, ὅστις ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τοῦ ἁρότρου.

Εἰς τὸ κάτω ἄκρον τοῦ ἁροτρόποδος προσαρμόζεται τὸ αἰχμηρὸν καὶ κοπιερὸν **ὕνιον**, τὸ ὁποῖον κατασκευάζεται ἐκ σιδήρου χυτοῦ ἢ σφυρηλάτου χαλυβδωμένου καὶ ἀποτελεῖ τὸ κυριώτατον μέρος τοῦ ἁρότρου.

Εἰς τὴν ἄνω ἄκραν τοῦ ἁροτρόποδος ὑπάρχουσι συνήθως δύο **χειρολαβαὶ** μακრაὶ καὶ ὀλίγον κυρταὶ κατὰ τὰ ἄκρα. Διὰ τούτων κρατεῖται καὶ ὑψώνεται συνεχῶς τὸ ἄροτρον ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ καὶ ἐπομένως, χωρὶς ὁ γεωργὸς νὰ στηρίξῃ τὸ βάρος τοῦ σώματος ἐπ' αὐτοῦ, βυθίζεται τὸ ὕνιον εἰς τὴν γῆν.

Ὅπισθεν τοῦ ὕνιου καὶ ὀλίγον πρὸς τὰ ἄνω ὑπάρχει ὁ **ἀναστρεπτῆρ** ἢ τὸ **πτερόν**, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει, ἵνα ἀνυψώῃ καὶ ἀποθέτῃ ἀνестραμμένην τὴν κοπεῖσαν γῆν, εἰς τὸ δεξιὸν πλάγιον τῆς ἀνοιγομένης αὐλακος.

Ὅμοίως ἔμπροσθεν τοῦ ὕνιου προσαρμόζεται λοξῶς ἐπὶ τοῦ κορμοῦ ἢ σιδηρὰ **μάχαιρα**, ἣτις κόπτει τὰ διάφορα ἄγρια χόρτα καὶ οὕτω διευκολύνει τὴν ὑπὸ τοῦ ὕνιου διάσχισιν τῆς γῆς.

Τελευταῖον εἰς τὸ ἔμπροσθεν μέρος τοῦ κορμοῦ εἶναι ὁ **ρυθμιστήρ**, ὅστις ἀνυψούμενος ἢ καταβιβαζόμενος ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ κανονίζει τὸ βάθος, μέχρι τοῦ ὁποίου θὰ εἰσδύῃ τὸ ἄροτρον ἐντὸς τοῦ ἐδάφους.

Ἦδη τὸ μονόπτερον τοῦτο ἄροτρον ἐτροποποιήθη διὰ τῆς προσθήκης ἑνὸς τροχοῦ εἰς τὸ ἔμπροσθεν μέρος καὶ πλησίον τοῦ ρυθμιστοῦ καὶ ἀπετέλεσε τὸ λεγόμενον **τρο-**

χοφόρον ἄροτρον, τὸ ὁποῖον προτιμᾶται τοῦ μονοπτέρου, διότι διευθύνεται πολὺ εὐκολώτερον.

Ἐκ τῶν τελειοποιημένων ἄρότρων, ἄλλα μὲν φέρουσι δύο ὕνία, ἄλλα δὲ τρία ἢ καὶ περισσότερα τούτων καὶ καλοῦνται δύννα, τρίννα, πολύννα.

Τὰ ἄροτρα συνήθως σύρονται ὑπὸ βοῶν, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ἵππων, ἡμιόνων καὶ ὄνων καὶ εἰς βαρείας ἀργιλώδεις ἢ ὑγρὰς γαίας ὑπὸ βουβάλων.

27. Πῶς γίνεται ἡ σπορὰ τῶν ἀγρῶν.

1. Ἐπειδὴ ἡ ἐπιτυχία τῆς σπορᾶς ἐξαρτᾶται κατὰ μέγα μέρος καὶ ἐκ τῆς ποιότητος τοῦ σπόρου τὸν ὁποῖον θὰ σπείρῃ ὁ γεωργός, πρέπει ὁ σπόρος νὰ εἶναι ἐκλεκτός, δηλαδή ὄριμος μὲ κόκκους ὀγκώδεις, ἀκεραίους καὶ βαρεῖς

Διὰ τοῦτο οἱ εὐφυεῖς γεωργοὶ μετὰ τὸ ἁλώνισμα τοῦ σίτου ἐκλέγουσι μέρος τι αὐτοῦ τὸν ἄριστον διὰ τὴν σποράν.

Ἡ σπορὰ πρέπει νὰ γίνεται εἰς τὴν κατάλληλον ἐποχὴν. Ἡ μὲν πρῶτος σπορὰ τοῦ φθινοπώρου καὶ τοῦ χειμῶνος τῶν πεδινῶν χωρῶν πρέπει νὰ γίνεται ὀλίγον τι βραδύτερον τῶν ὄρεινῶν, ἢ δὲ ὄψιμος, δηλαδή τοῦ ἔαρος, πολὺ ἐνωρίτερον τῶν ὄρεινῶν, ἵνα βλαστήσωσι τὰ φυτὰ πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν μεγάλων καυμάτων.

Ἡ σπορὰ ἐν γένει τῶν ἀγρῶν δὲν πρέπει νὰ γίνεται εἰς ἡμέρας πολὺ θερμᾶς, ἀνεμώδεις καὶ ψυχράς.

2. Ἡ σπορὰ τῶν ἀγρῶν γίνεται διὰ τῆς χειρὸς ὡς ἐξῆς: Λαμβάνομεν διὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς τὸν σπόρον, κλείομεν ἐλαφρῶς αὐτὴν μὲ ἡμιανοίκτους τοὺς δακτύλους καὶ ἔπειτα τινάσομεν αὐτὴν ἐκ δεξιῶν πρὸς τὰ ἀριστερά, ἀφίνοντες συνάμα νὰ ἐκφεύγῃ μικρά τις ποσότης σπόρου, ἥτις νὰ διασκορπίζεται εἰς τὸ ἔδαφος κανονικῶς. Ὁ τρό-

πος οὗτος τῆς σπορᾶς ἀπαιτεῖ ἐκγύμνασιν καὶ καλεῖται σπορὰ εἰς τὰ πεταχτά.

3. Μετὰ τὴν βλάστησιν καὶ κατὰ τὴν προόδον τῆς ἀναπτύξεως τῶν μικρῶν φυτῶν καὶ τῶν πρωΐμων καὶ τῶν ὀψίμων σπαρτῶν, φύονται μεταξὺ αὐτῶν καὶ τινα ἄγρια χόρτα, τὰ ὅποια, ἐὰν μείνωσιν ἐπὶ πολὺ, ὅχι μόνον ἀφαιροῦσι τὴν τροφήν τῶν σπαρτῶν, ἀλλὰ καὶ ἀποπνίγουσι καὶ ἀποξηραίνουσιν αὐτά, ὅταν αὐξηθῶσιν.

Ὁ φρόνιμος γεωργὸς πρέπει νὰ ἐκρίζωνῃ ταχέως καὶ ταῦτα ὥς καὶ τὰ καχεκτικά φυτὰ μερῶν τινῶν τοῦ ἀγροῦ, ὅπου ἡ ὄψιμος σπορὰ ἐγένετο πυκνοτέρᾳ τοῦ δέοντος.

Τὰ ἄγρια χόρτα εἰς μὲν τὰ πρωΐμα σπαρτὰ ἐκρίζωνονται διὰ τῆς χειρὸς ἢ δρεπάνου καὶ ἡ ἐργασία αὕτη καλεῖται **βοτάνισμα**, εἰς δὲ τὰ ὄψιμα διὰ μικρᾶς σκαπάνης καὶ ἡ ἐργασία αὕτη καλεῖται **σκάλισμα**.

4. Ἐκτὸς τούτων τὰ φυτά, διὰ νὰ αὐξηθῶσι καὶ διατηρηθῶσιν ὑγιᾶ μέχρι τῆς ὀριμάνσεως αὐτῶν, ἔχουσιν ἀνάγκην κατὰ τὰς θερμὰς ἡμέρας τοῦ ἔαρος καὶ τοῦ θε-
ρους καὶ ὕδατος, διότι ἄλλως μαραίνονται καὶ δὲν καρποφοροῦσιν.

Τὸ ἄριστον ὕδωρ διὰ τὰ φυτά εἶναι τὸ τῆς βροχῆς, ἀλλ' ὅταν δὲν βρέχῃ ἢ βρέχῃ εἰς ἐποχὴν ἀκατάλληλον διὰ τὴν ὠφέλειαν τῶν σπαρτῶν, εἶναι ἀνάγκη νὰ χρησιμοποιοῦμεν πρὸς ποτισμὸν αὐτῶν τὸ ὕδωρ τῶν ποταμῶν καὶ τῶν πηγῶν, ὅπου τοῦτο εἶναι δυνατόν. Τὸ πότισμα τῶν ἀγρῶν τὸ μὲν θέρος πρέπει νὰ γίνεται κατὰ τὴν νύκτα, ἵνα μὴ ἀπορροφᾶται τὸ ὕδωρ ὑπὸ τῆς θερμότητος τοῦ ἡλίου, ἐν καιρῷ δὲ χειμῶνος μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου.

28. Ἡ σπορά.

Θάρθουν οἱ μέρες τῆς σπορᾶς, τοῦ ζευγολάτῃ ἐλπίδα :
 Βαρὺ τ' ἄλέτρι σέρνεται στὸ βαλτωμένο χῶμα
 τὰ βώδια τ' ἀργοκίνητα ξυπνᾷ ἢ μακρὰ βουκέντρα
 κι' ἀνασαλεύουν τὸ ζυγὸ κι' ἀχνοφουσοῦν σκυμμένα,
 στυλῶνοντας στίς αὐλακιᾶς καρτερικὰ τὰ μάτια
 μάτια μεγάλα ὀλομαυρα, γεμᾶτα καλωσύνη.
 Σταλάζει ἀπ' τ' ἀπλόχερο χρυσὸ καθαροσπόρι
 καὶ τροχισμένο ἀπ' τὴν τριβὴ τὸ ὕνι ἀσημένιο λάμπει,
 σκάφτοντας λάκκο στὴ σπορὰ τὴ ζωντανοθαμμένη.
 Σκαλίστρα ἀχόρταγῃ τῆς γῆς καὶ τῆς σπορᾶς ἀρπάχτρα,
 τὸ ζευγολάτῃ ἀκολουθεῖ μαυρόφτερη κουρούνα,
 κι' ἀπὸ τὰ νέφη κελαηδεῖ κρυμμένη ἢ σιταρήθρα,
 ζητῶντας γιὰ τὸν κόπο τῆς ἑνα σπειρὶ σιτᾶρι.
 Μικρὰς οἱ μέρες τοῦ Σποριᾶ κι' ἀτέλειωτες οἱ νύχτες
 τὸν ὕπνο δίνουν πληρωμὴ στὸν κάματο τῆς μέρας.
 Μόνη ξενύχτρα κλαίει ἢ φωτιὰ στὸ ταπεινὸ καλύβι
 κι' ἀπ' τῆς φωτιᾶς τὸ φωτερὸ πλάνημα ὁ ζευγολάτης
 βλέπει ὄνειρο: στὸ νιόσπαρτον ἀγρὸ βαριά τὰ στάχυα
 νὰ καρτεροῦν τὸ κοφτερὸ δρεπάνι τῆς θερίστρας.

Γ. Δροσίνης

29. Ἡ ἐργασία εἶναι μήτηρ τῆς εὐτυχίας.

1. Ὁ μέγας φιλόσοφος Σωκράτης εἶχε φίλον τινὰ
 ὀνομαζόμενον Ἀρίσταρχον. Ἡμέραν τινὰ συναντᾷ καθ'
 ὁδὸν τὸν Ἀρίσταρχον λυπημένον καὶ μελαγχολικόν.

— Διατί, ὦ Ἀρίσταρχε, τοῦ εἶπεν, εἶσαι τόσον λυπη-
 μένος;

— Γνωρίζεις, ὦ Σώκρατες, ὅτι ἀπέθανεν ὁ πατήρ
 μου καὶ ἔμεινα ὀρφανός· ἔχω τώρα νὰ διαθρέψω μητέρα

καὶ ἑπτὰ ἀδελφάς, ἡ δὲ περιουσία μου εἶναι ἐλαχίστη, ἔνεκα δὲ τῶν περιστάσεων τὰ κτήματά μας δὲν δίδουσιν εἰσοδήματα, οὐδεὶς δὲ μᾶς δανεῖζει.

— Λυπεῖσαι λοιπὸν διὰ τὰς ἀδελφάς σου, θεωρῶν αὐτὰς φορτίον βαρὺ καὶ ὀχληρόν; Ἐγὼ ἐνόμιζον, ὅτι εὐτύχημα εἶναι καὶ χαρὰ νὰ ἔχῃ τις ὅχι μόνον ἀδελφούς, ἀλλὰ καὶ ἀδελφάς.

— Καὶ ἐγώ, ὦ Σώκρατες, ἀγαπῶ τὰς ἀδελφάς μου καὶ σέβομαι τὴν μητέρα μου, ἀλλὰ πῶς νὰ τὰς διαθρέψω;

— Καὶ τί ἐργάζονται, Ἀρίσταρχε, αἱ ἀδελφαί σου;

— Τί νὰ ἐργάζονται, ὦ Σώκρατες; ἡ ἐργασία τῶν κορασίων φέρει ζημίαν μᾶλλον ἢ κέρδος.

— ὦ Ἀρίσταρχε, νομίζω ὅτι ἤρχισα νὰ ἀνακαλύπτω τὴν θεραπείαν τῶν οἰκονομικῶν σου στενοχωριῶν. Βοήθησέ με ἀποκρινόμενος καὶ ἴσως θὰ εὕρωμεν τὸ φάρμακον.

— Εἶμαι πρόθυμος, ὦ Σώκρατες, νὰ σὲ βοηθήσω εἰς ὅ,τι θέλεις, ἐὰν νομίζῃς, ὅτι δύναμαι νὰ ἀπαλλαγῶ ἀπὸ τὰς δυσκολίας, αἱ ὁποῖαι τόσον πολὺ μὲ στενοχωροῦσι, καὶ θὰ σοῦ εἶμαι εὐγνώμων.

— Γνωρίζουν ἐργασίαν τινὰ αἱ ἀδελφαί σου, Ἀρίσταρχε;

— Βεβαίως, ὦ Σώκρατες, ὁ πατήρ μου ἔδωκεν εἰς αὐτὰς τελείαν ἀνατροφὴν. Ἀλλὰ τί ὠφελεῖ;

— Καὶ ποίου εἵδους ἐργασίαν γνωρίζουσι;

— Γνωρίζουν νὰ ράπτουν καὶ νὰ κεντῶσι, γνωρίζουν νὰ γράφουν, μία γνωρίζει ζωγραφικὴν καὶ μία γνωρίζει νὰ ὑφαίνει λεπτότα ὑφάσματα.

— Σὺ, ὦ Ἀρίσταρχε, ἔχεις θησαυρὸν κεκρυμμένον εἰς τὴν οἰκίαν σου καὶ παραπονεῖσαι, ὅτι δὲν γνωρίζεις αὐτὸν καὶ λυπεῖσαι ἀδίκως.

2. — Ἐγώ, ὦ Σώκρατες, ἔχω μεγίστην ὑπόληψιν εἰς τοὺς λόγους σου· ἀλλ' ὅμως δὲν μοῦ φανερώνεις, σὲ πα-

ρακαλῶ, τοῦτον τὸν κεκρυμμένον θησαυρόν μου, διὰ νὰ τὸν ἀπολαύσω; Τοῦτο σημαίνει, ὅτι εἶμαι πλούσιος· ἐγὼ ὅμως ἀγνοῶ τοῦτο μέχρι τοῦδε.

— Βεβαίωτατα, ὦ Ἀρίσταρχε, δύνασαι νὰ εἶσαι πλούσιος, ἐὰν πλούσιος εἶναι, ὅστις ἔχει τὰ πρὸς θεραπείαν τῶν ἀναγκῶν του ἀπαιτούμενα.

— Εἶμαι σύμφωνος, ὦ Σώκρατες, ὅτι οὗτος εἶναι πλούσιος, ἐὰν μόνον προσθέσωμεν, ὅτι πλούσιος εἶναι, ὅστις ἔχει τὰ ἀναγκαῖα, πρὸς τούτοις δὲ καὶ κάτι περιπλέον, διὰ νὰ βοηθῇ καὶ τοὺς πάσχοντας.

— Ἀλλὰ ποῦ λοιπὸν εἶναι ὁ θησαυρός μου, ὦ Σώκρατες; Βλέπεις ὅτι ἔγεια ἀνυπόμονος νὰ τὸ μάθω.

— Εὐθύς θὰ τὸν ἴδῃς, ὦ Ἀρίσταρχε. Ἀγόρασε ὀλίγον ὕφασμα, ἔστω καὶ μὲ πίστωσιν, καὶ δόσε αὐτὸ εἰς ἐκείνας τὰς ἀδελφάς σου, αἱ ὁποῖαι γνωρίζουσι καθὼς λέγεις, νὰ κόπτωσι καὶ νὰ ράπτωσι, διὰ νὰ κατασκευάσωσι χιτῶνας, ἱμάτια καὶ ὅ,τι ἄλλο ἔνδυμα. Δεύτερον αἱ ἀδελφαί σου, αἱ ὁποῖαι γνωρίζουν καλὸν κέντημα, ἅς κεντῶσι πέπλους, ἐνδύματα καὶ ἄλλα ἔπιπλα. Τρίτον, δόσε νήματα εἰς τὴν ἀδελφήν σου ἢ ὁποῖα γνωρίζει νὰ ὑφαίνῃ. Τέταρτον ἢ ζωγράφος ἀδελφή σου, ἅς ζωγραφήσῃ εἰκόνα τινά. Καὶ τέλος μία ἐξ αὐτῶν ἅς ἀντιγράψῃ τὰ ποιήματα τοῦ Ὀμήρου διὰ τοὺς παῖδας τοὺς φοιτῶντας εἰς τὰ διδασκαλεῖα. Δὲν πιστεύεις, ὦ Ἀρίσταρχε, ὅτι ἐκ τόσων ἐργασιῶν δύνασθε ὄχι μόνον τὰ ἀναγκαῖα νὰ πορίζησθε ἀφθόνως, ἀλλὰ καὶ ἄλλους πτωχοτέρους νὰ βοηθῇτε καὶ περισσεύμα νὰ ἔχητε;

— Ναί, ὦ Σώκρατες, ἀλλὰ τί θὰ εἰπῇ ὁ κόσμος; Δὲν εἶναι ἐντροπὴ αἱ ἀδελφαὶ τοῦ Ἀρίσταρχου νὰ ἐργάζωνται διὰ νὰ ζῶσι;

— Πάντες μὲν οἱ σόφρονες Ἀθηναῖοι, ὦ Ἀρίσταρχε, θὰ ἐπαινῶσι τὰς ἀδελφάς σου καὶ θὰ τὰς μακαρίζωσι·

περὶ δὲ τῶν ἀνοήτων οὐδόλως μᾶς μέλει τί θὰ εἴπωσι.

Πῶς δέ, ὦ Ἀρίσταρχε, εἶναι ἐντροπὴ νὰ ἐργάζεται τις, ἀφ' οὗ καὶ οἱ θεοὶ τιμῶσι τὴν ἐργασίαν ἢ ἀγνοεῖς ὅτι ἡ θυγάτηρ τοῦ Διὸς Ἀθηνᾶ προσαγορεύεται καὶ **Ἐργάνη**, ὅτι ὁ Ἥφαιστος ὅλην τὴν ἡμέραν ἐργάζεται μὲ τὴν σφῦραν εἰς τὸ ἐργαστήριόν του; Πῶς εἶναι ἐντροπή, ἀφ' οὗ καὶ οἱ βασιλεῖς ἐργάζονται καὶ αἱ θυγατέρες τῶν βασιλέων; Μήπως δὲν ἀνέγνωσες εἰς τὴν Ὀδύσσειαν τοῦ Ὀμήρου, ὅτι ἡ Ναυσικᾶ, ἡ θυγάτηρ τοῦ βασιλέως τῶν Φαίακων, ἔπλυνε τὰ ἐνδύματα τῶν ἀδελφῶν τῆς καὶ τῶν γονέων τῆς; Οἱ βασιλεῖς τῆς Περσίας δὲν ἐξέρχονται καθ' ἐκάστην εἰς κυνήγιον; Ἡ νομίζεις, ὅτι ὀλιγώτερον ἔντιμον εἶναι τὸ κέντημα, ἢ ζωγραφικὴ, τὸ ράψιμον παρὰ τὸ κυνήγιον;

Ἄκουσε, ἀγαπητέ μου Ἀρίσταρχε, τί λέγει ὁ σοφὸς ποιητὴς Ἡσίοδος. «**Ἔργον οὐδὲν ὄνειδος, ἀεργίη τ' ὄνειδος**».

Ὁ Ἀρίσταρχος ἠκολούθησε τὴν σοφὴν καὶ πατρικὴν συμβουλὴν τοῦ Σωκράτους καὶ ἐντὸς ὀλίγου χρόνου ἀπηλλάγησαν ἀπὸ ὅλας τὰς στενοχωρίας, εἰς δὲ τὴν οἰκίαν του ἀντὶ μελαγχολίας καὶ λύπης ἐβασίλευεν ἡ χαρὰ, ἡ ὑγεία καὶ ἡ φαιδρότης.

30. Ὁ εὐφυὲς δικαστής.

1. Ζωφέμπορός τις, ἐρχόμενος ἔφιππος εἰς Ἀθήνας, ἀπώλεσε καθ' ὁδὸν τὸ χρηματοφυλάκιον αὐτοῦ, περιέχον σπουδαῖον χρηματικὸν ποσόν. Ἀφοῦ δὲ ἀνήγγειλεν τὸ πρᾶγμα εἰς τὴν ἀστυνομίαν, ἐδημοσίευσεν καὶ εἰς τὰς ἐφημερίδας ἀγγελίαν, ὑποσχεθεὶς, ὅτι θὰ δώσῃ πεντακοσίας δραχμὰς εἰς ἐκεῖνον, ὅστις εὔρῃ καὶ ἐπιστρέψῃ εἰς αὐτὸν τὰ χρήματα.

Μετά τινας ἡμέρας προσῆλθεν εἰς αὐτὸν πτωχὸς χωρικός ἐκ τῶν περιχώρων τῶν Ἀθηνῶν καὶ τοῦ λέγει·

— «Εἰς τὸν δρόμον εὔρον αὐτὰ τὰ χρήματα· δὲν ἤξευρον ὅτι εἶναι ἰδικά σου· ἀλλ' ἔγινε λόγος εἰς τὴν ἐφημερίδα καὶ ἔμαθον ὅτι ἔχασες τόσον ποσόν· λάβε τα».

Ὁ ζωέμπορος ηὐχαριστήθη πολύ, διότι ἐπανεῦρε τὰ χρήματά του. Ἡρίθμει δὲ αὐτὰ διὰ νὰ ἴδῃ, ἂν ἦσαν ἀνελιπῇ. Ἀλλὰ δὲν ἦτο δίκαιος ἄνθρωπος· καὶ ἐνῶ ἠρίθμει τὰ εὑρεθέντα, διελογίζετο νὰ εὔρῃ τρόπον νὰ μὴ δώσῃ εἰς τὸν πτωχὸν χωρικὸν τὰς πεντακοσίας δραχμάς, τὰς ὁποίας εἶχεν ὑποσχεθῇ ὡς ἀμοιβήν. Ἀφοῦ λοιπὸν τὰ ἠρίθμησε καὶ ἐπείσθη ὅτι οὐδὲν ἔλειπε, λέγει εἰς τὸν χωρικόν·

— «Καλέ μου ἄνθρωπε, εἰς τὸ χρηματοφυλάκιόν μου εἶχον πέντε χιλιάδας δραχμάς, καὶ ἐδῶ εὗρίσκω μόνον τέσσαρας χιλιάδας πεντακοσίας. Θὰ ἥνοιξες τὸ χρηματοφυλάκιον καὶ θὰ ἔλαβες, ὡς φαίνεται, μόνος σου τὴν ἀμοιβήν, τὴν ὁποίαν εἶχον ὑποσχεθῇ».

Ὁ τίμιος χωρικὸς διεβεβαίωνε τὸν ζωέμπορον ὅτι ἔφερε τὸ χρηματοφυλάκιον, ὅπως τὸ εὔρε καὶ ὅτι οὐδόλως ἤγγισε τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ. Εἶπε δὲ πλὴν ἄλλων.

— «Ἐγὼ δὲν πειράζω ξένον πράγμα· θὰ παραδώσω ψυχὴν εἰς τὸν Θεὸν μίαν ἡμέραν· καὶ ἔπειτα χρήματα κερδισμένα μὲ ἀδικίαν δὲν ὠφελοῦν :

«χρήματα ἀδικοπαρμένα εἰς τὸν ἀέρα σκορπισμένα».

Ὁ ζωέμπορος ὁμῶς προσεποιεῖτο ὅτι δὲν ἐπίστευε τοὺς λόγους τοῦ χωρικοῦ καὶ ἐπέμενε· διὰ νὰ ὑποστηρίξῃ δὲ ὅτι εἶχε δίκαιον, κατηγορεῖ τὸν χωρικὸν ὡς ψεύστην. Τότε ὁ χωρικὸς, ὅστις ἐφρόντιζε καὶ διὰ τὴν ἀμοιβήν, ἀλλὰ πολὺ περισσότερον διὰ τὴν ὑπόληψίν του ἐκίνησεν ἀγωγὴν κατ' αὐτοῦ.

2. Τὴν ὠρισμένην ἡμέραν τῆς δίκης ἐνεφανίσθησαν καὶ οἱ δύο εἰς τὸ δικαστήριον.

Καὶ οἱ δύο ἐπέμενον εἰς ὅ,τι εἶχον εἶπει. Ὁ ζφέμπορος ἐβεβαίωσεν ὅτι ἐντὸς τοῦ χρηματοφυλακίου τοῦ εἶχε πεντακισχιλίας δραχμάς, ὁ δὲ χωρικός διεμαρτύρετο ὅτι οὐδὲν ἀφῆρσεν ἐκ τοῦ χρηματοφυλακίου.

Δὲν ἦτο εὐκόλον νὰ εὑρεθῇ ἡ ἀλήθεια. Ἀλλ' ὁ εὐφυὴς δικαστὴς ἐσκέφθη ὅτι, ἂν ὁ χωρικός δὲν ἦτο τίμιος ἄνθρωπος, δὲν θὰ προσήρχετο τόσον προθύμως νὰ ἐπιστρέψῃ τὰ εὑρεθέντα· ἀκόμη δὲ καὶ ὁ τόνος τῆς φωνῆς τοῦ καὶ ἡ ἔκφρασις τοῦ προσώπου τοῦ ἐμαρτύρουν ἄνθρωπον λέγοντα τὴν ἀλήθειαν.

Ὁ ζφέμπορος λοιπὸν ἦτο ψεύστης καὶ ἀχάριστος καὶ ἔπρεπε νὰ τιμωρηθῇ.

Ὁ δικαστὴς, ἀφοῦ ἤκουσε καὶ τῶν δύο διαδίκων τοὺς λόγους, εἶπε πρὸς αὐτούς·

— «Ἐπειδὴ ὁ εἰς ἐξ ὑμῶν ἀπώλεσε χρηματοφυλάκιον περιέχον πεντακισχιλίας δραχμάς, ὁ δὲ ἕτερος εὔρε χρηματοφυλάκιον περιέχον τέσσαρας χιλιάδας πεντακοσίας ἔπεται ὅτι τὰ χρήματα, τὰ ὅποια εὔρεν ὁ δεύτερος, δὲν εἶναι τὰ ὑπὸ τοῦ πρώτου ἀπολεσθέντα. Σὺ, τίμιε ἄνθρωπε, λάβε ὀπίσω τὰ χρήματα, τὰ ὅποια εὔρες, καὶ φύλαξέ τα ἕως ὅτου εὑρεθῇ ὁ κύριος τῶν τεσσάρων χιλιάδων πεντακοσίων δραχμῶν. Σὲ δέ, εἶπε στραφεὶς πρὸς τὸν ζφέμπορον, συμβουλεύω νὰ περιμένης ἕως ὅτου ἐμφανισθῇ ἐκεῖνος, ὅστις εὔρε τὸ ἰδικόν σου χρηματοφυλάκιον, τὸ περιέχον τὰς πεντακισχιλίας δραχμάς».

Καὶ ὁ μὲν τίμιος χωρικός ἔλαβε τὰς τέσσαρας χιλιάδας πεντακοσίας δραχμάς, ὁ δὲ ψεύστης καὶ ἀχάριστος ἀπῆλθε μὲ κενὰς τὰς χεῖρας.

31. Ἡ τιμία ἀνθοπῶλις.

Μία πτωχὴ χήρα προσεπάθει νὰ συντηρῇ ἐαυτὴν καὶ τὰ δύο ὀρφανὰ τέκνα της μὲ τὰ ἄνθη, τὰ ὁποῖα ἐπώλlei εἰς μίαν ὁδὸν τῶν Παρισίων.

Μίαν ἡμέραν ὁ ἥλιος ἐπλησίαζε νὰ δύσῃ καὶ τοῦδεῖς εἶχεν ἀγοράσει ἀπὸ τὰ ἄνθη τῆς χήρας· περίλυπος διὰ τοῦτο ἡ δυστυχὴς, ἐσυλλογίζετο ὅτι θὰ κοιμηθοῦν νηστικά κατὰ τὴν ἑσπέραν ἐκείνην τὰ ἀγαπημένα τέκνα της.

Κατὰ τὴν ἑσπέραν ἀπληπισμένη ἡτοιμάζετο νὰ λάβῃ τὸ καλάθιον καὶ τὰ τέκνα της, καὶ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν καλύβην της. Τότε γέρων τις, ὁ ὁποῖος συγκώδευετο ὑπὸ τῆς θυγατρὸς του, διέρχεται ἐνώπιόν της, καὶ ἀφ' οὗ εἶδε τὰ ἄνθη πλησιάζει διὰ ν' ἀγοράσῃ ἕξ αὐτῶν. Ἄλλ' ἐπειδὴ δὲν εὔρε ταῦτα πολὺ ὥραϊα, λέγει πρὸς τὴν θυγατέρα του νὰ προχωρήσουν. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐν δάκρυον τῆς χήρας, καὶ εἰς ἀναστεναγμὸς ἀπελπισίας, κάμνον τὴν θυγατέρα τοῦ γέροντος νὰ ἐννοήσῃ τὴν δύσκολον θέσιν αὐτῆς. Ἡ κόρη συγκινεῖται, ἀφήνει νὰ πέσῃ κρυφίως ἀπὸ τὴν χειρὰ της ἐν διπλωμένον χαρτίον, καὶ συγκρόνως σπεύδει πρὸς τὸν πατέρα της.

Ἐν ἐκ τῶν τέκνων τῆς χήρας, ἀφ' οὗ ἔλαβε καὶ παρητήρησε τὸ χαρτίον, παρέδωκε τοῦτο εἰς τὴν μητέρα του. Αὕτη βλέπει ὅτι ἦτο χαρτονόμισμα ἀξίας ἑκατὸν φράγκων. Ἀμέσως τότε τρέχει κατόπιν τοῦ γέροντος διὰ νὰ ἐπιστρέψῃ αὐτὸ εἰς τὴν κόρην του, ἐπειδὴ ἐνόμισεν ὅτι ἕξ ἀπροσεξίας της ἔπεσε τοῦτο. Ἡ κόρη, ἐπειδὴ ἠθέλε νὰ ἀφήσῃ μυστικὸν τὸν τρόπον τῆς ἐλεημοσύνης της, λέγει εἰς τὴν χήραν ὅτι τὸ χαρτονόμισμα δὲν ἦτο ἰδικόν της καὶ ὅτι ἐπομένως ἡδύνατο νὰ τὸ κρατήσῃ. Ἄλλ' ἡ δυστυχὴς ἐπιμένει νὰ ἐπιστρέψῃ τὸ χαρτονόμισμα ἐπειδὴ δὲν ἀνῆκεν εἰς αὐτήν. Ὁ γέρων ἀντελήφθη τότε τὰ

συμβάντα καὶ λέγει πρὸς τὴν χήραν: «ἐπειδὴ ἡ κόρη μου δὲν θέλει τὸ χαρτονόμισμα, τὸ λαμβάνω ἐγώ». Ἐνῶ ὁμως ἔλεγε ταῦτα, ἐξάγει ἐκ τοῦ χαρτοφυλακίου του ἓν ἄλλο χαρτονόμισμα ἐκ πεντακοσίων φράγκων, ἐγχείρῃ τούτο εἰς τὴν πτωχήν, καὶ λέγει πρὸς αὐτήν: «ἡ θυγάτηρ μου ἠθέλησε νὰ βοηθήσῃ τὴν πτωχείαν σου, ἀλλ' ἐγὼ ἀνταμείβω τώρα καὶ τὴν τιμιότητα ἀρετὴν σου».

32. Πῶς διορθώνεται εἰς θυμώδης ἄνθρωπος.

Εἰς ἄνθρωπος ἦτο πολὺ ὀξύθυμος. Πολλάκις ἐκ μηδαιμνῆς ἀφορμῆς ἐθύμωνεν, ἐκραύγαζε καὶ ἤρχιζε νὰ ὑβρίζῃ τὸν τυχόντα.

Ὅσάκις τις ἀντέλεγε πρὸς αὐτόν, ἐθύμωνε καὶ παρεφύετο. Ἐνόμιζεν ὅτι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἦσαν κακοὶ καὶ αὐτὸς μόνον ἦτο καλός, ὅτι ὅλοι πταίουν καὶ αὐτὸς μόνος ποτὲ δὲν πταίει.

Μίαν ἡμέραν σκέπτεται καὶ λέγει καθ' ἑαυτόν: «Ἄν μὲ ἄφηνον ἡσυχον οἱ ἄνθρωποι, δὲν θὰ ἐθύμωνον ποτέ. Ἀλλ' εἶναι κακοὶ καὶ πάντοτε μὲ ἐνοχλοῦν. Ἄς φύγω λοιπὸν μακρὰν τῶν ἀνθρώπων ἃς ὑπάγω νὰ κατοικήσω εἰς ἓν ἔρημον δάσος. Ἐκεῖ δὲν θὰ ἀκούω οὔτε θὰ βλέπω κανένα καὶ θὰ ζήσω ἡσυχος».

Αὐτὰ εἶπε καί, χωρὶς νὰ χάσῃ καιρόν, παραλαμβάνει ὅσα πράγματα τοῦ ἐχρειάζοντο καὶ μεταβαίνει εἰς ἓν ἔρημον δάσος. Ἐκεῖ εὐρίσκει ἓν μέρος μακρὰν τῆς ὁδοῦ, εἰς τὸ ὁποῖον ἔρρεε διαυγὲς τὸ ὕδωρ μιᾶς δροσερᾶς πηγῆς, καὶ ἀποφασίζει νὰ κτίσῃ μίαν καλύβην καὶ νὰ μείνῃ διὰ παντός. Κόπτει λοιπὸν ὀλίγα ξύλα καὶ ἀρχίζει νὰ κτίζει τὴν νέαν του κατοικίαν.

Παρήλθον ὀλίγα ὥραν ἐπείναςεν, ἔφαγε καὶ ἔπειτα

ἠθέλησε νὰ πῇ ὕδωρ. Λαμβάνει μίαν στάμναν, τὴν φέ-
ρει εἰς τὴν πηγὴν καὶ τὴν τοποθετεῖ κάτωθεν αὐτῆς.
Ἄλλ' ἡ στάμνα δὲν ἐστηρίχθη καλὰ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους
καὶ ἀνετράπη. Τὴν τοποθετεῖ ἐκ δευτέρου, ἀλλ' ἀνατρέ-
πεται καὶ πάλιν.

Τότε ὁ ὀξύθυμος ἄνθρωπος, ἀντὶ νὰ προσέξῃ νὰ το-
ποθετήσῃ τὴν στάμναν στερεώτερα, ἔξω φρενῶν γενόμε-
νος ἀπὸ τὸν θυμὸν του, λαμβάνει αὐτὴν καὶ μεθ' ὀριμῆς
τὴν πετᾶ εἰς τὸν βράχον καὶ τὴν θραύει.

Ἀλλὰ μόλις εἶδε τὰ θρύμματα κατὰ γῆς σκορπισμένα,
συνέρχεται, ἐκπλήσσεται καὶ λέγει: «ὦ! πόσον ἀνόητος
εἶμαι! Πάντοτε ἐνόμιζον ὅτι ἔπαιον οἱ ἄνθρωποι ὅταν
ὠργιζόμην, ἀλλὰ τώρα βλέπω ὅτι οὐδεὶς πταίει, παρὰ
ἐγὼ ὁ ἴδιος. Τώρα ἐννοῶ ὅτι δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ
μένω μακρὰν τῶν ἀνθρώπων. Ἄς ἐπιστρέψω λοιπὸν πάλιν
πλησίον αὐτῶν καὶ ἄς φροντίσω μὲ κάθε τρόπον νὰ
διορθωθῶ».

Αὐτὰ εἶπε καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν προτέραν κατοικίαν
του καὶ ἔκτοτε πραγματικῶς ἔγινεν ἄλλος ἄνθρωπος· ὑπό-
μονος, ἡσυχος, πρᾶος· καὶ ἔζη εὐχαριστημένος πλέον εἰς
τὸν κόσμον.

33. Ὁ Θεμιστοκλῆς κρατῶν τὸν θυμὸν του σώζει τὴν Ἑλλάδα.

1. Ὁ Ξέρξης, ἀφοῦ διέβη τὸ στενὸν τῶν Θερμο-
πυλῶν, ἐπροχώρησεν ἐντὸς τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος λεηλα-
τῶν καὶ καταστρέφων τὰ πάντα.

Ὁ Θεμιστοκλῆς, ὁ στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων, ἐφρό-
νει ὅτι οἱ Ἕλληνες δὲν ἦτο δυνατόν νὰ σωθῶσιν ἀγω-
νιζόμενοι κατὰ ξηράν, ἀλλ' ὅτι πολὺ εὐκολώτερον ἦτο νὰ
νικήσωσι τὸν ἐχθρὸν κατὰ θάλασσαν.

Ἐπῆρχε χρησμός· ὅτι μόνον τὰ ξύλινα τείχη θὰ σώσωσι τὴν πόλιν.

«Τὸ μαντεῖον ξύλινα τείχη ἐννοεῖ τὰ πλοῖα», ἔλεγεν ὁ Θεμιστοκλῆς.

Οἱ Ἀθηναῖοι ἐπείσθησαν καὶ ὅσοι μὲν ἠδύναντο νὰ φέρωσιν ὅπλα ἐπεβιβάσθησαν εἰς τὸν στόλον, οἱ δὲ γέροντες, αἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδιά ἐστάλησαν εἰς τὴν Τροίζην.

Οἱ φιλόξενοι Τροιζήνιοι ἐψήφισαν νόμον, διὰ τοῦ ὁποίου ἐτρέφοντο δημοσίᾳ δαπάνῃ οἱ πρόσφυγες· ἐμίσθωσαν διδασκάλους διὰ τὰ παιδιά των καὶ ἐπέτρεψαν εἰς αὐτὰ νὰ λαμβάνωσιν ἐλευθέρως ὀπώρας ἐκ τῶν κήπων αὐτῶν.

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ὁ Ξέρξης μετὰ τοῦ πολυαρίθμου στρατοῦ του ἔφθασεν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ εὗρεν αὐτὰς ἐρήμους· ἐγύμνωσε κατὰ βάρβαρον τρόπον τοὺς ναοὺς, ἔκαυσε τὴν πόλιν καὶ ἠρήμωσεν ὅλην τὴν Ἀττικὴν. Ὁ Περσικὸς στόλος κατέπλευσεν εἰς τὸ Φάληρον. Ὁ Ἕλληνικὸς ἦτο εἰς τὸν κόλπον τῆς Σαλαμῖνος. Τριακόσια ἑβδομήκοντα ὀκτὼ ἦσαν τὰ Ἑλληνικὰ πλοῖα, ἀπέναντι χιλίων Περσικῶν. Τὴν ἀρχηγίαν ὅλου τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου εἶχεν ὁ Εὐρυβιάδης, ὁ ναύαρχος τῶν Σπαρτιατῶν.

Οἱ Πελοποννήσιοι βλέποντες ἐκ τῆς Σαλαμῖνος πυρπολουμένας τὰς Ἀθήνας ἠθέλον ν' ἀπέλθωσιν εἰς τὰς πατρίδας των· ἀλλ' ὁ Θεμιστοκλῆς ἀντέτεινεν εἰς τοῦτο. Συνεκροτήθη πολεμικὸν συμβούλιον, εἰς τὸ ὁποῖον οἱ διάφοροι στρατηγοὶ ἐξέφρασαν τὴν γνώμην των.

«Ἡμεῖς θὰ ἀπέλθωμεν μετὰ τῶν πλοίων μας εἰς τὸν Ἰσθμόν», εἶπεν ὁ Εὐρυβιάδης.

— «Ἄν ἡ ναυμαχία γίνῃ εἰς τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν τοῦ Ἰσθμοῦ, τὰ πολλὰ καὶ μεγάλα Περσικὰ πλοῖα θὰ περιζώσουν καὶ θὰ καταστρέψουν τὰ μικρὰ καὶ ὀλίγα Ἑλληνικὰ πλοῖα», ἀπεκρίθη ὁ Θεμιστοκλῆς.

— «Θ' ἀπέλθωμεν!» εἶπεν ἐντόνως ὁ Εὐρυβιάδης.

— «Ἡ σωτηρία τῆς Ἑλλάδος εἶναι νὰ ναυμαχήσωμεν εἰς τὸ στενὸν τῆς Σαλαμῖνος!» ἀπαντᾷ ὁ Θεμιστοκλῆς.

2. Ὁ Εὐρυβιάδης, μὴ δυνάμενος νὰ πείσῃ τὸν Θεμιστοκλέα, ὠργίσθη, καὶ εἰς τὴν ἔξαψιν τῆς ὀργῆς ὑψώσεν αὐθαδῶς τὴν βακτηρίαν του νὰ κτυπήσῃ αὐτόν.

Τότε ὁ Θεμιστοκλῆς, χωρὶς νὰ ταραχθῇ, τοῦ λέγει:

— «*Πάταξον μὲν, ἄκουσον δέ!*»

Ἐὰν καὶ οὗτος ἦτο ὀργίλος καὶ ἐξήπτετο καὶ ἐπετίθετο κατὰ τοῦ Εὐρυβιάδου, θὰ ἤρχιζεν ἐμφύλιος πόλεμος μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων καὶ ἡ Ἑλλὰς ὠρισμένως θὰ ὑπεδουλώνετο εἰς τοὺς Πέρσας. Ἀλλ' ὁ Θεμιστοκλῆς ἐφάνη μεγαλόφρων. Ἐκράτησε τὸν θυμόν του. Ἐνώπιον τοῦ μεγάλου κινδύνου τῆς Πατρίδος ἐλησμόνησε τὴν προσβολὴν του, καὶ ἀντὶ νὰ καταστραφoῦν οἱ Ἕλληνες μεταξὺ των καὶ νὰ ὑποδουλωθοῦν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, ἔγινεν αἷτιος τῆς ἐνδόξου ναυμαχίας τῆς Σαλαμῖνος καὶ τῆς μεγάλης νίκης, ἥ ὁποία ἔσωσε τὴν Ἑλλάδα ἐκ τῆς Περσικῆς τυραννίας.

34. Ἡ ναυμαχία τῆς Σαλαμῖνος.

Πῶς γιγαντώνεται ἡ ψυχὴ σὲ τοῦτα τὰ πελάγη,
ἀντρειεύεται, παίρνει καρδιὰ καὶ σ' ἄλλα χρόνια πάγει.
... Καὶ βλέπω, βλέπω μὲ τὸ νοῦ καὶ τῆς καρδιάς τὸ μάτι
ἀπὸ καράβια ἀμέτρητα τῇ θάλασσᾳ γεμάτη!

Τόπο δὲν ἔχουν νὰ σταθοῦν... τὸ πέλαγο δὲ φτάνει
πλῆθος φυλὲς τὸ πλημμυροῦν καὶ Μῆδοι καὶ Περσιάνοι.
Σαλεύουν δάσος κονταριῶν, χίλιες στολὲς φοροῦνε
καὶ χίλιες γλῶσσες βάρβαρες στὸν ἄνεμο ἀντηχοῦνε.
Μοῦ φαίνεται τὴν ξακουστὴ πῶς βλέπω ἐκείνη μάχη.
Ποιὸς θρονιασμένος κάθεται στὸ τρίκορφο, στὴ ράχη;

Ὁ Ξέρξης! Τὰ καράβια του περήφανος ξανοίγει.
—Θάχῃ ἓνα ἅπ' ὅλα αὐτὰ τὸ βράδυ γιὰ νὰ φύγῃ;
Στὸ πλάγι του γραμματικοὶ σταυρὸ τὰ χέρια δένουν
καὶ τὴ μεγάλη νίκη του νὰ γράψουν περιμένουν!
Ξάφνου βοή μυριόφωνη ξεσπᾷ σὰν καταιγίδα:
«ὦ! Ἑλληνόπουλα, ἐμπρός, γλυτῶστε τὴν πατρίδα,
παιδιά, γυναῖκες, πατρικοὺς ναοὺς αὐτὴ τὴν ὥρα,
τοὺς τάφους τῶν πατέρων σας, ἄγωνας γιὰ ὅλα τώρα!...
Ὁρμοῦν οἱ Ἕλληνες . . . καὶ νά, ἀρχίζει ἡ ναυμαχία,
χέρια μὲ χέρια πιάνονται σκλαβιά καὶ ἐλευθερία.
Χτύπα, περήφανη θεά, Ἑλληνοπούλα, χτύπα·
πέρα καὶ πέρα τῆς σκλαβιάς τὸ μαῦρο στήθος τρύπα!
Ἄς καταλάβῃ μιὰ φορὰ, γιὰ πάντα ὅς καταλάβῃ
πῶς πολεμοῦν οἱ Ἕλληνες γιὰ νὰ μὴ γίνουν σκλάβοι.

35. Τὸ δῶρον τῆς θείας.

1. Ἦτο παραμονὴ τῆς πρώτης Ἰανουαρίου.

Ὁ Γεώργιος, ὁ μικρὸς ὑπηρέτης τοῦ κυρίου Λευκοπούλου, ἦτο κατάκοπος ἐκ τῆς πολλῆς ἐργασίας, τὴν ὁποίαν ἀπαιτεῖ ἡ πολυάσχολος αὐτὴ ἡμέρα.

Ἀφοῦ ἔτριψε καὶ ἐκαθάρισε τὰ σκεύη τῆς οἰκίας καὶ ἐβοήθησε τὴν οἰκοδόσποιναν εἰς τὴν παρασκευὴν τῶν γλυκυσμάτων τῆς πρώτης τοῦ ἔτους, μετέφερεν ἀρκετὰ πινάκια ἐξ αὐτῶν εἰς τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους. Ἐπειτα ἔστρωσε τὴν τράπεζαν τοῦ δείπνου, διότι εἶχεν ἤδη νυκτώσει. Ἐδείπνησε καὶ αὐτός, ἔπλυνε τὰ πινάκια καὶ κατόπιν ἐκάθησε κουρασμένος εἰς μίαν γωνίαν τοῦ μαγειρείου.

Ἦτο μελαγχολικός. Καὶ ἂν τις τὸν ἠρώτα τὴν στιγμήν ἐκείνην, διατὶ ἦτο στενοχωρημένος, οὔτε αὐτὸς ὁ ἴδιος θὰ ἤξευρεν ἀκριβῶς νὰ ἀποκριθῇ. Ἦκουεν εἰς τὴν

αἰθουσαν σαλπίζοντα καὶ τυμπανίζοντα καὶ θορυβοῦντα τὰ παιδιά τῆς οἰκογενείας Λευκοπούλου, τὰ ὅποια εἶχον λάβει προκαταβολικῶς τὰ δῶρά των, πρὶν ἀκόμη ἀνατείλῃ ἡ πρώτη τοῦ ἔτους, ἀλλ' ἡ μικρά του καρδιά δὲν ἠδύνατο νὰ ἔχῃ χαράν. Εἶχε πλησίον του ὠραῖον καινουργῇ πῖλον, τὸν ὅποιον εἶχε χαρίσει εἰς αὐτὸν ἡ κυρία του πρὸ ὀλίγου, ἀλλ' οὐδὲ καὶ αὐτοῦ ἡ θεὰ εἶχε τὴν δύναμιν νὰ φαιδρύνῃ τὸ πρόσωπόν του.

Τί εἶχεν; Ἐνεθυμεῖτο τὴν μικράν του ἡλικίαν καὶ τὴν πατρικὴν του οἰκίαν.

— Ὁ πατήρ του, μὴ ἔχων τὰ μέσα νὰ συντηρῇ τὴν σύζυγον καὶ τὰ τέκνα του, δύο κόρας καὶ αὐτόν, τὸν εἶχε τοποθετήσῃ ἀντὶ πεντήκοντα δραχμῶν μηνιαίως εἰς ἓνα Ἀθηναῖον καταστηματάρχην. Αἱ ἡμερήσιαι εἰσπράξεις τοῦ μικροῦ Γεωργίου δὲν ἦσαν τοιαῦται, ὥστε νὰ φέρῃ μεγάλο κέρδος εἰς τὸν κύριόν του. Καὶ ἔνεκα τούτου ἔτρεφε πενιχρῶς τὸν μικρὸν ὑπηρέτην του μὲ ἐν τεμάχιον ἄρτου ξηροῦ, μὲ ὀλίγας ἐλαίας ἢ τεμάχιον σκωληκοβρώτου τυρίου. Τρεῖς ὁλόκληρα ἔτη ἔζησε τὸ ταλαίπωρον παιδίον εἰς τοιαύτην ἀθλιότητα. Καὶ δὲν τοῦ ἔφθανεν ἡ δυστυχία του αὐτή.

— Μίαν ἡμέραν εἰς μικρὸς συμπατριώτης του ἐκ Κορίνθου τοῦ ἔφερε τὴν μαύρην εἰδησιν, ὅτι αἱ δύο μικραὶ ἀδελφαὶ του ἀπέθανον ἐντὸς μιᾶς ἑβδομάδος ἀπὸ εὐλογίαν καὶ ὅτι ἡ μήτηρ του, παράφρων σχεδὸν ἀπὸ τὴν λύπην, ἔπese βαρέως ἀσθενής. Πρὶν προφθάσῃ νὰ κλαύσῃ τὰς ἀδελφάς του, καὶ νέον μήνυμα ἀπὸ τὴν πατρίδα του τοῦ ἀνήγγειλεν ὅτι ὁ πατήρ του ἐφονεύθη τυχαίως εἰς μίαν συμπλοκὴν μὲ ἄλλους χωρικοὺς καὶ ἡ μήτηρ του εἶναι πάντοτε κατάκοιτος.

2. Μετά τινας ἑβδομάδας βλέπει ἔξαφνα ἐνώπιόν του τὴν γραῖαν θεῖαν του, ἀδελφὴν τοῦ πατρός του, τὴν κυρία Εὐαγγελία.

«Καημένο παιδί», τοῦ εἶπε καὶ ἐνηγκαλίσθη καταφιλοῦσα μὲ δάκρυα τὴν ἀκτένιστον κεφαλὴν του. «Πεντάρφανο ἀπομένεις! Ἀπέθανε καὶ ἡ μητέρα σου!»

— «Ἔλα πᾶμε!» προσέθηκε.

— «Ποῦ θὰ πᾶμε, θεία;» ἠρώτησεν ὁ ὀρφανός. «Εἰς τὴν Κόρινθον;» Καὶ ἐσκίρτησεν ἡ καρδιά του.

— «Ὁχι, Γιωργάκη μου, θάρθης νὰ καθίσῃς μαζί μου».

Καὶ στραφεῖσα πρὸς τὸν μισθωτὴν τοῦ παιδίου τὸν καταστηματοῦρχον, τοῦ λέγει :

— «Τὸ παιδί τὸ παίρνω. Ἀφοῦ δὲν μένετε καὶ εὐχαριστημένος ἀπὸ τὴν ἐργασίαν του, ὅπως μοῦ εἶπατε».

Ἐσκέφθη ἐκεῖνος πρὸς στιγμὴν ν' ἀντισταθῇ. Ἦλλαξεν ὅμως ἀμέσως γνώμην καὶ τῆς ἀπήντησεν :

— «Ὅσο γι' αὐτὸ χάρι μοῦ κάνεις, κυρία μου. Δὲν εἶναι προκοπὴ μ' αὐτὸ τὸ παιδί. Οὔτε τὸ ψωμί του δὲν βγάζει. Ἄς πάῃ στὸ καλό».

Ἀπὸ τότε ὁ Γεώργιος κατόκησε μὲ τὴν καλὴν θεῖαν του, ἡ ὁποία εἶχε πωλήσει εἰς τὴν Κόρινθον ὅτι εἶχε καὶ ἦλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας, διὰ νὰ κοιτάξῃ, ὅπως ἔλεγε, τὸν μικρὸν ἀνεψιὸν της.

Ἀλλὰ πῶς νὰ τὸν κοιτάξῃ; Πῶς νὰ τὸν θρέψῃ καὶ νὰ τραφῇ καὶ αὐτὴ ἡ ἰδίᾳ ἀπὸ τὰ ὀλίγα χρήματα, τὰ ὁποῖα ἔφερεν ἀπὸ τὴν Κόρινθον; Περὶ τούτου πολλὰκις ἐσκέφθη ἡ θεία, διότι ἦτο φρόνιμος καὶ ἔξυπνος κυρία, ἡ κυρὰ Εὐαγγελία. Ἡ σκέψις της ὅμως δὲν ἐγέννα δυστυχῶς χρήματα καὶ διὰ τοῦτο μετὰ ἓνα μῆνα ἐκεῖνη μὲν διωρίσθη ἐπιστάτρια εἰς ἓν σχολεῖον θηλέων, ὁ δὲ Γεώργιος ὑπερέτης εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ κ. Λευκοπούλου.

— Ἦτο λοιπὸν ὁ Γεώργιος μελαγχολικὸς τὴν παραμονὴν τοῦ νέου ἔτους. Ἐνεθυμεῖτο τὴν παιδικὴν ἡλικίαν του, τοὺς καλοὺς γονεῖς του, τὰ μικρὰ δῶρά του. Ἐνεθυμεῖτο ἀκόμη τὰς δύο ἀδελφάς του καὶ τὴν θεῖαν του, ἡ ὁποία

πρὸ δέκα ἡμερῶν ἦτο ἀσθενὴς εἰς τὸ νοσοκομεῖον.

Καὶ λαβὼν ἄδειαν μιᾶς ὥρας παρὰ τῶν κυρίων του ἔδραμεν εἰς τὸ νοσοκομεῖον. Ἦθελε νὰ εὐχηθῇ περαστικά καὶ καλὸν χρόνον εἰς τὴν καλὴν γραΐαν.

Ἄλλ' ἡ νύξ τῆς παραμονῆς παρῆλθεν, ὁλόκληρος καὶ ὁ Γεώργιος δὲν ἐπέστρεψεν εἰς τὴν οἰκίαν τῶν κυρίων του.

«Τί νὰ ἔγινεν αὐτὸ τὸ παιδί;» ἠρώτα ὁ κύριός του.

Καὶ ἡ κυρία, δύσπιστος ὅπως ἦτο, ἀπήντα:

— «Ποῦ ξέρεις ποῦ θὰ παραλύῃ! Κάπου θὰ παίζει».

Ὁ μικρὸς τῶν ὑπηρέτης δὲν ἔπαιζε. Μὲ τὰ ὀλίγα λεπτά, τὰ ὁποῖα εἶχε συνάξει ἀπὸ τοὺς γνωρίμους τῶν κυρίων του, εἶχεν ἀγοράσει καραμέλες διὰ τὴν θείαν του, ἡ ὁποία ὑπέφερεν ἀπὸ δυνατὸν βῆχα, καὶ τὰς ἔφερε τρέχων εἰς τὸ νοσοκομεῖον.

Ἠρώτησε τὴν νοσοκόμον, τὴν ὁποίαν συνήντησεν εἰς τὴν θύραν, πῶς εἶναι ἡ θεία του.

«Καλὰ ποὺ ἦλθες», ἀπεκρίθη ἐκείνη. «Ἡ θεία σου ἐβάρυνεν. Ὁλην τὴν ἡμέραν σὲ ζητοῦσε. Τώρα...»

Ὁ Γεώργιος δὲν ἤκουσεν ἄλλο. Ἐτρεξεν εἰς τὴν κλινὴν τῆς θείας του καὶ ἐστάθη ἐκεῖ ἄφωνος καὶ τρέμων. Ἡ κυρὰ Εὐαγγελία τὸν ἐκοίταξε μὲ βλέμμα ἀκίνητον χωρὶς νὰ τοῦ ὁμιλῇ, χωρὶς νὰ τὸν γνωρίζῃ. Πλὴν μετ' ὀλίγον συνῆλθε καὶ ἀνεφώνησε: «Καλῶς ἦλθες, παιδί μου».

Ἐλαβε κάτω ἀπὸ τὸ προσκεφάλαιόν της μικρὸν δέμα ἀπὸ παλαιὰ κιτρινισμένα χαρτιά καὶ τοῦ εἶπε:

— «Πάρ' αὐτὰ καὶ φύλαξέτα... εἶναι τοῦ παπποῦ σου. Νὰ μάθης γράμματα νὰ τὰ διαβάσῃς μόνος σου. Ἀκοῦς; Μόνος σου νὰ τὰ διαβάσῃς».

3. Τὴν ἄλλην πρωΐαν ὁ Γεώργιος ἔφερεν εἰς τὸν κύριόν του τὰ ὑποδήματά του ἔχων ἐρυθρούς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπὸ τὰ δάκρυα.

«Ποῦ ἦσουν χθές ὅλην τὴν νύκτα;» τὸν ἠρώτησεν ἀπότομα ὁ κ. Λευκόπουλος.

— «Ἦμουν εἰς τὸ νοσοκομεῖον, κύριε», ἀπήντησε μὲ δειλίαν ὁ μικρὸς ὑπηρέτης. «Ἀπέθανεν ἡ θεία μου».

— «Καημένο παιδί!» εἶπε: καὶ πλειστάκις ὁ κύριός του ἐθώπευσε μὲ πατρικὴν ἀγάπην τὴν κεφαλὴν τοῦ παιδίου.

Ὁ Γεώργιος τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἠσθάνθη, δὲν ἠξέυρω πῶς, ὅτι ἡ χεὶρ τοῦ πατρός του κατέβαινεν ἀόρατος εἰς τὴν κεφαλὴν του καὶ τὸν ἐθώπευεν. Ἡ καρδιά του ἐσκίρτησεν ἀπὸ ἀγάπην καὶ εὐγνωμοσύνην καὶ λαβὼν θάρρος εἶπε:

— «Κύριε... ἤθελα νὰ σοῦ ζητήσω μίαν χάριν».

— «Τί θέλεις, παιδί μου;»

— «Νὰ μὴ μοῦ δίνῃς μισθόν...»

— «Πῶς; χάρισμα θὰ μὲ δουλεύῃς; Δὲν γίνεται».

— «Ἦθελα νὰ πάγω εἰς τὸ σχολεῖον... νὰ μάθω γράμματα».

— «Νὰ μάθῃς γράμματα; Ἄς εἶναι. Πῶς σοῦ ἤλθε αὐτὴ ἡ ἰδέα;»

— «Θέλω νὰ διαβάσω κάτι χαρτιά ποὺ μοῦ ἐχάρισε χθές ἡ καημένη ἡ θεία μου».

— «Τί χαρτιά; Φέρε τα νὰ σοῦ τὰ διαβάσω ἐγώ».

— «Κύριε», εἶπε μὲ δειλίαν, «ἡ θεία μου μοῦ παρήγγειλε νὰ τὰ διαβάσω μόνος μου. Μοῦ τὸ εἶπε δύο φορὲς καὶ ἔπειτα ἔξεψύχησε».

Ὁ κ. Λευκόπουλος τὸν ἐκοίταξε μὲ βλέμμα συμπαθητικὸν καὶ τοῦ ἀπήντησε:

— «Πολὺ καλὰ σὲ ἐσυμβούλευσεν ἡ μακαρίτισσα ἡ θεία σου. Νὰ πᾶς εἰς τὸ ἐσπερινὸν σχολεῖον... Ναί, ναί, νὰ πᾶς».

Ἐπειτα ἀπὸ ἓνα μῆνα ὁ Γεώργιος ἔλυσεν τὸ μικρὸν

δέμα μὲ τὰ κίτρινα χαρτιά, τὰ ὅποια τοῦ εἶχε δωρήσει ἡ θεία του, καὶ προσεπάθει νὰ ἀναγνώσῃ τὸ πρῶτον ἀπὸ αὐτά. Ἀλλὰ τὰ γράμματα δὲν ὠμοίαζον δυστυχῶς μὲ ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ἐμάνθανεν εἰς τὸ σχολεῖον. Ἐκοπίασεν ἀδίκως.

Ἔδεσε πάλιν τὰ πολύτιμα χαρτιά του καὶ μετὰ τρεῖς μῆνας ἐπανέλαβε τὴν δοκιμὴν. Κατώρθωσε κάτι περισσότερον συλλαβιστά, ἀλλὰ δὲν ἠμπόρεσε τίποτε νὰ καταλάβῃ.

Ἡ τρίτη δοκιμὴ ἔγινε μετὰ ἓν ἔτος.

Ἄ! ἐτελείωσαν τώρα τὰ ψεύματα.

Ὁ Γεώργιος ἀνέγνωσε τὰ πολύτιμα ἔγγραφα. Ἐξημερώθη πλησίον εἰς τὴν μικρὰν λυχνίαν. Ὀλίγα ὅμως ἐνόησεν ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῶν παλαιῶν ἐκείνων χαρτίων.

Ἀλλὰ καὶ τὰ ὀλίγα αὐτὰ πολὺ τὸν ὠφέλησαν.

Ἔμαθεν ὅτι ὁ τόπος αὐτοῦς ὅπου ἔζη — ἡ Ἑλλάς — καὶ ἡ χώρα ἐκείνη, ὅπου εἶχε γεννηθῇ, ἡ Κόρινθος, εἶχε πολεμήσει ἐναντίον αἰμοδόρων τυράννων, τῶν Τούρκων.

Ὁ πάππος του εἶχε πολεμήσει καὶ αὐτός, καὶ εἶχε μάλιστα ἀκουσθῇ τὸ ὄνομά του τὰ χαρτιά τὸ ἔλεγον. Δὲν ἦτο λοιπὸν ἀσήμαντος ἄνθρωπος ὁ πάππος του. Εἶχε προσφέρει εἰς τὴν πατρίδα τὸν βραχίονά του, τὸν ὅποιον εἶχε χάσει ἀπὸ ἐχθρικήν σφαῖραν, τὴν οἰκίαν του, τὴν ὁποίαν ἔκαυσαν οἱ Τούρκοι, τὴν περιουσίαν του, τὴν ὁποίαν ἐδαπάνησεν εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ πολέμου. Τὰ κίτρινα χαρτιά τὰ ἔλεγον ὅλα αὐτά.

Τὰ κίτρινα χαρτιά ἔλεγον ἀκόμη ὅτι ἡ Πατὴρ εἰλεν-θερωθεῖσα ἐξέφραζε τὴν εὐγνωμοσύνην της εἰς τὸ γενναῖον τέκνον της καὶ ἐχάριζεν εἰς αὐτὸ μεγάλην ἔκτασιν ἀγρῶν διὰ νὰ τοὺς καλλιεργῇ.

Ἀλλὰ τότε, διατὶ ὁ πατήρ του ἔζησε πτωχός, ὥς μικρός καλλιεργητὴς ὀλίγων πατρικῶν ἀγρῶν;

Τὸ παιδίον δὲν ἤξευρε, φαίνεται, ὅτι τὰ χαρτιά ἐκεῖνα ἢ εἶχον παραπέσει ἢ ὅτι ὁ πατήρ του δὲν ἤξευρε γράμματα καὶ τοιοῦτοτρόπως ἄλλοι ἐντόπιοι κομματάρχαι κατεπάτησαν τὰς ἐθνικὰς γαίας, τὰς ὁποίας τοῦ εἶχε χαρίσει ἡ Πατρίς.

Τὸ ταλαίπωρον παιδίον, ὅσον καὶ ἂν ἐβασάνιζε τὸν νοῦν του, δὲν εὑρίσκεν ἀπάντησιν εἰς τὰς ἀπορίας του. Ἐνεθυμεῖτο καὶ πάλιν τὴν γραῖαν θεῖαν του, ἡ ὁποία τὴν τελευταίαν τῆς στιγμὴν τοῦ ἐκκληροδότησε τὰ πολύτιμα αὐτὰ ἔγγραφα. Ἐνεθυμεῖτο τὴν παραγγελίαν τῆς νὰ μάθῃ γράμματα καὶ ἐσκέπτετο τὴν ἥτο πρὸ τεσσάρων ἐτῶν, ὅτε ἐστίζωνε τὰ ὑποδήματα τῶν διαβατῶν.

4. Μετὰ τρία ἔτη ὁ Γεώργιος ἐτελείωσε τὸ Ἑλληνικὸν σχολεῖον καὶ εἰργάζετο ὡς γραφεὺς εἰς ἓν συμβολαιογραφεῖον.

Μίαν ἡμέραν παρεκάλεσε τὸν συμβολαιογράφον νὰ ῥίψῃ ἓν βλέμμα εἰς τὰ κιτρινισμένα ἐκεῖνα χαρτιά ἐκεῖνος δέ, ἀφοῦ τὰ ἐμελέτησε μὲ πολλὴν προσοχήν, τοῦ εἶπε: — «Μά, παιδί μου, σὺ εἶσαι πλούσιος ἔχεις μεγάλην κτηματικὴν περιουσίαν».

— «Ἄ! εἶχε δίκαιον ἡ θεία μου», εἶπε τὸ παιδίον «ἁγιασμένη νὰ εἶναι ἡ ψυχὴ τῆς!»

Τὸ ὄρφανὸν ἐξηκολούθει τὰ μαθήματά του, ὁ δὲ συμβολαιογράφος, ὁ ὁποῖος ἦτο ἀγαθῆς ψυχῆς ἄνθρωπος, καὶ ἠθέλησε νὰ γίνῃ προστάτης τοῦ παιδίου, ἐφρόντισε διὰ τὴν ὑπόθεσιν τῶν κτημάτων.

Οἱ ἄρπαγες τῆς ξένης περιουσίας δὲν ἠθελον νὰ ἀποδώσουν ὅτι παρὰνόμως κατεῖχον τόσον καιρὸν· ἀλλὰ τὰ ἔγγραφα δὲν ἄφηνον καμμίαν ἀμφιβολίαν.

Καὶ τὴν ἡμέραν, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ νέος ἐλάμβανε δίπλωμα νομικῆς ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιον, ἐξεδίδετο ἡ ὀριστικὴ ἀπόφασις ὅτι τοῦ ἐπεστρέφοντο ὅλα τὰ κτήματα,

τὰ ὁποῖα ἡ Πατρίς ἐχάριζεν εἰς τὸν ἀγωνιστὴν πάππον του.

Τὸ παιδίον, εἰς τὸ ὁποῖον ἡ μοῖρα ἐφάνη τόσον σκληρὰ εἰς τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ζωῆς του, τῶρα εἶναι πλούσιον καὶ εὐτυχές!

Καὶ ἡ καρδιά του εἶναι γεμάτη εὐγνωμοσύνην.

Εὐγνωμοσύνην πρὸς τὴν Πατρίδα, ἡ ὁποία ἀντήμειψε τὰς θυσίας τοῦ πάππου του.

Εὐγνωμοσύνην πρὸς τὸν γενναῖον πάππον του.

Εὐγνωμοσύνην πρὸς τὴν γραῖαν θείαν του, ἡ ὁποία ἐφύλαξε μὲ τόσην ἀφοσίωσιν τὰ κιτρινισμένα χαρτιά.

Εὐγνωμοσύνην καὶ εἰς τὸν προστάτην του συμβολαιογράφον.

Εὐγνωμοσύνην καὶ εἰς τὰ γράμματα, τὰ ὁποῖα ἤνοιξαν τοὺς ὀφθαλμούς του καὶ τὸν κατέστησαν ἱκανὸν νὰ διεκδικήσῃ τὰ δικαιώματά του.

Ὅταν ἐγκατεστάθῃ εἰς τὰ πλούσια κτήματά του ἡ πρώτη του σκέψις ἦτο νὰ ἀνεγείρῃ ἐν ὥραιον οἰκογενειακὸν μνημεῖον, διὰ νὰ θάψῃ τὰ ὅστ' αὐτοῦ πάππου καὶ τῶν γονέων του καὶ νὰ μεταφέρῃ καὶ τὰ ὅστ' αὐτῆς καλῆς θείας του, ἡ ὁποία τὸν ἐπροστάτευσεν ὅσον ἡδύνατο καὶ ἀποθνήσκουσα τοῦ παρέδωκε τὰ πολύτιμα κίτρινα χαρτιά.

(Κατ' Ἀγγελον Βλάχον—Διασκευή)

36. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος εἰς Ἀθήνας.

Ὁ ἀκάματος Ἀπόστολος τῶν ἔθνων Παῦλος, περιερχόμενος τὰς διαφόρους χώρας, ὅπως κηρύττῃ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ἦλθε καὶ εἰς τὰς Ἀθήνας, τὴν ἑδραν τῆς σοφίας.

Αἱ Ἀθῆναι ἦσαν τότε ἡ ὀφθαλμοφανέστατη τῶν πόλεων τὰ

μεγαλοπρεπέστατα αὐτῆς μαρμάρινα οἰκοδομήματα ἀπήστραπτον ἐξ ὠραιότητος· ἀγάλματα δὲ καὶ ἀνδριάντες ἦσαν πανταχοῦ ἰδρυμένα, ἔργα ὀνομαστῶν καλλιτεχνῶν. Αἱ δὲ τέχναι καὶ αἱ ἐπιστῆμαι ἤκμαζον ὅσον εἰς οὐδὲν ἄλλο μέρος τοῦ κόσμου.

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος περιερχόμενος τὴν πόλιν καὶ βλέπων τοὺς ἱερεῖς τῶν παλαιῶν θεῶν προσφέροντας θυσίαν εἰς τὰ εἰδῶλα, τοὺς δὲ κατοίκους τῶν Ἀθηνῶν συναθροιζομένους εἰς τοὺς ναοὺς, εἰς τοὺς ὁποίους ἐλατρεύοντο οἱ θεοὶ ἐκεῖνοι, ἐλυπεῖτο μέγας.

Συνεζήτει λοιπὸν ἐν τῇ συναγωγῇ μετὰ τῶν Ἰουδαίων καὶ μετὰ τῶν θεοσεβῶν, καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ καθ' ἐκάστην μετ' ἐκείνων τοὺς ὁποίους συνήντα. Τινὲς ἐκ τῶν ἀκροατῶν αὐτοῦ ἔλεγον·

— «Τί νὰ θέλῃ τάχα νὰ εἴπῃ ὁ σπερμολόγος οὗτος;»
Ἄλλοι δέ·

— «Νέους θεοὺς μᾶς ἀναγγέλλει».

Σοφοὶ τινες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐκ περιεργείας ἐζήτησαν νὰ ὁμιλήσῃ εἰς αὐτοὺς ἐπὶ τοῦ λόφου τοῦ Ἀρείου Πάγου, πλησίον τῆς Ἀκροπόλεως.

— «Δυνάμεθα νὰ μάθωμεν ποία εἶναι ἡ νέα σου διδασχὴ;» εἶπον πρὸς αὐτόν. «Παράδοξα πράγματα φέρεις εἰς τὴν ἀκοὴν ἡμῶν· θέλομεν λοιπὸν νὰ μάθωμεν τί σημαίνουνσι ταῦτα».

Πλῆθος πολὺ εἶχε συρρεύσει, ὅχι μόνον Ἀθηναῖοι, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι Ἕλληνες ἐξ ἄλλων μερῶν τῆς Ἑλλάδος παρεπιδημοῦντες ἐν Ἀθήναις, καὶ ξένοι.

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ὁμίλησεν ἀπὸ τοῦ Ἀρείου Πάγου ὥς ἐξῆς·

— «Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, βλέπω ὅτι εἰσθε περισσότερον θεοσεβεῖς παρὰ οἱ ἄλλοι· διότι περιερχόμενος τὰς ὁδοὺς τῆς πόλεώς σας καὶ παρατηρῶν τοὺς θεοὺς, τοὺς

ὁποίους προσκυνεῖτε, εὔρον καὶ βωμόν, εἰς τὸν ὁποῖον εἶναι ἐπιγεγραμμένον: «*Ἀγνώστῳ Θεῷ*»· αὐτὸν λοιπόν,

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος κηρύσσων εἰς Ἀθήνας.

τὸν ὁποῖον σεῖς λατρεύετε χωρὶς νὰ γνωρίζετε, ἐγὼ ἤλθον νὰ κηρύξω πρὸς ὑμᾶς. Ὁ Θεὸς ὁ ποιήσας τὸν κόσμον καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ, ὁ κύριος τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, δὲν κατοικεῖ ἐντὸς ναῶν χειροποιήτων, οὐδὲ κατασκευάζεται ὑπ' ἀνθρωπίνων χειρῶν, ἀλλ' οὗτος δίδει ζωὴν καὶ πνοὴν εἰς πάντα... Δὲν πρέπει νὰ νομίζωμεν ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ἰσοτίμος μὲ χρυσὸν ἢ ἄργυρον ἢ πολύτιμον λίθον, χαραχθέντα διὰ τῆς τέχνης τοῦ ἀνθρώπου... Ὁ Θεὸς παραγγέλλει τώρα εἰς πάντας τοὺς ἀνθρώπους πανταχοῦ νὰ μετανοῶσι· διότι προσδιώρισε τὴν ἡμέραν, κατὰ τὴν ὁποίαν πρόκειται νὰ κρίνῃ ὅλον τὸν κόσμον μὲ δικαιοσύνην».

Μετὰ μεγάλης προσοχῆς ἤκουον πάντες τὸν Ἀπόστολον Παῦλον. Ὅταν ὅμως ἤκουσαν αὐτὸν νὰ ὁμιλῇ καὶ περὶ ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν, οἱ μὲν ἤρχισαν νὰ

τὸν χλευάζωσιν, οἱ δὲ ἤθελον καὶ πάλιν νὰ τὸν ἀκούσωσιν.

Ἐκ τῶν ἀκροατῶν ὀλίγοι ἐπίστευσαν, μεταξὺ δ' αὐτῶν καὶ Διονύσιος ὁ Ἀρειοπαγίτης, ἐπίσημος Ἀθηναῖος, καὶ μία γυνὴ ὀνομαζομένη Δάμαρις.

37. Ἡ λίμνη Γεννησαρέτ.

1. Εἰς τὸ Εὐαγγέλιον συχνὰ γίνεται λόγος περὶ τῆς λίμνης Γεννησαρέτ, ἣτις καλεῖται προσέτι καὶ θάλασσα τῆς Τιβεριάδος ἢ θάλασσα τῆς Γαλιλαίας.

Ἡ λίμνη Γεννησαρέτ εἶναι κυρίως πλάτυνσις τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ, ὅστις δι' αὐτῆς ἐξακολουθεῖ τὸν ὅρουν αὐτοῦ πρὸς τὴν Νεκρὰν θάλασσαν· ἔχει δὲ μῆκος τριῶν μιλίων καὶ πλάτος ἑνὸς καὶ ἡμίσεος.

Ἡ κυκλικὴ ἐπιφάνεια τῶν κυανῶν ὑδάτων τῆς λίμνης ταύτης ἐκτείνεται μεταξὺ τῶν ὀρέων διαυγῆς καὶ στιλπνῇ.

Πρὸς βορρᾶν καὶ πρὸς νότον ἐκτείνονται πρὸς τὴν Γεννησαρέτ εὐφοροὶ πεδιάδες, πρὸς ἀνατολὰς δὲ καὶ πρὸς δυσμὰς περικλείουσιν αὐτὴν χαριέστατοι λόφοι καὶ εὐμορφα ὄρη. Ἐκ τῶν ἀποτόμων καὶ γραφικῶν φαράγγων τῶν ὀρέων τούτων πηγάζουσι ὄυακες ὀρηκτικοὶ καὶ ἐκβάλλουσιν εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας. Ἐνίοτε ἄνεμοι σφοδροὶ ἐκ τῶν ὀρέων ἐφορμῶντες αἴφνης ἀναταράσσουσι τὰ ὕδατα καὶ ἐξεγείρουσι τρικυμίαν καὶ μέγαν σάλον, τὰ δὲ πλοῖα κλυδωνιζόμενα κινδυνεύουσι νὰ καταποντισθῶσιν. Ἄλλ' ἢ τρικυμία αὕτη δὲν διαρκεῖ πολὺ ὁ σάλος ταχέως κοπάζει καὶ τὰ ὕδατα ἀναλαμβάνουσι τὴν προτέραν γαληνιαίαν αὐτῶν ὄψιν, τὴν διαύγειαν καὶ στιλπνότητα.

Ἀπερίγραπτος εἶναι ἡ γλυκύτης τοῦ κλίματος καὶ ἡ

καλλονή τῆς πέριξ τῆς λίμνης χώρας καὶ ἡ γονιμότης καὶ εὐφορία αὐτῆς. Καρυαὶ καὶ ἐλαῖαι, λεμονεῖαι, πορτοκαλλεῖαι, φοῖνικες καὶ ἄμπελοι φύονται καὶ καρποφοροῦσιν ἐν ἀφθονίᾳ· αἱ σταφυλαὶ καὶ τὰ σῦκα διατηροῦνται συνήθως νωπὰ δέκα μῆνας· ἄλλοι δὲ καρποὶ ὀλόκληρον τὸ ἔτος· τοσαύτη εἶναι ἡ εὐκρασία τῆς ὥραιότητος ταύτης χώρας, τῆς ὁποίας θαυμάζεται ὁ καθαρὸς καὶ ζωογόνος ἀήρ. Πυκνὰ δένδρα καὶ θάμνοι καὶ ἄγροὶ σιτοφόροι στεφανοῦσι τὴν βορειοδυτικὴν ὄχθην, ὡς θάλασσα δὲ ῥοδόχρους ἐκτείνεται ἐπὶ τῶν λόφων καὶ τῶν κοιλάδων ἢ βλάστησις τῆς ῥοδοδάφνης.

Ἐκ τῶν θάμνων ἀκούεται τὸ ἄσμα τῶν κοσσύφων καὶ τῶν ἀηδόνων, καὶ ἐκ τῶν σπηλαίων ἀκούονται αἱ φωναὶ τῶν ἀγρίων περιστερῶν, αἵτινες διασκορπίζονται κατὰ ἑκατοντάδας εἰς τοὺς ἄγρους.

2. Τὸ ὕδωρ τῆς Τιβεριάδος θαλάσσης εἶναι διαυγές, γλυκὺ καὶ τόσον ψυχρόν, ὥστε δυσκόλως θερμαίνεται ἐκτιθέμενον εἰς τὸν ἥλιον καὶ κατ' αὐτὴν τὴν θερμοτάτην ὥραν τοῦ ἔτους. Περιέχει δὲ μεγάλην ποικιλίαν ἐξαιρέτων ἰχθύων· ἀλλ' ἕνεκα τῆς πτωχείας ἢ μᾶλλον ἕνεκα τῆς ἀμαθείας τοῦ λαοῦ, ὅστις κατοικεῖ περὶ τὰς ὄχθας αὐτῆς, οὔτε πλοιάριον ὑπάρχει ἐκεῖ, οὔτε σχεδία καθ' ὅλην τὴν ἑκτασιν τῆς λίμνης. Οἱ ὀλίγοι ἰχθύες, οἵτινες συλλαμβάνονται, ἀλιεύονται δι' ἀγκίστρων, διότι οἱ κάτοικοι τῶν ὀχθῶν δὲν μεταχειρίζονται δίκτυα.

Ἐν τούτοις εἰς παλαιότεραν ἐποχὴν ἐν τῇ λίμνῃ ταύτῃ χίλιοι διακόσιοι περίπου ἀλιεῖς ἔρριπτον τὰ δίκτυα αὐτῶν, τριακόσια δὲ πενήκοντα πλοῖα διέσχιζον τὰ ὕδατα αὐτῆς οὐχὶ μόνον πρὸς ἄγρην ἰχθύων, ἀλλὰ καὶ πρὸς συγκοινωνίαν τῶν παροχθίων πόλεων καὶ χωρῶν. Καὶ τὸ ἱερὸν δὲ Εὐαγγέλιον ἀναφέρει πολλαχοῦ τὰ πλοῖα, διὰ τῶν ὁποίων ὁ Σωτὴρ ἡμῶν καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ

μετέβαινον ἀπὸ τῆς μιᾶς ὄχθης εἰς τὴν ἀντίπεραν.

Εἰς τὰς ὄχθας τῆς λίμνης Γεννησαρὲτ εὗρεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς ταπεινοὺς ἐκείνους ἄλιεις, τοὺς ὁποίους προσεκάλεσε ν' ἀφήσωσι τὰ δίκτυα αὐτῶν καὶ νὰ γίνωσιν ἄλιεις ἀνθρώπων.

Ἐπὶ τῆς θαλάσσης ταύτης περιεπάτησεν ὁ Σωτὴρ. Ἐδῶ ἐπετίμησε τὸν ἄνεμον καὶ εἶπε: «Σίγα!» καὶ προσέταξε τὰ κύματα νὰ ἡσυχάσωσιν, ἡ δὲ σφοδρὰ τρικυμία κατέπαυσεν ἁμέσως, καὶ παρὰ τὸν αἰγιαλὸν οὐδὲ φύλλον ἐσειετο, ἡ δὲ λίμνη μετεβλήθη εἰς καθαρὸν κάτοπτρον ἐκ τῆς ἐντελοῦς νηνεμίας.

Τὰς ὄχθας τῆς λίμνης ταύτης περιέτρεχεν ὁ Ἰησοῦς διδάσκων, ἰατρούων, ἐκτελῶν θαύματα, καὶ κατὰ πυκνὰς χιλιάδας παρηκολούθει Αὐτὸν ὁ λαός. Ἐδῶ ἐνεφανίσθη εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ μετὰ τὴν ἀνάστασιν· ἐδῶ ἐξετέλεσε τὴν θαυματουργὸν ἐκείνην ἁλειάν, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ δὲν ἠδύναντο νὰ σύρωσι τὸ δίκτυον εἰς τὴν ξηρὰν ἐκ τοῦ πλήθους τῶν ἰχθύων. Ἐδῶ ἐπὶ τῆς ὄχθης ἔφαγε μετ' αὐτῶν ἰχθὺς ἐκ τῶν ἁλιευθέντων ψηθέντας ἐπὶ ἀνθρακιᾶς. Ἐδῶ κατῴκει ὁ Κύριος, καὶ ἐντεῦθεν διεδόθη καὶ ἐξηπλώθη εἰς ὅλον τὸν κόσμον ὁ λόγος Αὐτοῦ.

Ἄλλ' ὅπου ἄλλοτε ἠγείρετο ἡ μεγάλη πόλις ἐκτείνεται τώρα σιωπὴ καὶ ἐρημία. Ἐρείπια μόνον διακρίνονται. Διὰ τῶν ἀνασκαφῶν, αἱ ὁποῖαι ἔγιναν, ἀνευρέθησαν μέρη τινὰ τῆς παλαιᾶς συναγωγῆς καὶ τὸ κατώφλιον τῆς θύρας, τὸ ὅποιον διέβη ὁ Ἰησοῦς, ὅτε παιδίον μετέβαινεν εἰς τὸ σχολεῖον τῆς Καπερναοῦμ. Τὰ λίθινα ταῦτα λείψανα τοῦ παρελθόντος σκεπάζει πυκνὴ βλάστησις ἀγρίων φυτῶν, ὥς νὰ θέλῃ νὰ λάβῃ αὐτὰ ὑπὸ τὴν προστασίαν αὐτῆς καὶ νὰ τὰ προφυλάξῃ ἐκ τῆς καταστροφῆς.

Περηγητής, ἐπισκεφθεὶς τὴν λίμνην Γεννησαρὲτ καὶ

περιγράψας αὐτήν, λέγει, πλὴν ἄλλων: «Τὴν νύκτα περιεπάτουں εἰς τὴν ὄχθην τῆς λίμνης. Ὅποια θαυμασία νύξ! Ἐκεῖ παρὰ τὴν ὄχθην ὑψοῦνται δύο πανάρχαιοι, μεμωμένοι φοῖνικες. Ἡ ψυχρὰ πνοὴ τῆς νυκτὸς σείει τοὺς κλάδους αὐτῶν καὶ ἀρχίζουσι νὰ θροῶσιν, ἀποτελοῦντες θαυμασίαν ἁρμονίαν. Ὑψηλά, εἰς τὸν οὐράνιον θόλον, λάμπουσι τὰ ἄστρα σιωπηλά, ὥς νὰ ἤθελον ν' ἀκούσωσι τὶ διηγεῖται ὁ ψιθυρίζων φοῖνιξ· τὰ δὲ σκιρτῶντα κύματα τοῦ διαυγοῦς ὕδατος ἀπεικονίζουσιν ἑκατονταπλασίως τὰ ἐγκατοπτριζόμενα ἄστρα».

38. Ὁ Μέγας Βασίλειος.

1. Ὁ Μέγας Βασίλειος ἐγεννήθη εἰς τὴν Καισάρειαν, πόλιν τῆς Καπαδοκίας εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν, τῷ 330 μ. Χ., ὑπὸ γονέων πλουσίων καὶ εὐγενῶν. Ἡ μήτηρ αὐτοῦ, Ἑμμέλεια ὀνομαζομένη, ἦτο γυνὴ πολὺ εὐσεβὴς καὶ ἐνάρετος, διὰ τοῦτο ἡ μόνη τῆς φροντὸς ἦτο ν' ἀναθρέψῃ τὸ μικρὸν Βασίλειον μὲ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου. Ἐπειδὴ δὲ ἦτο καὶ πολὺ ἐλεήμων, ἐνέβαλεν εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ καὶ τὸ συναίσθημα τῆς ἐλεημοσύνης, τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εὐσπλαχνίας πρὸς τοὺς πτωχοὺς καὶ τοὺς πάσχοντας.

Ἀφοῦ ὁ Βασίλειος ἔμαθεν εἰς τὴν πατρίδα του ὅλα τὰ ἐγκύκλια μαθήματα, δηλαδὴ τὰ μαθήματα τοῦ γυμνασίου, ἐστάλη παρὰ τῆς μητρὸς του, πρὸς εὐρύτεραν σπουδὴν, κατ' ἀρχὰς εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ κατόπιν εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅπου ἔχων καὶ ὥς συσπουδαστὴν τοῦ Γρηγόριον τὸν Θεολόγον, ἐσπούδασε τὴν φιλοσοφίαν.

Μετὰ τὰς σπουδὰς του, ἐπιστρέψας ὁ Βασίλειος εἰς τὴν πατρίδα του, ἐγένετο διδάσκαλος τῆς ῥητορικῆς.

Ἀργότερα ἐγκαταλείψας τὴν Καισάρειαν, ἀπεσύρθη

εἰς διαφόρους ἐρήμους, ἔνθα μετὰ μακρὰν παραμονήν του προσευχόμενος, κατέγινεν εἰς μεγάλας θρησκευτικὰς μελέτας καὶ ἀνεδείχθη κατόπιν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας Ἐπίσκοπος τῆς Καισαρείας.

Ὡς ἐπίσκοπος ὁ Βασίλειος ἀνεδείχθη μέγας· ἀφ' ἑνὸς μὲν διότι ὑπῆρξεν ὑπόδειγμα τῆς εὐσεβείας πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν πλησίον, καὶ ἀφ' ἑτέρου διὰ τὸ μέγα θάρρος καὶ τὴν γενναιοτήτά του, τὴν ὁποίαν ἔδειξε πρὸ τῶν ἐμποδίων πρὸς ἐνάσκησιν τῆς ἀρετῆς. Ζῶν ὁ ἴδιος λιτότατα ἦν καὶ ἦτο πλούσιος, ὅλην τὴν πατρικὴν του περιουσίαν, καὶ ὅ,τι ἐκέρδιζεν ἐκ τῆς ὑψηλῆς του θέσεως, τὰ ἀφιέρωνεν εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ τοὺς πάσχοντας. Ἐβροήθει ἀνεξαίρετως ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, εἴτε χριστιανοί, εἴτε ἔθνικοί, εἴτε Ἰουδαῖοι καὶ ἂν ἦσαν οὗτοι, διότι κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ κάθε ἄνθρωπον ἐθεώρει πλησίον του.

Πρὸς τὸν ἀνωτέρω μάλιστα σκοπόν, ἔπεισε καὶ πολλοὺς πλουσίους νὰ ἀκολουθήσουν τὸ παράδειγμά του, καὶ οὕτω κατώρθωσε νὰ ἰδρῦσῃ ἐν Καισαρείᾳ πτωχοκομεῖον, νοσοκομεῖον καὶ ὀρφανοτροφεῖον, τὰ ὁποῖα ἀπετέλεσαν ὁλόκληρον συνοικίαν, *Βασιλειάδα* ὀνομασθεῖσαν πρὸς τιμὴν του.

2. Ὄταν ἦτο αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου ὁ Οὐάλης, θερμὸς ὁπαδὸς τοῦ αἵρετικοῦ Ἀρείου, ἔστειλε τὸν ἐπίτροπόν του Μόδεστον εἰς πολλοὺς ἐπισκόπους νὰ τοὺς πείσῃ μὲ ὑποσχέσεις, ἀπειλὰς ἑξορίας, μαρτυρίων καὶ θανάτου, ὅπως γίνωσιν Ἀρειανοί. Ἐκ τούτων πολλοὶ εἴτε ἀπὸ φόβον, εἴτε ἀπὸ ἀτομικὰ των συμφέροντα, ὑπήκουσαν. Ὡς δὲ ὁ Μόδεστος μετέβη καὶ εἰς τὸν Βασίλειον καὶ τοῦ μετεβίβασε τὰς ἀπειλὰς τοῦ αὐτοκράτορος, οὗτος χωρὶς διόλου νὰ ταραχθῇ τοῦ ἀπαντᾷ.

«Τίποτε δὲν μὲ φοβίζουν ἀπὸ ὅσα μοῦ εἶπες. Ἀρ-

παγὴν περιουσίας δὲν φοβοῦμαι, καθότι οὐδὲν ἔχω ἐκ-
τός ἀπὸ ὀλίγα παλαιὰ ἐνδύματα καὶ βιβλία· ἐξορίαν δὲν
γνωρίζω, καθότι εἰς τὸν κόσμον τοῦτον ξένος εἶμαι καὶ
παρεπίδημος· μαρτύρια δὲν δύνανται ν' ἀσκηθῶσιν εἰς
τὸ τόσον ἀσθενικὸν σῶμά μου, ὅπερ καὶ ἡ ἐλαχίστη πνοή
τοῦ ἀνέμου δύναται νὰ τὸ ἀνατρέψῃ· ὁ δὲ θάνατος εἶναι
ἐκεῖνος, ὅστις θὰ μὲ ἐνώσῃ διὰ παντός μετὰ τοῦ Θεοῦ.
Ἡμεῖς εἴμεθα πρᾶοι καὶ ταπεινοὶ ὅχι μόνον πρὸς τὸν
αὐτοκράτορα, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν ἐλάχιστον τῶν ἀνθρώ-
πων· προκειμένου ὅμως περὶ τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, οὐ-
δένα φοβοῦμεθα· τὸ πῦρ, τὸ ξίφος, τὰ θηρία καὶ οἱ ὄνυ-
χες, οἱ καταξοσχίζοντες τὰς σάρκας, προξενοῦσιν εἰς ἡμᾶς
ἀπόλαυσιν μᾶλλον ἢ κατάπληξιν καὶ φόβον. Πάντα ταῦτα
διαβιβάσατε εἰς τὸν αὐτοκράτορα».

Ἡ ἀνδρική αὕτη στάσις τοῦ Βασιλείου καὶ ἡ μετὰ
τόσου θάρρους ἀπάντησις του, ὅχι μόνον ἐξέπληξε τὸν
Μόδεστον, ἀλλὰ καὶ τὸν αὐτοκράτορα ἔκαμε νὰ τὸν
θαυμάσῃ καὶ νὰ τὸν ἀφήσῃ εἰς τὸ ἐξῆς ἥσυχον.

Ὁ Μέγας Βασίλειος ἦτο εἰς ἀπὸ τοὺς τρεῖς μεγάλους
ιεράρχας τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ φωστῆρας τῆς οἰκουμέ-
νης μετὰ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου καὶ τοῦ Γρη-
γορίου τοῦ Θεολόγου. Διεκρίνετο διὰ τὴν μεγάλην του
φιλομάθειαν καὶ φιλοπονίαν· συνέγραψε διάφορα συγ-
γράμματα καὶ ἰδίως κατὰ τῶν δοξασιῶν τοῦ Ἀρείου,
ἐρμηνευτικὰ τῶν ἁγίων Γραφῶν καὶ τὴν μεγάλην λει-
τουργίαν τῆς ἐκκλησίας. Αὕτη ὀνομαζομένη λειτουργία
τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, ψάλλεται δέκα φορὰς τὸ ἔτος·
κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Ἀγίου, τὰς πέντε προτελευταίας
Κυριακὰς τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, τὴν Μ. Πέμπτην,
τὸ Μ. Σάββατον καὶ τὴν παραμονὴν τῶν Χριστουγέννων
καὶ τῶν Θεοφανείων.

Ὁ Μέγας Βασίλειος ἀπέθανε τῷ 449, ἀλλ' ὅμως ζῇ

καὶ θὰ ἐξακολουθῇ νὰ ζῇ εἰς τὴν μνήμην ἡμῶν, οὔτινες
κατὰ τὴν ἀρχὴν ἐκάστου ἔτους τὸν ἀναμένομεν κατάφορ-
τον ἀπὸ πλοῦσια δῶρα, τόσον μεταξὺ τῶν πτωχῶν, ὅσον
καὶ μεταξὺ τῶν πλουσίων.

39. Ὁ Ἅγιος Βασίλης.

Ἅγιε-Βασίλη, Ἅγιε-Βασίλη,
βιάσου νάρθῃς, σὲ καρτερῶ,
καὶ τ' ὄνομά σου ἔχω στὰ χεῖλη
καὶ στ' ὄνειρό μου σὲ θεωρῶ.

Βλέπω βουνὰ, ποῦν' χιονισμένα,
καὶ δάση μ' ἄσπρα τὰ κλαριά,
καὶ μοναχὸ βλέπω καὶ σένα
νὰ περπατᾷς μὲς στὸ βορρῆα.

Περνᾷς ἀκούραστος στὸ χιόνι,
ἀπὸ πατρίδες μακρινές,
καὶ τ' ἀργὸ βῆμά σου τυπώνει
μακρὰ σειρὰ πατημασιές.

Κι' ὅταν στὴν πόλι θᾶλλῃς φθάσει
θᾶναι μιὰ νύχτα σκοτεινὴ,
τὰ μάτια θᾶλλῃ ὕπνος σκεπάσει
καὶ δὲ θ' ἀκούγεται φωνή.

Μὰ ἐγὼ μονάχος θᾶλλω μένει
τοὺς χτύπους νὰ παραφυλῶ,
κι' ὅταν θ' ἀκούσω στὴ γαλήνη
τὸ βῆμά σου τὸ σιγαλό,

θ' ἀνοίξω νὰ καλοσωρίσης
 μὲς στὴ σκεπὴ μας τὴ φτωχή,
 τὰ δῶρά μας νὰ μᾶς χαρίσης
 καὶ τὴ γλυκειά σου τὴν εὐχή.

Μ. Στασινόπουλος

40. Ἡ φιλομάθεια τοῦ Κλεάνθους.

Ὁ Κλεάνθης, νέος πτωχός, ἀλλὰ φιλομαθής, ἀπὸ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, μετέβη εἰς τὰς Ἀθήνας περὶ τὸ 250 πρὸ Χριστοῦ, διὰ νὰ σπουδάσῃ τὴν φιλοσοφίαν. Πρὸς τοῦτο ἐγένετο τακτικώτατος μαθητὴς τοῦ φιλοσόφου Ζήνωνος. Τοῦ σοφοῦ τούτου διδασκάλου ἤκουσε τὰ μαθήματα ὁ Κλεάνθης ἐπιμελῶς καὶ ἀνελλιπῶς ἐπὶ δέκα ἐννέα ἔτη.

Πάντες δὲ ἐγνώριζον ὅτι ὁ Κλεάνθης ἦτο τόσο πτωχός, ὥστε, μὴ ἔχων χρήματα ν' ἀγοράσῃ πάπυρον ¹⁾, ἔγραφεν, ὅσα παρὰ τοῦ Ζήνωνος ἤκουεν, ἐπὶ ὀστράκων.

Ἐπειδὴ δὲ ὅλην τὴν ἡμέραν κατεγίνετο εἰς τὰ μαθήματα του, δὲν ἐφαίνετο ὅτι ἔκαμνε καμμίαν ἐργασίαν.

Πῶς λοιπὸν ἔζη ὁ πτωχὸς Κλεάνθης; Ποῖος τοῦ ἔδιδε χρήματα; Μήπως ἔκλεπτε; Μήπως ἔζη μὲ κανὲν ἄλλον κακὸν καὶ ἀνῆθικον τρόπον; Τοιαῦται ὑποψαίαι ἤρχισαν νὰ γεννῶνται εἰς τὰς Ἀθήνας δι' αὐτόν.

Ὁ Ἄρειος Πάγος, τὸ ἀνώτατον δικαστήριον τῶν Ἀθηνῶν, τοῦ ὁποίου χρέος, μεταξὺ τῶν ἄλλων, ἦτο καὶ νὰ ἐπιτηρῇ τοὺς μὴ ἐργαζομένους, προσεκάλεσεν ἐνώπιόν του τὸν Κλεάνθη, διὰ νὰ τὸν ἐξετάσῃ πῶς ζῇ τόσα ἔτη χωρὶς νὰ κάμνῃ καμμίαν ἐργασίαν.

Ὁ Κλεάνθης ἠναγκάσθη τότε νὰ παρουσιάσῃ πρὸς ὑπεράσπισίν του κηπουροὺς τινὰς τῶν Ἀθηνῶν ἀπὸ

¹⁾ Φλοιὸς φυτοῦ τῆς Αἰγύπτου.

τὴν μαρτυρίαν αὐτῶν ἀπεδείχθη ὅτι ἐσύχναζε τὰς νύκτας εἰς τοὺς κήπους αὐτῶν, ὅπου ἀντλῶν ὕδωρ ἐκ τῶν πηγαδίων ἐπότιζε τοὺς κήπους των. Οὕτως ἀπεδείχθη ὅτι μὲ τὴν χρηματικὴν ἀμοιβὴν τῶν νυκτερινῶν κόπων τοῦ ἔξι τὰς ἡμέρας τοῦ σπουδάζων.

Οἱ Ἀρεοπαῖται καὶ ὅλοι οἱ Ἀθηναῖοι ἐθαύμασαν καὶ ἐπῆνεσαν τὴν φιλομάθειαν καὶ τὴν ἀρετὴν τοῦ πτωχοῦ Κλεάνθους, ὁ ὁποῖος ἀπὸ τότε ἐπωνομάσθη Φρεάντλης, διότι ἔξι ἀντλῶν ὕδωρ ἐκ τῶν φρεάτων. Ἐπήφισαν δὲ πρὸς βοήθειάν του χρηματικόν τι ποσόν, ὅπως ἀνετώτερα ἐξακολουθήσῃ τὰς σπουδὰς του.

Οὕτως ὁ Κλεάνθης ἀνεφάνη ὁ ἱκανώτερος τῶν μαθητῶν τοῦ Ζήνωνος· καὶ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ τὸν διεδέχθη εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς φιλοσοφίας.

Εἰς τὸν Κλεάνθην ἀποδίδεται καὶ τὸ ῥητὸν ὅτι «οἱ ἀπαίδευτοι μόνον κατὰ τὴν μορφὴν διαφέρουν ἀπὸ τὰ θηρία».

41. Πόσον μετριοφρων φαίνεται ὁ στρατιώτης Θεοφύλακτος.

Κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας, πρὸ χιλίων περίπου ἐτῶν, ὑπῆρξεν αὐτοκράτωρ ὁ Βασίλειος ὁ Μακεδών. Οὗτος ἦτο γενναῖος, τολμηρὸς καὶ πολὺ ὁρμητικὸς εἰς τοὺς πολέμους. Εἰς μίαν μάχην ἐναντίον τῶν Ἀράβων, πρὸ χιλίων καὶ πλεόν ἐτῶν, ὥρμησεν ἀκράτητος εἰς τὰς τάξεις τῶν ἐχθρῶν. Περικυκλωθεὶς ὁμως πανταχόθεν ἐκινδύνευε νὰ αἰχμαλωτισθῇ ἢ νὰ φονευθῇ. Εἰς τὴν κρίσιμον ἐκείνην στιγμὴν διασχίζει τὰς τάξεις τῶν μαχομένων μετὰ τόλμης θαυμασίας εἰς ἀπλοῦς στρατιώτης, καὶ πανταχοῦ ὠθῶν καὶ κτυπῶν κατορθώνει νὰ ἐλευθερώσῃ τὸν αὐτοκράτορα.

Μετὰ ταῦτα ὁ γενναῖος οὗτος στρατιώτης ἐγένετο ἄφαντος, μὴ θέλων ἀπὸ μετριοφροσύνης νὰ καυχήθῃ διὰ τὸ κατόρθωμά του. Ἄλλ' ὁ αὐτοκράτωρ διέταξε νὰ παρρησιάσουν πρὸ αὐτοῦ τὸν στρατιώτην, ὅστις τοῦ ἔσωσε τὴν ζωὴν. Μετὰ πολλῆς προσπαθείας ὁ ὑπασπιστὴς τοῦ αὐτοκράτορος ἀνευρίσκει καὶ ὁδηγεῖ τὸν γενναῖον αὐτὸν στρατιώτην ἐνώπιον τοῦ Βασιλείου.

«Πῶς ὀνομάζεσαι, γενναῖέ μου στρατιῶτα;» τὸν ἐρωτᾷ ὁ αὐτοκράτωρ.

— «Θεοφύλακτος, δέσποτα», ἀπαντᾷ μετὰ σεβασμοῦ ὁ στρατιώτης.

— «Ἐφάνης πιστὸς καὶ γενναῖος στρατιώτης· εἰς τὴν ἀνδρείαν σου ὀφείλω τὴν ζωὴν. Ὅσον μεγάλη ἐφάνη ἡ γενναιότης σου, τόσον μεγάλη εἶναι καὶ ἡ εὐγνωμοσύνη τοῦ αὐτοκράτορος· ὅσον πολύτιμος ὑπῆρξεν ἡ ὑπηρεσία σου, τόσον βασιλικῶς ἐπιθυμῶ νὰ σὲ ἀνταμείψω. Σὲ προάγω εἰς ἀνώτατον ἀξιωματικόν».

— «Δέσποτα», ἀποκρίνεται μετριοφρόνως ὁ ἥρως. «Καὶ διὰ τὴν καταγωγὴν μου καὶ διὰ τὴν ἀνατροφὴν μου δὲν εἶμαι ἄξιος διὰ τὸ ὑψηλὸν ἀξίωμα, μὲ τὸ ὅποῖον ἡ γενναιοφροσύνη Σας ἔρχεται νὰ μὲ ἀνταμείψῃ. Ἄλλως τε ὅ,τι ἔπραξα ἦτο ἀπλοῦν καθήκόν μου, σύμφωνον μὲ τὸν ὅρκον μου. Δὲν ὑπάρχει λοιπὸν ἀνάγκη ἰδιαιτέρας ἀμοιβῆς· ἀρκετὴ καὶ πολύτιμος εἰς ἐμὲ ἀμοιβὴ εἶναι ἡ τιμὴ ὅτι ἔσωσα τὴν ζωὴν τοῦ αὐτοκράτορός μου».

— «Ναί», ἀποκρίνεται ὁ αὐτοκράτωρ, «ἀλλὰ πρέπει νὰ ἔχῃς κάτι, τὸ ὅποῖον νὰ σοῦ ἐνθυμίζῃ τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ αὐτοκράτορος».

— «Τότε, Δέσποτα, διὰ τὴν ἀπλὴν ταύτην προᾶξίν μου παραχωρήσατέ μου, Σᾶς παρακαλῶ, ὀλίγα στρέμματα γῆς πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς οἰκογενείας μου», λέγει ὁ Θεοφύλακτος.

Τοῦτο καὶ ἐγένετο. Ὁ αὐτοκράτωρ εὐχαρίστως παρεχώρησεν εἰς αὐτὸν μεγάλας ἐκτάσεις κτημάτων καὶ ἐν χρυσοῦν παράσημον.

Μετὰ εἴκοσι περίπου ἔτη ἀπὸ τότε, υἱὸς τοῦ Θεοφυλάκτου τούτου ἐγένετο αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου, ὑπὸ τὸ ὄνομα Ρωμανὸς Α΄ ὁ Λεκαπηνός.

42. Πῶς ἐκινδύνευσεν ὁ Λέων ἐκ τῆς παραφορᾶς τοῦ πατρὸς του.

1. Ὁ Βασίλειος ὁ Μακεδὼν ὁ αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου ἦτο κατὰ τ' ἄλλα βασιλικός, δραστήριος, συνετός, δίκαιος, καὶ ἀνδρεῖος. Εἶχεν ὅμως ἐν μόνον ἐλάττωμα ἦτο παράφορος· μόλις δὲ παρεφέρετο ἡδύνατο νὰ φανῇ ἄδικος καὶ σκληρός.

Ἴσχυε τότε εἰς τὴν αὐλὴν εἰς ἀπατεῶν, ὀνομαζόμενος Σανταβαρηνός. Αὐτὸς εἶχε κατορθώσει δι' ὑποκρισιῶν καὶ ῥαδιουργιῶν νὰ ἐξαπατήσῃ τὸν αὐτοκράτορα καὶ νὰ κερδίσῃ τὴν εὐνοίαν του.

Ὁ μόνος, ὅστις ἐνόησε τὸν χαρακτηῖρα τοῦ Σανταβαρηνοῦ καὶ τὸν περιεφρόνει διὰ τοῦτο, ἦτο ὁ νεώτερος υἱὸς τοῦ αὐτοκράτορος, ὁ Λέων. Ὁ Λέων διὰ τὴν σοφίαν του ἦτο προωρισμένος νὰ γίνῃ διάδοχος τοῦ θρόνου.

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Σανταβαρηνὸς ἐμίσει τὸν Λέοντα μέχρι θανάτου, καὶ ἐσχέφθη νὰ τὸν καταστρέψῃ. Πρὸς τοῦτο δὲ ἐπωφελεῖτο τὸ ἐλάττωμα τοῦ αὐτοκράτορος, δηλαδὴ τὴν παραφορὰν αὐτοῦ.

Ἦρchiσε λοιπὸν ὁ ἄθλιος νὰ ὑποκρίνεται φιλίαν πρὸς τὸν Λέοντα. Τὸν ἐπεριποιεῖτο χωρὶς κολακείαν καὶ ὑπετάσσετο τόσον φυσικῶς καὶ ἀβιάστως, ὥστε διέλυε κατὰ μικρὸν τὴν δυσπιστίαν καὶ τὴν ἀντιπάθειαν τοῦ ἡγεμονόπαιδος.

Ἐπῆρχε τότε τὸ ἐξῆς παλαιὸν ἔθιμον· Ὅσακις ὁ αὐτοκράτωρ ἐξήρχετο εἰς κυνήγιον, δὲν εἶχε δικαίωμα κανεῖς τῶν ἀκολουθῶν του, οὐδὲ τῶν υἱῶν του ἐξαιρουμένων, νὰ φέρῃ ὄπλον.

Μίαν ἡμέραν ἐπρόκειτο νὰ ἔλθῃ ὁ αὐτοκράτωρ μετὰ τῶν ἀκολουθῶν του διὰ νὰ κυνηγήσῃ.

Ὁ Σανταβαρηνός, ὅστις εἶχε πλέον ἀποκτήσει τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ Λέοντος, ἔρχεται δρομαῖος πρὸς αὐτόν, πρὶν ἀναχωρήσῃ, καὶ τοῦ ἀνακοινώνει δηθὲν κρυφίως τὴν ψευδῇ εἰδησιν, ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ διατρέχει κίνδυνον εἰς τὸ κυνήγιον, καὶ πείθει τὸν ἀγαθὸν υἱὸν ν' ἀκολουθήσῃ τὸν πατέρα του, καὶ νὰ φέρῃ ἐπ' αὐτοῦ κρυμμένον ἐγγχειρίδιον, διὰ νὰ τὸν προστατεύσῃ.

Ἐξῆλθον μετ' ὀλίγον εἰς τὸ κυνήγιον. Ἐκεῖ, ἀφοῦ παρῆλθον ὀλίγαι ὥραι, τρέχει ἀσθμαίνων καὶ περὶτρομος ὁ Σανταβαρηνός πρὸς τὸν αὐτοκράτορα καὶ τοῦ λέγει· «Δέσποτα! ὁ υἱός σου ὁ Λέων ἀνυπομονεῖ νὰ βασιλεύσῃ· εἰς τὸν κόλπον του κρύπτει ξιφίδιον! Φυλάξου, βασιλεῦ!»

Ὁ αὐτοκράτωρ εὐθὺς παραφέρεται καὶ διατάσσει νὰ φέρουσιν ἐμπρὸς του τὸν Λέοντα.

Μόλις ἀπεκαλύφθη τὸ ξιφίδιον, ὁρᾷ κατὰ τοῦ ἀθροῦ υἱοῦ του ἀκράτητος ἀπὸ ὀργῆν, ἀποσπᾷ ἀπὸ τὰ στήθη του βιαίως τὰ αὐτοκρατορικὰ κοσμήματα καὶ διατάσσει νὰ τὸν ῥίψουν ἄκριτον εἰς τὴν φυλακὴν.

Ἐπανελθὼν εἰς τὰ ἀνάκτορα ἐκλείσθη ἐντὸς τοῦ δωματίου του, ἔπescen εἰς ἄμετρον λύπην καὶ ἀνελύθη εἰς δάκρυα. «Ὁ Λέων», ἔλεγε μὲ θλιμμένην φωνήν, «ὁ προσφιλέστερός μου υἱός, ὁ ἀληθὴς διάδοχος, νὰ ἐπιβουλευθῇ τὴν ζωὴν τοῦ πατρός του; Ὁ ἀχάριστος! Δὲν θέλω πλέον νὰ ἴδω οὔτε αὐτόν, οὔτε ὅτιδήποτε ἄλλο δύναται νὰ μοῦ ἐνθυμίσῃ τὴν ὄψιν του. Δι' ἐμὲ οὔτε ὑπάρχει, ἀλλ' οὔτε

ὑπῆρξέ ποτε Λέων! » Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἐχύθη πένθος εἰς τὰ ἀνάκτορα.

2. Ὁ ἀτυχὴς Λέων ἔγραφεν ἀπὸ τὴν φυλακὴν συγκινητικωτάτας ἐπιστολὰς πρὸς τὸν πατέρα του, ἀνωφελῶς ὁμως. Ὁ αὐτοκράτωρ ὄχι μόνον δὲν τὰς ἀνεγίνωσκεν, ἀλλ' οὐδὲ ἤθελε νὰ τὰς βλέπῃ.

Παρήλθον τρεῖς μῆνες οὕτω, καὶ ἦλθον τὰ Χριστοῦγεννα.

Κατὰ παλαιὰν συνήθειαν τὴν ἡμέραν ἐκείνην παρέθετον οἱ αὐτοκράτορες ἐπίσημον γεῦμα εἰς τοὺς αὐλικούς.

Ὁ βασιλεὺς, ἂν καὶ συντετριμμένος ἀπὸ τὸ πένθος, δὲν ἠθέλησε νὰ παραβῇ τὴν συνήθειαν καὶ διατάσσει νὰ παρατεθῇ τὸ ἐπίσημον γεῦμα εἰς τὴν πολυτελεῇ στοάν, ὅπου δὲν εἶχε εἰσέλθει ἀπὸ τὴν ἡμέραν τοῦ λυπηροῦ συμβάντος.

Οἱ αὐλικοὶ κάθηνται περίξ τῆς τραπέζης, μεταξὺ δὲ αὐτῶν

καὶ ὁ αὐτοκράτωρ. Ἐπικρατεῖ λύπη καὶ βαθεῖα σιγή, νομίζει δέ τις ὅτι ἔχει συναθροίσει τόσους ἀνθρώπους πένθος, καὶ ὄχι πανήγυρις.

Πλησίον παραθύρου τινὸς ἐκρέματο κλωβίον, πλεκτὸν ἀπὸ ἀργυρᾶ σύρματα. Ἐντὸς αὐτοῦ ὑπῆρχεν ὠραῖος ψιττακός, τὸν ὁποῖον εἶχεν ἀναθρέψει ὁ Λέων. Αἴφνης ἐνῶ ἐβασίλευε νεκρικὴ σιγή, ἀντηχεῖ μία φωνή: «Λέων! φιλ-

Ὁ ψιττακός

τατε Λέον!» Ἦτο ἡ φωνὴ τοῦ ψιπτακοῦ, ὅστις ἐπανελάμβανε τὰς λέξεις, τὰς ὁποίας εἶχε διαδεχθῆ νὰ ἐκφωνῇ παρὰ τοῦ Λέοντος.

Τὸ ἀγαπημένον ὄνομα, τὸ ὁποῖον δὲν ἠκούσθη τρεῖς μῆνας εἰς τὰ ἀνάκτορα, ἐπληξε τὴν καρδίαν ὅλων. Καὶ τοῦ ἰδίου τοῦ αὐτοκράτορος ὑγράνθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ ἐκ τῶν δακρύων.

Τέλος εἰς τῶν μεγιστάνων δὲν ἠδυνήθη νὰ ὑποφέρῃ τὸ βάρος, τὸ πιέζον τὰ στήθη του, καὶ ἠγέρθη: «Δέσποτα, λέγει, ἡ φωνὴ τοῦ πτηνοῦ καταδικάζει ἡμᾶς. Διὰ τὴν νὰ μὴ τολμῶμεν καὶ ἡμεῖς, ὅπως αὐτό, νὰ προφέρωμεν ὄνομα τόσον ἀγαπητὸν εἰς ὅλους; Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ συναθροισώμεθα εἰς ἐπίσημον γεῦμα, ἀφοῦ ὁ υἱός σου στενάζει εἰς τὰ βάθη ὑπογείου φυλακῆς, θῦμα φοβερᾶς ἀπάτης ἢ φρικώδους ἴσως προδοσίας; Διέταξες, Δέσποτα, ν' ἀνακριθῇ; ν' ἀπολογηθῇ; Τοῦ ἐξησφάλισεν ὁ νόμος ὅσα πλεονεκτήματα δὲν ἀρνούμεθα οὐδὲ εἰς τοὺς ἐσχάτους κακούργους;»

Ἡ τολμηρὰ αὕτη γλῶσσα ἀφυπνίζει εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ αὐτοκράτορος τὰ συναισθήματα τῆς φύσεως. Ὁ Λέων ὠδηγήθη πρὸ τοῦ πατρὸς του τὴν ἰδίαν ἐκείνην στιγμὴν, καὶ ἀπέδειξεν εὐκολώτατα τὴν ἀθρότητα του.

Ὁ αὐτοκράτωρ ἀναγνωρίζει ὅτι ἐξηπατήθη· καταρᾶται τὴν ἀπαισίαν παραφορὰν, ἣτις κατέστησεν ἐπὶ τρεῖς μῆνας πατέρα καὶ υἱὸν δυστυχεῖς. Ἐναγκαλίζεται τὸν Λέοντα· ἀναμιγνύονται τὰ δάκρυά των. Ἡ συνάθροισις ὅλη κλαίει ἀπὸ χαρὰν.

Καὶ ὁ Σανταβαρηνός; Τὴν στιγμὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Λέων εἶχεν εἰσέλθει εἰς τὴν αἴθουσαν, εἶχε δραπετεύσει. Ὁ Βασίλειος καὶ ὁ Λέων εἰς τὴν εὐτυχίαν των ἐφάνησαν ἐπιεικεῖς· ἐτιμώρησαν τὸν κακὸν ῥαδιοῦργον μὲ ἐξορίαν παντοτεινήν.

43. Εὐσεβῶν χώρα.

Ὅτε ποτὲ ἐξεργάγησαν οἱ κρατῆρες τῆς Αἴτνης καὶ φλόγες ἐξ αὐτῶν ἐξεπέμποντο καὶ μύδροι ἐξεσφενδονίζοντο καὶ ῥύακες πυρὸς ἀνέβλυζον, οἱ κάτοικοι τῆς Κατάνης, πόλεως πλησίον τοῦ ὑφαιστείου τούτου κειμένης θέλοντες νὰ διασωθῶσιν ἐκ τοῦ ὀλέθρου ἔσπευσαν νὰ φύγωσι.

Φέροντες δ' ἕκαστος, ὅσα ἡδύνατο ἐκ τῶν πολυτιμοτάτων αὐτοῦ σκευῶν καὶ κοσμημάτων, ἔφευγον ὅπου ἡδύναντο. Μεταξὺ τῶν σπευσάντων νὰ φύγωσιν ἦσαν καὶ δύο εὐγενέστατοι νέοι, ὁ Ἄναπιν καὶ ὁ Ἀμφινόμος.

Οὗτοι, ἀντὶ παντὸς ἄλλου πολυτίμου πράγματος, θέσαντες ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτῶν ὁ μὲν τὸν γηραιὸν πατέρα, ὁ δὲ τὴν γηραιὰν μητέρα, ἔτρεχον, ὅσον ἡδύναντο ταχύτερον.

Ὁ ῥύαξ τοῦ πυρὸς, προφθάνων τοὺς καταφορτωμένους ἐκ τῶν πολυτίμων χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν ἀντικειμένων φεύγοντας, κατέκαιεν αὐτούς.

Ὅταν ὁμῶς ἔφθασε καὶ εἰς τοὺς δύο τούτους εὐσεβεστάτους νέους, τὸν Ἄναπιν καὶ τὸν Ἀμφινόμον, σεβασθεὶς τρόπον τινὰ τὴν ἱερὰν προᾶξιν αὐτῶν, περιεσχίσθη καὶ διέρρευσεν ἐκ δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν, ἀφήσας τὸν τόπον, εἰς τὸν ὅποιον ἦσαν οὗτοι, ὅπως ἄθικτον καὶ αὐτοὺς σώους.

Οἱ Σικελιώται μετὰ τὴν κατάπαυσιν τοῦ κακοῦ ἐκάλεσαν τὸν τόπον τοῦτον «*Εὐσεβῶν χώραν*».

Μετ' ὀλίγον ἀνήγειραν καὶ λιθίνους ἀνδριάντας εἰς τοὺς εὐγενεστάτους τούτους νέους πρὸς τιμὴν τῆς ἐναρετωτάτης πράξεως αὐτῶν καὶ πρὸς ἀνάμνησιν τῆς εὐλαβείας καὶ τοῦ σεβασμοῦ, τὸν ὅποιον καὶ αὐτὰ τὰ ἄψυχα δεικνύουσιν εἰς τὰς ὑψίστας ἀρετάς. Οἱ ποιηταὶ καὶ οἱ ιστοριογράφοι ἐξύμνησαν πολλάκις τὴν ὑψίστην ταύτην

υϊκὴν εὐσέβειαν τῶν νέων τούτων πρὸς τοὺς γονεῖς αὐτῶν. Αἱ δὲ Συρακοῦσαι καὶ ἡ Κατάνη διαρκῶς κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἤριζον περὶ τῆς καταγωγῆς τῶν δύο τούτων εὐσεβεστάτων νέων.

44. Προσευχὴ κινδυνευόντων ναυτικῶν.

1. Ἦτο ἑσπέρα τῆς 24 Δεκεμβρίου, τῆς παραμονῆς τῶν Χριστουγέννων. Ὁ πάππος μου, ὁ καπετὰν Μανώλης, εἶχε τὴν ἐορτὴν του, καὶ εἶχε καλέσει ὅλους τοὺς συγγενεῖς μας ἀφ' ἑσπέρας.

Εἰς τὴν νῆσόν μας, ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους χρόνους, συνηθίζεται μία χαρμόσυνος οἰκογενειακὴ τελετὴ κατὰ τὴν ἱερὰν ταύτην ἑσπέραν.

Εἶχε στρωθῇ ἡ τράπεζα πλησίον τῆς ἐστίας, ὅπου ἔλαμπε πυρὰ ζωηρά.

Ἡ μήτηρ μου, πρὶν καθίσωμεν εἰς τὴν τράπεζαν, ἔχυσεν εἰς τὴν πυρὰν ὀλίγον ἔλαιον. Γλῶσσαι φλέγουσαι ἀνυψώθησαν τότε, καὶ εὐχαὶ χαρμόσυνοι ἀντήχησαν ὑπὲρ τῆς υγείας καὶ μακροημερεύσεως τοῦ πάππου μου.

Ἀμέσως κατόπιν ἔχυσεν ὀλίγον οἶνον. Καὶ πάλιν ἀνυψώθησαν γλῶσσαι φλογῶν, καὶ πάλιν ἀντήχησαν αἱ αὐταὶ εὐχαί.

Τοιουτοτρόπως ἀπεδόθη τιμὴ εἰς τὴν ἐστίαν, τὸ κέντρον τῆς ἡνωμένης οἰκογενείας.

Ἔπειτα ἐστάθημεν ὁλόγυρα ἀπὸ τὴν τράπεζαν, ὁ πάππος εἰς τὴν μίαν κορυφὴν αὐτῆς, ἡ μάμμη εἰς τὴν ἄλλην, καὶ εἰς τὰς ἄλλας δύο πλευρὰς τὰ λοιπὰ μέλη τῆς οἰκογενείας.

Ἡ μήτηρ μου ἔφερε κατόπιν μεγάλον ἄρτον, εἰς σχῆμα σταυροῦ, καὶ κομμένον εἰς τόσα τεμάχια, ὅσοι θὰ ἐκάθηντο εἰς τὴν τράπεζαν.

Ὁ ἄρτος ἦτο ζυμωμένος μὲ σταφίδας, καρύδια, ἀμύγδαλα, γλυκάνισον καὶ ἄλλα μυρωδικά. Ἀφοῦ δὲ τὸν ἐστήριξεν ἐπὶ φιάλης γεμάτης μὲ οἶνον, ἠπλώσαμεν τὰς χεῖρας κρατοῦντες ἕκαστος ἀνὰ ἓν τεμάχιον. «Καὶ τοῦ χρόνου», φωνάζει τότε ὁ πάππος, καὶ ἕκαστος ἀποσπᾷ ἀμέσως τὸ τεμάχιόν του.

Ἐκαθίσαμεν ἀκολουθῶς εἰς τὴν τράπεζαν καὶ ἐτρώγαμεν τὸ λιτὸν φαγητόν μας.

Αἴφνης ἄνεμος ἰσχυρὸς ἠγέρθη, ἀστραπαὶ διέσχισον τὸν οὐρανὸν καὶ βρονταὶ φοβεραὶ ἠκούοντο.

«Μεγάλην τρικυμίαν ἔχομεν ἀπόψε», εἶπεν ὁ πάππος μου. «Θαρρῶ πὼς εἶναι ἡ ἴδια βραδιά πού, ὅταν ἤμουν νέος, ὀλίγον ἔλειψε νὰ πνιγῶ εἰς τὴν Μαύρην θάλασσαν. Πὼς περνοῦν τὰ χρόνια!»

— «Καὶ πὼς ἐσώθηκες, παπποῦ; Πές μας!» εἶπεν ὁ μικρὸς ἀδελφός μου.

Ὁ πάππος μου, ὅπως ὅλοι οἱ γέροντες, ηὐχαριστεῖτο νὰ διηγῇται ὅσα τοῦ συνέβησαν εἰς τὴν ζωὴν του, καὶ ἤρχισε νὰ μᾶς λέγῃ:

2. «Ἦμουν εἰκοσιπέντε ἐτῶν. Ἦμουν πολὺ νέος διὰ πλοίαρχος, ἀλλὰ ἀπὸ ἑπτὰ ἐτῶν παιδὶ ὑπηρετοῦσα εἰς τὰ πλοῖα καὶ εἶχα ἀποκτήσει μεγάλην πείραν.

»Εἶχομεν φορτώσει σιτάρι ἀπὸ τὴν Ὀδησσὸν καὶ ἀνεχωρήσαμεν διὰ τὸν Πειραιᾶ Ἡ θάλασσα ἦτο ἥσυχος καὶ ὁ ἄνεμος εὐνοϊκός. Εἶχομεν ἀφήσει πολὺ ὀπίσω τὸν Πύργον καὶ ἐπλέομεν πρὸς νότον, ὅτε αἴφνης ἐσηκώθηκε φοβερὸς ἄνεμος.

»Ὁ μπάρμπα-Νικόλας, ὁ γεροντότερος, ἀλλὰ καὶ καλύτερος ναύτης τοῦ καραβιοῦ, ἔρχεται καὶ μοῦ λέγει:

«Δὲν μ' ἀρέσει ἐκείνη ἡ μαυρίλα, καπετὰν Μανώλη».

— «Ἐχεις δίκιο, πατέρα μας», τοῦ λέγω.

»Δὲν ἐπέρασε μιὰ ὥρα καὶ ὁ ἐχθρὸς ἔφθασε. Μαῦρος,

θεοσκότεινος, ὥρμησεν ὁ φοβερὰς χιονιάς. Κύματα τρομερὰ κτυποῦν μὲ λύσσαν τὰς πλευρὰς τοῦ πλοίου μας καὶ ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν προσπαθοῦν νὰ τὸ καταπίουν. Πότε τὸ ἀνεβάζουν εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ πότε τὸ κατεβάζουν εἰς τὸν Ἄδην.

»Μετ' ὀλίγον ἐνύκτωσεν. Ἀλλὰ τί νύκτα ἦτο ἐκείνη! Σωστὴ κόλασις!

»Ἡ θύελλα διήρκεσεν ὅλην τὴν νύκτα. Τὴν ἄλλην ἡμέραν ὁ ἄνεμος ἐδυνάμωσε περισσότερον, καὶ οἱ ναῦται μου ἤρχισαν νὰ ἀπελπίζονται. Προσεπάθουν νὰ τοὺς ἐνθαρρύνω, ἀλλὰ τοῦ κάκου! Τὸ χιόνι εἶχε σκεπάσει τὸ κατάστρωμα. Σχοινία, ἱστία, κεραῖαι, ὅλα κατὰλευκα. Τὸ πλοῖον εὐρίσκετο εἰς τὴν διάθεσιν τῶν φοβερῶν κυμάτων. Ματαίως οἱ δυστυχησμένοι ναῦται ἀγωνίζονται. Ἀπέκαμαν πλέον. Ἄφησαν τὰς ἀντλίας καὶ ἐσταύρωσαν τὰ χέρια ἀναμένοντες τὸν θάνατον. Ἐλπίς σωτηρίας δὲν ὑπῆρχε πλέον.

«Θάρος, παιδιά μου», ἀκούεται αἴφνης μία δυνατὴ φωνή. Ἦτο ἡ φωνὴ τοῦ μάρμα-Νικόλα. «Μὴν ἀπελπίζεσθε. Ὁ Θεὸς θὰ μᾶς βοηθήσῃ. Ἄς προσευχηθῶμεν».

— «Ἄς γονατίσωμεν καὶ ὡς προσευχηθῶμεν», ἐφώναξα καὶ ἐγὼ μὲ συγκίνησιν.

»Τὴν στιγμὴν ἐκείνην βλέπω διὰ μέσου τῶν μαύρων νεφῶν μικρόν τι μέρος τοῦ κυανοῦ οὐρανοῦ καὶ διὰ τῆς ῥωγμῆς τοῦ νέφους μίαν ἀκτῖνα ἡλιακὴν, ἡ ὁποία ἐπιπτεν ἐπὶ τῆς ἀγρίας θαλάσσης.

«Παιδιά μου», φωνάζω τότε, «ἰδοὺ ἐν ἀνοικτὸν παράθυρον τοῦ οὐρανοῦ. Ὁ Θεὸς βλέπει τὰ δυστυχῆ πλάσματά του. Γνωρίζει ὅτι ἔχομεν γέροντας γονεῖς, ὅτι πολλοὶ ἀπὸ ἡμᾶς ἔχουν ἀγαπητὰ τέκνα καὶ συζύγους. Ἡ ἀκτὶς τοῦ ἡλίου εἶναι ἐν ἀπὸ τὰ βλέμματά του. Ἄς προσευχηθῶμεν».

»Τότε ὅλοι ὑψώσαμεν τοὺς ὀφθαλμούς μας πρὸς τὸ ὥραϊον ἐκεῖνο παράθυρον τοῦ οὐρανοῦ, ἐκλίναμεν τὰ γόνατα καὶ ἀπηυθύνσαμεν πρὸς τὸν Πανάγαθον Θεὸν σύντομον μὲν, ἀλλὰ θερμοτάτην προσευχήν.

»Ἀκτὶς τοῦ ἡλίου, ἀκόμη λαμπροτέρα ἀπὸ τὴν πρότην, ἐφάνη νὰ κατέρχεται καὶ νὰ φέρῃ εἰς ὅλων τὰς καρδίας τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ προσευχή μας εἰσηκούσθη.

»Ὅλοι τότε ἠρχίσασμεν νὰ ἐργαζώμεθα μὲ νέον θάρρος καὶ νέας δυνάμεις. Τὸ πλοῖον μετ' ὀλίγας ὥρας εἰσῆλθεν εἰς τὸν λιμένα. Μόλις ἀπεβιβάσθημεν εἰς τὴν ξηρὰν, διηυθύνθημεν εἰς τὸν ναὸν καὶ ἠὺχαριστήσαμεν τὸν Πανάγαθον Θεόν, ὁ ὁποῖος ἔσωσεν ἡμᾶς ἐκ τοῦ φοβεροῦ κινδύνου».

45. Ἡ φουρτούνα.

Οἱ ἄνεμοι βογγοῦνε, τὰ κύματα φουσκώνουνε
Καὶ τὰ πανιά κοντεύουν νὰ σπάσουνε τὰ ξάρτια μας.
Μικροὶ μεγάλοι οἱ ναῦτες μὲ θάρρος σκαρφαλώνουνε
Κι' ἀνεβοκατεβαίνουν ἀπάνω 'ς τὰ κατάρτια μας.

Ἀχόρταγῃ φουρτούνα! Καράβι μου, χαθήκαμε!
Θὰ φθάσουν 'ς τὸ λιμάνι μονάχα τὰ κομμάτια σου,
Ναυτόπουλα, τὸ νοῦ σας 'ς τὴν ὥρα πὺν βρεθήκαμε,
Θανάσῃ 'ς τὸ τιμόνι, καὶ τέσσερα τὰ μάτια σου.

Ὅσα πανιά σχισμένα ἀμέσως νὰ τὰ ῥάψωμε,
Καὶ μὴ φοβεῖσθε διόλου, ἂν ἦσαστ' ἐλληνόπουλα!
Ἄγιε Νικόλα, βόηθα, λαμπάδα νὰ σ' ἀνάψωμε
Κι' ὁ γέρω καπετάνιος καὶ ὅλα τὰ ναυτόπουλα.

Σωπᾶσαν οἱ ἄνεμοι, καὶ πέσανε τὰ κύματα.
Ναυτόπουλα, κουράγιο, κουράγιο καὶ σωθήκαμε.

Μὲ τὰ πανιὰ σχισμένα, μὲ τὰ κατάρτια τρίμματα
Σὲ ἥσυχο λιμάνι γιὰ μιὰ στιγμή βρεθήκαμε.

Ἔγια μόλα—ἔγια λέσα,
Ἵ τὸ λιμάν' εἵμαστε μέσα.

Ἰω. Πολέμης

46. Βιοτεχνία - Βιομηχανία - Οἰκοτεχνία.

Τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ προϊόντα τῆς φύσεως, διὰ νὰ γίνωσι χρησιμώτερα εἰς τὸν βίον ἡμῶν, πρέπει νὰ μεταβληθῶσι διὰ τῆς τέχνης τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ ἐφαρμοζομένη ὑπὸ τὸν ἀνθρώπων τέχνη καὶ ἐπεξεργασία τῶν διαφόρων προϊόντων τῆς φύσεως περιλαμβάνεται εἰς τρεῖς μεγάλους κλάδους· τὴν βιοτεχνίαν, τὴν βιομηχανίαν καὶ τὴν οἰκοτεχνίαν.

Ἡ βιοτεχνία περιλαμβάνει πάσας τὰς τέχνας, διὰ τῶν ὁποίων μεταβάλλονται τὰ προϊόντα τῆς φύσεως εἰς χρῆσιμα διὰ τὸν βίον ἀντικείμενα, οὐχὶ διὰ τῆς χρησιμοποιοῦσεως μηχανῶν μεγάλων, ἀλλ' ἀπλῶς διὰ τῆς προσωπικῆς ἐργασίας τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ἀναγκαίων ἐργαλείων αὐτῶν.

Ἡ βιοτεχνία παράγει μικρὰς ποσότητας ἡμερησίως ἀντικειμένων καὶ εἰς περιορισμένον τόπον. Βιοτεχνία, ἐπὶ παραδείγματι, εἶναι ἡ ῥαπτική, ἡ βιβλιοδετική, ἡ ἀγγειοπλαστική, ἡ ξυλουργική καὶ ἄλλαι τέχναι.

Ἡ βιομηχανία διαφέρει ἀπὸ τὴν βιοτεχνίαν, διότι ἐνῶ ἐκείνη παράγει μικρὰν ποσότητα ἀντικειμένων διὰ τῶν χειρῶν ἢ ἀπλῶν ἐργαλείων εἰς μικρὸν χῶρον, ἡ βιομηχανία παράγει μεγάλας ποσότητας ἡμερησίως ἀντικειμένων διὰ μηχανῶν μεγάλων, κινουμένων μὲ τὴν δύναμιν τοῦ ἀτμοῦ, τοῦ ἠλεκτρισμοῦ κλπ. εἰς ἐργοστάσια μεγάλα. Βιομηχανία, ἐπὶ παραδείγματι, εἶναι ἡ κλωστική, ἡ ὑφαν-

τική, ἡ χαρτοποιία, ἡ ὑαλοποιία, ἡ οἰνοπνευματοποιία καὶ ἄλλαι.

Οἰκοτεχνία δὲ εἶναι ἡ βιοτεχνία, τὴν ὁποίαν μετέρχονται κατ' οἶκον τὰ μέλη μιᾶς οἰκογενείας καὶ ἰδίως αἱ γυναῖκες.

Εἰς τὴν πατρίδα μας, καὶ ἰδίως εἰς τὰς ἐπαρχίας, εἶναι συνηθέστατον νὰ ἐργάζωνται αἱ γυναῖκες χωρὶς νὰ παραμελοῦν τὰς οἰκοκυριακὰς τῶν ἐργασίας, αἱ ὁποῖαι εἶναι τὰ ἀποκλειστικῶς καθήκοντα τῶν γυναικῶν.

Ἐργαζόμεναι αἱ γυναῖκες τῶν ἐπαρχιῶν, κατασκευάζουσι διάφορα ἀντικείμενα πρὸς χρῆσιν τῆς ἰδίας τῶν οἰκογενείας ἢ καὶ πρὸς πώλησιν. Ὑφαίνουσι βαμβακερά, ἢ μεταξωτά, ἢ μάλλινα ὑφάσματα. Ὑφαίνουσι κουβέρτες καὶ τάπητας· ῥάπτουσι διάφορα ἐνδύματα, κεντῶσι, πλέκουσιν, ἐκτρέφουσι μεταξοσκώληκας, συντηροῦσιν ὀρνιθῶνας καὶ ἐν γένει ἐκτελοῦσιν ἐργασίας καταλλήλους διὰ τὰς γυναῖκας εἰς τὰς οἰκίας ποὺ διαμένουν.

Ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς πόλεις πολλαὶ οἰκογένειαι συντηροῦνται διὰ τῆς ἐργασίας τῶν οἰκοδεσποινῶν καὶ τῶν θυγατέρων αὐτῶν, αἱ ὁποῖαι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ῥαπτικήν, τὴν ζωγραφικὴν ἢ τὰ κεντήματα, τὴν γραφομηχανὴν κλπ.

Πολλάκις μάλιστα οἰκογένειαι ὀρφαναί, στερηθεῖσαι τῆς προστασίας τῶν ἀνδρῶν, συντηροῦνται ἐκ τῆς γυναικείας καὶ μόνης ἐργασίας.

Ἡ βιοτεχνία καὶ ἡ οἰκοτεχνία, μετὰ τὴν γεωργίαν, τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὴν βιομηχανίαν, ἀποτελοῦσι σπουδαίας παραγωγικὰς δυνάμεις εἰς ἕκαστον κράτος.

Οἱ μαθηταὶ εἰς τὸ σχολεῖον, ἐκτὸς τῶν ἄλλων χρησίμων διὰ τὴν ζωὴν μαθημάτων, μανθάνουν καὶ ἰχνογραφίαν καὶ χειροτεχνίαν. Τὰ μαθήματα δὲ ταῦτα σπουδαίως συντελοῦσιν εἰς τὴν ταχύτεραν καὶ καλυτέραν ἐκμάθησιν μιᾶς οἰασδῆποτε τέχνης.

Παρατηρήθη ὅτι οἱ πρωτεύοντες μαθηταὶ εἰς τὴν ἰκνογραφίαν καὶ χειροτεχνίαν γίνονται, ὅταν μεγαλώσουν, οἱ καλύτεροι τεχνῖται.

47. Πῶς πρέπει νὰ τρέφωμεν τὰς ὄρνιθας.

1. Αἱ ὄρνιθες εἶναι ἐκ τῶν ὠφελιμωτέρων εἰς τὸν ἄνθρωπον κατοικιδίων πτηνῶν, διότι παρέχουσιν εἰς τοῦτον τὰ ὠὰ καὶ τὸ κρέας αὐτῶν, ἥτοι δύο ἐκ τῶν καλυτέρων τροφῶν αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο πρέπει μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας νὰ τρέφωμεν καὶ περιποιώμεθα τὰς ὄρνιθας.

Εἰς χώρας, εἰς τὰς ὁποίας ἀκμάζει ἡ ὀρνιθοτροφία, εἰσάγονται κατ' ἔτος ἑκατομμύρια δραχμῶν.

Παρ' ἡμῖν δὲν εἶναι πολὺ διαδεδομένη ἡ ὀρνιθοτροφία· συστηματικὰ ὀρνιθοτροφεῖα ἐλάχιστα ὑπάρχουσιν, αἱ δὲ οἰκογένειαι τῶν χωρικῶν τρέφουσι πολὺ ὀλιγωτέρας ὄρνιθας παρ' ὅσας θὰ ἠδύναντο νὰ συντηρήσωσι.

Διὰ τοῦτο ἐρχόμεθα εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ προμηθευώμεθα τὰ ἐλλείποντα ὠὰ ἢ ὄρνιθας ἐξ ἄλλων μερῶν καὶ μάλιστα ἐκ τῆς Βουλγαρίας. Εἰσάγομεν περίπου ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ὑπὲρ τὰ διακόσια ἑκατομμύρια ὠῶν κατ' ἔτος καὶ ὑπὲρ τὸ ἑκατομμύριον ὀρνίθων καὶ ὀρνιθίων, διὰ τὰ ὁποῖα στέλλομεν εἰς τοὺς ξένους τόσον χρῆμα, ἐνῶ ἔπρεπεν ἡ χώρα ἡμῶν νὰ ἐξάγῃ τὰ προϊόντα ταῦτα καὶ νὰ εἰσάγῃ χρήματα.

Πρέπει διὰ τοῦτο νὰ ἐπιδιοθῶμεν εἰς τὸν πολλαπλασιασμόν τῶν ὠφελίμων τούτων πτηνῶν καὶ εἰς τὴν πρέπουσαν διατροφὴν αὐτῶν.

Οἱ ἔχοντες πολλὰς ὄρνιθας δύνανται νὰ κατασκευάζωσι ξυλίνους ἢ κτισμένους διὰ πλίνθων ὀρνιθῶνας, οἵτινες πρέπει νὰ εἶναι εὐήλιοι, εὐάεροι, ἀπηλλαγμένοι ὑγρα-

σίας και νὰ ἔχωσι τὴν εἴσοδον αὐτῶν ἐστραμμένην πρὸς ἀνατολὰς ἢ πρὸς μεσημβρίαν.

Ἐν ἀνάγκῃ δύνανται νὰ μένωσιν αἱ ὄρνιθες καὶ εἰς μικρὰς καλύβας καὶ εἰς τὰ κατώγεια τῶν οἰκιῶν, ἀρκεῖ μόνον νὰ ἔχωσιν ἐπαρκὲς φῶς καὶ ἀέρα.

Εἰς ἄκραν τινὰ τοῦ ἐδάφους τῶν ὀρνιθῶνων πρέπει νὰ εἶναι ἐστρωμένη ἄμμος ἢ χῶμα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ξύονται καὶ τινάσσονται αἱ ὄρνιθες, ἵνα ἀποβάλλωσι τὰ τυχὸν προσκεκολλημένα ἐπ' αὐτῶν παράσιτα ζῴφια.

Καλὸν δὲ εἶναι οἱ μὲν τοῖχοι τῶν κτιστῶν ὀρνιθῶνων νὰ εἶναι ὁμαλοὶ ἄνευ σχισμῶν καὶ νὰ ἐπαλείφονται συνεχῶς δι' ἀσβέστου, αἱ δὲ συναρμογαὶ τῶν ξυλίνων ὀρνιθῶνων νὰ ἀλείφονται δι' ἀσβέστου, ἐνίοτε δὲ καὶ διὰ πετρελαίου, ἢ νὰ πασπαλίζονται δι' ἐντομοκτόνου κόνεως, ὅπως ἐμποδίζεται ἡ ἐκκόλαψις παρὰσίτων ζῴφιων.

Οἱ ὀρνιθῶνες πρέπει νὰ σαρώνονται καθ' ἐκάστην καὶ ἐν γένει νὰ διατηρῶνται καθαροί, ἢ δὲ κόπρος τῶν ὀρνιθῶν ἀνάγκη νὰ ἀφαιρῇται καθ' ἐκάστην καὶ νὰ ῥίπτηται εἰς τὸν λάκκον τῶν λιπασμάτων.

Αἱ ὄρνιθες ἔχουσιν ἀνάγκην κινήσεως ἐν ὑπαίθρῳ καὶ καθαροῦ ἀέρος, διὰ τοῦτο πρέπει νὰ ἐξέρχονται ἐκ τοῦ ὀρνιθῶνος ἐπὶ τινὰς ὥρας τῆς ἡμέρας ὁδηγούμεναι εἰς ἀκαλλιεργήτους ἀγρούς.

Ὅπου δὲ τοῦτο δὲν εἶναι δυνατόν, καλὸν εἶναι νὰ ἀποχωρίζεται διὰ φράκτου μέρος τῆς αὐλῆς ἢ τοῦ κήπου, ἐν ᾧ διαμένουσιν αἱ ὄρνιθες.

2. Αἱ ὄρνιθες τρώγουσι σχεδὸν πᾶν εἶδος τροφῆς, κόκκους διαφόρων γεννημάτων, χόρτα χλωρὰ, πίτυρα, κρέας, ἰχθῦς, τυρόν, φά. ψιχία ἄρτου καὶ ἄλλα τῆς τραπέζης ὑπολείμματα.

Πρέπει ὅμως νὰ ἐναλλάσσεται ἡ τροφή, πρὸ πάντων

δὲ νὰ εἶναι καθαρὰ, καὶ διὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ ῥίπνται κατὰ γῆς, ἀλλὰ νὰ τίθεται εἰς ἀγγεῖα.

Ἐπίσης καθαρὸν πρέπει νὰ εἶναι καὶ τὸ εἰς τὰς ὀρνιθας παρεχόμενον ὕδωρ.

Ἐκάστη ὀρνις εἶναι προωρισμένη νὰ παράγῃ ὠρισμένον ἀριθμὸν ὤων, 600 περίπου καθ' ὅλην τὴν ζωὴν αὐτῆς, ἥτις διαρκεῖ 12 ἕως 15 ἔτη.

Ἐπειδὴ ὅμως τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ ἀριθμοῦ τοῦτου τῶν ὤων παράγει κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ζωῆς αὐτῆς, διὰ τοῦτο καλὸν εἶναι κατὰ μὲν τὰ ἔτη ταῦτα νὰ τρέφηται ἡ ὀρνις οὕτως, ὥστε νὰ παράγῃ πολλὰ ὤα, μετὰ τοῦτο δὲ νὰ παχύνηται, διὰ νὰ ἀποκτήσῃ πολὺ κρέας.

Αἱ πρὸς φωτοκίαν προωρισμέναι ὀρνιθες πρέπει νὰ τρέφονται κανονικῶς μὲν, ἀλλ' οὔτε ἀφθόνως, ἵνα μὴ παχύνωνται — διότι ἡ πάχυνσις ἐμποδίζει τὴν φωτοκίαν —, οὔτε πάλιν ἐλλιπῶς, διότι ἡ ἔλλειψις ἀναλόγου τροφῆς ἐλαττώνει τὴν παραγωγὴν τῶν ὤων.

Εἰς τὴν πάχυνσιν τῶν ὀρνίθων συντελεῖ πολὺ καὶ ὁ περιορισμὸς αὐτῶν.

Ἡ εὐκολωτέρα καὶ ταχύτερα πάχυνσις αὐτῶν γίνεται διὰ βλωμῶν ζύμης ἐξ ἀλεύρου καὶ γάλακτος ἢ ὕδατος, τοὺς ὁποίους εἰσάγομεν καταναγκαστικῶς ἐντὸς τοῦ οἰσοφάγου αὐτῆς τρεῖς τῆς ἡμέρας καὶ διὰ κατακλείσεως τῶν ὀρνίθων ἐντὸς στενοῦ καὶ σκοτεινοῦ χώρου. Τρεῖς τὸ πολὺ ἑβδομάδες εἶναι ἐπαρκεῖς διὰ τὴν τελείαν αὐτῶν πάχυνσιν, ἡ δὲ περαιτέρω ἐξακολούθησις τῆς τοιαύτης ἀναγκαστικῆς διατροφῆς φέρει καὶ τὸ ἀντίθετον ἀποτέλεσμα.

Ἡ παρ' ἡμῖν κοινὴ ὀρνις ἐκκολάπτει 12—15 ὤα.

Τὰ πρὸς ἐκκόλαψιν ὤα πρέπει νὰ εἶναι ἐκλεκτὰ καὶ νωπά.

Ταῦτα τίθενται ἐπὶ ἀβαθοῦς καλαθίου ἢ κιβωτίου ἐπεστρωμένου δι' ἀχύρων, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ῥίπτομεν καὶ

ὀλίγον τετριμμένον γλυκάνισον, τὸ ὁποῖον ἐμποδίζει τὴν ἀνάπτυξιν παρασίτων.

Ἡ ἐπώασις τῶν ῥῶν τῆς ὀρνιθὸς διαρκεῖ 20 ἢ 21 ἡμέρας, ἡ δὲ ἐκκόλαισις τῶν νεοσσῶν δύναται νὰ διαρκέσῃ καὶ δύο ἡμέρας.

Οἱ νεοσσοί, διατηρούμενοι μετὰ τῆς κλώσσης εἰς μέρος θερμόν, μένουσιν ἄνευ τροφῆς ἐπὶ 24 ὥρας, μετὰ τὰς ὁποίας δίδονται εἰς αὐτοὺς ψιχία ἄρτου ἀναμεμιγμένα μετὰ πηκτοῦ κρόκου φoῦ, κεκομμένου εἰς λεπτὰ τεμάχια. Μετὰ ταῦτα δίδεται εἰς αὐτοὺς ζύμη ἐξ ἀλεύρων κριθῆς ἢ ἀραβοσίτου, εἰς τὴν ὁποίαν χύνομεν καὶ ὀλίγον γάλα. Κατόπιν δυνάμεθα νὰ δώσωμεν εἰς αὐτοὺς καὶ ὄρουζαν ἢ σήσαμον καὶ χόρτα κεκομμένα.

Αἱ τροφαὶ αὗται δίδονται εἰς τοὺς νεοσσούς ἐπ' ὀλίγας ἡμέρας, μέχρις ὅτου ἐξοικειωθοῦν οὗτοι πρὸς τὴν τροφὴν τῆς ὀρνιθός.

3. Ἡ διὰ τῶν ὀρνιθῶν ἐπώασις, ἣτις καλεῖται καὶ *φυσική*, ἐνεργεῖται μόνον κατὰ τοὺς θερμοὺς μῆνας, ὅτε αἱ ὀρνιθες ἄγονται ὑπὸ τῆς φύσεως εἰς τὸ κλώσσημα.

Ἄν θέλῃ τις νὰ παράγῃ ὀρνιθία καθ' ὅλον τὸ ἔτος, ἀνάγκη νὰ καταφύγῃ εἰς τὴν *τεχνητὴν* ἐπώασιν, ἣτις γίνεται διὰ καταλλήλων μηχανῶν, ὀνομαζομένων *ἐπωαστήρων*, τὰ ὁποῖα κοινῶς λέγονται κλωσσομηχαναί.

Ἐντὸς τούτων θερμαίνονται ἐπὶ 21 ἡμέρας τὰ ῥά, τὰ ὁποῖα πρέπει κατὰ πᾶσαν πρωΐαν καὶ ἑσπέραν ν' ἀναστρέφονται.

Ἡ ὑπὸ τῆς ὀρνιθὸς χορηγουμένη εἰς τὰ ῥά θερμότης εἶναι 30 βαθμῶν ἑκατονταβάθμου θερμομέτρου· τόση λοιπὸν θερμότης καθ' ὅλον τὸν χρόνον τῆς ἐπώασεως πρέπει νὰ χορηγῇται εἰς τὰ ῥά καὶ ἐντὸς τοῦ ἐπωαστήρος, τὸ δὲ ἐπ' αὐτῶν ἀπαραίτητον θερμομέτρον εἶναι κάλλιστος ὁδηγὸς τῆς τεχνητῆς ἐπώασεως.

Τὴν εἰκοστὴν πρώτην ἡμέραν τὰ ἔμβρυα θραύουσι τὸ κέλυφος καὶ ἐξέρχονται ἄνευ τινὸς βοηθείας.

Μετὰ τὴν ἐκκόλαψιν αὐτῶν οἱ νεοσσοὶ τίθενται ἐντὸς ἰδιαίτερου ὄργανου, θερμοῦ καὶ τούτου, λεγομένου **στεγνωτηρίου**, ἐντὸς τοῦ ὁποίου διαμένουσιν ἐπὶ τινὰς ὥρας, μέχρις ὅτου στεγνώσωσι καλῶς.

Ἀκολουθῶς τίθενται ἐντὸς ἄλλου πτηνοτροφικοῦ ὄργανου, τῆς **ἐκτρόφου** (τεχνητῆς κλώσσης ἢ παραμάνας), ἔνθα ἀπολαύουσι τῶν περιποιήσεων καὶ φροντίδων, τῶν ὁποίων θὰ ἀπῆλανον, ἂν ἀνετρέφοντο ὑπὸ πραγματικῆς κλώσσης.

Ἡ διὰ τῶν ἐπ'ωαστήρων ἐπ'ώασις καὶ διὰ τεχνητῶν ἐκτρόφων ἀνατροφή προτιμᾶται τῆς διὰ τῶν ὀρνίθων πρῶτον μὲν διότι τὰ ὄργανα ταῦτα περιλαμβάνουσι μέγαν ἀριθμὸν ὧν καὶ νεοσσῶν, ἔπειτα δὲ διότι ἐν αὐτοῖς οὔτε τὰ ὧὰ θραύονται, ὥς συμβαίνει κατὰ τὴν φυσικὴν ἐπ'ώασιν, οὔτε οἱ νεοσσοὶ διατρέχουσι τὸν κίνδυνον νὰ καταπατηθῶσιν, ὥς συμβαίνει μὲ τὰς ὀρνίθας.

Ἐκτὸς δὲ τούτου ὁ ὀρνιθοτρόφος εἶναι ἀπηλλαγμένος τῶν δαπανῶν, αἵτινες χρειάζονται, ὅπως διαθρέψῃ καὶ περιποιηθῇ ἐπὶ τρεῖς μῆνας τοῦλάχιστον τὰς κλώσσας, ἐνῷ δύναται κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον νὰ χρησιμοποιῇ αὐτὰς εἰς τὴν ὥτοκίαν, διπλοῦν τοιοιτοτρόπως ἔχων τὸ ἕξ αὐτῶν κέρδος.

48. Ὁ Βόσπορος καὶ τὸ Βυζάντιον.

1. Εἰς τὴν καλυτέραν θέσιν τῆς Ἑλληνικῆς Μεσογείου ἰδρύθη εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων μία πόλις, ἡ ὁποία ἀπὸ τότε μέχρι σήμερον ἔγινεν ἀφορμὴ πολλῶν πολέμων. Ἡ πόλις αὕτη εἶναι τὸ Βυζάντιον, ἡ κατόπιν ὀνομασθεῖσα Κωνσταντινούπολις.

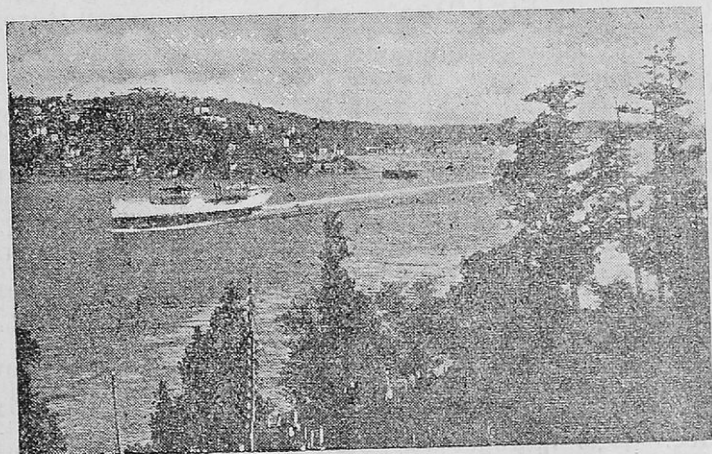
Ἡ θέσις, εἰς τὴν ὁποίαν ἰδρύθη, εἶναι θαυμασία. Μὲ ἓνα μικρὸν πορθμὸν χωρίζεται ἡ Εὐρώπη ἀπὸ τὴν Ἀσίαν. Ἡ θάλασσα καθιστᾷ τὸν τόπον αὐτὸν τὸν μὲν χειμῶνα γλυκύν, τὸ δὲ θέρος δροσερόν.

Ἡ εὐφορία τῶν πέριξ τόπων, καὶ ἐν Εὐρώπῃ καὶ ἐν Ἀσίᾳ, εἶναι ἐξαιρετική. Λειμῶνες χλοεροὶ ἐκτείνονται καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη τοῦ Βοσπόρου εἰς μεγάλας ἐκτάσεις, ὅπου βόσκουσιν ἄφθονα πρόβατα καὶ βόες. Εἰς τοὺς ἀγροὺς ὠριμάζουσιν οἱ δημητριακοὶ καρποί· αἱ ἄμπελοι παράγουσιν εὐώδεις μεγάλας σταφυλὰς, μεταξὺ δὲ αὐτῶν ὑφoῦνται κατάφορτα κατὰ τὸ θέρος τὰ καρποφόρα δένδρα, κερασέαι, μὲ τραγανά, μεγάλα ὡς καρύδια καὶ βαρύτατα κεράσια, ἀπιδέαι, ῥοδοσκινέαι, συκαὶ μὲ γλυκύτατα ὡς μέλι σῦκα. Πεπόνια καὶ καρπούζια, τῶν ὁποίων ὅστις ἐδοκίμασε τὴν γλυκύτητα, ποτὲ δὲν τὰ λησμονεῖ.

Ἄλλ' ἐκτὸς τῶν καρποφόρων, ἄφθονα εἶναι καὶ τὰ ἄλλα δένδρα, τὰ ὁποῖα μὲ τὴν πρασινάδα τῶν γλυκαίνουν ὅπου στρέψῃ τις τὸ βλέμμα· αἱ πλάτανοι, αἱ κυπάρισσοι, αἱ δάφναι, αἱ μυρσίνοι, τὰ πεῦκα. Τί δὲ νὰ εἴπῃ τις διὰ τὰ ἄνθη, τὰ τριαντάφυλλα, τὰ γαρύφαλα, τοὺς μενεξέδες καὶ τόσα ἄλλα; Πάντα ταῦτα, καθὲν εἰς τὴν ἐποχὴν του, γεμίζουν τὸν ἀέρα μὲ τὴν εὐωδίαν των, ἀναπαύουν τὸ βλέμμα καὶ πλημμυρίζουν τὴν καρδίαν μὲ χαρὰν.

2. Ἄλλ' ἐὰν ἡ γῆ παρέχῃ εἰς τοὺς τόπους αὐτοὺς τόσον ἄφθονα τὰ ἀγαθὰ της, καὶ ἡ θάλασσα δὲν μένει ὀπίσω. Ἡ Προποντίς, ἡ ὁποία στενεύει καὶ κλείεται ἀπὸ τὸ ἓν μέρος μὲ τὸν Βόσπορον καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος μὲ τὸν Ἑλλήσποντον, εἶναι ὡσὰν μία μεγάλη γαληνιαία λίμνη. Εἰς τὰ ἡσυχὰ νερά της εὐρίσκουν καταούγιον ἀπὸ τὰ θυμωμένα νερά τῆς Μεσογείου ἑκατομμύρια ἰχθύων. Ἀλλὰ μεγάλα κέρδη ἔχουν κυρίως οἱ ἄλιεῖς ἀπὸ τοὺς

ιχθύς, οἷτινες κατ' ἀγέλας κατέρχονται διὰ τοῦ Βοσπόρου ἀπὸ τὸν Εὐξείνιον Πόντον. Ἡ μεγίστη αὕτη θάλασσα, ἣτις μόνον διὰ τοῦ στενοῦ αὐτοῦ συνδέεται μετὴν Μεσόγειον, ἔχει ὕδατα γλυκύτατα, ἐξ αἰτίας τῶν πολλῶν ποταμῶν, οἷτινες ἐκβάλλουσιν εἰς αὐτήν. Καθὼς δὲ παρατήρησαν πολλοί, δὲν ἔχει καὶ θαλάσσια θηρία. Διὰ τοὺς δύο αὐτοὺς λόγους πολλὰ εἶδη ἰχθύων τῆς Μεσογείου καταφεύγουσιν εἰς τὸν Εὐξείνιον διὰ τὰ πολλαπλασιασθῶσιν ἥσυχα ἐκεῖ· ἀνέρχονται τὴν ἀνοιξιν καὶ

Βόσπερος.

κατέρχονται κατὰ τὸ φθινόπωρον εἰς μεγάλας ἀγέλας. Τότε οἱ ἄλιεῖς τοῦ Βοσπόρου καὶ τῆς Προποντίδος συλλαμβάνουσιν αὐτοὺς κατὰ χιλιάδας. Δύο δὲ εἶναι τὰ πολυπληθέστερα ἐξ αὐτῶν· οἱ σκόμβροι (σκουμπριά) καὶ αἱ παλαμίδες, ἐκ τῶν ὁποίων μεγάλας ποσότητος οἱ ἄλιεῖς ταριχεύουσι καὶ ἀποστέλλουσιν εἰς ὅλας τὰς χώρας.

3. Ἄλλ' ἐκτὸς τῆς θαυμαστῆς ταύτης εὐφορίας τῆς ξηρᾶς καὶ τοῦ πλούτου τῆς θαλάσσης καὶ ἄλλη ὑπῆρξεν ἡ αἰτία τόσων πολέμων διὰ τὴν θέσιν αὐτήν.

Ὁ Βόσπορος εἶναι τὸ κλειδίον τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Ὅστις κατέχει τὸν Βόσπορον δύναται ἢ νὰ λαμβάνῃ φόρους ἀπὸ τὰ πλοῖα, τὰ ὅποια μεταβαίνουν ἢ ἐπιστρέφουν ἀπὸ τὸν Πόντον, ἢ καὶ νὰ ἐμποδίσῃ τὴν διὰ βασιν αὐτῶν ἐντελῶς. Οὕτω δὲ τὰ πολυάριθμα προϊόντα τῶν χωρῶν, τὰς ὁποίας βρέχει ὁ Εὐξείνος, τῆς Βουλγαρίας, τῆς Ῥουμανίας, τῆς Ῥωσίας, τοῦ Καυκάσου, τῆς Βορείας Μικρᾶς Ἀσίας, δὲν δύνανται νὰ ἐξέλθωσι. Τὰ πολυτιμότερα δὲ καὶ ἀφθονώτατα ἐξ αὐτῶν σήμερον εἶναι τὰ σιτηρὰ τῆς Ῥωσίας καὶ τὰ πετρέλαια τοῦ Βατούμ.

Ὡσὰν δὲ νὰ ἐφρόντισεν ἐπίτηδες ἡ φύσις, ἔδωκεν εἰς τὸν κατέχοντα τὸ στενὸν καὶ ναύσταθμον ἀσφαλέςτατον, τὸν παμμέγιστον Κεράτιον λιμένα. Λέγεται οὕτω, διότι ὁμοιάζει πρὸς κέρατον ἐλάφου. Τὴν εἴσοδον αὐτοῦ σχηματίζουν δύο ἀκρωτήρια. Εἰς τὴν εἴσοδόν του ἔχει ἄνοιγμα δύο χιλιομέτρων, ὅσον δὲ προχωροῦμεν ἐντός, στενεύει ὀλίγον κατ' ὀλίγον. Εἶναι βαθὺς μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς ἀκτῆς, ὥστε καὶ μεγάλα πλοῖα νὰ προσορμίζωνται ἀφόβως. Καὶ ἀπὸ τὰς δύο ὄχθας τοῦ ὑψώνονται βουνά, ὥστε εἶναι ἠσφαλισμένος πανταχόθεν ἀπὸ τοὺς ἀνέμους. Ἐξω ἡμπορεῖ νὰ βοΐξῃ ἡ ἀγριωτέρα καταιγίς, εἰς τὸν Κεράτιον ὅμως εἶναι γαλήνη.

Δι' ὅλα αὐτά, λοιπόν, δὲν εἶναι ἀξιοζήλευτος ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος κατέχει τὸν Βόσπορον;

4. Ὁ Βόσπορος ὁμοιάζει μὲ ἓνα ποταμόν. Τὸ μῆκος του ἀπὸ τὸν Εὐξείνου εἰς τὴν Προποντίδα εἶναι 27 χιλιόμετρα, τὸ δὲ μεγαλύτερον πλάτος του εἶναι 3.200 μέτρα, ἀλλοῦ ὅμως στενεύει ἕως 500 μέτρα.

Τὸ θέαμα, τὸ ὁποῖον παρουσιάζει εἰς τοὺς διαπλέοντας αὐτόν, εἶναι μαγευτικόν. Καὶ ἡ Εὐρωπαϊκὴ καὶ ἡ Ἀσιατικὴ ἀκτὴ αὐτοῦ παρουσιάζουν μεγάλην ποικιλίαν· ἀλλοῦ μὲν κατεβαίνουν ἀπότομοι καὶ κρημνώδεις, καὶ τὰ νερὰ

σκορπίζουν τοὺς ἀφρούς των εἰς τὰ ἀκρογιάλια· ἄλλοῦ πάλιν πλησιάζουν ὁμαλώτατα πρὸς τὴν θάλασσαν, ἢ ὅποια τὰς φιλεῖ μὲ ἡσυχᾶ-ἡσυχᾶ κυματάκια. Ἐδῶ μικρὰ ἀκρωτήρια προχωροῦν ἄγρια πρὸς τὴν θάλασσαν, παρέκει κολπίσκοι νανουρίζουν ἡσυχᾶ ἐπάνω εἰς τὰ νερά των εἰδῶν-εἰδῶν πλοιάρια καὶ λέμβους. Καὶ εἰς ὅλα ἀπλώνεται τριγύρω ἀτελείωτη πρασινάδα. Βάλετε εἰς ὅλα αὐτὰ καὶ τὴν ἐλαφρὰν αὐραν τῆς θαλάσσης καὶ τῶν πτηνῶν τὰ κελαδήματα καὶ θὰ ἐννοήσετε διατί, ὅστις περνᾷ ἀπ' ἐκεῖ, λέγει καθ' ἑαυτόν: «Ἄχ, ἅς ἦταν ποτὲ νὰ μὴ τελειώσῃ τὸ ταξίδι!» Θὰ ἐνόμιζε κανεὶς ὅτι εὐρίσκεται εἰς καμμίαν ἀπὸ τὰς μαγικὰς λίμνας τῶν παραμυθιῶν, ἃν δὲν τὸν ἀφύπνιζεν ἀπὸ τὸ ὄνειρον αὐτὸ τὸ ῥεῦμα τοῦ πορθμοῦ.

Καὶ πράγματι τοῦ Βοσπόρου τὸ ῥεῦμα εἶναι ὀρμητικόν. Εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον ἐκβάλλουσι τριάκοντα περίπου ποταμοὶ μεγάλοι· οὗτοι μὲ τοὺς ὄγκους τῶν ὑδάτων των φέρουν μέχρι τῆς θαλάσσης καὶ μεγίστους ὄγκους χωμάτων καὶ πετρῶν. Διὰ τοῦτο τὰ ὕδατα τοῦ Εὐξείνου διαρκῶς πληθύνονται καὶ ὑψώνονται· τὰ δὲ πλεονάζοντα ὕδατα ἐξέρχονται μὲ ὀρμὴν διὰ τοῦ Βοσπόρου εἰς τὴν Προποντίδα καὶ ἔπειτα διὰ τοῦ Ἑλλησπόντου εἰς τὴν Μεσόγειον. Δι' αὐτὸ εἶπομεν ὅτι ὁ Βόσπορος ὁμοιάζει μὲ ποταμόν.

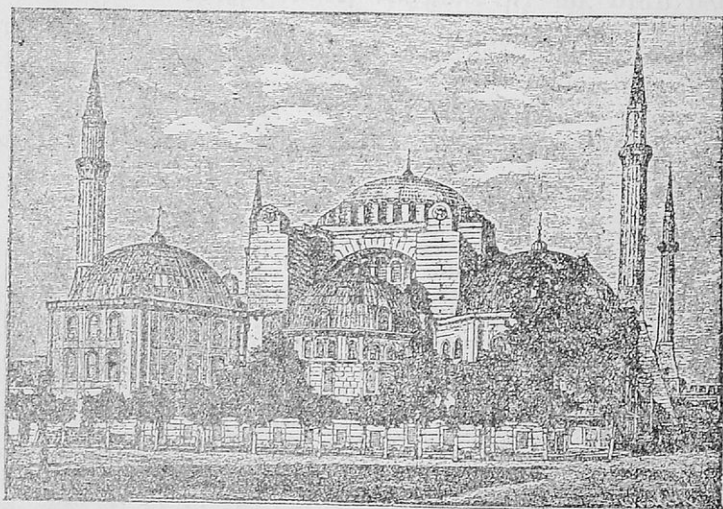
(Ἄδ. Ἀδαμαντίου)

49. Ὁ Ναὸς τῆς Ἀγίας Σοφίας.

1. Ὁ πρῶτος χριστιανὸς αὐτοκράτωρ, Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας, ἰδρύσας τὴν νέαν αὐτοῦ πρωτεύουσάν, τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἐκόσμησεν αὐτὴν διὰ πολλῶν ναῶν. Ἐπισημότερος δ' αὐτῶν ἦτο ὁ ἀφιερωμένος εἰς τὴν ὑπερτάτην τοῦ Θεοῦ Σοφίαν.

Τὸν ναὸν τοῦτον ἀνφοδομήσεν εὐρυχωρότερον ὁ υἱὸς τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου Κώνστας. Ἐν αὐτῷ δὲ ἀντήχησεν ἡ φωνὴ τῶν δύο μεγάλων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ καὶ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου.

Ἄλλ' ὅτε ἐξωρίσθη ὁ Χρυσόστομος, ὁ λαὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐξ ἀγανακτήσεως ἐπυρπόλησε τὸν ναὸν

Ὁ Ναὸς τῆς Ἀγίας Σοφίας.

τοῦτον, ὅστις ἀνοικοδομηθεὶς τῷ 415 ἐπυρπολήθη πάλιν μετὰ ἑκατὸν δέκα ὀκτῶ ἔτη, κατὰ τινὰ ἐπανάστασιν ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Τὸν ναὸν τῆς Ἀγίας Σοφίας ἀπεφάσισε ν' ἀνεγείρῃ περίλαμπρον καὶ πολυτελέστατον εἰς δόξαν τῆς θρησκείας καὶ στολισμὸν τῆς πρωτευούσης ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανός. Τὴν οἰκοδομὴν δὲ αὐτοῦ ἀνέθηκεν εἰς δύο περιφανεστάτους ἀρχιτέκτονας τῶν χρόνων ἐκείνων, Ἀνθέμιον τὸν Τραλλιανὸν καὶ Ἰσίδωρον τὸν Μιλήσιον. Ὑπ' αὐτοὺς

ἦσαν ἑκατὸν ἀρχιτέκτονες, ἕκαστος δὲ τούτων διηύθυνεν ἑκατὸν οἰκοδόμους· δεκακισχίλιοι ἐργάται ἐιργάζοντο καθ' ἑκάστην ὑπὸ τὴν σύντονον ἐπιτήρησιν αὐτοῦ τοῦ Αὐτοκράτορος.

Μέγιστον ἦτο τὸ ὑπὲρ τοῦ ναοῦ τούτου ἐνδιαφέρον τοῦ Ἰουστινιανοῦ. Προσέταξε νὰ μετακομισθῇ εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐκ πασῶν τῶν ἐπαρχιῶν τῆς ἀπεράντου αὐτοκρατορίας ὅ,τι ἄριστον καὶ πολύτιμον ὕλικὸν εἶχεν ἑκάστη. Διὰ νὰ εἶναι ἀπρόσβλητον ὑπὸ τοῦ πυρὸς τὸ οἰκοδόμημα, προσέταξε νὰ μὴ γίνῃ χρῆσις ξύλου, μόνον δὲ αἱ πύλαι κατεσκευάσθησαν ξύλιναι, ἀλλ' ἐπίχαλκοι καὶ αὐταί.

Ὁ τοίχος, ὅπως καὶ τὸ ἔδαφος, ἐστρώθησαν διὰ πολυτίμων καὶ πολυχρόων μαρμάρων· οἱ περικαλλέστατοι κίονες κατεσκευάσθησαν ἐκ λίθων· ποικιλοχρόων ἢ ἐκ στίλβοντος μαρμάρου· πλεῖστοι δὲ ἐλήφθησαν ἐξ ἀρχαίων ναῶν τῆς Ἐφέσου, τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἄλλων· ὁ θόλος ἐστολίσθη διὰ ποικιλοχρόων ψηφοθετημάτων, ὥστε φωτιζόμενος ὑπὸ τῶν πολυελαίων καὶ τῶν ἱερῶν λυχνιῶν ὁ ναὸς ἔλαμπεν ὡς ὀλόχρυσος.

2. Ἡ Ἀγία Τράπεζα ἦτο ἐκ χυτοῦ χρυσοῦ, πεποικιλμένη διὰ μαργαριτῶν, ἀδαμάντων, σμαράγδων. Τὸ φῶς εἰσήρχετο διὰ τῶν εἰκοσιτεσσάρων παραθύρων τοῦ γιγαντιαίου θόλου, ὅστις ἐφαίνετο ὡς μὴ στηριζόμενος, ἀλλ' ὡς ἱπτάμενος.

Τὸ ἔξοχον τοῦτο καλλιτέχνημα συνετελέσθη ἐν διαστήματι πέντε ἐτῶν, δέκα μηνῶν καὶ δέκα ἡμερῶν.

Τὴν ἡμέραν τῶν ἐγκαινίων, 14 Δεκεμβρίου 537, ὁ Ἰουστινιανὸς διένειμε δῶρα εἰς τοὺς ἄρχοντας καὶ τὸν λαόν.

Ὅλη δὲ ἡ Κωνσταντινούπολις ἐπευφήμει τὴν παρέλασιν τοῦ Αὐτοκράτορος, ὅστις μετὰ τοῦ Πατριάρχου καὶ τῶν Μεγιστάνων μετέβη ἐν ἐκτάκτῳ πομπῇ ἐκ τῶν ἀνα-

κτόρων εἰς τὸν ναόν. Φθάσας ἐκεῖ ἀπέβησεν, εἰσῆλθεν εἰς αὐτόν, προὐχώρησε πρῶτος μέχρι τοῦ ἄμβωνος, εἶδε τὸ κάλλος καὶ τὸ ἀπερίγραπτον μεγαλεῖον τοῦ λαμπροτάτου ναοῦ, ὕψωσε τὰς χεῖρας πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐδοξολόγησε τὸν Θεὸν διότι ἡξίωσεν αὐτὸν νὰ φέρῃ εἰς πέρας τοιοῦτον ἔργον. Τέλος ἀνέκραξεν ἑξαλλος ἐκ χαρᾶς: «**Νενίκηκά σε, Σολομών!** . . . »

Ἡ Ἀγία Σοφία δι' ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας δὲν εἶναι μόνον ἀριστοῦργημα ἀρχιτεκτονικῆς, ἐν τῶν θαυμάτων τοῦ κόσμου δι' ἡμᾶς εἶναι καὶ ἱερώτατον Ἐθνικὸν μνημεῖον. Ἐν τῷ ναῷ τούτῳ ἱερούργουν οἱ Πατριάρχαι καὶ ἐδοξολογοῦν τὸν Θεὸν οἱ Ἕλληνες Αὐτοκράτορες. Ἐκεῖ οἱ πατέρες ἡμῶν ἀπέτεινον ὕμνους εὐχαριστίας διὰ τὰς νίκας αὐτῶν κατὰ τῶν βαρβάρων. Ἐκεῖ ἐκοινώνησε τῶν ἀχράντων μυστηρίων πρὸ τοῦ ἡρωικοῦ θανάτου αὐτοῦ ὁ τελευταῖος αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου. Μετὰ τῆς Ἀγίας Σοφίας συνδέονται οἱ γλυκύτεροι καὶ ἱερώτεροι πόθοι τοῦ Ἑλληνικοῦ Γένους!

50. Ὁ Ἀκάθιστος Ὑμνος.

1. Εἰς τῶν ἐνδόξων αὐτοκρατόρων τῆς Ἑλληνικῆς Αὐτοκρατορίας τοῦ Βυζαντίου ὑπῆρξε καὶ ὁ Ἡράκλειος, βασιλεύσας ἀπὸ τοῦ 610 μέχρι τοῦ 640 μετὰ Χριστόν.

Ὁ Ἡράκλειος κατήγετο ἐκ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας· εἶχε δὲ ἡρακλείους δυνάμεις καὶ ἦτο γενναιότατος καὶ εὐλαβής· ἡ ἱερὰ ἡμῶν θρησκεία ἔδιδεν εἰς αὐτὸν δύναμιν νὰ πολεμῇ καὶ νὰ νικᾷ τοὺς ἐχθροὺς τῆς Πίστεως καὶ τῆς Πατρίδος.

Ἔως τότε πολλοὶ ἐχθροὶ ἠπείλουν τὴν Κωνσταντινούπολιν, οἱ δὲ Πέρσαι εἶχον φθάσει μέχρι τῶν τειχῶν

αὐτῆς· ἀλλ' ὁ Ἡράκλειος ἐτόλμησε νὰ μεταφέρει τὸν πόλεμον εἰς αὐτὴν τὴν Περσίαν.

Ἐνῶ ὁ φιλόπατρις καὶ φιλόθρησκος αὐτοκράτωρ ἐμάχετο ἐκεῖ γενναίως, ὁ βασιλεὺς τῆς Περσίας συνεμάχησε μετὰ τῶν Ἀβάρων· ὁ δὲ ἀρχηγὸς αὐτῶν συναθροίσας πολυάριθμα στίφη Ἀβάρων καὶ Σλαύων ἐξεστράτευσεν κατὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἐπολιορκήσεν αὐτήν. Ἐπίστευε δὲ ὅτι οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει θὰ παραδοθῶσιν, ἀφοῦ ὁ αὐτοκράτωρ ἔλειπε μακρὰν.

Κατ' ἀρχὰς ἦλθεν ἡ ἐμπροσθοφυλακὴ τῶν ἐχθρῶν, τὴν ὁποίαν οἱ στρατιῶται μετὰ τῶν *παλληκαρίων* αὐτῶν, ἦτοι τῶν νεωτέρων ἀκολούθων των, ἐξελθόντες τοῦ τείχους ἀπέκρουσαν· πρώτην φορὰν τότε ἀναφέρεται ἡ λέξις *παλληκάριον*, ἣτις μετὰ ταῦτα ἔγινε τόσον ἔνδοξος, σημαίνουσα τὸν γενναῖον καὶ ἀτρόμητον πολεμιστὴν.

Μετ' ὀλίγον ἦλθε καὶ αὐτὸς ὁ ἀρχηγὸς τῶν Ἀβάρων, ὁ *Χαγάνος*, μετὰ ὀγδοήκοντα χιλιάδων ἀνδρῶν καὶ περιέζωσε τὴν Κωνσταντινούπολιν.

2. Οἱ πολιορκούμενοι ἀπέκρουσαν μὲν τὰς ἐφόδους τῶν ἐχθρῶν, ἀλλ' ἐνόμισαν καλὸν νὰ ἔλθωσιν εἰς διαπραγματεύσεις πρὸς τὸν ἀρχηγὸν τῶν Ἀβάρων καὶ ἔπειψαν πρέσβεις πρὸς αὐτόν. Ὁ Χαγάνος ἐδέχθη αὐτοὺς μετὰ βαρβαρικῆς ἀλαζονείας, ἐκράτησε δὲ αὐτοὺς ὀρθοῦς, ἐνῶ οἱ τρεῖς πρέσβεις τῶν Περσῶν ἐκάθηντο πλησίον του.

Εἶπε δὲ ὁ ἀγέρωχος βάρβαρος πρὸς τοὺς πρέσβεις· — «Λάβετε ἀπὸ ἐν ἔνδυμα καὶ ἓνα χιτῶνα καὶ ἀπέλθετε εἰς τὴν Ἀσίαν, ἀφίνοντες εἰς ἐμὲ τὴν πόλιν καὶ τὴν περιουσίαν ὑμῶν. Ἄλλως δὲν εἶναι δυνατόν νὰ σωθῇτε· ἐκτὸς ἐὰν γίνετε ἰχθύες καὶ φύγετε διὰ τῆς θαλάσσης, ἢ πτηνὰ καὶ φύγετε διὰ τοῦ ἀέρος. Ὁ βασιλεὺς ὑμῶν εἶναι αἰχμάλωτος ἐν Περσίᾳ καὶ δὲν δύναται νὰ σᾶς στείλῃ βοήθειαν».

Οἱ δὲ Ἕλληνες πρέσβεις ἀπεκρίθησαν·

— «Δὲν εἶναι ἀληθῆ ταῦτα· διότι καὶ πρὸς ἡμᾶς ἔστειλε βοήθειαν καὶ τὴν Περσίαν ὡς νικητῆς ἐξολοθρεύει. Τὴν Κωνσταντινούπολιν ἡμεῖς δὲν παραδίδομεν. Ἀφοῦ δὲν θέλεις εἰρήνην, οὐδὲν ἄλλο ἔχομεν νὰ σοῦ εἴπωμεν».

Ταῦτα εἰπόντες οἱ πρέσβεις ἀπῆλθον. Οἱ βάρβαροι ἤρχισαν τότε λυσσώδεις ἐφόδους κατὰ τῶν τειχῶν τῆς πόλεως, ἀλλ' εἰς μάτην. Τέλος δὲ οἱ πολιορκούμενοι, μετὰ ὁλονύκτιον δέησιν πρὸς τὴν *ὑπερμαχὸν τῆς πόλεως Θεοτόκον*, ἐξώρμησαν τὴν πρωίαν κατὰ τῶν ἐχθρῶν κατετρόπωσαν αὐτοὺς καὶ τοὺς ἠνάγκασαν νὰ διαλύσῃσι τὴν πολιορκίαν.

Τὸ κατόρθωμα τοῦτο ἔγινε τῷ 625. Εἰς αἰωνίαν δὲ ἀνάμνησιν τῆς νίκης ταύτης κατὰ τῶν βαρβάρων καὶ τῆς σωτηρίας ἐκ τοῦ μεγάλου κινδύνου, καθιερώθη ἡ ἀκολουθία τοῦ *Ἀκαθίστου Ὑμνου*. Αὕτη μέχρι σήμερον ψάλλεται πλήρης τὴν Παρασκευὴν τῆς πέμπτης ἐβδομάδος τῆς μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, τὰς δὲ Παρασκευὰς τῶν τεσσάρων πρώτων ἐβδομάδων ἀναγινώσκονται ἀνὰ ἑξ τμήματα τοῦ *Ἀκαθίστου Ὑμνου*. Πάντες γνωρίζομεν τὸν πλήρη χαρᾶς καὶ εὐγνωμοσύνης ὕμνον πρὸς τὴν Θεοτόκον, τὸν ψαλλόμενον κατὰ τὴν ἀκολουθίαν ταύτην:

*«Τῇ ὑπερμάχῳ στρατηγῷ τὰ νικητήρια,
ὡς λυτρωθεῖσα τῶν δεινῶν εὐχαριστήρια
ἀναγράφω σοι ἡ πόλις σου, Θεοτόκε·
ἀλλ' ὡς ἔχουσα τὸ κράτος ἀπροσμάχητον
ἐκ παντοίων με κινδύνων ἐλευθέρωσον,
ἵνα κράζω σοι: Χαῖρε, Νύμφη ἀνύμφευτε!»*

51. Προσευχή πρὸς τὴν Παναγίαν.

Γλυκὸ τοῦ κόσμου στήριγμα,
ἀθάνατη Μαρία,
Ἐσὺ π' ἀκοῦς τὴν δέησι
ποῦ ὑψώνουν τὰ παιδιά,
ἄκου κ' ἐμᾶς ποῦ ὑψώνουμε
Ἵς Ἐσὲ τὴν προσευχή μας
ποῦ ἀπ' τὴν πιστὴ ψυχὴ μας
βγαίνει γιὰ Σὲ θεορμὰ.

Ἔχε, Κυρά, Ἵς τὴ σκέπη Σου
τὴν πικραμένη χήρα,
Ἵς τὸν πεινασμένο ἄνοιγε
εὐσπλαγχνικὰ τὴ θύρα·
δῶσε Ἵς τὸ σκλάβο, Δέσποινα,
ἐλεύθερη πατρίδα,
Ἵς τὸν ναύτη τὴν ἐλπίδα
ποῦ πλέει Ἵς τὴν ξενητειά.

Στείλε δροσιὰ κι' ἀνάπαυσι
Ἵς τ' ἀρρώστου τὸ κλινάρι·
ἔχε Ἵς τὴ θεία Σου χάρι
τὰ μαῦρα τὰ φτωχά.
Τὴ μάννα παρηγόρησε,
πῶχει παιδι Ἵς τὰ ξένα,
καὶ χύσε μιὰν ἀκτῖνά Σου
καὶ Ἵς τὸν τυφλό, Παρθένα!

Στείλε, σεμνὴ Βασίλισσα,
Ἵς τὸ πλάσμα Σου γαλήνη,

χύσε 'ς τὰ στήθη τ' ἄκαρδα
ἀγάπη, ἐλεημοσύνη.
Ἀνάπαυσε τὰ κόκκαλα,
ποῦ κλεῖ βαθειὰ τὸ χῶμα,
καὶ ζέστανε τὸ στρῶμα
τῆς μάννας, τοῦ παιδιοῦ.

Τὸ χέρι ἐκεῖνο ἀντάμειψε
ποῦ τ' ὀρφανὸ χορταίνει,
ποῦ τὸ κορμὶ θερμαίνει
τοῦ μαύρου τοῦ γυμνοῦ.
Εὐλόγησε τὰ δάκρυα,
καλὴ μας Παναγία,
ὅπου μὲ πάθος χύνονται
ἐμπρὸς 'ς τὴ δυστυχία.

Εὐλόγα τὴν Ἑλλάδα μας,
τὴν ἔνδοξη πατρίδα,
ποῦ πάλι ξαναφάνηκε
μὲ σκῆπτρο, μὲ γλαμύδα·
κάμε νὰ σφίξῃ ἐλεύθερα
εἰς τὴ θερμὴ ἀγκαλιά της
καὶ τ' ἄλλα τὰ παιδιὰ της·
ποῦ κλαῖνε 'ς τὴ σκλαβιά!...

Α. Μαρτζώκης

52. Ὁ κύρ Σῖμος καὶ αἱ λαϊκαὶ του διδασκαλίας.

«Ὁ πάππος μου ἀνέφερε συχνὰ τὴν παροιμίαν: «πέ-
τρα ποὺ κνλᾷ μαλλὶ δὲν πιάνει». Ἡ παροιμία σημαί-
νει ὅτι δὲν πλουτεῖ κανεὶς, ἂν ἀλλάξῃ συχνὰ τόπον καὶ

ἐπάγγελμα. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ κύρ Σῖμος δὲν κατώρθωσε νὰ πλουτήσῃ. Ἐγύριζεν ἀπὸ ἐπαρχίαν εἰς ἐπαρχίαν καὶ ἐταξίδευεν ἀπὸ πανήγυριν εἰς πανήγυριν, μὲ τὸ ἄλογόν του φορτωμένον μὲ διαφόρους πραγματείας· καὶ δὲν ἐκέρδισε μὲν μὲ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ μικρεμπορίου πολλὰ χρήματα, ἀπέκτησεν ὅμως πεῖραν πολλήν, διότι ἦτο ἄνθρωπος γνωστικός, εἶδε πολλὰ μέρη, ἐγνώρισε πολλοὺς ἀνθρώπους καὶ ἤκουσε πολλὰ πράγματα.

Δὲν ἔγινε πλούσιος ὁ κύρ Σῖμος, ἀλλὰ μὲ τὸ μικρόν του ἐμπόριον εἶχε κατορθώσει νὰ ἀναθρέψῃ οἰκογένειαν ἀρκετὰ πολυμελῆ καὶ νὰ ζήσῃ χωρὶς στερήσεις.

Ἦτο ἄνθρωπος ὀλιγαρχικῆς καὶ διὰ τοῦτο ἦτο πάντοτε εὐχαριστημένος. Ἔλεγεν ὅτι πτωχὸς πραγματικῶς εἶναι κανεὶς, ἂν ἐπιθυμῇ περισσότερα ἀπὸ ὅσα ἔχει παρὰ ἀπὸ ὅσα ἡμπορεῖ νὰ ἀποκτήσῃ.

Μολονότι ἦτο περισσότερον ἀπὸ μεσόκοπος, ἐξηκολούθει νὰ ἐργάζεται καὶ νὰ τρέχῃ εἰς τὰς πανηγύρεις, ὅχι ἀπὸ τὸν πόθον νὰ πλουτήσῃ, ἀλλὰ διότι, καθὼς ἔλεγεν, οἱ μεγαλύτεροι ἐχθροὶ τῆς υγείας καὶ τῆς εὐτυχίας εἶναι ἡ ὀκνηρία καὶ ἡ ἀργία.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ὁ κύρ Σῖμος ἦτο υγιέστατος, ζωηρὸς καὶ εὐκίνητος, μὲ τὸ πρόσωπον πάντοτε γελαστόν.

Θὰ μ' ἐρωτήσετε τώρα, πῶς ἐγνώρισα τὸν κύρ Σῖμον; Ἀκούσατε :

Πέρουσι τὴν ἀνοιξιν ἐπῆγα πεζὸς εἰς μίαν ἀπόκεντρον ἐπαρχίαν μας. Ἐκεῖ εἰς μίαν κωμόπολιν τὸν ἀπήντησα κατὰ τύχην ἐντὸς ἐμπορικοῦ καταστήματος. Μὲ τόσῃν δὲ εὐχαρίστησιν τὸν ἤκουσα νὰ ὁμιλῇ, τόσον γνωστικὰ ἦσαν τὰ λόγια του καὶ τόσον διασκεδαστικὰ ὅσα ἔλεγε διὰ τὰς ὁδοιπορίας του, ὥστε μοῦ ἦλθεν ἡ ἰδέα νὰ τὸν συνοδεύσω εἰς τὸν γυρὸν του.

Ὁ κὺρ Σῖμος ἐδέχθη εὐχαρίστως τὴν πρότασίν μου· ἡτοιμάζετο δὲ νὰ μεταβῇ εἰς ἓν χωρίον.

Τὴν ἐπομένην ἡμέραν ἀνεχωρήσαμεν πολὺ πρῶι.

α') Ἀνανδρία.

1. Ἦτο ὠραία ἡμέρα. Οἱ λόφοι ἦσαν καταπράσινοι καὶ στολισμένοι μὲ διάφορα ἄγρια λουλούδια. Ὅλα ἐμοσχομύριζαν γύρω μας. Τὰ πουλάκια ἐπέτων ἐπάνω εἰς τὰ ἀνθισμένα δένδρα καὶ ἐκελάδουν γλυκύτατα. Ἀνεπνέομεν τὸν δροσερὸν ἀέρα τῆς ἀνοιξέως, καὶ τὰ πόδια μας ἔκαμναν περὰ. Ὅποιος δὲν ἐταξίδευσε πεζὸς εἰς τὴν νεότητά του, ἐστερήθη μίαν ἀπὸ τὰς μεγαλυτέρας ἀπολαύσεις τῆς ζωῆς.

Περὶ τὴν ἐσπέραν ἐφθάσαμεν εἰς τὸ χωρίον. Εἵχομεν εἰσέλθει εἰς μικρὸν κατάστημα ἑνὸς ἐμπορίου ψιλικῶν, ὃ ὁποῖος ἦτο φίλος τοῦ κὺρ Σίμου. Μετ' ὀλίγον ἀκούομεν θόρυβον ἔξω εἰς τὸν δρόμον, φωνὰς καὶ γέλια, καὶ ἔξερχομεθα καὶ οἱ τρεῖς εἰς τὴν θύραν τοῦ καταστήματος διὰ νὰ μάθωμεν τί τρέχει.

«Τί συμβαίνει;» ἠρώτησα ἓνα χωρικόν. «Διατὶ αὐτὸς ὁ θόρυβος;»

— «Φωνάζει ὁ δυστυχισμένος ὁ Ἑρωτας, γιατί τὸν τυραννοῦν τὰ παλιόπαιδα καὶ διασκεδάζουν».

— «Τί μέρος λόγου εἶναι ὁ Ἑρωτας;» ἠρώτησεν ὁ κὺρ Σῖμος.

— «Εἶναι ὁ κακομοίρης καμπούρης, στραβοπόδης, ἄσχημος καὶ βλάξ σχεδόν. Δὲν ἠξεύρω ποῖος τὸν ὠνόμασεν Ἑρωτα καὶ τοῦ ἐκόλλησε τὸ ὄνομα. Διασκεδάζουν νὰ τὸν πειράζουν τὰ παιδιὰ, κάποτε μάλιστα καὶ οἱ μεγάλοι. Ἀλήθεια, εἶναι ἐντροπὴ καὶ σκληρότης μεγάλη νὰ τυραννοῦν ἓνα δυστυχισμένον ἄνθρωπον, ὃ ὁποῖος κανένα δὲν πειράζει καὶ κανένα δὲν ἐνοχλεῖ. Τὰ ὑποφέρει ὁ κακόμοιρος

ὅλα μὲ ὑπομονήν. Τοιοῦτον ἄνθρωπον ἔπρεπε νὰ τὸν λυποῦνται καὶ ὄχι νὰ τὸν βασανίζουν».

— «Αὐτὸ εἶναι ἀλήθεια», εἶπεν ὁ κύρ Σίμος καὶ ἐπρόχωρησε μὲ πρόσωπον λυπημένον πρὸς τὸ μέρος ὅπου ἦτο ὁ κόσμος.

Ἐννοεῖται ὅτι τὸν ἠκολούθησα.

Ἀρκετὰ παιδιά, ἀπὸ δώδεκα ἐτῶν καὶ ἄνω, εἶχον ἐνδύσει μὲ κουρέλια τὸν Ἑρωτα, ἐκόλλησαν περὰ εἰς τὴν κεφαλὴν του, ἔβαψαν τὸ πρόσωπόν του μὲ διάφορα χρώματα, τοῦ ἔδесαν τὰ χέρια ἀπὸ ὀπίσω καὶ εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν τὸν ἐκάθισαν ἐπάνω εἰς μίαν ψάθαν. Ὅταν ἐπλησιάσαμεν, τὰ παιδιά ἐκράτουν τὴν ψάθαν ἀπὸ τὰς τέσσαρας ἁκρας καὶ ἐτίναζαν εἰς τὸν ἄερα τὸν πτωχὸν Ἑρωτα. Καὶ αὐτὸς ἐφώναζε: «Φθάνει, φθάνει. Λυπηθῇτέ με, παιδιὰ μου», καὶ τὰ δάκρυα ἔτρεχαν ἐπὶ τοῦ χρωματισμένου προσώπου του. Τὰ δὲ παιδιά ἐξεκαρδίζοντο ἀπὸ τὰ γέλια, καὶ οἱ μεγάλοι ὀλόγυρα ἔβλεπαν, ἄλλοι γελαστοὶ καὶ ἄλλοι δυσηρεστημένοι, ἀλλὰ κανεὶς δὲν ἐπλησίαζε νὰ βοηθήσῃ τὸν κακόμοιρον ἐκεῖνον.

2. Ὁ κύρ Σίμος ἐταράχθη πολὺ καὶ χωρὶς νὰ εἴπῃ λέξιν ὥρμησε καὶ ἤρπασεν ἀπὸ τὸ αὐτὶ τὰ δύο παιδιά, τὰ ὅποια ἐκράτουν τὴν μίαν ἁκραν τῆς ψάθας· ἔπιασα καὶ ἐγὼ τὰ ἄλλα δύο, τὰ ὅποια ἦσαν εἰς τὴν ἄλλην ἁκραν. Ὁ καμπούρης ἐκυλίσθη τότε κατὰ γῆς, ὁ δὲ ἀγαθὸς μικρέμπορος, ὁ ὅποῖος μᾶς εἶχεν ἀκολουθήσει, ἔλυσεν τὰς χεῖρας τοῦ δυστυχοῦς ἐκεῖνου καὶ τὸν ἠλευθέρωσε.

Τὰ παιδιά ἠγωνίζοντο νὰ φύγουν, ἐφώναζον τοὺς γονεῖς καὶ τοὺς συγγενεῖς των νὰ τὰ βοηθήσουν.

«Ὁχι», ἔλεγεν εἰς αὐτὰ ὁ κύρ Σίμος, «δὲν θὰ σᾶς ἀφήσωμεν νὰ φύγετε, ἂν δὲν ἀκούσετε πρότερον ὅσα θὰ σᾶς εἰπῶ καὶ εἰς ἐσᾶς καὶ εἰς ὅλους ὅσοι ἔβλεπαν μὲ τόσην εὐχαρίστησιν τὸ ἀπαίσιον αὐτὸ παιγνίδιον! Δὲν

μοῦ λέγετε, εἶσθε χριστιανοὶ σεῖς; Εἶσθε ἄνθρωποι πολιτισμένοι; Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον μεταχειρίζεσθε τοῦ Θεοῦ τὰ πλάσματα; Διὰ τὸν τυραννεῖτε τὸν δυστυχισμένον αὐτόν; Διὰ τὸν βασανίζετε; Διότι εἶχε τὴν δυστυχίαν νὰ γεννηθῇ ἢ νὰ γίνῃ ὅπως τὸν βλέπετε; Γίνεται πράγμα ἀδικώτερον καὶ πλέον ἄνανδρον, σεῖς μὲ τὰ μέλη σας γερά, μὲ τὸν νοῦν σας εἰς τὸν τόπον του, νὰ κακομεταχειρίζεσθε αὐτόν, ὁ ὁποῖος εὐρίσκεται εἰς τοιαύτην ἀθλίαν καὶ ἔλεεινήν κατάστασιν; Δὲν εἶναι ἀσπλαγχνία, δὲν εἶναι ἀνανδρία αὐτό; Σᾶς ἐρωτῶ! Καὶ δὲν συλλογίζεσθε, ὅταν τὸν βλέπετε, ὅτι καὶ ἡμεῖς ὅλοι ἡμποροῦμεν νὰ γίνωμεν ὅπως αὐτός, καὶ νὰ ἔχωμεν ἀνάγκην τῆς εὐσπλαγχνίας τῶν ἄλλων; Καὶ ἂν εἴμεθα ἄσπλαγχνοι ἡμεῖς καὶ σκληροί, μὲ τί δικαίωμα θὰ περιμένωμεν εὐσπλαγχνίαν ἀπὸ τοὺς ἄλλους; Λησμονεῖτε ἐπὶ τέλους ὅτι καὶ αὐτὸς ἔχει ψυχὴν ὡς τὴν ἰδικὴν σας; Καὶ τώρα πηγαίνετε, παιδιὰ μου, καὶ μὴ λησμονήσετε ποτὲ ὅσα σᾶς εἶπον αὐτὴν τὴν στιγμὴν».

β') Τὶ κακὸν εἶναι ἡ μέθη.

1. Ἀπ' ἐκεῖ ἀναχωρήσαντες τὴν ἐπομένην πρωίαν μετέβημεν εἰς ἄλλο χωρίον. Ἦταν Κυριακὴ καὶ οἱ χωρικοὶ ἦσαν συνηγμένοι εἰς τὴν πλατεῖαν καὶ ἐχόρευον εἰς τὴν σκιὰν μεγάλης πλατάνου.

Ὁ κὺρ Σίμος ἤρχετο ἐκεῖ τακτικὰ μίαν φορὰν τὸ ἔτος, καὶ οἱ χωρικοὶ τὸν ὑπεδέχθησαν μὲ χαρὰν ὡς παλαιὸν γνώριμον καὶ φίλον. Διέλυσαν τὸν χορὸν καὶ ἔτρεξαν νὰ τὸν χαιρετίσουν.

Ὁ χορὸς μετ' ὀλίγον ἤρχισε καὶ πάλιν κατὰ παράκλησιν τοῦ κὺρ Σίμου. Οἱ νέοι καὶ αἱ νέαι ἐχόρευσαν μὲ πολλὴν κοσμιότητα, καὶ τὸ θέαμα ἦτο διασκεδαστικὸν καὶ πολὺ εὐχάριστον.

Μετὰ τὸν χορὸν ὁ πάρεδρος ἠθέλησε νὰ μᾶς κερᾶσῃ

καὶ μᾶς ὠδήγησεν εἰς τὸ καπηλεῖον, εἰς τὴν ἄκραν τῆς πλατείας. Ἐκεῖ εἶδομεν ἓνα νέον χωρικὸν τόσον μεθυσμένον, ὥστε ἦτο ἐκτὸς ἑαυτοῦ. Ἔλεγε πράγματα τόσον ἀπρεπῆ καὶ ἔκαμνε κινήματα τόσον ἄτοπα, ὥστε ὁ πάρεδρος εἶπεν εἰς ἓνα ἀστυφύλακα νὰ τὸν πάρῃ ἀπὸ τὸ καπηλεῖον καὶ νὰ τὸν περιορίσῃ. Μὲ πολλὴν δὲ εὐχαρίστησιν ἤκουσα τὸν πάρεδρον νὰ ἐπιπλήττῃ τὸν οἰνοπώλην διότι ἄφησε τὸν δυστυχῆ ἐκεῖνον νέον νὰ πῇ τόσον πολὺ καὶ νὰ περιέλθῃ εἰς τοιαύτην ἐλσεινὴν κατάστασιν.

Καὶ ὁ κύρ Σίμος εὗρηκε τὴν κατάλληλον εὐκαιρίαν διὰ νὰ συμβουλευσῇ τοὺς χωρικούς:

«Βλέπετε, φίλοι μου, τί τρομερὸν καὶ ἀτιμωτικὸν ἐλάττωμα εἶναι ἡ μέθη; Ὁ νέος αὐτὸς δὲν θὰ ἠμπορῇ πλέον νὰ παρουσιασθῇ ἐνώπιόν σας χωρὶς νὰ ἐντρέπεται. Εὐτυχῶς ὁ κύριος πάρεδρος τὸν περιώρισεν ἐγκαίρως, πρὶν κάμῃ καὶ ἄλλας ἀνοησίας, εἰδεμὴ δὲν θὰ ἦτο ἀπίθανον νὰ τοῦ συμβῇ καμμία ἄλλη μεγαλυτέρα δυστυχία, καθὼς συνέβη εἰς ἓνα κακόμοιρον νέον συντοπίτην μου. Ὁ νέος αὐτὸς θὰ ἦτο ἄνθρωπος τιμημένος, ἂν δὲν τὸν ἐκυρίευσεν ἡ μέθη, καὶ δὲν θὰ εὗρίσκετο τώρα εἰς τὰς φυλακάς. Κρῖμα εἰς τὸν Φίλιππον! Κρῖμα!»

2. — «Τί ἔπαθεν αὐτὸς ὁ Φίλιππος; Εἶπέ μας τὴν ἱστορίαν του», εἶπον δύο-τρεῖς νέοι.

— «Νὰ σᾶς τὴν εἴπω, φίλοι μου, καὶ νὰ τὴν διηγηθῆτε καὶ σεῖς εἰς αὐτὸν τὸν νέον διὰ νὰ τοῦ χρησιμεύσῃ ὡς μάθημα. Ὁ Φίλιππος εἶναι υἱὸς ἐνὸς καλοῦ καὶ τιμίου ἰχθυοπώλου. Ὁ πατὴρ του τοῦ ἔδωκε καλὴν ἀνατροφὴν, τὸν ἔστειλεν εἰς τὸ σχολεῖον καὶ τοῦ ἔδειχνε πάντοτε τὸν καλὸν δρόμον.

»Ὁ νέος εἶχε καλὸν φυσικόν, δὲν τοῦ ἔλειπον προτερήματα, ἀλλὰ δυστυχῶς ἐσχετίσθη μὲ κακοὺς φίλους. Ἡ κακὴ αὐτὴ συναναστροφὴ τὸν κατέστρεψεν. Ἦρchiσε

νὰ συχνάζῃ εἰς τὰ οἰνοπωλεῖα καὶ νὰ ἐξέρχεται ἀπ' ἐκεῖ εἰς ἀθλίαν κατάστασιν.

»Οἱ δυστυχεῖς γονεῖς του τὸν συνεβούλευον καὶ προσεπάθουν μὲ κάθε τρόπον νὰ τὸν σφύσουν. Ἀλλὰ ματαίως ἐκοπίαζον. Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι, ὅταν ὁ Φίλιππος ἦτο εἰς τὰ λογικά του, ἐσυλλογίζετο ὅτι θὰ ἔκαμνε καλὰ νὰ συνεχίσῃ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πατρός του καὶ νὰ ζήσῃ καὶ αὐτὸς ὡς τίμιος ἄνθρωπος. Ἀλλ' οἱ κακοὶ φίλοι δὲν τὸν ἄφηναν καὶ τὸ πάθος τῆς μέθης σιγὰ-σιγὰ τόσον τὸν ἐκυρίευσεν, ὥστε εὗρισκε προτιμότερον νὰ πίνη παρὰ νὰ ψαρεύῃ.

»Μεταξὺ τῶν φίλων του εἶχε καὶ ἓνα στρατιώτην, ὁ ὁποῖος ἦλθε μὲ ἄδειαν νὰ περάσῃ ὀλίγας ἡμέρας πηλοῖον τῶν γονέων του. Ὁ στρατιώτης αὐτὸς ἠγάπα ἐπίσης τὸ κρασί καὶ δὲν ἔπαυεν, ἐνῷ ἔπινον μαζί, νὰ τοῦ ἐπαινῇ τὸ στρατιωτικὸν στάδιον, νὰ τοῦ λέγῃ ὅτι ἡ ζωὴ τοῦ στρατιώτου εἶναι μία διαρκὲς διασκέδασις καὶ νὰ τὸν παρακινῇ νὰ καταταχθῇ εἰς τὸν στρατόν. Ὁ Φίλιππος ἐπείσθη, καὶ ὅταν ὁ στρατιώτης ἀνεχώρησεν, ἔφυγε κρυφὰ καὶ αὐτὸς μαζί του, χωρὶς τὴν ἄδειαν τῶν γονέων του, χωρὶς νὰ συλλογισθῇ πόσον θὰ τοὺς λυπήσῃ. Καὶ χωρὶς νὰ σκεφθῇ τὰ ὑψηλὰ καθήκοντα τοῦ στρατιώτου, πηγαίνει καὶ κατατάσσεται ἐθελοντής.

»Ἦρχισαν τὰ καθημερινὰ γυμνάσια καὶ ὁ Φίλιππος εἶδεν ὅτι ὁ φίλος του δὲν τοῦ εἶχε παραστήσει καὶ τὰ δυσάρεστα τῆς ζωῆς τοῦ στρατιώτου. Δυστυχῶς δὲν τὸν εἶχεν ἀφήσει καὶ τὸ ὀλέθριον πάθος τῆς μέθης. Καὶ μίαν ἡμέραν παρουσιάζεται εἰς τὰ γυμνάσια εἰς ἐλεεινὴν κατάστασιν. Δὲν ἤξευρε τί ἔκαμνε, δὲν ἔβλεπεν ἐμπρὸς του, δὲν ἤκουε τὰ προστάγματα. Ὁ ἀξιωματικὸς του τὸν ἐπιπλήττει αὐστηρὰ καὶ τὸν διατάσσει νὰ ἀποσυρθῇ ἀπὸ τὴν γραμμὴν. Ὁ Φίλιππος ἀγριεύει, σύρει τὴν ξιφολόγχην

του καὶ ἐπιτίθεται κατὰ τοῦ λοχαγοῦ του. Ἀμέσως τὸν συλλαμβάνουν καὶ τὸν φυλακίζουν. Δικάζεται καὶ καταδικάζεται εἰς θάνατον! Ὁ λοχαγὸς ἦτο ἄνθρωπος πολὺ καλός. Ἔκαμε τὸν κόσμον ἄνω κάτω διὰ νὰ μὴ ἐκτελεσθῇ ἡ καταδίκη, καὶ ἐπὶ τέλους ἡ ποινὴ μετεβλήθη εἰς ἰσόβια δεσμά. Φαντάζεσθε τὴν ἀπελπισίαν τῶν γονέων του. Δὲν ἦτο γεννημένος διὰ τὴν ἀτιμίαν ὁ Φίλιππος, ἀλλ' ὅταν κυριεύσῃ τὸν ἄνθρωπον τὸ πάθος τῆς μέθης, κανεῖς δὲν ἠξεύρει ἕως ποῦ ἠμπορεῖ νὰ καταντήσῃ. Διότι χάνει τὸ λογικόν του καὶ γίνεται χειρότερος ἀπὸ κτῆνος»

γ') Ὁ πολυτεχνίτης.

Τὴν ἄλλην ἡμέραν ἀπεχαιρετίσαμεν τοὺς καλοὺς χωρικοὺς καὶ ἐξηκολουθήσαμεν τὴν περιοδείαν μας.

Ἐνῶ ἐπηγαίναμεν, ἀπηντήσαμεν ἓνα νέον καλοκαμωμένον, ἀλλὰ μὲ φορέματα πολὺ παλαιὰ καὶ σχεδὸν κουρελιασμένα. Μᾶς ἐπλησίασε καὶ ἐζήτησεν ἐλεημοσύνην Ὁ κὺρ Σῖμος τὸν παρετήρησε μὲ προσοχήν.

«Φίλε μου», εἶπε, «λυποῦμαι νὰ σὲ βλέπω εἰς τοιαύτην κατάστασιν. Εἶσαι νέος, εἶσαι ἀκμαῖος, φαίνεσαι ὑγιής. Πῶς δὲν ἐργάζεσαι, ἀντὶ νὰ ἐνοχλῇς εἰς τὸν δρόμον τοὺς διαβάτας; Εἶναι ἐντροπὴ νὰ ζητῇ κανεῖς ἐλεημοσύνην, ὅταν δύναται διὰ τῆς ἐργασίας νὰ κερδίζῃ τὸν ἄρτον του».

— «Δὲν εὐρίσκω ἐργασίαν, καλέ μου κύριε».

— «Καὶ ποίαν τέχνην γνωρίζεις;»

— «Γνωρίζω πολλὰς».

— «Τόσον τὸ χειρότερον! Καλύτερα νὰ ἔχῃ κανεῖς μίαν τέχνην καὶ νὰ τὴν γνωρίζῃ καλά, παρὰ νὰ νομίζῃ ὅτι γνωρίζει ἑκατόν! Ἴσως ἐπειδὴ γνωρίζεις πολλὰς δὲν κάμνεις καμμίαν. Καὶ τί ἐργασίαν ἔκαμνεν ὁ πατήρ σου;»

— «Ἦτο ὑποδηματοποιός».

— «Καὶ διατὶ δὲν ἠκολούθησες τὸ ἐπάγγελμά του;»

— «Αὐτὸ ἤθελε κι' ἐκεῖνος καὶ μάλιστα εἶχα ἀρχίσει νὰ ἐργάζωμαι πλησίον του. Ἀλλὰ ἐβαρέθηκα καὶ ἐπροτίμησα νὰ γίνω μεταξουργός. Ἐμείνα εἰς ἓν μεταξουργεῖον ἐπὶ δέκα μῆνας, ἀλλὰ δὲν ἔμεινα εὐχαριστημένος. Οὐτε ἐκείνη ἡ τέχνη μοῦ ἤρρεσεν. Ἐπειτα ἔμαθα νὰ πλέκω καλάθια. Ὑστερα ἔγινα κτίστης. Ἀλλὰ δὲν εὐχαριστοῦμην νὰ ἐργάζωμαι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον. Ἐπιθυμῶ ἄλλου εἵδους ἐργασίαν».

— «Τί ἐργασίαν ἐπιθυμεῖς;»

— «Ἦθελα νὰ εἶμαι ὑπάλληλος εἰς κανὲν γραφεῖον, ἢ γραφεὺς εἰς συμβολαιογραφεῖον, ἢ τοῦλάχιστον νὰ εὗρω θέσιν εἰς κανὲν ἐμπορικὸν κατάστημα. Δὲν κατώρθωσα ὅμως νὰ εὗρω τίποτε. Εἶχα δὲ τὴν δυστυχίαν νὰ χάσω τὸν πατέρα μου καὶ νὰ σπαταλήσω ὅσα χρήματα μοῦ ἀφῆκεν ὁ μακαρίτης. Καὶ τώρα εὐρίσκομαι χωρὶς λεπτὸν καὶ ἡ ἀνάγκη μὲ κάμνει νὰ ζητῶ ἐλεημοσύνην».

— «Παιδί μου, ἂν εἶχες ἀκολουθήσει τὴν τέχνην τοῦ πατρός σου, θὰ εἶχες κληρονομήσει τώρα τὴν πελατείαν του καὶ θὰ ἦσο τεχνίτης τίμιος καὶ ἀνεξάρτητος. Ὅλα τὰ ἐπαγγέλματα εἶναι καλὰ, ὅταν εἶναι κανεὶς ἐργατικὸς καὶ τίμιος. *Κανὲν ἐπάγγελμα δὲν ἀτιμάζει τὸν ἄνθρωπον, ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος ἀτιμάζει τὸ ἐπάγγελμά του.*

» Ἀλλ' ἀπορῶ διατὶ νὰ ἀπλῶνῃς τὸ χέρι σου καὶ νὰ ζητῇς ἐλεημοσύνην καὶ δὲν ἐπροτίμησες καμμίαν τέχνην ἀπὸ ὅσας γνωρίζεις. Φοβοῦμαι μήπως, κοντὰ εἰς τὰ ἄλλα, εἶσαι ὀκνηρός. Πρόσεχε καλά! Ἄν ἡ ὀκνηρία σὲ ἔκαμε, νὰ ζητῇς ἐλεημοσύνην, ἡμπορεῖ νὰ σὲ φέρῃ εἰς χειρότερα πράγματα. Καὶ τότε, τότε ἐτελείωσε πλέον!

» Ἐλα τώρα μαζί μας. Θὰ σὲ συστήσω ἐκεῖ ὅπου πηγαινομεν εἰς ἓν ἐργοστάσιον, καὶ ἂν ἀποφασίσῃς νὰ ἐργασθῇς τιμῶς, ἡμποροῦν ὅλα νὰ διορθωθοῦν. Ἐλα».

Ὁ κύρ Σίμος τὰ ἔλεγε πάντοτε στοργικὰ καὶ χονδρά, ἀλλ' ἂν ἐφαίνετο σκληρὸς εἰς τὰ λόγια, ἦτο πάντοτε, καθὼς καὶ εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν, τόσον ἀγαθός, τόσον εὐεργετικός, ὥστε δὲν εἶχε κανεὶς δικαίωμα νὰ παραπενοθῇ διὰ τὴν σκληρότητά του.

Ἄμα ἐφθάσαμεν, ὁ κύρ Σίμος ὠδήγησε τὸν νέον εἰς τὸ ἐργοστάσιον διὰ νὰ τὸν παρουσιάσῃ εἰς τὸν ἐργοστασιάρχην.

Ἡ σύστασις τοῦ κύρ Σίμου ἦτο ἀρκετὴ νὰ διευκολύνῃ τὰ πάντα. Ὁ νέος ὑπεσχέθη καλὴν διαγωγὴν καὶ ζήλον εἰς τὴν ἐργασίαν του καὶ ἔγινεν ἀμέσως δεκτός.

δ') *Τὰ καλύτερα φάρμακα.*

Τριγύρω εἰς τὴν πρωτεύουσαν τοῦ νομοῦ εἶναι πολλὰ χωρία, τὰ ὁποῖα μαζὶ μὲ τὸν κύρ Σίμον ἐπεσκέφθημεν κατὰ σειράν.

Μίαν ἡμέραν μᾶς κατέλαβε βροχὴ ῥαγδαία, καὶ διὰ νὰ τὴν ἀποφύγωμεν εἰσήλθομεν εἰς μίαν πτωχικὴν οἰκίαν, ὅπου εὗρομεν τὴν οἰκοδέσποιναν μὲ τὰ δύο μικρὰ τέκνα της. Ὁ ἄνδρας της ἔλειπεν εἰς τὴν ἐργασίαν του.

Ἄν δὲν ἦτο ἡ βροχὴ τόσον ῥαγδαία, δὲν θὰ ἐμέναμεν ἐκεῖ οὔτε στιγμὴν, ἔνεκα τῆς μεγάλης ἀκαθαρσίας.

Ὅλα ἐκεῖ μέσα ἦσαν ἀκάθαρτα· ἀηδίαζε κανεὶς νὰ βλέπῃ καὶ τὴν μητέρα καὶ τὰ παιδιά. Μοῦ ἤρχετο νὰ γελάσω, ὅσον ἔβλεπα εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ κύρ Σίμου ζωγραφισμένην τὴν ἀηδίαν καὶ τὴν στενοχωρίαν του. Ἐπὶ τέλους δὲν ἠμπόρεσε νὰ κρατηθῇ:

«Κυρία μου, θὰ μὲ συγχωρήσετε νὰ σᾶς κάμω μίαν ἐρώτησιν;»

— «Εὐχαρίστως, κύριε».

— «Ἦθελα νὰ σᾶς ἐρωτήσω, κυρία μου, διατὶ ἡ οἰκία σας καὶ τὰ τέκνα σας δὲν εἶναι πολὺ καθαρὰ;»

— «Εἵμεθα πτωχοὶ ἄνθρωποι, κύριε, καὶ δὲν ἔχομεν τὰ μέσα διὰ νὰ φροντίσωμεν περὶ καθαριότητος».

— «Νομίζετε ὅτι κοστίζει πολὺ ἡ καθαριότης;» ἠρώτησεν ὁ κύρ Σῆμος. «Μήπως θέλει πληρωμὴν ὁ καθαρὸς ἄηρ διὰ νὰ εἰσέλθῃ ἀπὸ τὰ ἀνοικτὰ παράθυρά σας, ἢ τὸ νερὸν ἀπὸ τὴν βρύσιν διὰ νὰ πλύνετε τὰ φορέματα τῶν τέκνων σας καὶ τὰ ἰδικά σας; Δὲν καταλαμβάνω πῶς ἡμπορεῖτε νὰ ζῆτε ἐδῶ μέσα. Αὐτὴ ἡ ἀκαθαρσία κοστίζει περισσότερον ἀπὸ ὅσον φαντάζεται τις, διότι βλάπτει τὴν υἱείαν. Εἶναι κακὸν καὶ ὀλέθριον νὰ ἀναπνέῃ κανεὶς ἀέρα μολυσμένον καὶ νὰ ἀφίῃ τὸ σῶμά του ἄπλυτον.

»Δὲν βλέπετε τὰ ζῶα πόσον ἀγαποῦν τὸ νερὸν καὶ πόσας φορὰς τὴν ἡμέραν πλύνονται; Ἡ φύσις τὰ ὀδηγεῖ νὰ φροντίζουν διὰ τὸν ἑαυτὸν τῶν. Καὶ αὐτὴ ἡ ὑγρασία εἰς τοὺς τοίχους τῆς οἰκίας σας νομίζετε ὅτι κάμνει καλὸν εἰς τὰ τέκνα σας;»

— «Καὶ πῶς νὰ τὴν ἐμποδίσω τὴν ὑγρασίαν;»

— «Πῶς νὰ τὴν ἐμποδίσετε; Νὰ καθαρίζετε τοὺς τοίχους καὶ νὰ ἀερίζετε συχνὰ τὴν οἰκίαν σας. Ἡμπορεῖ νὰ μὴ φύγῃ ὀλοτελῶς ἡ ὑγρασία, ἀλλὰ θὰ ὀλιγοστεύσῃ. Φροντίζετε νὰ εἶναι πάντοτε καθαρὰ καὶ τὰ ἀγγεῖα, εἰς τὰ ὁποῖα μαγειρεύετε τὸ φαγητόν σας. Τὸ νερὸν εἶναι τὸ καλύτερον ἱατρικόν. Μὴ τὸ φιλαργυρεύεσθε. Δὲν εἶναι δύσκολον πρᾶγμα νὰ εἶναι κανεὶς καθαρὸς, σᾶς τὸ λέγω καὶ πάλιν, δὲν κοστίζει τίποτε. Ὅσον πτωχὸς καὶ ἂν εἶναι κανεὶς, πρέπει νὰ φροντίζῃ νὰ εἶναι καθαρὸς καὶ νὰ μὴ προξενῇ ἀηδίαν εἰς τοὺς ἄλλους. Ἀκούσατέ με, κυρία μου, φροντίζετε περισσότερον διὰ τὴν οἰκογένειάν σας καὶ τὸν ἑαυτὸν σας καὶ θὰ ἰδῆτε τότε, πόσον περισσότερον θὰ εἴσθε εὐχαριστημένη».

Ὁ κύρ Σῆμος θὰ ἔλεγε καὶ ἄλλα, ἡ βροχὴ ὅμως εἶχε παύσει καὶ ἐβιαζόμεθα νὰ φύγωμεν ἐκεῖθεν. Ἀπεχαιρε-

τίσαμεν λοιπὸν τὴν πτωχὴν γυναῖκα μὲ τὰ μικρά της καὶ ἀνεχωρήσαμεν.

ε') Τὰ παλαιὰ συστήματα.

1. Ἐκεῖ πλησίον ἦσαν χωράφια ἀκαλλιέργητα. Ὁ κὺρ Σῖμος ἐστάθη καὶ τὰ ἔβλεπε καὶ ἤρχισε νὰ συνομιλῇ μὲ ἓνα γεωργόν, ὃ ὁποῖος ἐφαίνετο ἰδιοκτήτης.

«Δὲν μοῦ λέγεις, φίλε μου, διατὶ τὰ χωράφια μένουν ἀκαλλιέργητα;»

— «Διότι τὰ ἐκαλλιέργησα πέρυσι. Ἐφέτος πρέπει νὰ ξεκουρασθοῦν».

— «Νὰ ξεκουρασθοῦν ! Νομίζεις ὅτι κουράζεται ἡ γῆ, ὅπως οἱ ἄνθρωποι; Καὶ δὲν ἤξεύρεις ὅτι εἶναι τρόπος ποῦ νὰ μὴ κουράζεται; Δὲν ἔμαθες γράμματα;»

— «Ὁχι, κύριε».

— «Τόσον τὸ χειρότερον. Ἄν ἤξευρες, θὰ σοῦ ἔλεγα νὰ διαβάσης διάφορα βιβλία καὶ νὰ μάθης πολλὰ πράγματα ὠφέλιμα εἰς τοὺς γεωργούς. Καθ' ἐκάστην γίνονται νέαι ἀνακαλύψεις, ἀπὸ τὰς ὁποίας ὠφελοῦνται οἱ γεωργοὶ καὶ αὐξάνουν τὸ εἰσόδημά των. Ἄλλοι δὲν ἀφίνουν ἀκαλλιέργητα τὰ χωράφια των, ἀλλ' εὐρίσκουν τρόπον κατ' ἔτος κάτι νὰ τοὺς δίδῃ ἡ γῆ, καὶ νὰ μένῃ πάντοτε ἀκούραστη. Ἔχεις παιδιά;»

— «Ἔχω δύο υἱούς».

— «Ἡξεύρουν νὰ διαβάζουν;»

— «Ὁχι».

— «Στείλέ τους εἰς τὸ σχολεῖον. Ὅταν μάθουν γράμματα, θὰ σοῦ διαβάζουν βιβλία χρήσιμα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα πολὺ θὰ ὠφεληθῇς καὶ θὰ καταλάβῃς ὅτι δὲν συμφέρει νὰ ἐξακολουθῇ κανεὶς τὰ παλαιὰ καὶ νὰ μὴ καλυτερεύῃ τὴν τέχνην του. Ὑπάρχουν, φίλε μου, ἄνθρωποι φιλόπονοι, οἱ ὁποῖοι φροντίζουν διὰ τὸ καλὸν σου. Ἄν ἀκολου-

θήσης τὰς συμβουλὰς των, θὰ γίνῃς μίαν ἡμέραν πολὺ εὐτυχής.

»Καὶ δὲν εἶναι μόνον συμφέρον σου, ἀλλὰ καὶ χρέος σου νὰ ὠφελῇσαι ἀπὸ ὅσα γράφουν πρὸς χάριν σου καὶ πρὸς χάριν τῶν ὁμοίων σου οἱ πεπαιδευμένοι αὐτοὶ ἄνθρωποι. Διότι, ἂν εἶσαι καλὸς πατριώτης, πρέπει νὰ πράξῃς καὶ σὺ ὅ,τι δύνασαι διὰ νὰ πλουτίσῃ ὁ τόπος μας».

2. Ἡ ἐπιθυμία μου ἦτο νὰ συνοδεύσω τὸν κὺρ Σίμον εἰς ὅλην τὴν περιοδείαν του, ἀλλ' εἶχον καὶ ἐγὼ τὰς ὑποθέσεις μου καὶ δὲν μοῦ ἦτο δυνατόν νὰ παρατείνω περισσότερον τὴν ἀπουσίαν μου. Ἀπεχωρίσθημεν λοιπόν, ἀλλὰ μὲ τὴν συμφωνίαν ὅτι θὰ ἐξακολουθήσωμεν τὰς περιοδείας μας καὶ εἰς τὰ ἄλλα χωρία τῆς ἐπαρχίας μας.

(Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ)

53. Ἡ Ἀγία Λαύρα.

1. Ἡ Ἀγία Λαύρα! Τὸ ἅγιον Μοναστήρι, τὸ μεγαλύτερον ἐθνικὸν Ἱερὸν τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἀπ' ἐκεῖ τὸ πρῶτον ἐσαλπίσθη τὸ κήρυγμα τῆς ἐλευθερίας, κατὰ τὴν 25 Μαρτίου 1821, καὶ ἐβροντοφωνήθη εἰς ὁλόκληρον τὸν κόσμον ἡ ἀπόφασις τῆς τυραννουμένης Ἑλλάδος: «Νὰ ζήσῃ ἐλευθέρα πλέον ἢ νὰ ἀποθάνῃ διὰ παντός!»

Πόσα θὰ εἶχε νὰ διηγηθῇ τὸ μικρὸν ἐκκλησάκι εἰς τὸ τέρμα τῆς ἀνωφερείας ἀπὸ τὴν πόλιν τῶν Καλαβρύτων, καὶ πόσα ἡ πελωρία πλάτανος ἀντικρὺ του! Πόσα ἀκόμη τὸ κελάρυσμα τοῦ γραφικωτάτου ὄψακιου, ὅπερ σχηματίζεται ἀπὸ τὸ νερὸν τῆς ἱστορικῆς κρήνης καὶ γοργὰ γοργὰ ῥέει πρὸς τὴν κατωφέρειαν, ὥς νὰ θέλῃ νὰ δροσίσῃ τοὺς ἀναβαίνοντας τὸν ἱερὸν λόφον προσκυνητάς!

Ὅλην τὴν νύκτα οἱ σεβάσμιοι ἱεράρχαι, ὁμοῦ μὲ τοὺς προκρίτους τῆς Ἀχαΐας, τοῦ Αἰγίου καὶ τῶν Καλαβρύ-

των, εἶχον συγκεντρωθῇ ἐκεῖ, διὰ νὰ λάβουν μεγάλην ἀπόφασιν. Ὅλην τὴν νύκτα μὲ βαθυτάτην κατόνυξιν ἀπηύθυνον εὐχὰς καὶ δεήσεις πρὸς τὴν Θεοτόκον. Ἡ αὐγὴ εὐρίσκει ἀκόμη δεομένους καὶ προσηλωμένους εἰς τὴν θείαν εὐσπλαγχνίαν τοὺς γενναίους ἐκείνους ἄνδρας, οἱ ὅποιοι εἶχον πλέον ἀποφασίσει τὴν ζωὴν των.

Ὁ Παλαιὸν Πατρὼν Γερμανός.

Τὴν ὥραν ἀκριβῶς ὅπου ἀρχίζει νὰ ῥοδίξῃ ὁ οὐρανὸς πρὸς τὸ μέρος τῆς ἀνατολῆς, καὶ αἱ ἀηδόνες μέσα εἰς τοὺς μυρωμένους θάμνους χαιρετίζουν μὲ τὸ γλυκὺ κελάδημά των τὴν νέαν ἡμέραν, οἱ μοναχοὶ μοιροῶν λαμ-

πάδας εἰς τοὺς παρευρισκομένους εἰς τὸν ναὸν καὶ νέαν τώρα μορφὴν λαμβάνει ἡ ὁλονύκτιος ἐκεῖνη ἀκολουθία.

2. Ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ ἡγουμένου τοῦ Μοναστηρίου παραλαμβάνει ὁ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανὸς τὸ Λάβαρον, πολύτιμον ἀφιέρωμα εὐσεβῶν χριστιανῶν, τὸ ὁποῖον ὡς κειμήλιον ἐφυλάσσετο εἰς τὴν Μονήν. Τὸ ἀπλώνει ἐπάνω εἰς τὴν Ἀγίαν Τράπεζαν, καὶ ἀναγιγνώσκων εὐχὰς συγκινητικωτάτας, τὸ ῥαντίζει μὲ τὸ ἅγιον μύρον καὶ τὸ εὐλογεῖ. Μὲ τὸ ἱερὸν τοῦτο σύμβολον τοῦ ἀγῶνος εἰς τὰς χεῖρας ἔρχεται καὶ ἴσταται ἐμπρὸς εἰς τὴν Ὠραίαν Πύλιν. Ὅλοι τότε γονατίζουν, ἱεράρχαι καὶ πρόκριτοι, ἐν μέσῳ σιγῆς κατανυκτικωτάτης. Ὁ σεβάσμιος ἱεράρχης, ὁ κῆρυξ τοῦ ἀγῶνος, προχωρεῖ διὰ μέσου αὐτῶν καὶ περιέρχεται τὸν ναῖσκον ψάλλων μετὰ συγκινήσεως: «*Ὁ ὑψωθείς ἐν τῷ Σταυρῷ ἐκουσίως...*» καὶ τέλος ἐξέρχεται εἰς τὸ προαύλιον κρατῶν τὸ Λάβαρον εἰς τὴν μίαν χεῖρα καὶ τὸν Σταυρὸν εἰς τὴν ἄλλην.

Εὐθὺς πυροβολισμοὶ ἀντηχοῦν εἰς τὸν αἶερα, καὶ ὅλον τὸ συγκεντρωμένον ἐν τῷ μεταξὺ στράτευμα πύλλεται ἀπὸ συγκίνησιν ἱεράν. Μὲ ἀπερίγραφτον ἐπίσης συγκίνησιν ὁ Γερμανὸς εὐλογεῖ τὸν λαὸν καὶ τὸν καλεῖ εἰς τὸν ἱερὸν ἀγῶνα μὲ τὰς λέξεις: «*Ἐλευθερία ἢ Θάνατος, ἀδελφοί! ὁ Θεὸς νὰ εὐοδώσῃ τὸν ἀγῶνά μας!*» Ὅλοι ἐευφημοῦν, ἐνῷ ὁ Γερμανὸς εἰσέρχεται πάλιν εἰς τὸν ναόν, καὶ τελεῖ ἁγιασμόν τώρα διὰ τὴν κήρυξιν τοῦ ἀγῶνος. Ὅλοι οἱ πολεμισταὶ προσέρχονται κατὰ σειράν, κοινωνοῦν καὶ ὀρκίζονται νὰ ζήσουν ἐλεύθεροι ἢ νὰ ἀποθάνουν.

3. Ὅλα ἐκεῖνα τὰ παλληκάρια, ὅπου θὰ βαδίσουν πρὸς τὸν θάνατον ἐντὸς ὀλίγου, ὡς γνήσιοι ἀπόγονοι «*τῶν τριακοσίων τοῦ Λεωνίδα*», μὲ χαρὰν παρακάθηνται εἰς κοινὸν γεῦμα γύρω ἀπὸ τὴν ἱστορικὴν πλάτανον,

τὸν κορμὸν τῆς ὁποίας ἐστόλισαν μὲ τὰ κορμασθέντα ὄπλα των.

Τίποτε δὲν φανερῶνει ὅτι οἱ ἄνδρες αὐτοὶ ἔμελλον νὰ ῥιφθοῦν εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦ θανάτου. Εἶναι ὅλοι φαιδροὶ καὶ πλήρεις θάρρους. Μὲ τὴν πίστιν των εἰς τὸν Θεὸν περὶ τῆς ἐπιτυχίας τοῦ ἀγῶνος ψάλλουν ὅλοι ὁμοῦ : «*Γιὰ τοῦ Χριστοῦ τὴν πίστιν τὴν ἀγίαν, καὶ γιὰ τῆς πατρίδος τὴν ἐλευθερίαν, γι αὐτὰ τὰ δυὸ πάντα θὰ πολεμῶ, γιατί χωρὶς αὐτὰ δὲν θέλω γιὰ νὰ ζῶ*».

Μὲ τὸ ἱερὸν Λάβαρον ἐμπρὸς καὶ μὲ τὴν ἀφάνταστον πολεμικὴν ὁρμὴν των, οἱ ἥρωες καταβαίνουν βιαστικὰ τὸν λόφον τῆς Μονῆς καὶ χύνονται πρὸς τὰ Καλάβρυτα. Ἀντηχοῦν ἑξαφνα οἱ πέριξ λόφοι ἀπὸ τοὺς πυκνοὺς πυροβολισμοὺς τῶν γενναίων πρωτοπόρων τοῦ ἀγῶνος. Οἱ Τοῦρκοι τρομοκρατοῦνται καὶ κλείονται ἐντὸς τῶν πύργων αὐτῶν. Τὰ Καλάβρυτα μετ' ὀλίγον κυριεύονται καὶ ἡ ἐπανάστασις μὲ τὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ, ἐξαπλοῦται ἀστραπιαίως εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα, ἡ ὁποία μὲ τὴν γενναίαν τῶν Ἑλλήνων ὁρμὴν, καὶ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, μετὰ πεισματώδεις ἀγῶνας ἀποκτᾷ τὴν ἐλευθερίαν της.

Δ. Κωνσταντινόπουλος

54. Ἡ Σημαία.

Πάντα κι' ὅπου σ' ἀντικρύζω
Μὲ λαχτάρω σταματῶ,
Καὶ περήφανα δακρύζω,
Ταπεινὰ σὲ χαιρετῶ.

Δόξα ἀθάνατη στολίζει
Κάθε θεία σου πτυχὴ
Καὶ μαζί σου φτερουγίζει
Τῆς Πατρίδος ἡ ψυχὴ.

“Οταν ξάφνου σὲ χαϊδεύῃ
Τ’ ἀγεράκι τ’ ἀλαφρὸν
Μοιάζεις κύμα, ποῦ σαλεύει
Μὲ χιονόλευκο ἀφρό.

Κι’ ὁ Σταυρὸς ποῦ λαμπυρίζει
Στὴν ψηλὴ σου κορυφή,
Εἶναι φάρος ποῦ φωτίζει
Μιὰν ἐλπίδα μας κρυφί.

Σὲ θωρῶ κι’ ἀναθαρρεύω
Καὶ τὰ χέρια μου κτυπῶ,
Σὰν ἅγια σὲ λατρεύω,
Σὰν μητέρα σ’ ἀγαπῶ.

Κι’ ἀπ’ τὰ στήθη μ’ ἀνεβαίνει
Μιὰ χαρούμενη φωνή,
Νᾶσαι πάντα δοξασμένη,
Ὡ σημαία γαλανή!

Ι. Πολέμης

55. Ἡ Πολιορκία τῆς Κωνσταντινου- πόλεως ὑπὸ τῶν Ἀράβων.

α') Ἡ πολιορκία.

Κατὰ τὸ ἔτος 717 μ. Χ. ἡ Κωνσταντινούπολις διέ-
τρεξε μέγαν κίνδυνον.

Πολυάριθμος ἀραβικὸς στρατός, διασχίσας τὴν Μι-
κρὰν Ἀσίαν, διέβη διὰ τοῦ Ἑλλησπόντου εἰς τὴν Θρά-
κην καὶ ἐπροχώρησεν, ἵνα προσβάλλῃ τὴν πρωτεύουσαν
τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους.

Τὴν 15 Αὐγούστου οἱ Ἄραβες ἐστρατοπέδευσαν πρὸ τῶν τευχῶν τῆς Πόλεως. Τὴν δὲ 1 Σεπτεμβρίου στόλος ἀραβικὸς ἐκ 1800 πλοίων κατέπλευσεν εἰς τὴν Προποντίδα.

Οὕτως ἡ Κωνσταντινούπολις ἐπολιορκήθη στενῶς καὶ ἀπὸ τῆς ξηρᾶς καὶ ἀπὸ τῆς θαλάσσης. Αἱ σκηναὶ τοῦ ἐχθροῦ ἐσκέπαζαν τοὺς πέριξ λόφους, καὶ τὰ πλοῖά του ὅλην τὴν θάλασσαν. Καὶ ὅμως μὲ ὅλας αὐτὰς τὰς δυνάμεις ὁ ἐχθρὸς οὐδεμίαν ἐλπίδα εἶχε νὰ τὴν κυριεύσῃ ἐξ ἐφόδου.

Ἦτο τόσον ὀχυρὰ μὲ τοὺς πύργους τῆς, τοὺς πλατεῖς χάνδακας, οἱ ὅποιοι περιέζωνον τὰ ὑψηλὰ τείχη, καὶ τὰ φοβερὰ φρούριά της, ὥστε θὰ ἦτο παραφροσύνη νὰ ἐπιχειρήσουν τοιοῦτόν τι. Μόνον ἡ πείνα ἠδύνατο νὰ ἐξαναγκάσῃ τοὺς πολιορκουμένους νὰ παραδοθῶν. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἔπειτα ἀπὸ πολὺν χρόνον· διότι ὁ αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου, ὁ συνετὸς καὶ γενναῖος Λέων ὁ Ἰσαυρος, ἐγνώριζεν ἀπὸ καιροῦ τὰς μυστικὰς προετοιμασίας τῶν Ἀράβων καὶ εἶχε διοργανώσει τελείως τὴν ἄμυναν. Ἐκ τούτου καὶ αἱ ἀποθῆκαι τῆς πόλεως ἦσαν πλήρεις ἀπὸ ὅλων τῶν εἰδῶν τὰ τρόφιμα. Ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλας τὰς συγκρούσεις, αἱ ὁποῖαι ἐγίνοντο κατὰ θάλασσαν, πάντοτε οἱ Ἕλληνες ἦσαν νικηταί. Ἐπειτα ἦλθεν ὁ χειμὼν, ὁ ὁποῖος διὰ τοὺς Ἄραβας ὑπῆρξεν ὀλέθριος. Τὸ ψῦχος ἦτο τόσον δριμύ, ὥστε χιλιάδες καμήλων καὶ ἵππων εὗρον κακὸν θάνατον. Καὶ μαζὶ μὲ τὰ ζῷα καὶ πολλοὶ ἄνθρωποι, διότι δὲν ἦσαν συνειθισμένοι εἰς τοιοῦτον ψῦχος.

Τότε ἀπέθανε καὶ ὁ Καλίφης τῶν Ἀράβων Σουλεῖμάν ἀπὸ τὴν στενοχωρίαν του. Ὁ διάδοχός του ὅμως Ὅμερ ἔστειλε κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἀνοίξεως δύο νέους στόλους ἀπὸ ἑπτακόσια ἐξήκοντα πλοῖα.

β') Ἡ μεγάλη ναυμαχία.

Ὁ Αὐτοκράτωρ, ὅταν ἐνόμιζε τὴν στιγμὴν κατάλληλον, διέταξε τὸν στόλον του νὰ ὁρμήσῃ ἐναντίον τῶν

ἐχθρικῶν πλοίων, τὰ ὅποια ἦσαν ἠγκυροβολημένα εἰς τοὺς λιμένας τῆς Προποντίδος.

Τὰ Ἑλληνικὰ πλοῖα σύρουν ἀμέσως τὰς ἀγκύρας καὶ κινοῦνται πρὸς τὰ ἔμπρος. Τὰ πληρώματα δὲν βλέπουν τὴν ὥραν νὰ συμπλακοῦν μὲ τοὺς ἐχθρούς. Μετ' ὀλίγον φθάνουν εἰς τὴν Προποντίδα.

Οἱ Ἄραβες μόλις ἀντίκρουσαν τὰ Ἑλληνικὰ πλοῖα ἐφώρμησαν μὲ λύσσαν ἐναντίον των. Μὲ τρομερὰς κραυγὰς, καὶ μὲ ἀμέτρητα βέλη, τὰ ὅποια ἔρριπτον ὡς χάλαζαν, ἐνόμιζον ὅτι θὰ ἀποθαρρύνουν τοὺς Ἑλλήνας καὶ θὰ τοὺς ἀναγκάσουν νὰ τραποῦν εἰς φυγὴν.

Ἄλλ' εἰς μάτην! Εἰς τὴν χάλαζαν τῶν βελῶν ἀνταποκρίνεται ἀμέσως μία πυρίνη βροχὴ συνοδευομένη μὲ τρομεροὺς συριγμοὺς καὶ μὲ λάμπεις ἐκτυφλωτικὰς. Ὅλα τὰ προφυλακτικὰ μέτρα, τὰ ὅποια εἶχον λάβει οἱ Ἄραβες, οὐδόλως τοὺς ὠφελοῦν. Οὐδὲν δύναται νὰ ἀναχαιτίσῃ τὴν δύναμιν τοῦ ὑγροῦ πυρός. Πανταχοῦ ἀνάπτουν φοβεραὶ πυρκαϊαί, τῶν ὁποίων αἱ φλόγες φθάνουν μέχρις οὐρανοῦ.

Ἄλλ' οἱ ἐχθροὶ εἶναι πολλοί, ἀμέτρητοι. Εἶναι ἀσυγκρίτως περισσότεροι τῶν Ἑλλήνων. Ὁ Ἑλληνικὸς στόλος μὲ ὅλην τὴν τρομερὰν καταστροφὴν, τὴν ὁποίαν ἐπιφέρει εἰς τοὺς ἐχθρούς, κινδυνεύει νὰ περικυκλωθῇ.

Δέκα ἐχθρικὰ πλοῖα ἐπιπίπτουν ἐναντίον τοῦ μεγαλυτέρου Ἑλληνικοῦ δρόμωνος καὶ προσπαθοῦν ἀντὶ πάσης θυσίας νὰ τὸν κυριεύσουν. Διακόσιοι ἀτρόμητοι κωπηλάται ἀγωνίζονται μὲ ὅλην τὴν δύναμίν των νὰ τὸν σώσουν.

Ἐν ἑκ τῶν ἐχθρικῶν πλοίων, τὸ τολμηρότερον, προσεκολλήθη εἰς τὴν δεξιὰν πλευρὰν τοῦ Ἑλληνικοῦ. Ἀρχίζει τρομερὰ πεζομαχία. Βέλη, ἀκόντια, πελέκεις, μοχλοὶ σιδηροῖ, ὅλων τῶν εἰδῶν τὰ ὅπλα διεσταυροῦντο ὡς ῥαγδαία βροχή. Καὶ δὲν ἀρκοῦν αὐτὰ μόνον. Ὁ Ἑλληνικὸς δρόμων θέτει εἰς ἐνέργειαν καὶ τὰ μεγάλα δοχεῖα μὲ τὸ

βραστόν ἔλαιον. Δύο ὀλοκλήρους ὥρας διήρκεσεν ἡ φοβερὰ αὕτη γιγαντομαχία. Ἐπὶ τέλους οἱ βάρβαροι ὑποχωροῦν. Ἡ νίκη ἔκλινεν ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων. Δύο ἐκ τῶν ἀραβικῶν πλοίων βυθίζονται. Τὰ ἄλλα φεύγουν τρομαγμένα.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἐνύκτωσεν. Ἡ ναυμαχία ἔπαυσε διὰ τὴν ἀρχίστη τὴν πρωτὴν μὲ μεγαλυτέραν ὀρμὴν.

γ') *Νίκη καὶ θρίαμβος.*

1. Ἡ νίκη εἶναι ἀκόμῃ ἀμφίβολος. Ἦλθεν ἡ στιγμή νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὴν ναυμαχίαν καὶ ὁ ἴδιος ὁ Αὐτοκράτωρ μὲ τὴν ἐφεδρείαν του.

Τὴν αὐγὴν τὰ αὐτοκρατορικὰ πλοῖα μὲ τὸν «Ἅγιον Θεόδωρον τὸν Στρατηλάτην» ἐμπρὸς ἀποπλέουν τοῦ Κερατίου, προχωροῦν ὀλοταχῶς καὶ ἐπιπίπτουν αἴφνης ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν ἐκ τῶν πλαγίων. Ὁ Μιχαὴλ Μελιγούας, ὁ μοίραρχος τοῦ στόλου, ὁ ὁποῖος ἐπέβαινεν εἰς τὸν «Ἅγιον Θεόδωρον», ὀρμᾷ κατὰ τῶν Ἀράβων μὲ ἀφάνταστον ὀρμὴν, βυθίζει δύο ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα πλοῖα, ἐπιπίπτει ἐναντίον τῆς ναυαρχίδος, φονεύει τὸν ναύαρχον Γεζίδ, πυρπολεῖ τὸ πελώριον καὶ μεγαλοπρεπὲς πλοῖον. Ἄλλ' αἱ φλόγες του μεταδίδονται καὶ εἰς τὸν Ἑλληνικὸν δρόμωνα, ὁ ὁποῖος εἶχε πλευρίσει εἰς αὐτό. Ὁ «Ἅγιος Θεόδωρος ὁ Στρατηλάτης» ἀρχίζει νὰ καίεται. Ἀδύνατον πλέον νὰ κατασβέσουν τὸ πῦρ. Τὸ πλήρωμα ὀλόκληρον κινδυνεύει νὰ καῇ.

Εἰς δρόμων ἀραβικὸς εἶναι ἐκεῖ πλησίον. Ὁ Μιχαὴλ διατάσσει τοὺς ἄνδρας τοὺς νὰ τὸν κυριεύσουν. Ἄλλο μέσον σωτηρίας δὲν ὑπῆρχεν.

Πηδοῦν τότε εἰς τὸ ἐχθρικὸν πλοῖον καὶ ἀρχίζει νέος ἀγριώτερος ἀγών. Οἱ Ἀραβες ἀνθίστανται γενναίως. Κατόπιν ἡρωικῆς προσπαθείας, τὴν ὁποίαν καταβάλλει ὁ Μι-

χαήλ ἀγωνιζόμενος μεταξύ τῶν προμάχων καὶ ἐμψυχῶ-
νων διὰ τοῦ ἥρωισμοῦ του τοὺς πολεμιστάς του, οἱ Ἑλ-
ληνες νικοῦν καὶ ὁ δρόμων ἀπομένει εἰς χειρὰς των. Ἀλλ'
ὁ Μιχαήλ πληγώνεται βαρέως.

Ἡ ναυμαχία ἐξακολουθεῖ ὀλίγον ἀκόμη καὶ τελειώνει
μὲ γενικὴν ὑποχώρησιν τῶν Ἀράβων. Ὅσα ἐχθρικὰ πλοῖα
ἀπέφυγαν τὴν αἰχμαλωσίαν ἢ τὸ πῦρ, φεύγουν ὅσον ἡμπο-
ροῦν μακρύτερα.

Ἡ Κωνσταντινούπολις τώρα πανηγυρίζει τὴν μεγάλην
νίκην.

Τὰ τεῖχη της γύρω φεγγοβολοῦν ἀπὸ τὴν φωταψίαν,
καὶ χιλιάδες στόματα εἰς τὰς φωταγωγημένας ἐκκλησίας
ψάλλουν : « *Τῇ ὑπερμάχῳ στρατηγῷ τὰ νικητήρια...* »

2. Ὁ Αὐτοκράτωρ θριαμβευτικῶς ἐπιστρέφει εἰς τὴν
πρωτεύουσάν του. Τέσσαρες γιγαντόσωμοι ἀξιωματικοὶ
φέρουν ἐπὶ τῶν ὤμων των πελωρίαν τετράγωνον ἀσπίδα.
Ἐπ' αὐτῆς κάθεται ὁ δαφνοστεφὴς βασιλεὺς κρατῶν ὑψηλὰ
ἐκ τῆς λεπίδος τὸ ἀπαστράπτον ξίφος του καὶ δεικνύων εἰς
τὸν λαὸν τὴν λαβὴν του, ἢ ὅποια εἶχε τὸ σῆμα τοῦ Σταυροῦ.

Οὕτω προχωρεῖ ὁ Αὐτοκράτωρ περιστοιχούμενος ἀπὸ
ἀμέτρητα καὶ πυκνὰ φωτεινὰ κύματα, ἀπὸ χιλιάδας ἀνημ-
μένας λαμπάδας, τὰς ὁποίας ἐκράτουν εἰς τὰς χειρὰς των
ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ὅλοι τρελλοὶ ἀπὸ ἐνθουσιασμόν, ὅλοι
ἀκράτητοι ἀπὸ χαρὰν διὰ τὴν μεγάλην νίκην. Ὅλοι μὲ
ἐν στόμα ἐπευφημοῦν καὶ εὐχονται : « *Πολλὰ τὰ ἔτη σου,
Δέσποτα! Πάντοτε σὺ νικητὴς!* »

Μετὰ τὸν ὀλεθρον, τὸν ὁποῖον ἔπαθαν οἱ Ἀράβες, ἡ
πολιορκία τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐλύθη. Οἱ ἐχθροί, οἱ
ὁποῖοι ἠπεύλουν νὰ τὴν κυριεύσουν, τὴν 15 Αὐγούστου,
ἔπειτα ἀπὸ ἐν ἔτος, εἰσῆλθον εἰς ὅσα πλοῖα τοὺς εἶχον μένει
καὶ ἀνεχώρησαν κατησχυμμένοι καὶ εἰς ἐλεεινὴν κατάστασιν.
Ἀλλὰ δὲν ἐπρόφθασαν καὶ νὰ φθάσουν εἰς τὴν πατρίδα

των. Τρομερὰ τρικυμία καθ' ὁδὸν κατέστρεψε τὸν ὑπόλοιπον στόλον των καὶ μόνον πέντε πλοῖα κατώρθωσαν ἔπειτα ἀπὸ πολλὰς ταλαιπωρίας νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν Συρίαν, διὰ νὰ ἀναγγείλουν εἰς τὸν Καλίφην τὴν φοβερὰν καταστροφὴν. Δύο χιλιάδες πεντακόσια πλοῖα καὶ πεντακόσαι χιλιάδες ἀνδρῶν εἶχον ἀπολεσθῇ.

Ἡ μεγάλη αὕτῃ νίκη ἔσωσε τὸν Ἑλληνισμόν. Ἡ 15 Αὐγούστου τοῦ 718 εἶναι μία ἀπὸ τὰς μεγαλυτέρας ἡμέρας, τὰς ὁποίας δὲν πρέπει ποτὲ νὰ λησμονῶμεν.

(Κατὰ Κ. Ράδον)

56. Τὸ προσκύνημα τοῦ Βουλγαροκτόνου.

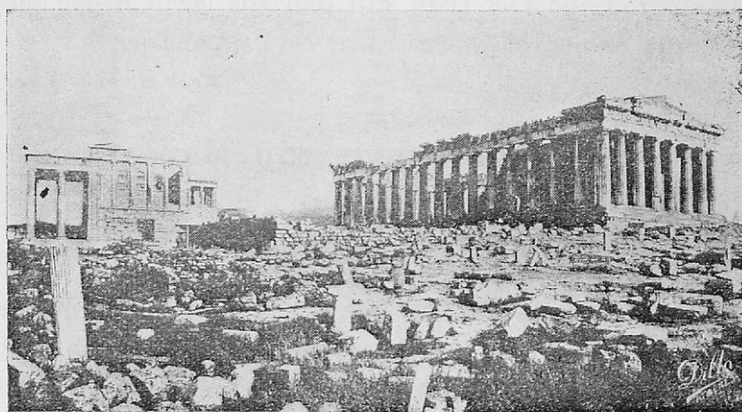
1. Καθ' ὃν χρόνον οἱ Ἀθηναῖοι ἔκτιζον πρὸ τοῦ Παρθενῶνος ναὸν ἀφιερωμένον εἰς τὴν Ῥώμην καὶ τὸν αὐτοκράτορα αὐτῆς, εἰς τὴν Παλαιστίνην ἐγεννᾶτο ἓνας ἄλλος βασιλεὺς, ὁ **Ἰησοῦς Χριστός**, τοῦ ὁποίου ἡ διδασκαλία ἔμελλε νὰ καταρρίψῃ τὴν ἀρχαίαν θρησκείαν μαζὶ μὲ ὅλους τοὺς ναοὺς καὶ ὅλα τὰ ἀγάλματα τῶν Ἑλληνικῶν θεῶν.

Ἀφοῦ ἐπὶ τρεῖς αἰῶνας ὁ Χριστιανισμὸς ἐπάλαισε κατὰ τῆς ἀρχαίας θρησκείας, ἐπὶ τέλους κατίσχυσεν ἡ χριστιανικὴ θρησκεία, ἀνεγνωρίσθη ὡς θρησκεία τοῦ κράτους, καὶ ὅσα πρότερον ὑπέφερον οἱ χριστιανοὶ τώρα τὰ ὑπέφερον οἱ εἰδωλολάτραι.

Εἰς τοὺς χρόνους τοῦ ἀνταγωνισμοῦ αὐτοῦ μεταξὺ τῶν δύο θρησκευμάτων ἀπωλέσθησαν πολλὰ ἔργα τῆς ἀρχαίας τέχνης· διότι οἱ χριστιανοί, καὶ πρὸ πάντων οἱ μοναχοί, ἀπὸ ὑπερβολικὸν ζῆλον κατὰ τῶν εἰδώλων κινούμενοι, συνέτριβον τὰ ἀγάλματα τῶν ἀρχαίων θεῶν καὶ πολλάκις κατέστρεφον καὶ αὐτοὺς τοὺς ναοὺς των. Εὐ-

τυχῶς ὅμως τὰ κυριώτερα οἰκοδομήματα τῆς Ἀκροπόλεως δὲν ἐβλάβησαν, ἀλλὰ μετεβλήθησαν εἰς χριστιανικὰς ἐκκλησίας καὶ οὕτως ἐπροφυλάχθησαν ἀπὸ τὸν φανατισμὸν τῶν χριστιανῶν.

Πρῶτος δὲ ἐκ τῶν ναῶν, ὁ ὁποῖος ἀφηρέθη ἀπὸ τοὺς εἰδωλολάτραις καὶ ἀφιερώθη εἰς τὴν Παναγίαν, ἦτο ὁ Παρθενών.

Ὁ Παρθενών.

Καὶ ὑπὸ τὴν νέαν μορφήν του ἐξηκολούθησεν ὁ Παρθενὼν νὰ εἶναι ὁ ὡραιότερος καὶ μεγαλοπρεπέστερος ναὸς τῶν Ἀθηνῶν. Αὐτὸς ἦτο ὁ μητροπολιτικὸς ναὸς τῆς πόλεως, καὶ ἡ Παναγία, ἡ ὁποία ἐλατρεύετο εἰς αὐτόν, ὠνομάζετο Ἀθηνιώτισσα, ὡς νὰ ἦτο αὐτὴ ἡ κατ' ἐξοχὴν προστάτις τῶν Ἀθηνῶν, ὅπως ἄλλοτε ἦτο ἡ Ἀθηνᾶ, τὴν ὁποίαν ἡ Παναγία διεδέχθη.

2. Αἱ Ἀθῆναι δὲν ἦσαν πλέον πόλις ἀνεξάρτητος καὶ αὐτόνομος, ἀλλὰ μικρὰ ἐπαρχιακὴ πόλις μεγάλου μοναρχικοῦ κράτους, τοῦ ὁποίου πρωτεύουσα ἦτο ἡ Κωνσταντινούπολις. Καὶ ὅταν μὲν οἱ βασιλεῖς αὐτῆς ἦσαν ἄνδρες φρόνιμοι, γενναῖοι καὶ δραστήριοι, αἱ ἐπαρχίαι εἶχον τοῦ-

λάχιστον ἀσφάλειαν καὶ εἰρήνην καὶ ἀπελάμβανον εὐημερίαν τινά· ὅταν ὁμως ἦσαν, ὅπως συνέβαινε συχνά, μαλακοὶ ἢ ἐστενοχωροῦντο ὑπὸ πολλῶν συγχρόνως ἐξωτερικῶν ἐχθρῶν, τότε αἱ ἐπαρχίαι ὑπέφερον τὰ πάνδεινα· ἀταξία ἐπεκράτει παντοῦ, διάφοροι βάρβαροι γείτονες εἰσέβαλλον εἰς τὴν χώραν καὶ ἐλεηλάτουν αὐτήν· οἱ πειραταὶ ἀπέβαινον εἰς τὰς παραλίας καὶ ἤρπαζον ὅ,τι εὗρισκον, οἱ δὲ δυστυχεῖς κάτοικοι, εἴτινες σὺν τῷ χρόνῳ εἶχον γίνεαι ὅλως ἀπόλεμοι, δὲν ἤξευρον πῶς νὰ σωθοῦν.

Αἱ Ἀθῆναι δὲν ἐξηροῦντο φυσικὰ ἀπὸ τὴν κατάπτωσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, ὑπέφερον δὲ καὶ αὐταὶ πολλὰ ἀπὸ διαφόρους ἐχθρούς. Καὶ ἡ Ἀκρόπολις σπανίως εἶδε καθ' ὅλην αὐτὴν τὴν περίοδον ἡμέρας, αἱ ὁποῖαι θὰ ἠδύναντο νὰ συγκριθοῦν πρὸς τὰς παλαιὰς ἐκεῖνας, τὰς πλήρεις δόξης καὶ λαμπρότητος, ὅταν οἱ σύγχρονοι τοῦ Περικλέους Ἀθηναῖοι, ἐλεύθεροι καὶ ὑπερήφανοι, ἀνέβαινον εἰς τὸν ἱερὸν βράχον, διὰ νὰ προσφέρουν εἰς τὴν Ἀθηναῖν τὸν νέον πέπλον καὶ τὴν μεγάλην ἐκατόμβην.

3. Μία δὲ τῶν σπανίων τούτων ἡμερῶν ἦτο ἐκεῖνη τοῦ ἔτους 1019 μετὰ Χριστόν, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Κωνσταντινουπόλεως Βασίλειος ὁ δεύτερος ἐπεσκέφθη αὐτὴν καὶ ἀνέβη εἰς τὸν Παρθενῶνα διὰ νὰ προσειχηθῇ. Ὁ ἀνδρεῖς οὗτος βασιλεὺς ἐπωνομάσθη Βουλγαροκτόνος, διότι ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐπολέμησε μὲ πείσμα ἐναντίον τῶν Βουλγάρων καὶ ἐπὶ τέλους κατετρόπωσεν αὐτοὺς ἐντελῶς καὶ κατέστρεψε τὸ βασίλειον αὐτῶν. Τότε κατέβη ἀπὸ τὴν Μακεδονίαν, ὅπου εὕρισκετο, μέχρι τῶν Ἀθηνῶν καί, ἀκολουθούμενος ὑπὸ τῶν νικηφόρων στρατιωτῶν του, ἀνέβη μὲ μεγάλην πομπὴν εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, εἰσῆλθεν εἰς τὸν Παρθενῶνα καὶ ἐπροσκύνησε καὶ ἡὔχαρίστησε τὴν Θεοτόκον διὰ τὰς κατὰ τῶν ἐχθρῶν νί-

κας του. Ἐπρόσφερε δὲ εἰς τὸν ναὸν αὐτῆς καὶ πολλὰ πολύτιμα δῶρα, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦτο καὶ μία χρυσὴ λυχνία (κανδήλα). Ἐκ τοῦ Πειραιῶς δὲ κατόπιν ἀπέπλευσε μὲ τὸν στόλον του πάλιν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν.

Ἡ ἐπίσκεψις αὕτη τοῦ Βασιλείου εἶχε μεγάλην σημασίαν· καὶ ἐὰν ἡ Ἀκρόπολις εἶχε ψυχὴν, ὁλόκληρος θὰ συνεταράσσετο ἐπὶ τῶν θεμελίων της ἐκ χαρᾶς, ὅταν ὁ βασιλεὺς ἐπάτησε τὸ ἱερὸν ἔδαφος αὐτῆς.

Ὁ Ἕλλην αὐτοκράτωρ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀφοῦ κατέστρεψεν ἓνα τῶν ἐπικινδυνωδεστέρων ἐχθρῶν τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἤρχετο ἐδῶ, εἰς τὸ φωτεινότερον κέντρον τοῦ Ἑλληνικοῦ γένους, νὰ εὐχαριστήσῃ τὴν Παναγίαν καὶ νὰ ἀφιερῶσιν μέρος τῶν πολυτίμων λαφύρων, τὰ ὅποια εἶχε λάβει παρὰ τῶν ἐχθρῶν.

Ὅλίγα ἔτη πρότερον οἱ Βούλγαροι εἶχον εἰσδύσει δύο φορὰς μέχρι τῆς Πελοποννήσου, σφάζοντες καὶ λεηλατοῦντες, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι εἶδον πλησιέστατα τῆς πόλεώς των τὸν κίνδυνον τῆς τελείας καταστροφῆς. Τώρα οἱ Βούλγαροι ἦσαν ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι τελείως κατεστράφησαν, ἡ σύζυγος δὲ καὶ αἱ θυγατέρες τοῦ βασιλέως αὐτῶν καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἐπιφανεῖς ἄνδρες τοῦ γένους των ἀπήγοντο αἰχμάλωτοι εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν.

Ἄλλ', ὥς εἵπομεν, ἡμέρας τοιαύτας δὲν εἶδε πολλὰς ἡ Ἀκρόπολις.

Χρ. Τσοῦντας

57. Πῶς ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος ἐλεεῖ μίαν πτωχήν.

Ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος ὁ Ε' ἦτο πολὺ φιλόπτωχος καὶ ἐλεήμων· οὐδέποτε ἀπέπεμπεν ἄνθρωπον, ὅστις ἐξήτει παρ' αὐτοῦ ἐλεημοσύνην.

Ἡμέραν τινὰ ἦλθεν εἰς τὸ Πατριαρχεῖον πτωχὴ χήρα· παρουσιάζεται ἐνώπιόν του, ἀσπάζεται τὴν δεξιὰν αὐτοῦ καὶ λέγει μὲ φωνὴν τρέμουσαν·

— «Παναγιώτατε, εἶμαι χήρα καὶ πτωχή· ὁ μόνος υἱός μου, τὸ μόνον στήριγμα καὶ ἡ ἐλπίς τῆς ζωῆς μου, εἶναι πολὺ ἄρρωστος· ἔχει ἀνάγκην ἱατροῦ, ἱατρικῶν καὶ ὑγιεινῆς τροφῆς. Δός μοι ὅ,τι εὐχαριστεῖσαι. Δὲν ἔχω κανένα ἄλλον εἰς τὸν κόσμον νὰ μὲ προστατεύσῃ».

— «Ἄχ! ἀδελφὴ μου χριστιανή», λέγει πρὸς τὴν χήραν, «δυστυχῶς δὲν ἔχω τίποτε».

Ἡ εὐλαβὴς γυνή, ἡ ὁποία ἐγνώριζε καλῶς τὴν εὐσπλαγχίαν τοῦ Πατριάρχου, ἀπαντᾷ :

— «Ἄς ἔχω τὴν εὐχὴν σου, Δέσποτά μου, δὲν πειράζει»· ἀσπάζεται καὶ πάλιν τὴν χεῖρά του καὶ ἐξέρχεται.

Ἄλλ' ὁ ἐλεήμων Πατριάρχης δὲν θέλει νὰ φύγῃ ἐκ τῶν Πατριαρχείων ἡ δυστυχὴς ἐκείνη μὲ κενὰς τὰς χεῖρας·

Τρέχει λοιπὸν εἰς τὴν θύραν καὶ καλεῖ τὴν πτωχὴν νὰ ἐπιστρέψῃ. Εἶχεν ἐνθυμηθῇ ὅτι ἐφόρει ζώνην πολυτίμον.

Ὅτε εἰσῆλθεν ἡ πτωχὴ γυνὴ εἰς τὸ δωμάτιον, ὁ Πατριάρχης ἐξέβαλε τὴν ζώνην ἀπὸ τὴν ὀσφύν του καὶ ἐνεχείρισεν αὐτὴν εἰς τὴν χήραν λέγων·

— «Ἄκουσε, χριστιανή, λάβε αὐτὴν τὴν ζώνην, πώλησέ την καὶ ὅ,τι λάβῃς ἐξόδευσέ το διὰ τὴν ὑγείαν τοῦ υἱοῦ σου».

Ἡ πτωχὴ γυνὴ δὲν ἤθελε κατ' οὐδένα τρόπον νὰ λάβῃ τὴν ζώνην τοῦ Πατριάρχου, ἀλλ' ὁ Γρηγόριος ἔθεσεν αὐτὴν εἰς τὰς χεῖράς της λέγων·

— «Πήγαινε, ἀδελφὴ μου, πήγαινε. Ἐγὼ δὲν ἔχω ἀνάγκην τόσον τῆς πολυτίμου ζώνης· μοῦ ἀρκεῖ καὶ ἀπλὴ δερματίνη ζώνη».

Ἡ δυστυχὴς χήρα, κλαίουσα ἐκ συγκινήσεως, ἀσπάζεται

καὶ πάλιν τὴν δεξιὰν τοῦ φιλανθρωποῦ Πατριάρχου, καὶ φεύγει, κηρύττουσα πανταχοῦ τὴν μεγάλην αὐτοῦ εὐσπλαγχνίαν.

58. Τὸ Πάσχα τῶν ποιμένων.

Οἱ Βλάχοι μὲ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα των ἦσαν ἔτοιμοι, ἔξω τῆς καλύβης των· οἱ χωρικοὶ ἀπὸ τὰ πέριξ μικρὰ χωρία εἶχον ἀναβῆ εἰς τὰ ὑψώματα καὶ εἶχον προσηλωμένους τοὺς ὀφθαλμούς των πρὸς τὸ ἀνατολικὸν μέρος τοῦ ὀρίζοντος. Ἦξευρον ὅτι ὑπῆρχεν ἐκεῖ ὑψηλὸς λόφος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου θὰ ἀνεφαίνετο ὁ ἱερεὺς μὲ τὴν λαμπάδα εἰς τὰς χεῖρας καὶ θὰ ἐκήρυσσεν εἰς τοὺς χριστιανούς τὴν ἀνάστασιν τοῦ Σωτῆρος.

Μεγάλαι πυραὶ ἐπὶ τῶν ὑψωμάτων ἔρριπτον ἑοδόχρουν χρῶμα εἰς τὰ πρόσωπα ὅλων καὶ εἰς τὰ καθαρὰ των ἐνδύματα. Ἡ καρδιά ὅλων ἐκτύπα δυνατά, ἀνυπόμονος διὰ τὴν προσεγγίζουσαν μεγάλην καὶ ἱερὰν στιγμὴν. Κάθε ἄστρον, τὸ ὁποῖον προέκυπτεν ἀπὸ τὴν κορυφὴν τοῦ λόφου, τὸ ἐξελάμβανον ὡς λαμπάδα τοῦ ἱερέως καὶ ἐφώναζον οἱ νεώτεροι μὲ χαράν·

— «Νά το, ἐφάνηκε!»

— «Μπά, ποῦ ἀκόμη!»

— «Θ' ἀσπρίσῃ τὸ μάτι σου ὅσο νὰ τὸ ἰδῇς...»

Καὶ ἐστρέφοντο μεταξύ των καὶ ἔλεγον διάφορα ἄστεϊα διὰ νὰ περάσῃ ἡ ὥρα.

«Νά το, νά το, ἐκεῖνο εἶναι!» ἐφώναξε κάποιος μὲ χαράν. Καὶ πράγματι πρὸς ἀνατολὰς ἐφάνη φῶς λαμπάδος, τρεμοσβύνον εἰς τοῦ ἀνέμου τὴν πνοήν. Διέσχισε τὸ σκότος καὶ ἔρριπτε παρήγορον τὴν λάμψιν του πέριξ, ὅπως ὁ Χριστιανισμὸς διέλυσε τὸ ἄγριον σκότος τῆς ἀμαθείας καὶ τῆς βαρβαρότητος.

Οἱ Βλάχοι ὅλοι καὶ οἱ χωρικοὶ ἀπὸ ὅλα τὰ πέριξ μέρη συνεκέντρωσαν ἐκεῖ τὰ βλέμματά των.

«Χριστὸς ἀνέστη, παιδιά!...»

Ἡ φωνὴ ἠκούσθη ἀπὸ τὴν κορυφὴν τοῦ λόφου ἔντονος. Καὶ ἔφθασεν εἰς τὰς καρδίας ὅλων καὶ ἐπέχυσεν εἰς αὐτοὺς γλυκύτητα καὶ συγκίνησιν.

«Χριστὸς ἀνέστη, παιδιά!...»

Ἡ φωνὴ ἤχησεν ἔντονωτέρα.

Οἱ Βλάχοι ὅλοι καὶ οἱ χωρικοὶ ἔκλιναν τὴν κεφαλὴν καὶ ἔκαμαν τὸν σταυρὸν των.

Ὅλη ἐκείνη ἡ ἐκτεταμένη περιφέρεια ἦτο κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην εὐρύτατος ναός, ὅπου ἐδοξάζετο τὸ μεγαλειῶν τοῦ Θεοῦ.

«Χριστὸς ἀνέστη, ὁρὲ παιδιά!...»

Ἡ φωνὴ ἠκούσθη ἐκ τρίτου καὶ συγχρόνως ἐφάνη ἐπὶ τοῦ λόφου μία λάμψις ὡς ἀστραπὴ καὶ μετ' ὀλίγον διεχύθη παντοῦ κρότος δυνατὸς πυροβόλου.

Εὐθὺς ἀπὸ ὅλην ἐκείνην τὴν ἔκτασιν ἀμέτρητοι ἠκούσθησαν πυροβολισμοὶ καὶ ἐφώτισαν μὲ ἀστραπιαίαν ταχύτητα πράσινα, ὑψώματα, λαγκάδια καθαρὰ, δένδρα καὶ καλύβας, πρόβατα καὶ μάνδρας. Οἱ Βλάχοι μὲ ἀκράτητον ἐνθουσιασμὸν μετέδιδον εἰς τοὺς ἄλλους τὴν εὐχάριστον εἴδησιν τῆς Ἀναστάσεως.

«Χριστὸς ἀνέστη, ὁρὲ παιδιά!...»

— «Ἀληθῶς ἀνέστη! Ἀληθῶς ἀνέστη!...»

— «Ζῆ καὶ βασιλεύει, ἀδέρφια!... Ζῆ καὶ βασιλεύει!...»

Ἦδη πολυάριθμα μικρὰ φῶτα ἐπλανῶντο κατὰ διαφόρους διευθύνσεις· τὰ βλαχόπουλα ἔσπευδον προθύμως νὰ μεταφέρουν εἰς τοὺς ἄλλους τὸ ἱερὸν φῶς, τὸ ὁποῖον ἔλαβον ἀπὸ τὴν λαμπάδα τοῦ ἱερέως. Μετ' ὀλίγον ὅλαι αἱ ῥάχεις ἦσαν γεμᾶται ἀπὸ μικρὰ φῶτα, τὰ ὁποῖα ἐφεγοβόλουν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ εἰς τὸ μέσον τοῦ σκότους, ὡς ἀδά-

μαντες πολυάριθμοι. Ἀπὸ κάθε καλύβην τὰ καρυοφύλλια καὶ αἱ ἀσημοπιστόλαι ἤστραπτον καὶ ἐβρόντων. Τὰ ἐντὸς τῶν μανδρῶν πρόβατα ἐβέλαζον καὶ ἐπήδων φοβισμένα ἐκ τῶν κρότων. Οἱ σκύλλοι ἐγαύγιζον, οἱ ἵπποι ἐχρεμέτιζον καὶ ὅλη ἡ ἔκτασις ἦτο πλήρης θορύβου.

Ἡ κορυφή τοῦ λόφου, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐφάνη τὸ φῶς τῆς Ἀναστάσεως, ἦτο τώρα κατάφωτος. Εἵκοσιν ἕως εἴκοσι πέντε Βλάχοι ἀσκεπεῖς, μὲ τὴν λαμπάδα εἰς χεῖρας ἀνημμένην, ἐγονυπέτουν πέριξ τοῦ ἱερέως, ὁ ὁποῖος ὄρθιος ἐκίνει τὴν λαμπάδα του ἄνω καὶ κάτω, δεξιὰ καὶ ἀριστερά, ψάλλων τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη».

(Κατ' Ἀνδρέαν Καρκαβίτσον).

59. Χριστὸς Ἀνέστη!

Χριστὸς ἀνέστη! ἀνοίγουν
κι' ὕμνολογοῦν τὰ χεῖλη,
ἐχθροὶ καὶ φίλοι σμίγουν
καὶ γίνοντ' ὅλοι φίλοι.
Χριστὸς σιὸ Θρόνο ἀνέβη
κι' ἀγάπη βασιλεύει.

Ὁ θάνατος ἐχάθη,
ὁ Ἄδης ἐνικήθη.
Ἐσκόρπισε τὰ πάθη
κι' ἐνδόξως ἀνεστήθη
ὁ Λυτρωτὴς τοῦ κόσμου,
ὁ Πλάστης καὶ Θεός μου.

Ἡμέρα δοξασμένη,
χαρμόσυνη, μεγάλη.
Ἡ φύσις ἀνθισμένη
«Χριστὸς ἀνέστη» ψάλλει,
Κώδων χαρᾶς σημαίνει
χαρῇτε λυπημένοι.

Τὸ μέγα Πάσχα σπέρνει
παντοῦ χαρὲς χιλιάδες·
κόκκιν' αὐγὰ μᾶς φέρνει
κι' ὁλόχρυσες λαμπάδες
καὶ πασχαλιᾶς λουλούδια
καὶ ὕμνους καὶ τραγούδια.

60. Ἡ αὐτοθυσία τοῦ Λεμονίδου.

1. Ἦτο ἀπόγευμα τῆς παραμονῆς τοῦ Πάσχα· δευτέρα ἡμέρα κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ μέγας Διδάσκαλος τῆς ἀγάπης καὶ τῆς αὐταπαρνήσεως, τῶν δύο μεγάλων τούτων ἀρετῶν, ἀνεπαύετο μὲ ἡρεμον ψυχὴν εἰς τὸ ἅγιον Αὐτοῦ μνημεῖον διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἡμέρας ἐκείνης τὰ ὑψηλὰ διδάγματα τοῦ θεανθρώπου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ ἔρχεται καὶ ἐφαρμόζει ὁ Λεμονίδης, εἰς πλανόδιος ἰχθυοπώλης τοῦ Πειραιῶς. Ἐνῷ οὗτος διήρχετο μίαν ἐξοχικὴν συνοικίαν τῆς πόλεως καὶ διελάλει τὸ ἐμπόρευσμά του «ψάρια ζωντανά, πάρτε ψάρια», αἴφνης κραυγαὶ σπαρακτικά, ἀπὸ κάποιου πλησίον ἐκεῖ μέρος ἐρχόμεναι, τοῦ ταράσσουν τὴν ψυχὴν.

«Τί νὰ εἶναι», λέγει ὁ Λεμονίδης καθ' ἑαυτόν. «Τί νὰ συμβαίνει;» Αἱ κραυγαὶ συνεχίζονται ὁλονὲν καὶ περισσότερον σπαρακτικά. Ὁ ἰχθυοπώλης, τοῦ ὁποίου τώρα ἡ καρδιά πλημμυρίζει ἀπὸ συγκίνησιν, τρέχει βιαστικά, φθάνει εἰς τὸ μέρος ὁπόθεν ἤρχοντο αἱ κραυγαὶ καὶ τί βλέπει! Ἐν μικρὸν παιδίον ἕως τεσσάρων ἐτῶν νὰ πνίγεται μέσα εἰς μίαν λίμνην ἐξ ὑδάτων τῆς βροχῆς· ἄλλο δὲ παιδάκια μικρότερα καὶ μεγαλύτερα τρομαγμένα νὰ κλαίουں καὶ νὰ κραυγάζουν βλέποντα τὸν θάνατον τοῦ συμπαίτου των. Δὲν χάνει τότε καιρὸν ὁ Λεμονίδης καὶ ἀμέσως

πειτᾷ κάτω τὸ πανέρι του μὲ τοὺς ἰχθῦς καὶ ῥίπτεται, ὅπως ἦτο μὲ τὰ ῥοῦχά του, εἰς τὴν λίμνην. Κολυμβᾷ μὲ ὅλας του τὰς δυνάμεις, πλησιάζει καὶ φθάνει τὸ πνιγόμενον παιδίον τὴν στιγμὴν ὅπου ἤρχισε νὰ βυθίζεται. Τὸ ἀρπάζει πλήρης χαρᾶς, διότι ἐπρόφθασε νὰ τὸ σώσῃ καὶ κολυμβῶν πάλιν προσπαθεῖ νὰ ἐξέλθῃ τῆς λίμνης μετὰ τοῦ παιδίου.

Ἄλλ' ὅποια δυστυχία! Ὅποια συμφορὰ διὰ τὸν πτωχὸν ἥρωα Λεμονίδην, ὅστις μετὰ προθυμίας ὑπακούσας εἰς τὴν φωνὴν τῆς ψυχῆς του, ἔσπευσε νὰ ῥιψοκινδυνεύσῃ διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ πνιγομένου παιδίου! Κρατῶν ὁ ἀτυχὴς μὲ τὴν ἀριστεράν του χεῖρα τὸ παιδίον καὶ κινούμενος μὲ μόνην τὴν δεξιάν καὶ τοὺς πόδας του αἰσθάνεται μεγάλην κούρασιν καὶ ἰδίως ἔνεκα τοῦ βάρους τῶν διαβραχέντων ἐνδυμάτων του.

2. Μετ' ὀλίγον ἐξαντλοῦνται αἱ δυνάμεις τοῦ ἀτυχοῦς ἰχθυοπώλου καί, ὑποκύπτων οὗτος εἰς τὸ βάρος του, ἀρχίζει νὰ βυθίζεται. Ἐν τῷ μεταξὺ ὅμως ἔχουν προστρέξει ἐκεῖ καὶ πολλοὶ περίοικοι· εἰς ἓκ τῶν ὁποίων γνωρίζων νὰ κολυμβᾷ, ἐκδύεται εὐθὺς καὶ ῥίπτεται εἰς τὴν λίμνην, ἀρπάζει τὸ παιδίον καὶ τὸ φέρει ἔξω. Ἀμέσως κατόπιν σπεύδει νὰ σώσῃ καὶ τὸν Λεμονίδην, ἀλλ' ἦτο ὀλίγον ἄργά· οὗτος πρὸ μιᾶς στιγμῆς εἶχε βυθισθῇ. Ἐν τούτοις ὅμως κατορθώνει ν' ἀνασύρῃ καὶ φέρῃ καὶ τοῦτον ἔξω τῆς λίμνης, ἀλλ' ἀτυχῶς λιπόθυμον.

Οἱ συγκεντρωμένοι ἐκεῖ κάμνουν καὶ εἰς τὸν ἰχθυοπώλην ὅλας τὰς περιποιήσεις, αἱ ὁποῖαι γίνονται εἰς τοὺς πνιγομένους, ἀλλὰ μετὰ λύπης των βλέπουν ὅτι δὲν σπένδεται ὁ πνιγμένος, ἂν καὶ ἔδειχνεν ἀκόμη σημεῖα ζωῆς. Τότε χωρὶς νὰ χάσουν καιρὸν μεταφέρουν ἐπὶ αὐτοκινήτου τὸν ἀτυχῆ ἰχθυοπώλην εἰς τὸ νοσοκομεῖον. Δυστυχῶς ὅμως ἦτο ἄργά· καθ' ὁδὸν οὗτος ἐξέπνευσεν.

Ὁ Λεμονίδης, ὅστις ὡς ἐγνώσθη κατήγετο ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἦτο ἄνθρωπος τίμιος, εὐγενὴς εἰς τοὺς τρόπους του καὶ ἀγαθώτατος τὴν ψυχὴν περιέκλειεν εἰς τὴν καρδίαν του τὰς θείας ἐντολάς, *τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν πλησίον καὶ τὴν αὐταπάρνησιν* διὰ τοὺς ἄλλους. Διὰ τοῦτο καὶ ἐξετιμᾶτο ἀπὸ ὅλους τοὺς γείτονας καὶ γνωρίμους αὐτοῦ, οἱ ὅποιοι πολὺ ἐλυπήθησαν διὰ τὸν θάνατόν του, τιμῶντες καὶ εὐλογοῦντες τὴν ἥρωικὴν προᾶξίν του.

Τὴν ἐπομένην τοῦ θανάτου του μετὰ λύπης πολλῆς καὶ συγκινήσεως βαθυτάτης ἐγένετο ἡ κηδεία τοῦ ἥρωικοῦ Λεμονίδου. Κατ' αὐτὴν συγκινητικώτατοι διεκρίνοντο οἱ γονεῖς τῆς διασωθείσης κορασίδος, ἡ ὁποία ῥαίνουσα μὲ νωπὰ-νωπὰ καὶ εὐώδη ἄνθη τὸν νεκρὸν ἤδη σωτῆρά της, ἠσπάζειο τοῦτον μετὰ πολλῆς θλίψεως, ὡς ἔβλεπε νὰ κάμνουν καὶ οἱ γονεῖς της.

Ὁ Λεμονίδης ἀπέθανεν ὡς θὰ ἀπέθνησκε μίαν ἡμέραν, ἀλλ' ὁ ἥρωικὸς θάνατός του διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς μικρᾶς κορασίδος, τῆς Οὐρανίας, ὅπως ὠνομάζετο, τοῦ ἀφῆκε μνήμην ἀλησμόνητον· τόσον εἰς τὴν οἰκογένειαν τῆς διασωθείσης, ὅσον καὶ εἰς ὅλους τοὺς Πειραιεῖς, οἱ ὅποιοι ἔμαθον τὴν γενναίαν του ταύτην προᾶξιν.

Τὴν μεθεπομένην Κυριακὴν ἀπὸ τοῦ θανάτου του εἰς πολλοὺς συνοικιακοὺς ναοὺς τοῦ Πειραιῶς, τῇ ἀπαιτήσει πολλῶν ἐνοριτῶν, ἐψάλησαν ἐπιμνημόσυνοι δεήσεις ὑπὲρ τῆς ψυχῆς τοῦ Λεμονίδου.

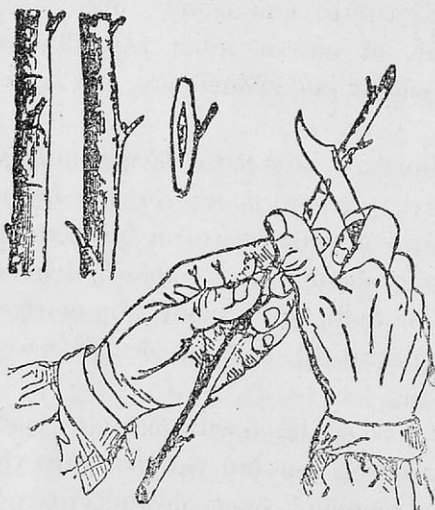
Δ. Κωνσταντινόπουλος

61. Πῶς ἐξευγενίζονται τὰ δένδρα.

Ἐὰν εἰς μίαν ἀγρίαν ἀχλαδέαν προσαρμόσωμεν ἓνα μικρὸν ὀφθαλμὸν μὲ ὀλίγον φλοιὸν τριγύρω, ἢ ἓνα κλαδίσκον ἐξ ἡμέρου ἀχλαδέας, οὗτος βλαστάνει καὶ ζῇ· μετὰ

τινα ἔτη ἔχομεν ἐξ αὐτῶν ἡμερον ἀχλαδέαν παράγουσαν νόστιμα ἀχλάδια καὶ ζῶσαν ἐπὶ τῆς ἀγρίας. Τοιουτοτρόπως τὸ ἄγριον δένδρον ἐξηυγενίσθη καὶ μετεβλήθη εἰς ἡμερον δένδρον.

Ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἀποσπάσωμεν ὀφθαλμὸν ἢ κλάδον ἐκ

Ἀπόσπαισις ὀφθαλμοῦ ἀπὸ κλαδίσκου ἡμέρου δένδρου.

τῆς ἡμέρου ἀχλαδέας καὶ προσαρμόσωμεν αὐτὸν ἐπὶ ἄλλης ὁμοίας, πάλιν οὗτος βλαστάνει, ἢ δὲ νέα ἀχλαδέα παράγει μεγαλύτερα, ὠραιότερα καὶ νοστιμώτερα ἀχλάδια. Οὕτω τὸ εὐγενὲς δένδρον μεταβάλλεται εἰς ἔτι εὐγενέστερον.

Ἡ προσαρμογὴ τοῦ ὀφθαλμοῦ λέγεται ἐνοφθαλμισμός, τοῦ δὲ κλάδου λέγε-

ται ἐγκεντρισμός.

Ὁ ὀφθαλμὸς ἢ ὁ κλαδίσκος, λαμβανόμενος ἐξ εὐγενοῦς δένδρου, λέγεται ἐμβόλιον ἢ μπόλι καὶ κέντρον ἢ κεντράδι, τὸ δὲ δένδρον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου προσκολλᾶται, λέγεται τροφὸς ἢ μάννα.

Ὡς τροφοὶ χρησιμεύουσι τὰ δένδρα, τὰ ὅποια εἶναι συγγενῇ μὲ ἐκεῖνα, ἐκ τῶν ὁποίων ἀποσπᾶται τὸ ἐμβόλιον. Οὕτως ἡ δαμασκηνέα καὶ ἡ κορομηλέα τρέφουσι τὸ ἐμβόλιον τῆς βερυκοέας· ἡ πικραμυγδαλὴ τὸ ἐμβόλιον τῆς ἀμυγδαλῆς· τὰ ἐμβόλια τῆς ἀχλαδέας ζῇ καὶ ἐπὶ τῆς κυδωνέας, τὰ ἐμβόλια τῆς κερασέας ζῇ καὶ ἐπὶ τῆς ἀγρίας

κερασέας καὶ ἐπὶ τῆς βυσσινέας. Ἐπίσης καὶ ἡ ἀγριοκαστανέα διὰ τοῦ ἐμβολιασμοῦ μεταβάλλεται εἰς ἡμερον καστανέαν, ἡ κυδωνέα εἰς μηλέαν, ἡ ἀγρία μορέα εἰς ἡμερον μορέαν.

Ὁ ἐμβολιασμός, ὅταν γίνεται μὲ ὀφθαλμόν, λέγεται ἐνοφθαλμισμός, καὶ ὅταν γίνεται μὲ κλαδίσκον, λέγεται ἐγκεντρισιμός.

Ἄς ἴδωμεν τώρα καλύτερον πῶς γίνεται ὁ ἐνοφθαλμισμός.

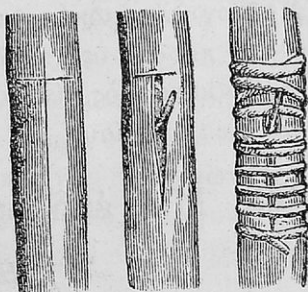
Ἀποκόπτομεν ἓνα διετῆ κλάδον, τοῦ ὁποίου θὰ ἀποσπάσωμεν τὸν ὀφθαλμόν, καὶ κόπτομεν τὰ φύλλα εἰς τὸν μίσχον.

Κατόπιν ἐκλέγομεν ἓνα ὀφθαλμόν εἰς τὸ μέσον τοῦ κλάδου καὶ χαράσσομεν ὀριζοντίως μίαν ἐντομήν διὰ κοπτεροῦ μαχαιριδίου ὑπεράνω τοῦ ὀφθαλμοῦ καὶ εἰς ἀπόστασιν ἑνὸς ἑκατοστοῦ τοῦ μέτρου ἀπ' αὐτοῦ καὶ μίαν ὁμοίαν κάτωθεν αὐτοῦ καὶ εἰς ἀπόστασιν δύο ἑκατοστῶν.

Χαράσσομεν ἀκολουθῶς δύο κατακορύφους ἐντομὰς ἐκατέρωθεν τοῦ ὀφθαλμοῦ.

Ἀφοῦ κατόπιν θέσωμεν τὴν μὲν λεπίδα τοῦ μαχαιριδίου ἐντὸς τοῦ φλοιοῦ ἀπὸ τὴν ἄνω ἐντομήν, τὸν δὲ ἀντίχειρα τῆς δεξιᾶς χειρὸς ἔξωθεν, ἀποσπῶμεν ταχέως τὸ ἐμβόλιον.

Μετὰ ταῦτα χαράσσομεν εἰς τὸ δένδρον, τὸ ὁποῖον θὰ χρησιμεύσῃ ὡς τροφός, εἰς σχῆμα ἑνὸς ὀριζοντίου ἐντομῆν δύο

Ἐφαρμογὴ καὶ δέσιμο τοῦ ἐμβολίου.

ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου καὶ μίαν κατακορύφον εἰς μῆκος τριῶν ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου. Διὰ τῶν ἐντομῶν τούτων ὁ φλοιὸς σχηματίζει δύο χεῖλη, διὰ τῶν ὁποίων δυνάμεθα νὰ ἀπομακρύνωμεν αὐτὸν ἀπὸ τὸ δένδρον.

Διὰ τοῦ μαχαιριδίου λοιπὸν ἀπομακρύνομεν τὰ χεῖλη τοῦ φλοιοῦ, ὥστε νὰ φανῇ γυμνὸν τὸ ξύλον τῆς τροφοῦ.

Εἰς τὸ γυμνὸν αὐτὸ μέρος εἰσάγεται τὸ ἐμβόλιον οὕτως, ὥστε νὰ κολλήσῃ ἐπὶ τοῦ ξύλου.

Κατόπιν ἐπαναφέρονται τὰ χεῖλη τοῦ φλοιοῦ εἰς τὴν θέσιν αὐτῶν καὶ περιδένεται τὸ ἐμβόλιον μὲ μάλλινον νῆμα ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω διὰ πολλῶν γύρων. Τὸ δέσιμον πρέπει νὰ μὴ εἶναι πολὺ σφικτόν, μηδὲ πολὺ χαλαρόν.

Μετὰ μίαν ἐβδομάδα ἀρχίζομεν νὰ κόπτωμεν κατ' ὀλίγον τὸ ὑπεράνω τοῦ ἐμβολίου μέρος τῆς τροφοῦ ἀρχίζοντες ἐκ τῆς κορυφῆς, μέχρι ὅτου φθάσωμεν εἰς δέκα ἑκατοστὰ τοῦ μέτρου ὑπεράνω τοῦ ἐμβολίου.

Μετὰ μίαν ἐβδομάδα πρέπει νὰ λύσωμεν τὸν περιδέσιμον καὶ νὰ περιδέσωμεν τὸ ἐμβόλιον χαλαρώτερον.

Ὅταν βλαστήσῃ τὸ ἐμβόλιον καὶ ἀναπτυχθῇ ἀρκετά, προσδένομεν τοῦτο ἐπὶ τοῦ ἐναπομείναντος πρὸς τὰ ἄνω κορμοῦ τῆς τροφοῦ.

Τοῦτον δὲ ἀποκόπτομεν ἄνωθεν τοῦ ἐμβολίου εἰς τὸ τέλος τοῦ προσεχοῦς χειμῶνος.

Ὁ ἐμβολιασμὸς γίνεται ἀπὸ τοῦ Ἀπριλίου μέχρι τῶν ἀρχῶν Σεπτεμβρίου.

62. Μία ἐκδρομὴ εἰς τὴν Πίνδον.

α') Ἡ ἐκδρομὴ.

Εἶναι ἡ δευτέρα ἡμέρα τοῦ Πάσχα.

«Ἐπειτα ἀπὸ ἑπτὰ ἡμέρας θὰ κάμωμεν μίαν ὥραϊαν ἐκδρομὴν. Θὰ ὑπάγωμεν εἰς ἓνα εὐμορφον χωρίον τῆς Πίνδου, ὀλίγον ὑψηλότερα ἀπὸ τοὺς πρόποδας τοῦ βουνοῦ. Ἐκεῖ κατοικεῖ μὲ τὴν οἰκογένειάν του ὁ γέρο-Μῆτρος, ὁ ἀρχισέλιγκας τοῦ χωρίου. Εἶναι στενός μου φίλος. Ἐχω

νὰ τὸν ἴδω σχεδὸν δέκα ἔτη. Ἦσο τότε μόλις δύο ἐτῶν Πόσον θὰ χαρῇ, ὅταν σὲ ἴδῃ».

Αὐτὰ μοῦ ἀνήγγειλεν ὁ πατήρ μου, ἐγὼ δὲ ἐχάρην πολὺ διὰ τὴν εἴδησιν καὶ εἶχον μεγάλην ἀνυπομονησίαν ποτε νὰ ἔλθῃ ἡ ἐορτὴ τοῦ Ἀγίου Γεωργίου, ἡ ἡμέρα τῆς ἐκδρομῆς.

Ἐπὶ τέλους ἔφθασεν ἡ ποθητὴ ἡμέρα. Περὶ τὴν τρίτην πρωινὴν, ὅταν τὸ ἄστρον τῆς αὐγῆς ἀνέτελλεν εἰς τὸν σκοτεινὸν ὀρίζοντα, ἐκινήσαμεν. Ὁ κύριος Πέτρος, φίλος τοῦ πατρός μου, μᾶς εἶχε παραχωρήσει δύο ὥραιους ἵππους. Ἐπὶ τοῦ ἐνός, τοῦ ὑψηλοτέρου, ἵππευσεν ὁ πατήρ μου, ἐπὶ δὲ τοῦ ἄλλου ἐγὼ μετὰ τῆς μικρᾶς ἀδελφῆς μου Ἰσμήνης.

Τὸ σκότος ἦτο ἀκόμη πυκνὸν καὶ δὲν ἠδυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τίποτε. Ὅλα τὰ ἀντικείμενα ἐφαίνοντο βυθισμένα ἐντὸς σκοτεινῆς ὁμίχλης.

Ἐπάνω εἰς τὸν οὐρανὸν ἐλαμπύριζον τὰ ἄστρα Ἄνεμος ἔπνεεν ἐλαφρὸς, ἀλλὰ ψυχρὸς.

Εἶχε παρέλθῃ ἀρκετὴ ὥρα, ὅτε εἶδομεν νὰ ἀπλώνεται εἰς τὸ βάθος τοῦ ὀρίζοντος πρὸς τὴν ἀνατολὴν ὠχρὰ φωτεινὴ ζώνη, ἡ ὁποία ἐγίνετο κατὰ μικρὸν ῥοδίνη.

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης τὰ ἄστρα ἐγίνοντο ὠχρὰ καὶ τὰ διάφορα ἀντικείμενα ἤρχισαν νὰ διακρίνονται. Τὸ ῥόδινον χρῶμα τῆς ἀνατολῆς ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐγίνετο πύρινον καὶ ἀκτῖνες ῥόδινοι ἤρχισαν νὰ σκορπίζονται εἰς τὸν οὐρανόν.

Μετ' ὀλίγον ἐμφανίζεται εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο μία στιγμὴ χρυσῇ, ἡ ὁποία βαθμηδὸν γίνεται μεγαλυτέρα. Εἶναι ὁ ἥλιος, ὁ ὁποῖος ὥς φλογώδης σφαῖρα ἀνατέλλει, ἐκτοξεύων παντοῦ τὰς χρυσᾶς ἀκτῖνάς του. Τὰ ἄστρα ἔχουν πλέον ἐξαφανισθῇ.

Ὅλα τὰ πλάσματα τοῦ Θεοῦ ἀπελάμβανον τὸ φῶς

τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὴν γλυκεῖαν τοῦ ἡλίου θερμότητα, ἣ ὅποια δίδει τὴν ζωὴν.

Ἐγὼ ἐπάνω εἰς τὸ ἄλογον ἐπὶ ἔδων ἀπὸ χαράν. Ἐβλεπον πέραξ τὰ ὄρη νὰ κυανίζουν καὶ κάτω τὴν γῆν νὰ καλύπτεται μὲ χλόην, ὥς νὰ ἦτο στρωμένη μὲ πράσινον τάπητα. Λόφοι ἀπαλοὶ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ὑψοῦντο καὶ μεταξὺ αὐτῶν ἐξετείνοντο κοιλάδες στολισμένοι μὲ ποικιλόχρωμα ἄγρια ἄνθη. Τέλος, ἀφοῦ ὑπερέβην μίαν ῥάχιν, εἶδομεν νὰ προβάλλῃ ἐντὸς ὠραίας κοιλάδος τὸ χωρίον, εἰς τὸ ὅποιον διηυθυνόμεθα.

Ἡ ἐκδρομὴ μας εἶχε τελειώσει. Εὐρισκόμεθα ἔξωθεν τοῦ χωρίου καὶ πλησίον τῆς στάνης τοῦ γέρο-Μήτρου.

β') Ἡ ὑποδοχή.

Ὁ γέρο-Μήτρος ἐκάθητο τὴν στιγμὴν ἐκείνην εἰς τὴν μεγάλην αὐλὴν τῆς οἰκίας του κρατῶν εἰς τὰς χεῖρας ἓν νεογέννητον κατσικάκι. Μόλις μᾶς εἶδεν ἀφῆκε τὸ κατσικάκι, ἐσηκώθη καὶ ἔτρεξε νὰ μᾶς ὑποδεχθῇ.

«Καλῶς ἤλθατε, καλῶς ὠρίσατε», ἐφώνησε μακρόθεν.

Ὁ γέρο-Μήτρος ἦτο ὀγδοηκοντούτης περίπου, καὶ ὅμως ἐφαίνετο πολὺ νεώτερος. Ἦτο ὑψηλός, εὐθυτενής, μὲ πρόσωπον ῥοδόχρουν καὶ ὀφθαλμοὺς ζωηρούς. Ἐφόροι κατάλευκον φουστανέλλαν καὶ ἐκράτει μὲ τὴν δεξιάν του χεῖρα μίαν μεγάλην ῥάβδον. Πρῶτὰ ἔσφιξεν εἰς τὴν ἀγκάλην του τὸν πατέρα μου καὶ τὸν ἐφίλησε καὶ ἔπειτὰ ἡμᾶς τὰ παιδιά.

«Μπα! μπα! Τί ἦταν αὐτὸ σήμερα;» ἔλεγεν ὁ γέρον μὲ ἀληθινὴν χαράν. «Νὰ καὶ ἡ γοιὰ μου μὲ τὶς νυφάδες μου καὶ τὰ ἐγγόνια μου».

Ὅλοι μᾶς ἐχαιρέτισαν μὲ ἐγκάρδιον ἀγάπην, ἀφοῦ μᾶς συνέστησεν ὁ καλὸς γέρον.

Ἐντὸς τῆς αὐλῆς ὑψοῦτο μεγαλοπρεπὴς πλάτανος, εἰς

τὴν ῥίζαν τῆς ὁποίας ἀνέβλυζεν ὕδωρ διαυγὲς καὶ κατὰ-
ψυχρον.

Ἐγὼ ἐδίψων καὶ ἔτρεξα εἰς τὴν πλάτανον νὰ σθύσω
τὴν δίψαν μου.

«Ὁχι, ὄχι, παιδί μου. Ἄφησε νὰ ξεῖδρῶσης· πρῶτα
θὰ πιοῦμε γάλα».

Ἐπειτα στρέφεται πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ τὸν ἐρωτᾷ·

— «Πῶς λέγεται ὁ μικρός;»

— «Δὲν εἶναι ὁ Νίκος;» ἀπαντᾷ ὁ πατήρ μου.

— «Φιοῦ σου νὰ μὴ βασκαθῇς, παιδί μου. Ἐσὺ εἶσαι
ὁ Νίκος; Νὰ ζήσης νὰ χιλιοχρονίσης. Ἦσουν μωρὸ στὴν
κούνια, ὅταν σὲ πρωτοεῖδα».

— «Νὰ καὶ ἡ Ἰσμήνη μου, τὸ τελευταῖό μου παιδί.
Μοῦ τὸ ἄφησεν ἡ σχωρεμένη ἡ γυναῖκά μου τριῶν μηνῶν»

Ὁ γέρον μᾶς ἐπῆρεν εἰς τὰ γόνατά του καὶ μᾶς ἐχό-
ρευεν.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἔρχεται μία λεπτοφυὴς νεᾶνις μὲ ξύ-
λινον δοχεῖον πλήρες γάλακτος ἀφρώδους. Ἦτο μία ἀπὸ
τὰς νύμφας τοῦ γέροντος. Προσέφερεν εἰς ὅλους νὰ πίνουν
ἀπὸ τὸ ξύλινον ποτήριον, καθαρὸν καὶ εὐωδιάζον, διότι
ἦτο ἀπὸ κυπαρισσόξυλον.

Μετ' ὀλίγον ὁ γέρον ἐκάλεσε τὸν μεγαλύτερον υἱόν
του ἰδιαιτέρως καὶ τοῦ παρήγγειλε κάτι χαμηλοφώνως.

Καὶ δὲν παρήλθε πολλὴ ὥρα καὶ κάποιος παραγυιός,
καθήμενος πλησίον τῆς πυρᾶς, ἔστρεφεν ὀβελὸν μὲ παχύ-
τατον ἀρνίον, κατάλευκον ἐκ τοῦ πάχους.

γ') Ἡ οἰκογένεια τοῦ γέρο-Μήτρου.

«Καὶ πόσα παιδιὰ ἔχεις, φίλε μου;» ἠρώτησεν ὁ πατήρ
μου τὸν γέροντα.

— «Τέσσαρα ἀγόρια καὶ ἕξ ἐγγόνια. Οἱ δύο γυιοί μου
οἱ μεγαλύτεροι εἶναι παντρεμένοι, οἱ δύο μικρότεροι φυ-

λᾶνε τὰ πρόβατα καὶ τὸ μεγαλύτερο ἐγγόνι μου τὰ γίδια. Οἱ νύφες μου καὶ τὰ κορίτσια τοὺς πῆζουν τὸ γάλα καὶ κάνουν τυρὶ καὶ μυζήθρα. Καὶ οἱ δύο μεγαλύτεροι γυιοὶ μου εἶναι τεχνῖτες στὸ βούτυρο. Ὅλοι δουλεύουμε καὶ τίποτε δὲν μᾶς λείπει. Δόξα νᾶχῃ ὁ Θεός».

Ἐπάνω εἰς τὴν ὁμιλίαν νὰ καὶ ἔρχεται γελαστή ἡ ἄλλη νύμφη τοῦ γέροντος μὲ ὀλόκληρον «κοκορέτσι». Τὴν ἠκούθῃ καὶ ἡ μικρὰ κόρη τῆς μὲ χλωρὸν τυρίον εἰς τὰς χεῖρας καὶ μὲ μίαν τσότραν πλήρη ξανθοκιτρίνου οἴνου.

Μὲ πόσῃν ὄρεξιν ἐφάγαμεν μικροὶ καὶ μεγάλοι τὸ ὠραῖον ἐκεῖνο πρόγευμά μας!

Καὶ πρῶτος ὁ γέρο-Μῆτρος ἔλαβε τὴν τσότραν ἀνὰ χεῖρας καὶ ἔπῃε μὲ τὴν εὐχήν:

«Στὴν ὑγείᾳ σας, παιδιὰ μου, καὶ καλῶς ἦλθατε. Πάντα εὐτυχισμένοι».

— «Εὐχαριστοῦμε! Νὰ ζήσης χίλια χρόνια», τοῦ ἀπηντήσαμεν ὅλοι μὲ μίαν φωνήν.

δ') Τὰ πρόβατα.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἠκούσθησαν σφυρίγματα καὶ κώδωνίσματα.

Ὀλόκληρα ποίμνια ἤρχοντο κατ' εὐθείαν εἰς τὴν πηγὴν, ἡ ὁποία ἔρρεεν εἰς τὴν ῥίζαν τῆς πλατάνου.

Προεπορεύετο μέγας καὶ δασύμαλλος κριὸς μὲ στρεπτὰ κέρατα καὶ μέγαν κώδωνα εἰς τὸν λαιμόν. Ὅπισθεν ἠκούθουν τετρακόσια καὶ πλέον πρόβατα καὶ τελευταῖος ὁ βοσκός, ἐν ὑψηλὸν καὶ ξανθὸν παλληκάρι μὲ τὸ ὄπλον εἰς τὸν ὦμον. Πλησίον τοῦ ἤρχοντο καὶ δύο μεγάλοι καὶ ἄγριοι κύνες ὡς θηρία. Ἡμεῖς, μόλις τοὺς εἶδομεν, ἐφοβήθημεν. Ὁ γέρο-Μῆτρος ὅμως μᾶς ἐνεθάρρυνε. Καὶ ἀμέσως μὲ χαϊδευτικὴν φωνὴν ἐφώναξε: «Μοῦργο! Μπάλιο!» Καὶ ἐκεῖνοι ἀμέσως ἐνόησαν τοὺς λόγους τοῦ

κυρίου των, καὶ μὲ κεφαλὴν ἐσκυμμένην καὶ τὴν οὐρὰν σειομένην ἐπέστρεψαν πλησίον τῶν προβάτων.

Ὁ βοσκὸς ἔρριπεν ἐπὶ καθαρῶν πλακῶν ἄλας, τὸ ὅποῖον τὰ πρόβατα μὲ μεγάλην ὄρεξιν ἔφαγον, καὶ κατόπιν τὰ ὠδήγησεν εἰς σκιερὸν μέρος, διὰ νὰ ἀναπαυθοῦν καὶ ἀναμασήσουν τὴν τροφήν των.

«Ὅταν δροσίση, θὰ πᾶνε πάλιν νὰ βοσκήσουν», μᾶς εἶπε μία ἀπὸ τὰς νύμφας τοῦ γέροντος. «Αὐτὰς τὰς ἡμέρας θὰ τὰ κουρέψωμε. Μᾶς χρειάζεται τὸ μαλλί. Ἔχομε δυὸ ἐργαλείους· ὑφαίνομε κουβέρτες, χαλιά, φανέλλες καὶ πολλὰ ἄλλα πράγματα, ἄλλα διὰ τὸν ἑαυτὸν μας καὶ ἄλλα διὰ νὰ τὰ πωλήσωμε».

Ἐπάνω εἰς τὴν ὀμίλιαν νὰ καὶ ὁ παραγυιὸς μὲ τὸν ὀβελίαν ῥοδοκόκκινον, καλοψημένον, εὐωδιάζοντα.

ε') Ἡ τράπεζα.

«Σήμερα θὰ φᾶμε κλέφτικα», λέγει ὁ γέρον, καὶ διέταξε νὰ φέρουν τρυφερὰ κλαδιὰ μύρτου καὶ σχίνου καὶ τὰ ἔστρωσαν πλησίον τῆς πηγῆς, εἰς τὴν πυκνὴν σκιὰν τῆς πλατάνου. Ὁ μεγαλύτερος υἱὸς ἔκοψεν εἰς τεμάχια τὸ ἀρνίον καὶ τὰ ἔθηκεν ἐπάνω εἰς τὰ δροσερὰ καὶ καθαρὰ κλαδιὰ, καὶ μία ἀπὸ τὰς νύμφας ἔφερεν ὀρεκτικὴν καὶ παχεῖαν γιανούρτην.

Αἱ ὀμιλῖαι ἔπαυσαν πλέον. Τὰ στόματα τώρα εἶχον ἄλλην ἐργασίαν. Ἡ τσότρα ἔκαμε τὸν κύκλον ἀπὸ χειρὸς εἰς χεῖρα. Ἡμεῖς τὰ παιδιὰ ἐπίναμεν ἀπὸ τὴν πηγὴν δροσερὸν ὕδωρ.

Μετὰ τὸ γεῦμα ἤρχισαν τὰ ἄσματα καὶ ὁ χορὸς. Πρῶτος ἐσηκώθη ὁ γέρον καὶ τὸν ἔσυρεν ὥς νὰ ἦτον εἴκοσιν ἐτῶν παλληκάρι, ἐνῶ μία ἀπὸ τὰς νύμφας του μὲ γλυκυτάτην φωνὴν ἐτραγουδοῦσε·

«Γιὰ δὲς λεβέντη πῶχομε καὶ σέρνει τὸ χορὸ μας.
 Ἄσπρος αὐτὸς κι' ἄσπρα φορεῖ, μὰ τ'ἄσπρα δὲν τοῦ
 μοιάζουν·
 Τοῦ πρέπουνε τὰ κόκκινα, τοῦ πρέπουν τὰ γαλάζια.
 Ὀλόρθος πύργος φαίνεται, ἴσιος σὰν κυπαρίσσι».

Ὅλοι ἐγέλων καὶ ὅλοι ἐφώναζον μὲ χαρὰν· «Νὰ μᾶς
 ζήσης, παπποῦ».

Ἐπειτα ὁ μεγαλύτερος υἱὸς τοῦ γέροντος ἐτρα-
 γούδησε·

«Ἐχετε γειά, ψηλὰ βουνὰ καὶ κάμποι μὲ τὰ ῥόδα,
 ῥοσιὰς μὲ τὰ χαράματα, νύχτες μὲ τὸ φεγγάρι,
 καὶ σεῖς, μωρὲ κλεφτόπουλα, ποὺ εἶστε παλληκάρια.
 δὲ σὰς τρομάζει ὁ πόλεμος, πηδᾶτε σὰ λιοντάρια».

Ἐπειτα ἐτραγούδησε καὶ ὁ μικρότερος·

«Βασίλη, κάτσε φρόνιμα νὰ γίνῃς νοικοκύρης,
 γιὰ ν' ἀποχτήσης πρόβατα, ξευγάρια κι' ἀγελάδες,
 χωριά κι' ἀμπελοχώραφα, κοπέλια νὰ δουλεύουν».
 «Μάννα μου, γὼ δὲν κάθουμαι νὰ γίνω νοικοκύρης,
 νὰ κάμω ἀμπελοχώραφα, κοπέλια νὰ δουλεύουν
 καὶ νᾶμαι σκλάβος τῶν Τουρκῶν, κοπέλι στοὺς ἀγάδες.
 Φέρτε μου τᾶλαφρὸ σπαθὶ καὶ τὸ βαρὶὸ ντουφέκι
 νὰ πεταχτῶ σὰν τὸ πουλὶ ψηλὰ στὰ κορφοβούνια,
 νὰ πάρω δίπλα τὰ βουνά, νὰ περπατᾶω λόγγους,
 νὰ βρῶ λημέρια τῶν κλεφτῶν, γιατίακια καπετάνιων,
 καὶ νὰ σφυρίζω κλέφτικα, νὰ σμίξω τοὺς συντρόφους,
 ποὺ πολεμοῦν μὲ τὴν Τουρκιὰ καὶ μὲ τοὺς Ἀρβανῖτες».
 Πουρνὸ φιλεῖ τὴ μάννα του, πουρνὸ ξεπροβοδιέται.
 «Γειά σας, βουνὰ μὲ τοὺς γκρεμνοὺς, λαγκάδια μὲ τὶς πάχνες»·
 — «Καλῶς το τᾶξιο τὸ παιδὶ καὶ τᾶξιο παλληκάρι».

Ἐπειτα ὅλοι μαζὶ ἐτραγούδησαν·

«Καλότυχα εἶναι τὰ βουνά, ποτέ τους δὲν γερνᾶνε,

τὸ καλοκαίρι πράσινα καὶ τὸ χειμῶνα χιόνι,
καὶ καρτεροῦν τὴν ἀνοιξη, τῷμορφο καλοκαίρι,
νὰ μπουμπουκιάσουν τὰ κλαριά, ν' ἀνοίξουνε τὰ δέντρα,
νὰ βγοῦν οἱ στάνες σιὰ βουνά, νὰ βγοῦν οἱ βλαχοποῦλες
καὶ τὰ μικρὰ βλαχόπουλα λαλώντας τὶς φλογέρες».

ς') Ἡ ἀναχώρησις.

Ἡ διασκέδασις ἐξηκολούθησε μέχρι τοῦ ἀπογεύματος.
Ὅταν ἐπλησίασε νὰ δύσῃ ὁ ἥλιος, ὁ γέρο-Μῆτρος
μᾶς ὠδήγησεν εἰς τὰ διάφορα διαμερίσματα τοῦ κτήμα-
τος. Καὶ πρῶτα-πρῶτα ἐπεσκέφθημεν τὸ μέρος, ὅπου αἱ
νύμφαι τοῦ γέροντος ἤμελγον τὸ γάλα εἰς καθαρώτατα
ἀγγεῖα. Ἐκεῖ ἦσαν κρεμασμένα καὶ πολλὰ καλάθια πλήρη
τυροῦ.

«Τὸ σπήλαιον τοῦ Κύκλωπος», εἶπεν ἡ ἀδελφή μου
Ἰσμήνη γελῶσα.

Ὁ μεγαλύτερος υἱὸς τοῦ γέροντος, ὁ ὁποῖος ἦτο ἀρ-
κετὰ μορφωμένος, μᾶς παρέστησεν ἐν ὀλίγοις πῶς κα-
τασκευάζεται ὁ τυρὸς καὶ τὸ βούτυρον.

Παραπλεύρως ἦτο ἰδιαιτέρον πλακόστρωτον δωμά-
τιον, ἀστράπτον ἀπὸ καθαριότητα. Ἐκεῖ ἦσαν δύο ἐργα-
λειοί, ὅπου ὕφαινον αἱ νύμφαι τοῦ γέροντος, ὅταν ἐτε-
λείωναν τὰς ἄλλας ἐργασίας των.

«Τὸ σπήλαιον τῆς Καλυψοῦς», εἶπε πάλιν ἡ ἀδελφή
μου. «Μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι ἐδῶ ὑπάρχουν δύο νύμφαι».

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἠγέρθη τῆς κλίνης της μὲ πο-
λὸν κόπον μία γραῖα καί, στηριζομένη εἰς τὴν ῥάβδον
της, ἤρχετο σιγὰ-σιγὰ καὶ μὲ τρέμοντας πόδας, διὰ νὰ
μᾶς χαιρετίσῃ.

«Νὰ καὶ ἡ Εὐρύκλεια!» εἶπον ἐγὼ μειδιῶν.

— «Ποιὰ Εὐρύκλεια, παιδί μου!» ἀπεκρίθη ὁ γέρον.
«Αὐτὴ εἶναι ἡ Βαγγελιώ, ἡ μεγαλυτέρα μου ἀδελφή!

Μένει χρόνια πολλά μαζί μου. Ἀπὸ τὸν καιρὸν ποὺ ἀπέθανεν ὁ γέρος της».

Ἦτο καιρὸς πλέον νὰ ἀναχωρήσωμεν. Ἀπεχαιρετίσαμεν ἐγκαρδίως τὴν φιλόξενον οἰκογένειαν, ἱπεύσαμεν ἐπὶ τῶν δύο ἵππων μας καὶ διηυθύνθημεν εἰς τὰ Τρίγκαλα.

63. Ἐπιστολὴ χελιδόνος.

Κύριε,

Πρὶν σᾶς εἶπω ὅ,τι σκοπεύω νὰ σᾶς εἶπω, νομίζω κατάλληλον νὰ σᾶς περιγράψω ὁποῖα εἶμαι, διὰ νὰ γνωρίζετε ποῖα ἔχει τὴν τιμὴν νὰ σᾶς γράφῃ.

Τὸ ὄνομά μου τὸ βλέπετε εἰς τὴν ὑπογραφὴν τῆς ἐπιστολῆς μου. Ὀνομάζομαι Χελιδών· εἶμαι μαῦρα ἐνδεδυμένη καὶ μόνον εἰς τὸ στήθος μου φορῶ λευκά· αἱ πτέρυγές μου εἶναι μακრაὶ καὶ στεναὶ καὶ ἡμπορῶ νὰ πετῶ ταχέως καὶ διαρκῶς· ἡ κεφαλὴ μου εἶναι μικρά, ἀλλ' ἡμεῖς αἱ χελιδόνες δὲν θεωροῦμεν κατηγορίαν μας νὰ ἔχωμεν μικρὰν κεφαλὴν· οἱ ὀφθαλμοί μου εἶναι μικροὶ μὲν καὶ αὐτοί, ἀλλ' ἀπαστράπτοντες· ἡ δὲ οὐρά μου ἔχει σχῆμα ψαλίδος . . . ἡ ὁποία κόπτει μόνον τὸν ἀέρα ὅταν πετῶ.

Ἀφοῦ σᾶς ἔκαμα τὴν φωτογραφίαν μου, ἔρχομαι τώρα καὶ εἰς τὸ προκείμενον. Ἠξεύρετε, κύριε, ὅτι ἐγὼ καὶ αἱ ἄλλαι ὁμόφυλοί μου ἀγαπῶμεν τὴν ζέστην· μόνον εἰς αὐτὴν ἡμποροῦμεν νὰ ζῶμεν· διὰ τοῦτο τὸ φθινόπωρον ὅταν ἀρχίζει νὰ κάμνῃ ψῦχος, φεύγομεν ἀπὸ τὸν τόπον, σας, ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ Μάρτιος, τότε ἐπιστρέφομεν εἰς τὴν ἀγαπητὴν μας Ἑλλάδα. Διότι τὴν ἀγαπῶμεν ἡμεῖς τὴν Ἑλλάδα. Καὶ τώρα λοιπὸν θὰ ἔλθωμεν πάλιν καὶ αὐτὴ ἡ ἔλευσίς μας εἶναι ἡ ἀφορμὴ τῆς ἀνησυχίας μου καὶ τῆς ἐπιστολῆς μου.

Ἦξεύρετε, κύριε, ὅτι ἡμεῖς δὲν ἔχομεν οἰκίας ὡς τὰς ἰδικὰς σας· ἡμεῖς ἔχομεν φωλεάς· τὰς φωλεάς μας τὰς κατασκευάζομεν μόναι μας. Ἡμεῖς εἴμεθα καὶ ἀρχιτέκτονες καὶ κτίσται. ὦ! νὰ ἡξεύρατε τί κόπους καταβάλλομεν διὰ νὰ κτίσωμεν τὴν φωλεάν μας! Τὸ μόνον ἐργαλεῖον, τὸ ὁποῖον μεταχειριζόμεθα, εἶναι τὸ ῥάμφος μας· μὲ αὐτὸ μεταφέρομεν καὶ προσκολλῶμεν τὸν πηλόν, μὲ τὸν ὁποῖον κτίζομεν τὰς μικράς μας οἰκίας. Ἄλλ' ἀφοῦ τὰς κτίσωμεν, πρέπει νὰ τὰς στρώσωμεν μὲ ἔπιπλα· καὶ τότε πετῶμεν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ καὶ συνάζομεν ἄχυρα, φρύγανα, μαλλία καὶ ἐτοιμάζομεν μαλακὴν κλίνην διὰ τὰ μικρά μας. Τὰ μικρά μας! Ἄν ἔχετε μητέρα, κύριε ἐρωτήσατέ την μὲ ποίαν ἀνυπομονησίαν ἐπερίμενε νὰ σᾶς γεννήσῃ. Ἐρωτήσατέ την καὶ φαντασθῆτε καὶ τὴν ἰδικήν μας ἀνυπομονησίαν. Ἡμεῖς γεννῶμεν τέσσαρα πέντε ῥά. Τὰ ἐπφάζομεν δώδεκα ἡμέρας καὶ δώδεκα νύκτας καὶ ἔξαφνα τί αἰσθανόμεθα ὑπὸ τὰς πτέρυγας μας; νὰ κινουῖνται τέσσαρα-πέντε χελιδονάκια. Τὰ καημένα τὰ παιδάκια μας! Τότε γεμίζει ἡ καρδιά μας ἀπὸ ἓν ἄλλο αἶσθημα, τὴν στοργήν. Μὲ τί ἐνδιαφέρον, μὲ ποίαν συγκίνησιν τὰ βλέπομεν νὰ μεγαλῶνουν τὰ καημένα! Ὀλίγον κατ' ὀλίγον φυτρώνουν αἱ πτέρυγές των. Πρέπει νὰ μάθουν νὰ πετοῦν καὶ αὐτά. Αὕτῃ εἶναι ἡ ἀνατροφή, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ δώσωμεν ἡμεῖς εἰς τὰ παιδιά μας, καὶ τὴν δίδομεν μὲ τὴν μεγαλυτέραν φροντίδα· πετῶμεν ἡμεῖς οἱ γονεῖς εἰς μίαν γειτονικὴν στέ-

Ἡ Χελιδών,

γην καὶ τὰ προσκαλοῦμεν τὴν ἄλλην ἡμέραν τὰ προσκαλοῦμεν εἰς ἓν δένδρον, τὸ ὅποιον εἶναι μακρύτερα, ἔπειτα ἀκόμη μακρύτερα, ἕως ὅτου συνηθίσουν καὶ αὐτὰ νὰ πετοῦν ταχέως καὶ διαρκῶς. Ἀλλὰ καὶ ἀφοῦ μάθουν νὰ πετοῦν, δὲν μᾶς ἀφήνουν νὰ φύγουν τὰ ἀγαπητά μας παιδιά, μᾶς ἀγαποῦν πολὺ, καὶ εἴμεθα εὐτυχεῖς!

Ἄλλ' ὅμως, κύριε, ὑπάρχουν μερικά παιδιά ἀνθρώπων τοῦ τόπου σας, τὰ ὁποῖα ἔχουν τὴν σκληρότητα νὰ μᾶς καταστρέφουν τὴν εὐτυχίαν μας κρημνίζοντα τὰς φωλεάς μας, νὰ συλλαμβάνουν καὶ βασανίζουν τὰ τέκνα μας.

Λυπηθῇτέ μας, δι' ὄνομα τοῦ Θεοῦ, λυπηθῇτέ μας καὶ εἰπέτε εἰς αὐτὰ τὰ παιδιά νὰ μὴ μᾶς κάμνουν τόσον δυστυχεῖς!

Ἡμεῖς ποῖον βλάπτομεν; Τοῦναντίον, ἡμεῖς φέρομεν τὸν καλὸν καιρὸν μαζί μας, τὴν ἀνοιξιν, τὰ ἄνθη, τὴν χαρὰν.

Ἐπειτα σᾶς τοὺς Ἕλληνας, σᾶς ἀγαπῶμεν πολὺ. Καὶ οἱ προπάτορές σας ἠγάπων πολὺ τοὺς προπάτοράς μας.

Τὸν παλαιὸν καιρὸν ἐπερίμενον μὲ χαρὰν τὴν ἔλευσίν μας, εἰς μίαν νῆσον μάλιστα ἐλληνικὴν, τὴν Ῥόδον, τὰ παιδιά ἔψαλλον καὶ ἰδιαίτερον τραγοῦδι, τὸ ὅποιον, καθὼς μοῦ εἶπεν ἡ μάμμη μου, ἡ ὁποία τὸ ἔμαθεν ἀπὸ τὴν μάμμην της καὶ ἐκεῖνη ἀπὸ τὴν ἰδικήν της, ἤρχιζε, κατὰ μετὰφρασιν χελιδόνος τινός, ἡ ὁποία ἔκαμνε καὶ στίχους, ὥς ἑξῆς:

Ἄπ' τὰ μακρυνὰ τὰ μέρη
Καλῶς ἦλθες, χελιδόνα,
Ποῦ μᾶς φέρνεις καλοκαῖρι
Καὶ μᾶς διώχνεις τὸν χειμῶνα.

Καὶ τώρα ἀκόμη, εἰς πολλὰ μέρη, μᾶς ἀγαποῦν τόσον

πολύ, ὥστε μᾶς ἀφίνουν νὰ κτίζωμεν τὰς φωλεάς μας καὶ εἰς αὐτὰς τὰς ἐκκλησίας.

Ἡμεῖς δὲν σᾶς ζητοῦμεν τίποτε· δὲν ἔχομεν ἀνάγκην τῆς τροφῆς σας· ἡμεῖς τρώγομεν μυίας καὶ ἔντομα· δὲν πιστεύω δὲ οὔτε τὸ τερέτισμά μας νὰ σᾶς ἐνοχλῇ, τοῦναντίον μάλιστα νομίζω ὅτι οἱ ποιηταὶ σας συχνὰ-πυκνὰ τὸ ἐπαινοῦν εἰς τοὺς στίχους των. Λυπηθῇτέ μας λοιπόν, κύριε, καὶ εἰπέτε εἰς ὅσα παιδιά γνωρίζετε νὰ μᾶς ἀγαποῦν ὡς φίλους καὶ νὰ μὴ μᾶς καταδιώκουν ὡς ἐχθρούς.

Ἐγκάρδιος φίλη σας

Χελιδὼν

64. Ἡ ἀνατροφὴ τῶν πτηνῶν.

1. Τὴν ἀνοιξιν τὰ πτηνὰ ἐτοιμάζουν τὰς φωλεάς των. Κτίζουν αὐτὰς μὲ πολλὴν τέχνην καὶ μὲ πολλὴν νοημοσύνην. Ἐκλέγουν τὸν κατάλληλον τόπον, συλλέγουν φρύγανα, ἄχυρα, βρύα, χόρτα, φύλλα, περὰ, τρίχας καὶ μαλλία. Πλέκουν δι' αὐτῶν τὴν φωλεάν των, τὴν κτίζουν εὐρύχωρον, ὅσον ἀρκεῖ δι' αὐτά, καὶ δίδουν εἰς αὐτὴν τὸ σχῆμα τὸ ὅποῖον χρειάζεται. Ἀφίνουν μικρὰν ὀπήν, ἢ ὅποια μόλις χωρεῖ αὐτὰ νὰ ἐμβαίνουν καὶ νὰ ἐκβαίνουν. Στρώνουν τὸ ἔδαφος αὐτῆς μὲ φύλλα, τρίχας καὶ μαλλία, καὶ ἐκεῖ τὸ θηλυκὸν γεννᾷ τὰ ᾧά του. Ἐπειτα κάθεται ἐπάνω εἰς αὐτά, τὰ σκεπάζει μὲ τὰς πτέρυγας του καὶ τὰ θερμαίνει.

Εἰς τὸ κλώσσημα συνήθως λαμβάνει μέρος ὅχι μόνον τὸ θηλυκόν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀρσενικόν· τότε δὲ καὶ οἱ δύο σύντροφοι κλωσσοῦν διαδοχικῶς τὰ αὐγά.

Μὲ πόσην φροντίδα καὶ ἀγάπην οἱ γονεῖς φροντίζουν διὰ τὰ αὐγά των! Μόνον κίνδυνος μεγάλος δύναται νὰ

ἀναγκάσῃ τὴν μητέρα νὰ ἀφήσῃ τὰ αὐγά της. Καὶ τότε ὅμως δὲν φεύγει, ἀλλὰ ῥίπτεται μὲ μανίαν ἐπὶ τοῦ ἀντιπάλου καὶ μάχεται μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς διὰ νὰ σώσῃ τὸν θησαυρὸν της. Ἡ ἐπίμονος αὕτῃ ἀφοσίωσις παρατηρεῖται εἰς ὅλα τὰ πτηνά.

Διὰ τῆς σταθερᾶς θερμοκρασίας, τὴν ὁποίαν παρέχει τὸ μητρικὸν σῶμα, τὸ πτηνὸν σχηματίζεται ἐντὸς τοῦ αὐγοῦ καὶ βαθμηδὸν γίνεται τέλειον· τότε σχίζει τὴν μεμβρᾶν, ἢ ὅποια περιεκάλυπτεν ἀπὸ μέσα τὸ αὐγόν, κυτπᾷ εἰς τὸ κέλυφος, δι' ἐνὸς δὲ προσκαιροῦ ὁδόντος, εὕρισκόμενου εἰς τὸ ἄκρον τοῦ ῥάμφους, κατορθώνει νὰ σπάσῃ τὸ κέλυφος καὶ νὰ ἐξέλθῃ εἰς τὸν ἔξω κόσμον.

«Τὴν δεκάτην ἕκτην ἡμέραν», λέγει ὁ Γάλλος Μισελὲ περιγράφων τὴν γέννησιν ἐνὸς καναρινίου, «τὸ κέλυφος ἐχωρίσθη εἰς δύο, εἶδα νὰ ἔρπουν εἰς τὴν φωλεὰν μικραὶ πτέρυγες χωρὶς περὰ, μικροὶ πόδες, κάτι τὸ ὅποιον προσεπάθει νὰ ἀποσπασθῇ τελείως ἀπὸ τὸ περίβλημά του. Ὀλόκληρον τὸ σῶμα ἦτο μία μεγάλη κοιλία σχεδὸν σφαιρική. Ἡ μήτηρ, μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀνοικτούς, τὸν τράχηλον τεντωμένον, τὰς πτέρυγας τρεμούσας, παρετήρει τὸ τέκνον της καὶ ἐμὲ ἐπίσης, ὡσὰν νὰ ἔλεγε: «Μὴ μὲ πλησιάζεις!» Ἐκτὸς μικρῶν πτύλων, τὰ ὅποια ὑπῆρχον εἰς τὰς πτέρυγας καὶ εἰς τὴν κεφαλὴν, τὸ λοιπὸν σῶμα τοῦ νεογεννήτου ἦτο ἐντελὼς γυμνόν.

»Τὴν πρώτην ἡμέραν ἡ μήτηρ ἔδωκεν εἰς τὸ μικρὸν τέκνον της μόνον νερὸν νὰ πῖν, ἐκεῖνο δὲ ἤνοιγεν ὅσον ἡδύνατο τὸ στόμα. Ἀπὸ καιροῦ δὲ εἰς καιρὸν, διὰ νὰ ἀναπνέῃ εὐκολώτερον τὸ μικρὸν καναρινίον, ἡ μήτηρ ἀπεμακρύνετο ὀλίγον μετὰ τοῦτο ὅμως τὸ ἐσκέπαζε μὲ τὴν πτέρυγάν της καὶ τὸ ἐθώπευεν ἡσυχῶς.

»Τὴν δευτέραν ἡμέραν ἔφαγεν, ἀλλ' ὀλίγον. Τὴν τρίτην τὴν ἔφερεν ὁ πατὴρ καὶ τὴν ἔδωκεν εἰς τὴν μητέρα,

αὐτὴ δὲ τὴν προσέφερε μὲ μικρὰς φωνὰς εἰς τὸ νεογέννητον.

» Ἐν ὅσῳ τὸ μικρὸν ἔχει ὅ,τι τοῦ χρειάζεται ἡ μήτηρ ἀφίνει τὸν πατέρα νὰ πετᾷ ὅπου θέλει· μόλις ὅμως τὸ τέκνον ζητήσῃ τίποτε, τότε ἡ μήτηρ μὲ τὴν γλυκυτέραν φωνήν της προσκαλεῖ τὸν πατέρα, ὁ ὁποῖος γεμίζει τὸ ῥάμφος του, φθάνει ἀμέσως καὶ δίδει εἰς τὴν μητέρα τροφήν τὴν ὁποίαν πάλιν αὐτὴ προσφέρει εἰς τὸ μικρὸν της.

» Τὴν πέμπτην ἡμέραν οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ μικροῦ πτηνοῦ δὲν προεξέχουν πολὺ. Τὴν πρωίαν τῆς ἑκτῆς ἀναφαίνονται τὰ πτερὰ κατὰ μῆκος τῶν πτερυγίων, καὶ ἡ ῥάχις μαυρίζει· τὴν ὀγδόην τὸ τέκνον ἀνοίγει τοὺς ὀφθαλμούς, ὅταν προσκαλῇται, καὶ ἀρχίζει σιγὰ-σιγὰ νὰ λαλῇ. Ὁ πατὴρ δοκιμάζει νὰ τὸ θρέψῃ μόνος· ἡ μήτηρ ἔχει περισσότεραν ἐλευθερίαν τότε καὶ συχνὰ ἀπουσιάζει. Συνήθως κάθεται εἰς τὴν ἄκραν τῆς φωλεᾶς καὶ παρατηρεῖ μὲ ἀγάπην τὸ τέκνον της.

» Καημένη μητέρα! μετ' ὀλίγον θὰ σοῦ φύγῃ».

2. Μετὰ τὰς πρώτας αὐτὰς φροντίδας, αἱ ὁποῖαι σκοπὸν ἔχουν τὴν ἀνάπτυξιν τῶν σωματικῶν δυνάμεων τοῦ νεοσσοῦ, ἔρχεται ἡ ἀληθὴς ἀνατροφὴ, ἡ ἀνάπτυξις τῆς νοημοσύνης, ἡ διδασκαλία, διὰ τῆς ὁποίας τὸ πτηνὸν μαθαίνει, γνωρίζει, ἐτοιμάζεται εἰς τὸν ἀγῶνα, τὸν ὁποῖον θὰ ἀναλάβῃ μόνον, ὅταν ἀποχωρισθῇ ἀπὸ τοὺς προστάτας του.

Ἡ διδασκαλία αὕτη δὲν εἶναι ὁμοία εἰς ὅλα τὰ πτηνά, ἀλλ' εἶναι σύμφωνος πρὸς τὰς συνηθείας ἐκάστου πτηνοῦ. Ὁ νεοσσὸς τῆς ὄρνιθος, ὁ ὁποῖος σπανίως μεταχειρίζεται τὰς πτέρυγας του, πρέπει εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ βίου του νὰ μάθῃ νὰ περιπατῇ· εἰς τὸ ὑδροβίον πτηνὸν τὸ κολύμβημα εἶναι ἀπαραίτητον, τὸ δὲ πτηνόν, τὸ ὁποῖον πετᾷ εἰς τὰ ὕψη, πρέπει νὰ γυμνασθῇ εἰς τὸ πέταγμα.

Δι' ὀλίγων παραδειγμάτων θὰ καταστήσωμεν σαφέστερα τὰ πράγματα.

— Τὰ αὐγὰ τῆς ὄρνιθος κλωσσῶνται συνήθως εἴκοσι μίαν ἡμέρας, ἐνίοτε δέκα ἐννέα, σπανίως εἴκοσι τέσσαρας. Τὸ μικρὸν τότε θραύει τὸ κέλυφος τοῦ αὐγοῦ, τεντώνει τοὺς πόδας, ἐξάγει τὴν κεφαλὴν ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὰς πτέρυγας, μακραίνει τὸν τράχηλον, φωνάζει καὶ μετ' ὀλίγον, μόλις ὁ ἀήρ τὸ προσβάλλῃ, χώνεται κάτω ἀπὸ τὴν κοιλίαν τῆς μητρὸς, στεγνώνει, σηκώνεται, βαδίζει καὶ ζητεῖ τὴν τροφήν του. Ἐπὶ τινὰς ἐβδομάδας ἔχει ἀνάγκην νὰ τὸ προστατεύῃ ἡ μήτηρ του, νὰ τὸ ὀδηγῇ καὶ νὰ τὸ προφυλάττῃ μὲ τὰς πτέρυγὰς τῆς ἀπὸ τὸ ψῦχος.

— Τὰ πατάκια ἐξέρχονται ἀπὸ τὸ αὐγὸν μετὰ ἓνα μῆνα ἀφ' οὔτου ἀρχίσῃ τὸ κλώσσημα. Μόλις δὲ ἐξέλθουν, ἡμήτηρ τὰ ὀδηγεῖ εἰς τὸ νερόν, ἀλλὰ κατ' ἀρχὰς δὲν θέλουν νὰ εἰσέλθουν εἰς αὐτό. Ἡ μήτηρ ὁμως διὰ νὰ τὰ ἐνθαρρύνῃ εἰσέρχεται πρώτη, καὶ τότε ἐμβαίνουν καὶ αὐτὰ καὶ ἀρχίζουν νὰ κολυμβοῦν· δὲν ἐπανέρχονται δὲ εἰς τὴν φωλεάν των εἰμὴ μόνον τὴν νύκτα, ὅτε ζητοῦν καταφύγιον ὑπὸ τὴν μητρικὴν πτέρυγα. Οἱ νεοσσοὶ μόλις μετὰ τρεῖς μῆνας ἡμποροῦν νὰ πετάξουν.

— Τὰ πρῶτα μαθήματα τοῦ πετάγματος εἰς τὰ πτηνά, ὅσα πετοῦν, εἶναι συνήθως περιεργότατα. Ἡ μήτηρ πετᾷ, ὁ νεοσσὸς τότε τὴν παρατηρεῖ προσεκτικὰ, ἀνασηκώνεται ὀλίγον καὶ αὐτὸς καὶ τινάσσει τὰς πτέρυγὰς του, πάντοτε ὁμως ἐντὸς τῆς φωλεᾶς. Ἡ δυσκολία ἀρχίζει, ὅταν πρόκειται νὰ ἐξέλθῃ. Ἡ μήτηρ τὸν προσκαλεῖ, τοῦ δεικνύει τροφήν τινα, προσπαθεῖ νὰ τὸν ἐλκύσῃ μὲ κανὲν ἔντομον· ὁ νεοσσὸς διστάζει ἀκόμη, καὶ ἔχει δίκαιον ἄς ἔλθωμεν ἡμεῖς εἰς τὴν θέσιν του. Δὲν πρόκειται νὰ κάμῃ ἐν βῆμα, ὅπως τὰ τέκνα μας ἐντὸς τοῦ δωματίου ἀπὸ τὴν ἀγκάλην τῆς μητρὸς εἰς τὴν ἀγκάλην τῆς τρο-

φοῦ, οὔτε πρόκειται νὰ πέσῃ εἰς μαλακὰ προσκέφαλα.

— Ἡ χελιδὼν, ἡ ὁποία διδάσκει τὰ τέκνον της νὰ πετᾷ ἐκεῖ ὑψηλὰ εἰς τὸ κωδωνοστάσιον τῆς ἐκκλησίας, μετ' ἀγωνίας τὸ ἐνθαρρύνει, ἔχουσα καὶ αὐτὴ ἀνάγκην ἐνθαρρύνσεως. Ἡ μήτηρ καὶ τὸ τέκνον μετροῦν διὰ τοῦ βλέμματος τὸ ὕψος καὶ βλέπουν κάτω χαμηλὰ τὸ λιθόστρωτον. Ἐπέταξεν ὁμως τὸ μικρὸν ἀπὸ τὴν φωλεάν, πεισθὲν ἀπὸ τὰς μητρικὰς προτροπὰς ὅτι δὲν θὰ πέσῃ. Πετᾷ φοβισμένον καὶ προχωρεῖ στηριζόμενον ἀπὸ τὰς ἐνθαρρυντικὰς φωνὰς τῆς μητρός. Τὸ κατώρθωσεν, ἔμαθε νὰ πετᾷ!

— Ἡ διδασκαλία εἰς ἄλλα εἶδη πτηνῶν γίνεται κατ' ἄλλον τρόπον. Ὁ ἀετὸς λαμβάνει τὰ μικρὰ εἰς τὴν ῥάχιν του καὶ πετᾷ· ὅταν δὲ προχωρήσῃ μακρὰν τῆς φωλεᾶς, διὰ κινήσεως πρὸς τὰ κάτω τὰ ἐγκαταλείπει μόνα· τότε ἀρχίζουν νὰ πετοῦν γύρω τῆς μητρός των, ὅταν δὲ κουρασθοῦν, κάθηνται πάλιν εἰς τὴν ῥάχιν της. Τὸ μάθημα ἐπαναλαμβάνεται πολλάκις καὶ πολλὰς ἡμέρας συνεχῶς, μέχρις ὅτου οἱ μικροὶ ἀετοὶ μάθουν νὰ πετοῦν. Τὰ πρῶτα ὁμως μαθήματα διὰ τὸ βάδισμα, τὸ κολύμβημα, τὸ πέταγμα, δὲν ἀρκοῦν. Πρέπει τὸ πτηνὸν νὰ διδαχθῇ καὶ ἄλλας πολλὰς λεπτομερείας τῆς ζωῆς ἀπὸ τὴν πεῖραν τῶν γονέων του.

3. Ἡ διδασκαλία τῶν πτηνῶν πρὸς τὰ μικρὰ των γίνεται διὰ τῶν κινήσεων καὶ τῆς φωνῆς· συνίσταται δὲ εἰς τὸν τρόπον τῆς προμηθείας τῆς τροφῆς, τῆς ἀποφυγῆς τῶν κινδύνων, τῆς κατασκευῆς τῶν κατοικιῶν διὰ τὰ νεογένητα.

Ὑπάρχουν γεγονότα, τὰ ὁποῖα ἀποδεικνύουν ὅτι τὰ πτηνὰ ἔχουν νοημοσύνην, καὶ τὴν μεταχειρίζονται καταλλήλως. Τὰ πτηνὰ νήσων τινῶν τοῦ μεγάλου Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ δὲν φοβοῦνται τὸν ἄνθρωπον. Πλησιάζουν τοὺς ἐκεῖ

μεταβαίνοντας ταξιδιώτας. Πόθεν τοῦτο; Διότι ἐκεῖ ὁ ἀνθρώπος δὲν τὰ καταδιώκει.

Ἡ χελιδὼν, ἐπειδὴ γνωρίζει ὅτι δὲν ἔχει νὰ φοβηθῇ ἀπὸ ἡμᾶς, κτίζει τὴν φωλεάν της εἰς τὰ παράθυρά μας.

Εἰς τὰς θερμὰς χώρας, ὅπου ὄφεις φοβεροὶ καιροφυλακτοῦν τὰ μικρὰ πτηνὰ καὶ θραύουν τὰ αὐτὰ ἐντὸς τῶν φωλεῶν, πολλὰ πτηνὰ κτίζουν τὰς φωλεὰς των πλησίον τῶν ἀνθρωπίνων κατοικιῶν, διότι ἡ παρουσία τοῦ ἀνθρώπου ἀπομακρύνει τὰ ἐρπετά.

Οὕτω τὸ πτηνὸν κανονίζει τὰς σχέσεις του πρὸς τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἡ φεύγει πρὸ αὐτοῦ, ἡ τίθεται ὑπὸ τὴν προστασίαν του. Ὅταν κατ' ἀρχὰς συναντήσῃ τὸν ἄνθρωπον, τὸ πτηνὸν μένει ἀνύποπτον καὶ δὲν πετᾷ· ἂν ὅμως γίνῃ θῦμα τοῦ ἀνθρώπου, οἱ σύντροφοί του, οἱ ὅποιοι διέφυγον εὐτυχῶς τὸν κίνδυνον, μεταδίδουν εἰς τοὺς ἀπογόνους τὸν φόβον τοῦ κυνηγοῦ, αἱ δὲ κατόπιν γενεαὶ πολλαπλασιάζουν τὰς πονηρίας καὶ τὰ μέσα τῆς σωτηρίας.

Ὡς πρὸς τὴν κατασκευὴν τῆς φωλεᾶς, ἐπίσης παρατηρεῖται διαφορὰ ἀναλόγως τῆς ἡλικίας τῶν πτηνῶν. Αἱ φωλεαὶ τῶν νέων εἶναι ἀτελέστεραι καὶ κακῶς τοποθετημέναι, ἐνῶ αἱ φωλεαὶ τῶν πτηνῶν, τὰ ὅποια εἶναι μεγαλύτερας ἡλικίας καὶ ἔχουν περισσοτέραν πείραν, εἶναι τελειότεραι καὶ καλύτερον τοποθετημέναι.

65. Τὰ πτηνὰ τοῦ δάσους.

1. Μόλις τὰ ῥόδινα τῆς πρωίας νέφη ἀναγγεῖλουν τὴν προσέγγισιν τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου, ἐξ ὅλων τῶν πτηνῶν τοῦ δάσους ὁ κόσσυφος ἐξυπνᾷ πρῶτος.

Τινάσσει τὴν δρόσον ἐκ τοῦ μελανοῦ του περῶματος, τρίβει τὸ χρυσωπὸν του ῥάμφος ἐπὶ τινος κλάδου καὶ πετᾷ εἰς τὴν κορυφὴν ὑψηλοῦ δένδρου.

Ἐκεῖθεν συρρίζει δις ἢ τρίς, ἔχων τοὺς ὀφθαλμούς

του ἐστραμμένους πρὸς τὴν ἀπέναντι κλιτὺν τοῦ ὄρους, ὁπόθεν μετ' ὀλίγον ἀναφαίνονται αἱ πρῶται τοῦ ἡλίου ἀκτῖνες, καὶ εὐθὺς ἀρχίζει τὸ ζωηρὸν καὶ λιγυρὸν κε-
λάδημά του.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἔχουν ἐξυπνήσει καὶ τὰ λοιπὰ πτηνὰ τοῦ δάσους· ἀφίνουν τὰ δένδρα καὶ τοὺς θάμνους, ἐπὶ τῶν ὁποίων διηλθον τὴν νύκτα, καὶ πετοῦν εἰς μέρη ὑψηλότερα, διὰ νὰ ἴδουν ἐκεῖθεν τὸν ἀνατέλλοντα λαμ-
πρὸν ἥλιον.

Εἰς τὴν θέαν τῶν χρυσῶν του ἀκτίνων τὰ μικρὰ πλάσματα σκιροῦν ἐκ χαρᾶς καὶ ἀρχίζουν νὰ ψάλλουν τὰ γλυκύτερα αὐτῶν ᾠσματα.

2. Ὑψηλότερα ὄλων τῶν ἄλλων πτηνῶν πετᾷ ὁ κο-
ρυδαλλός. Μόλις προβάλλει ἡ αὐγή, ἐγκαταλείπει τὴν γῆν καὶ ὁρμᾷ πρὸς τὰ ὕψη, χύνων μελωδικὸν ᾠσμα.
Ὅσον δὲ ὑψώνεται πρὸς τὸν οὐρανόν, τόσον δυναμώ-
νει ἡ φωνή του. Τὸ γλυκύ του ᾠσμα ἀκούεται καὶ ὅταν τὸ μικρὸν πτηνὸν βυθισμένον εἰς τὸν κυανοῦν οὐρανὸν δὲν διακρίνεται.

Ἡ θελκτικὴ μικρὰ καρδερίνα μὲ τὸ ὥραϊον πτέρω-
μά της κάθηται ὀπισθεν γλοεροῦ κισσοῦ, ἐκεῖθεν δ' ἀν-
τηχεῖ ἡ εὐστροφος καὶ διαυγὴς φωνή της.

Ὁ σπῖνος, πτηνὸν ζωηρὸν καὶ εὐστροφον, πετᾷ ἀπὸ δένδρου εἰς δένδρον, ὅπου δὲ σταθῇ ἀνοίγει τὸ μικρὸν καὶ καλλίφωνον στόμα του καὶ μέλπει γλυκὺ καὶ εὐθυ-
μον ᾠσμα.

Ποῦ κελαδεῖ ἡ ἀηδὼν δὲν δύνασαι νὰ ἐννοήσης, διότι εἰς ὅλον τὸ δάσος ἀντηχεῖ τὸ ζωηρότατον καὶ δι-
αυγέστατον ἀλλὰ καὶ γλυκύτατον αὐτῆς ᾠσμα.

3. Αἴφνης φωνὴ ὀξύτατη ἀκούεται εἰς τὸν ἄερα, πολὺ ὑψηλά. Εἶναι ἡ φωνὴ πεινῶντος ἰέρακος, ὁ ὁποῖος ἐπι-
σκοπεῖ τὸ πᾶν πρὸς ἀνακάλυψιν τροφῆς.

Αὐτοστιγμὲν ὅλοι οἱ μικροὶ ψάλλται τοῦ δάσους γίνονται ἄφαντοι ὑπὸ τοὺς κλάδους καὶ τὰ φυλλώματα τῶν δένδρων καὶ τῶν θάμνων, ζητοῦντες ἐκεῖ σωτηρίαν.

Οὕτω τὴν μελωδικὴν συναυλίαν διαδέχεται ἡ ἀπότομος σιγὴ καὶ τὴν χαρὰν ὁ τρόμος.

Μετ' ὀλίγον ὅμως ἡ κρίσιμος στιγμή παρέρχεται. Ὁ ἱέραξ ἐξαφανίζεται. Εὐθὺς πάλιν ἐπανέρχεται ἡ χαρὰ καὶ ἡ ζωηρότης εἰς τοὺς μικροὺς καὶ ὠραίους κατοίκους τοῦ δάσους.

66. Τὸ δάσος.

Τὸ δάσος δροσᾶτο
ἐδῶ μειδιᾷ,
στὰ δένδρα ὑποκάτω
κοιμᾶται ἡ σκιά.

Ποτὲ δὲν τὸ καίει
ἡλίου ἀκτίς,
μόν' ἥσυχα πνέει
δροσιὰ τῆς αὐγῆς.

Ἀπ' ἓνα κι' ἀπ' ἄλλο
τοῦ δάσους κλαδὶ
τ' ἀηδόνι τὸ λάλο
γλυκὰ κελαδεῖ.

Τὴν ἀνοιξιν ψάλλει
καὶ λέγει, θαρρῶ:
«Παιδιά, ὅσον θάλλει
κερδίστε καιρό!»

Ἀγγ. Βλάχος

67. Ἡ ἔρημος Σαχάρα.

1. Ὅλη σχεδὸν ἡ βόρειος Ἀφρική ἀπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης μέχρι τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ εἶναι χώρα ξηρὰ καὶ γυμνή, ἥτοι **ἔρημος** καὶ ὀνομάζεται **Σαχάρα**. Εἶναι ἀπέραντον ὄροπέδιον, τὸ ὁποῖον ἔχει πολλὰ καὶ μεγάλα ὑψώματα· ἐν ἀπὸ αὐτὰ διατέμνει τὴν ἔρημον διαγωνίως ἀπὸ ΝΑ. πρὸς Β. καὶ ἀποτελεῖ ὄροσειρὰν ὑψηλότεραν ἀπὸ τὴν ἰδικήν μας Πίνδον. Μεγάλαι ὁμως ἐκτάσεις τῆς ἐρήμου σκεπάζονται μὲ ἄμμον, ἡ ὁποία μετακινεῖται ἀπὸ τὸν ἄνεμον καὶ σχηματίζει σειρὰν λόφων. Πῶς λοιπὸν εὐρέθη ἡ ἄμμος εἰς τὰς ἐκτάσεις ἐκείνας;

Εἰς τὴν Σαχάραν σπανιώτατα βρέχει. Ὁ οὐρανὸς καθ' ὅλον σχεδὸν τὸ ἔτος εἶναι ἀνέφελος. Ὅθεν τὸ ἔδαφος κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας θερμαίνεται ὑπερβολικὰ (+ 56° K.), ἐνῶ τὴν νύκτα ἡ θερμοκρασία κατέρχεται καὶ κάτω ἀπὸ τὸ μηδέν (—7° K.). Μὲ τὴν θερμότητα τοῦ ἡλίου τὰ πετρώματα ἐκτείνονται πολὺ (διαστέλλονται), μὲ τὴν ψύξιν ὁμως τῆς νυκτὸς πάλιν μαζεύονται (συστέλλονται). Ἐπειδὴ δὲ ἡ μεταβολὴ τῆς θερμοκρασίας ἐπέρχεται γρήγορα καὶ συχνά, ἡ συνοχὴ τῶν πετρωμάτων χαλαρώνεται, καὶ ἀναρίθμητοι σχισμαὶ ἀνοίγονται εἰς τὴν στερεὰν μᾶζαν. Ὁ ἄνεμος τότε ἀποσπᾷ ἀπὸ τὰς σχισμὰς λεπτοτάτους κόκκους καὶ τοὺς παρασύρει μακράν. Οὕτω οἱ βράχοι ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀποτρίβονται, μὲ τὴν «ἀποσάθρωσιν» δὲ αὐτῶν ἐν τῇ παρόδῳ τοῦ χρόνου ἐσχηματίσθησαν οἱ σωροὶ τῆς ἄμμου, οἱ ὁποῖοι σκεπάζουν μεγάλας ἐκτάσεις τῆς Σαχάρας καὶ ἄλλων ἐρήμων.

2. Τόση εἶναι ἡ ξηρασία εἰς τὴν Σαχάραν, ὥστε μερικὰς φορὰς καὶ ἔτη περνοῦν χωρὶς καθόλου νὰ βρέξῃ. Ἐπειδὴ ὁμως τὴν νύκτα πίπτει ἄφθονος δρόσος, ἡμπο-

ροῦν νὰ συντηρῶνται εἰς τοὺς ξηροὺς αὐτοὺς τόπους κάποια σκληρὰ χόρτα καὶ θάμνοι. Ὅταν ὁμως βρέξη, εἶναι ὡς νὰ ἀνοίγωνται οἱ κρουνοὶ τοῦ οὐρανοῦ. Μικρὰ ποτάμια τότε σχηματίζονται, ἀλλ' ἐντὸς ὀλίγου καταπίνονται ἀπὸ τὴν διψασμένην γῆν· οὕτω τροφοδοτοῦνται οἱ ὑπόγειοι ῥύακες καὶ νερὰ ἀναβλύζουν εἰς κοιλώματα τοῦ ἐδάφους. Ἐκεῖ τότε ὁ τόπος πρασινίζει καὶ ἡμπορεῖ τὸ ἔδαφος νὰ καλλιεργηθῇ καὶ νὰ δώσῃ ἀφθόνους καρποὺς (σιτάρι, ὀπωρικά καὶ κουρμάδες). Οἱ εὐφοροὶ οὗτοι τόποι τῆς ἐρήμου λέγονται **δάσεις** καὶ εἶναι ὡς νῆσοι ἐντὸς θαλάσσης ἄμμου. Εἰς τὴν περιφέρειάν των φυτρώνει χόρτον ἄρκετὸν διὰ τὴν συντήρησιν προβάτων, ὄνων καὶ καμήλων. Ὑαίλαι καὶ θῶες (τσακάλια) ἐμφανίζονται εἰς τὰ ἄκρα τῶν δάσεων. Ἀλλ' ὁ βασιλεὺς τῆς ἐρήμου εἶναι ὁ λέων, ὁ ὁποῖος θηρεύει ἀντιλόπας καὶ ἄλλα ἄγρια ζῷα.

3. Ἡ Σαχάρα ἔχει ἔκτασιν ἴσην σχεδὸν μὲ τὴν Εὐρώπην· ἀλλὰ δὲν περιλαμβάνει οὐδὲ ὅσους μόνη ἡ Πελοπόννησος κατοίκους. Οὗτοι κατοικοῦν εἰς τὰς δάσεις καὶ τρέφονται κυρίως μὲ τὸν καρπὸν τοῦ φοίνικος. Φοροῦν μακρὰ, πολύπτυχα φορέματα καὶ ἔχουν τὴν κεφαλὴν περιτυλιγμένην μὲ βαμβακερὸν σαρίκι. Λέγονται **Βεδουῖνοι**· ἐπειδὴ δὲ δὲν εὐρίσκουν πάντοτε ἄρκετὴν τροφὴν διὰ τὰ πρόβατα καὶ τὰς καμήλους των, εἶναι ἠναγκασμένοι ν' ἀλλάσσουν συχνὰ τόπον διαμονῆς. Ἐνεκα τούτου δὲν κατοικοῦν εἰς οἰκίας, ἀλλ' εἰς σκηνάς, τὰς ὁποίας εὐκολὰ ἀποσποῦν καὶ στήνουν ἐκ νέου. Ἀπὸ τὴν ἀνάγκην τῆς **νομαδικῆς ζωῆς** ἔχουν γίνοι ἐξοχοὶ ἱππεῖς, ἀπὸ δὲ τοὺς κινδύνους καὶ τὰς στερήσεις, τὰς ὁποίας ὑφίστανται, ἔχουν σκληραγωγηθῇ. Ξένα περαστικά καραβάνια ληστεύονται ἀπὸ αὐτοὺς, ὥστε εἶναι ὁ τρόμος τῶν ἐμπόρων, οἱ ὁποῖοι ἀπὸ τὰ παράλια τῆς Μεσογείου ταξιδεύουν πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀφρικῆς. Τὸ ταξιδίδιον των γί-

νεται ἀπὸ δάσεως εἰς ὄασιν καὶ διαρκεῖ τρεῖς μῆνας· μόνον δὲ μὲ τὴν βοήθειαν τῆς καμήλου ἡμπορεῖ νὰ κατορθωθῇ.

4. Πολὺν τρόπον εἰς τοὺς ταξιδεύοντας ἐμβάλλει ὁ φοβερός Σιμόν, ἄνεμος ὁ ὁποῖος ἀνακινεῖ τὴν ἄμμον καὶ τὴν μεταφέρει μακράν. Τόσον ὁ αἶθρ γεμίζει ἀπὸ λεπτὴν ἄμμον, ὥστε σκοτεινιάζει ὡς νὰ εἶναι νύξ. Τότε αἱ κάμηλοι καὶ οἱ ἄνθρωποι πίπτουν κάτω εἰς τὸ ἔδαφος μὲ τὴν κεφαλὴν σχεδὸν θαμμένην εἰς τὴν ἄμμον, ἕως ὅτου ἡ θύελλα περάσῃ· πολλὰ ὅμως καρabania εὗρον ἕως τώρα τὸν θάνατον.

Ἡ ζωὴ τοῦ Βεδουίνου εἰς τὴν ἔρημον δὲν ἥλλαξε διόλου ἀπὸ πολλῶν χιλιάδων ἐτῶν μέχρι σήμερον. Εἶναι ζωὴ νομαδική, ζωὴ μεταβάσεως ἀπὸ μέρους εἰς μέρος διαρκῶς εἰς ἀναζήτησιν νομῆς διὰ τὰ ποίμνια.

Ὁ Βεδουῖνος εἶναι ὀλιγαρκής. Ὀλίγα ἀναγκαῖα σκεύη ἀποτελοῦν ὅλην τὴν περιουσίαν του· ἦτοι ψάθαι διὰ τὴν σκιηνὴν του, σχοινία τρίχινα, ὀλίγα δοχεῖα διὰ τὸ λίπος, στάμναι διὰ τὸ νερὸν καὶ διὰ τὸ γάλα, ἄσκοι διὰ τὸ νερὸν κατὰ τὸν δρόμον, δερμάτινοι σάκκοι διὰ τὰ ἐνδύματα του· αὐτὰ καὶ μόνον χρειάζεται ἀπὸ γενεᾶς γενεῶν, χωρὶς νὰ ἀλλάξῃ τὸ σχῆμά των.

Ὅταν ὁ περιηγητὴς διέρχεται τὴν ἔρημον καὶ βλέπῃ τοὺς Βεδουῖνους συνηθροισμένους μὲ τὰ ποίμνιά των γύρω εἰς τὸ πηγάδι των, ἐνθυμεῖται τὴν μεμακρυσμένην ἐκείνην ἐποχὴν, τὴν ὁποῖαν περιγράφει ἡ Παλαιὰ Διαθήκη.

5. Οἱ ἀραβικοὶ ἵπποι εἶναι οἱ ἄριστοι τοῦ κόσμου. Τοὺς ἵππους μεταχειρίζονται οἱ Ἀραβες εἰς τὰς πολεμικὰς ἐκδρομάς των· διὰ τὰς μακρὰς ὁμῶς ὁδοιπορίας των εἰς τὴν Ἀραβίαν καὶ εἰς τὰς ἐρήμους τῆς Ἀφρικῆς χρησιμοποιοῦν τὴν κάμηλον. Ἀπαξ ὁ Βεδουῖνος γίνῃ κάτο-

χος καλοῦ ἵππου ἀφοσιοῦται εἰς αὐτὸν μὲ ὅλην τὴν ψυχὴν του καὶ ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ στέργει νὰ χωρισθῇ ἀπὸ αὐτόν. Ἀγγλὶς ποιήτρια περιέγραψε συγκινητικώτατα, εἰς ὥραϊον ποίημα, τὰ αἰσθήματα τοῦ Βεδουίνου, ὁ ὁποῖος ἐξ ἀνάγκης ἐπώλησε τὸν ἵππον του. Ἀφοῦ μὲ χίλια χάρδια καὶ γλυκὰ λόγια ἀποχαιρετίσῃ τὸν ἀγαπητὸν του σύντροφον, τοῦ ἔρχεται ἡ σκέψις, πῶς θὰ τὸν μεταχειρισθῇ ὁ νέος κύριός του; Ἀρά γε θὰ ὑποφέρῃ; Καὶ πῶς θὰ ζῇ ὁ ἴδιος, ὅπου θὰ ἐνθυμῇται εἰς κάθε στιγμήν, ὅτι ἐδῶ ἐπέρασαν, ἐκεῖ ἀνεπαύθησαν, ἐκεῖ τὸν εἶδε νὰ πῇ διὰ τελευταίαν φορὰν; ... «ὦ!», ἀναφωνεῖ, «ποῖος τὸ λέγει ὅτι σὲ ἐπώλησα; Ποῖος τὸ λέγει ὅτι σὲ ἀρνήθηκα; Εἶναι ψέμματα. Ἰδού! Τοὺς πετῶ ὀπίσω τὰ χρήματά των. Ἐνα πῆδημα! καὶ εἴμεθα μακράν. Ὅποιος μᾶς φθάσῃ τώρα, ἅς σὲ πάρῃ διὰ τὸν κόπον του!»

68. Ὁ φοῖνιξ εὐεργέτης τῶν κατοίκων τῆς ἐρήμου.

1. Ἀραψ τις ταξιδεύων ἐπὶ τῆς καμήλου του περιεπλανήθη εἰς τὴν ἔρημον.

Ἡμιθανὴς ἐκ τῆς δίψης, ἔφθασεν εἰς κοιλάδα, τῆς ὁποίας ἡ ἄμμος εἰς κοίλωμά τι τοῦ ἐδάφους ἦτο ὑγρὰ.

Ἐκεῖ ἐπέξευσεν ἐκ τῆς καμήλου του διὰ νὰ ἀναπauθῇ καὶ διὰ τῶν χειρῶν του ἔσκαψε μικρὸν λάκκον ὅσον ἡδύνατο βαθύν.

Ὅσον βαθύτερον ἔσκαπτε, τόσον ὑγρότερον ἐγίνετο τὸ ἔδαφος.

Τότε ἐξέβαλεν ἐκ τοῦ δισακκίου του ὀλίγους φοίνικας διὰ νὰ δειπνήσῃ, ἔδωκέ τινας εἰς τὴν πεινῶσαν κάμηλόν του καὶ τυλιχθεῖς εἰς τὸ βουρνούζιον του ἀπεκοιμήθη, πλησίον δ' αὐτοῦ ἀπεκοιμήθη καὶ ἡ κάμηλος.

Τὸ φῶς τῆς αὐγῆς ἐξύπνησεν ἀμφοτέρους, ὁ δὲ Ἄραψ εἶδεν ὅτι ἐξεπληρώθη ἡ ἐλπίς του. Ἐντὸς τοῦ λάκκου εἶχε συναχθῇ ὀλίγον ὕδωρ· ἦτο θολόν, χλιαρόν, ὑφάλμυρον, ἐν τούτοις κατεπράϋνε τὴν δίψαν αὐτοῦ καὶ τῆς καμῆλου.

ὍλIGOI φοῖνικες ἀπετέλεσαν τὸ πρόγευμα ἀμφοτέρων· ἀφοῦ δὲ ὁ Ἄραψ ἀπηύθυνε πρὸς τὸν Πλάστην τὴν πρωινήν αὐτοῦ προσευχήν, ἐπανάλαβε τὴν πορείαν του καὶ ἔφθασε περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου σῶος καὶ ὑγιῆς εἰς τὴν καλύβην τῆς οἰκογενείας του.

2. Εἷς πυρὴν τῶν φοινίκων, τοὺς ὁποίους εἶχε φάγει, ἔμεινεν εἰς τὴν ὑγρὰν ἄμμον. Ἡ ὑγρασία ἐδρόσισεν αὐτὸν καὶ ὁ ἥλιος τὸν ἐθέρμανε· μετὰ τινὰς δὲ ἡμέρας, ἐκ τοῦ πυρῆνος ἐβλάστησε μικρὰ ῥίζα, ἡ ὁποία ἐβυθίσθη εἰς τὴν ἄμμον, ἐπάνω δὲ ἐβλάστησε μικρὸν φυτόν, τὸ ὁποῖον κατ' ἀρχὰς μὲν εἶχεν ἐν μικρὸν φύλλον, ἔπειτα δὲ περισσότερα· ὀλίγον δὲ κατ' ὀλίγον ἐσχηματίσθη μικρὸς κορμός.

Φοῖνιξ.

Μετὰ τινὰ δ' ἔτη εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο ὑπῆρχεν εὐμεγέθης φοῖνιξ, ἔχων εἰς τὴν κορυφὴν φύλλα μακρὰ, ἐσχισμένα δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ὥς πτερὸν καὶ σχηματίζοντα ὥραϊον θυσανωτὸν φύλλωμα.

Παρήλθον πολλὰ ἔτη. Ὁ φοῖνιξ ἔγινε μεγαλοπρεπέστατον δένδρον. Πέριξ τοῦ κορμοῦ αὐτοῦ ἐκρέμαντο τὰ ξηρὰ φύλλα, ἄνω δὲ ἐξετείνεται τὸ καταπράσινον φύλλωμα, ἡσύχως ὑπὸ τοῦ ἀνέμου σειόμενον.

Μεταξὺ τῶν φύλλων ὑπῆρχον ὄρθιαι λευκαὶ θῆκαι, ἐντὸς τῶν ὁποίων εὗρισκοντο ἀθροίσματα λευκῶν ἀνθέων,

τὰ ὁποῖα διεσκόρπιζον τὴν ὄσμην αὐτῶν μακρὰν εἰς τὴν κατάξηρον καὶ γυμνὴν ἔρημον.

Ἡ ὄσμη αὕτη εἴλκυεν ἔντομα, τὰ ὁποῖα ἐρχόμενα μακρόθεν ἐξ ἄλλων φοινίκων ἔφερον μεθ' ἑαυτῶν προσκεκολλημένην εἰς τὸ σῶμά των κίτρινην τινὰ κόκκινον προερχομένην ἐκ τῶν ἀνθέων.

Οὕτω πέριξ τοῦ φοίνικος, μεταξὺ τῶν φύλλων καὶ τῶν ἀνθέων ἐβρόμβουν μυῖαι καὶ κάνθαροι καὶ ἀπέθετον τὰ φά των ὑπὸ τὰ μαραμμένα φύλλα, τὰ ὁποῖα εἶχον καταπέσει, ἢ ὑπὸ τοὺς λίθους.

Τὰ πλανητικὰ πτηνὰ διέκρινον μακρόθεν τὴν σειομένην κόμην τοῦ φοίνικος καὶ διηυθύνοντο πρὸς αὐτήν. Τινὰ ἐξ αὐτῶν εὗρον ἄφθονον τροφήν ἐκ τῶν καρπῶν, οἱ ὅποιοι ἐν τῷ μεταξὺ εἶχον ὠριμάσει καὶ ἐκρέμαντο κατὰ πυκνάς δέσμας χρυσοκίτρινοι ἢ κοκκινωποί.

Ἐκαστος καρπὸς εἶχε μέγεθος κορομήλου, ἦτο γλυκύτατος τὴν γεῦσιν, καὶ ἐντὸς περιεῖχε πυρῆνα σκληρὸν καὶ ἐπιμήκη. Ἄλλα πτηνὰ εἶχον καταπίει ἐξ ἄλλων μερῶν σκληροπύρην σπέρματα, ἐνῷ δὲ τὴν νύκτα ἀνεπαύοντο ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ φοίνικος, οἱ πυρῆνες κατέπεσον μετὰ τῶν περιπτωμάτων αὐτῶν, μετὰ τινὰ δὲ καιρὸν ἐβλάστησαν ἐπὶ τῆς ἄμμου ὑπὸ τὴν σκιάν τοῦ φοίνικος.

Οὕτως ἐφύτρωσαν θάμνοι ἀκακιῶν καὶ ἄλλα ἄγρια δένδρα καὶ πέριξ τοῦ φοίνικος ἐγένετο τὸ ἔδαφος ἐκ πόας, θάμνων καὶ δένδρων καὶ προεφυλάχθη ἐκ τοῦ καύματος τοῦ ἡλίου.

Ἄλλα καὶ ἐκ τῶν σπερμάτων τῶν φοινίκων ἐβλάστησαν νέοι φοίνικες. Ἐσχηματίσθη δὲ μικρὸν δάσος, εἰς τὸ ὁποῖον προσέτρεξαν ἀντιλόπαι διὰ νὰ βοσκήσουν χορτόν.

Ταχύποδες στρουθοκάμηλοι ἦλθον νὰ δοκιμάσουν τὰ τρυφερὰ ἄκρα τῶν θάμνων, εὐκίνητοι λαγωοὶ ἐφάνησαν

εἰς τὸ δάσος, αἱ δὲ ἀλώπεκες τῆς ἐρήμου εὗρον τροφήν δι' ἑαυτάς καὶ διὰ τὰ τέκνα των. Πτηνὰ ἔκτισαν τὰς φωλεάς των ἐντὸς θάμνων καὶ ἐπλήρουν μελωδίας τὸ δάσος.

3. Πολλὰ ἔτη παρήλθον πάλιν. Ὁ Ἄραψ ἐκεῖνος ἐγήρασε. Περιεκύκλωσαν αὐτὸν υἱοὶ καὶ θυγατέρες καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν. Τὸ βλέμμα του ἦτο θολὸν καὶ περίλυπον, διότι ὄχι μόνον μεγάλη ξηρασία συνέβη κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο πέραν τῆς καλύβης του, ἀλλὰ καὶ κακοὶ γείτονες ἠνώχλουν αὐτὸν ἀδιακόπως, καταστρέφοντες τὰς φυτείας ἢ διαρπάζοντες τὰ ζῷά του.

Διὰ τοῦτο ἀπεφάσισαν πάντες νὰ μετοικήσουν ἀλλὰ-χοῦ καὶ ζητήσουν εἰς ἄλλα μέρη κατοικίαν καὶ βοσκήν. Ὁ γέρον εἶπεν ὅτι κατάλληλον θὰ εἶναι τὸ μέρος, εἰς τὸ ὁποῖον ἄλλοτε εἶχεν εὗρει ὀλίγον ὕδωρ, διὸ καὶ πάντες ἐξεκίνησαν ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ γέροντος πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο.

Ἀλλὰ τίς δύναται νὰ περιγράψῃ τὴν ἐκπληξιν καὶ τὴν χαρὰν αὐτῶν, ὅτε ἀντὶ τῆς ἀμμώδους ἐρήμου, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχεν ἐξαπλωθῇ ποτε ὁ Ἄραψ, εἶδον μέγαν κῆπον ἐκ φοινίκων καὶ ἄλλων δένδρων, τὰ ὁποῖα παρήχθησαν πάντα ἐκ τοῦ ἐνδὸς ἐκείνου πυρῆνος, τὸν ὁποῖον εἶχε ῥίψει ἐντὸς τοῦ λάκκου.

Ἐδῶ λοιπὸν ἔμειναν καὶ κατεσκεύασαν καλύβας καὶ πέραν αὐτῶν ἐφύτευσαν νέους φοίνικας.

«Δοξασμένον τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ!» ἀνεφώνησεν ὁ γέρον μετὰ δακρύων εὐγνωμοσύνης. «Ὁ Πλάστης ἔπλασε τὸν φοίνικα πρὸς σωτηρίαν ἡμῶν».

»Ὁ φοῖνιξ εἶναι ἀδελφὸς τοῦ ἀνθρώπου, διότι ὁ Πλάστης κατεσκεύασεν αὐτὸν ἐκ τοῦ αὐτοῦ χόματος, ἐκ τοῦ ὁποῖου καὶ τὸν ἄνθρωπον.

»Μὲ τοὺς καρπούς του μᾶς δίδει ἄρτον καὶ μέλι καὶ τροφήν, ἄρκετὴν δι' ἡμᾶς καὶ διὰ τὰ ζῷα ἡμῶν. Μὲ τὰς

ἵνας του κατασκευάζομεν ψιάθους καὶ σχοινία, μὲ τὰ φύλλα του πλέκομεν ὑφάσματα καὶ ψήνομεν τὰς τροφάς.

»Μὲ τὸν χυμὸν τοῦ κορμοῦ του κατασκευάζομεν ποτόν, τὸ ὅποῖον εὐφραίνει τὴν καρδίαν μας ὥς εἰς ἄλλα μέρη ὁ οἶνος. Ὁ φοῖνιξ εἶναι εὐλογημένος.

»Ὅταν, τέκνα μου, καταθέσητε τὸ καταβεβλημένον σῶμά μου εἰς τὴν ἄμμον τῆς ἐρήμου διὰ νὰ ἡσυχάσω διὰ παντός, μὴ φυτεύσητε ἐπάνω εἰς τὸν τάφον μου ἄνθη, τὰ ὅποια μαραίνονται ταχέως. Φυτεύσατε φοίνικας, οἵτινες ἔχουν εὐλγίστους κορμούς καὶ καρποφόρον φύλλωμα. Θέλω νὰ κοιμηθῶ τὸν αἰώνιον ὕπνον ὑπὸ τὸν ψίθυρον τῶν φύλλων των, ὥς νὰ εὐρίσκωμαι εἰς τὸν Παράδεισον!...»

69. Τὰ δένδρα.

Ὅλα τὰ δένδρα εἶναι παιδιὰ
πῶχουν τῇ γῇ μητέρα,
κι' ἔχουν γιὰ χέρια τὰ κλαδιὰ
ποῦ σειοῦνται στὸν ἄερα.

Σειοῦνται καὶ λέν' μιὰ προσευχή,
λυγοῦν καὶ προσκυνοῦνε,
τὸν Οὐρανὸ πῶχει βροχὴ
καὶ βλέπει ποῦ διψοῦνε.

Κι' ὁ Οὐρανὸς ἀπὸ ψηλὰ
τὴν δίψα τους σὰν βλέπη
καὶ βρέχει μέσα 'ς τὰ βουνὰ
καὶ βρέχει μέσ' 'ς τὰ δάση.

Καὶ νοιώθ' ἡ γῇ χαρὰ κρυφὴ
καὶ βγάζει ἄνθη 'ς τὴ μορφὴ
κι' ὅλο καρποὺς 'ς τὰ στήθη.

Κι' ἀπ' τὴν χαρὰ τὴν τρυφερὴν
κι' ἀπὸ τὴν εὐθυμία,
᾽ς τὴ χώρα δίδει ὅσο μπορεῖ
εὐθήνεια καὶ εὐφορία.

Ἀπὸ τὸ θρόνο του γυρνᾷ
καὶ κρᾶζει μιὰ νεφέλη
καὶ τήνε στέλλει στὰ βουνά,
᾽ς τὰ δάση τήνε στέλλει.

Πᾶνε ᾽ς τ' ἀπότιστα δενδριά,
᾽ς τὰ δάση ποῦ διψοῦνε,
καὶ πότισέ μου τὰ φαιδρά
καὶ δῶσέ τα νὰ πιοῦνε.

Βγαίνει ἡ νεφέλη καὶ περνᾷ
ἐπάν' ἀπὸ τὴν Πλάσι·
γι' αὐτὸ φυτεύετε δενδριά
καθεὶς ὅπου προφθάση,
κι' ἀφῆτε νὰ γεννοῦν χονδρά
καὶ σχηματίσουν δάση·

Γιὰ ν'ἄχουμε κι' ἐμεῖς βροχή
κι' ὥραία πρασινάδα,
διὰ νὰ κάμωμ' εὐτυχῇ
τὴν ἄκαρπη Ἑλλάδα.

70. Τὰ λουτρά.

Οἱ πρόγονοι ἡμῶν ἦσαν ὁ καθαρώτατος λαὸς τοῦ κόσμου. Αὐτοὶ ἐδίδαξαν καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς λαοὺς τὴν καθαριότητα.

Ἐλούοντο πάντες ἀνεξαιρέτως, πλούσιοι καὶ πτωχοί, ἄνδρες καὶ γυναῖκες.

Βασίλισσαι καὶ βασιλέων θυγατέρες ἐλούοντο παρὰ τὰς καταφύτους ἐκ ῥοδοδάφνης ὄχθας τῶν ποταμῶν.

Οἱ πρόγονοι ἡγάπων τὴν θάλασσαν περισσότερον ἡμῶν. Εἰς τὰ δροσερὰ αὐτῆς κύματα ἐκαθαρίζοντο καὶ ἐσκληραγωοῦντο.

Καὶ σύ, παιδίον, ἂν θέλῃς νὰ διατηρήσῃς τὸ σῶμα ὑγιές, ἀγάπα τὴν θάλασσαν. Ἡ γαλανὴ αὐτῆς ἔκτασις θὰ τέρπῃ τοὺς ὀφθαλμούς σου καὶ ὁ δροσερὸς ἀῆρ θὰ ἐξογκῶνῃ τοὺς πνεύμονάς σου.

Ἀλλὰ μὴ περιμένεις μόνον τὸ θέρος, διὰ νὰ λου-σθῇς εἰς τὴν θάλασσαν καὶ καθάρῃς ὅλον τὸ σῶμά σου. Ἀγάπα τὸ ὕδωρ καὶ κατὰ τὸν λοιπὸν χρόνον.

Ἀπαξ τῆς ἐβδομάδος τοῦλάχιστον καθάριζε ὅλον τὸ σῶμα.

Πλύνε δηλαδὴ δι' ἀφθόνου ὕδατος καὶ σάπωνος τὸ σῶμα καὶ σπόγγιζε ἔπειτα ταχέως καὶ τελείως.

Οὕτως ἀφαιρεῖς τὴν ἀκαθαρσίαν τοῦ δέρματος, ἐκφράσσεις τοὺς πόρους αὐτοῦ καὶ καθιστᾷς τοῦτο ἱκανὸν νὰ ἀναπνέῃ.

Τὸ δέρμα, ὅταν πλύνεται συχνὰ δι' ὕδατος, προφυλάσσει τὸ σῶμα ἀπὸ τῶν ποικίλων μεταβολῶν τῆς ἀτμοσφαίρας, ἀπὸ τῶν διαφόρων ἐκ ψύξεως νόσων, καὶ ἐξασφαλίζει σταθερῶς τὴν ὑγίαν.

Τὸ ὕδωρ, διὰ τοῦ ὁποίου πλύνομεν τὰς χεῖρας, τὸ πρόσωπον, τὸ στόμα, τὴν κεφαλὴν καὶ ὅλον ἐν γένει τὸ σῶμα, πρέπει νὰ εἶναι καθαρῶτατον ἄλλως εἶναι κίνδυνος νὰ μολυνθῶμεν ἐκ διαφόρων νοσημάτων, ἐνίστε σοβαρωτάτων.

Μάθε νὰ κολυμβᾷς ἐν τῷ λουτρῷ. Ἡ κολύμβησις εἶναι ἄσκησις ὠφελιμωτάτη. Ὁ κολυμβῶν κινεῖ ἰσχυρῶς

καὶ διὰ τοῦτο δυναμώνει ὅλα τὰ μέλη τοῦ σώματος, εἰσπνέει περισσότερον καὶ δὲν κρυώνει ἐκ τοῦ λουτροῦ.

Μὴ φοβεῖσαι τὴν θάλασσαν, ἃν καὶ φαίνεται φοβερά· δὲν πνίγει τὸν ἄνθρωπον. Ὁ ἄνθρωπος, ἃν δὲν φοβῇται, δύναται νὰ ἐπιπλέῃ σταθερῶς εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ὅσας ὥρας θέλει.

Ὅταν πέσης πρηνῆς εἰς τὴν θάλασσαν, κράτει τὴν κεφαλὴν ὑψηλὰ καὶ ἀνάπνεε βαθῶς. Οὕτως εἰσπνέεις ἄφθονον ἀέρα καὶ καθίστασαι ἐλαφρότερος τοῦ ὕδατος. Δὲν βυθίζεσαι τότε ποτέ. Διὰ τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν συγχρόνως ὥθει τὸ σῶμα πρὸς τὰ ἔμπρὸς καὶ ἰδού, ἔμαθες νὰ κολυμβᾷς.

71. Ὑδατα ἱαματικὰ καὶ θερμαὶ πηγαί.

Εἰς πλεῖστα μέρη τῆς Πατρίδος ὑπάρχουσι πηγαί, ἐκ τῶν ὁποίων ἀναβλύζουσιν ὕδατα ψυχρὰ ἢ θερμὰ, ἢ ὑπόξινα, ὑφάλμυρα ἢ ἀφρώδη. Τὰ ὕδατα ταῦτα ἔχουσι τὴν δύναμιν νὰ θεραπεύωσι πολλὰ νοσήματα τῶν ἀνθρώπων. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ αἱ πηγαὶ αὐτῶν λέγονται *ἱαματικά*.

Τὰ ἱαματικὰ ταῦτα ὕδατα εἶναι βρόχινα, καταπίπτουσι δὲ πρότερον εἰς τὸ βάθη τῆς γῆς διὰ τῶν σχισμῶν ἢ καταπίνονται ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἐδάφους.

Εἰς τὰ βάθη ἐκεῖνα ἔνεκα τῆς θερμότητος, ἣτις προέρχεται ἐκ τῆς ἐσωτερικῆς φλογερᾶς μάζης τῆς γῆς, θερμαίνονται καὶ θερμὰ κυκλοφοροῦσι δι' ἄλλων ὑπογείων μερῶν.

Κατὰ τὴν διάβασιν αὐτῶν προσλαμβάνουσι μεταλλικὰ στοιχεῖα καὶ οὕτως ἀνερχόμενα μέχρι τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς ἀναβλύζουσι.

Τὸ μέρος, ἐκ τοῦ ὁποίου ἀναβλύζει θερμὸν ὕδωρ, λέγεται *θερμὴ πηγή*.

Ἄλλ' ὑπάρχουσι καὶ θερμαί τινες πηγαί, τῶν ὁποίων τὸ ὕδωρ, ὅταν ἀνέλθῃ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, μεταβάλλεται εἰς ἀτμοὺς αἰφνιδίως· οἱ ἀτμοὶ δ' ἐκεῖνοι ἐκτινάσσονται μεθ' ὀρμῆς εἰς ὕψος μέγα.

Ἱαματικὰ ὕδατα ὑπάρχουσιν εἰς πλεῖστα μέρη τῆς Ἑλλάδος. Τοιαῦτα εἶναι τὰ τῆς Αἰδηψοῦ, τῆς Ὑπάτης, τῶν Μεθάνων, τοῦ Λουτρακίου, τῆς Κυλλήνης, τῆς Κύθνου καὶ ἄλλα.

Εἰς αὐτὰ μεταβαίνουνσι κατ' ἔτος πλεῖστοι ἄνθρωποι καὶ θεραπεύονται ἐκ πολλῶν ἀσθενειῶν, ὥς ρευματισμῶν καὶ ἄλλων.

72. Ἡ λευκὴ πεταλούδα.

1. Πλησιάζει νὰ τελειώσῃ ὁ Ἰούλιος. Εἰς τὸν λαχανόκηπον ἐμεγάλωσαν τὰ λαχανικά. Μία λευκὴ πεταλούδα μὲ τὰ τέσσαρα λεπτὰ καὶ λευκὰ πτερά της, τὰ ὁποῖα ἔχουν μαῦρα στίγματα, πετᾷ ἀπὸ λάχανον εἰς λάχανον.

Τί ζητεῖ ἐκεῖ ἡ λευκὴ πεταλούδα; Δὲν τρώγει λαχανόφυλλα.

Πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἐπέτα μόνον ἐπάνω εἰς τὰ ἄνθη. Ὑποκάτω ἀπὸ τὴν σιαγὸνα της εἶχε διπλωμένην τὴν προβοσκίδα της, ἡ ὁποία ὁμοιάζει μὲ ἐλατήριον ὥρολογίου. Μόλις ἐκάθιζε, τὴν ἐξεδίπλωνε, τὴν ἐβύθιζεν εἰς τὸ ἄνθος καὶ ἐρρόφα τὸ μέλι του. Καὶ τώρα ἐκάθισεν ὑποκάτω ἀπὸ τὸ λαχανόφυλλον καὶ ἐτοποθέτησεν ἐκεῖ τὰ φά της, μικρὰ ὅπως ἡ κεφαλὴ τῆς καρφοβελόνης καὶ κίτρινα. Ἀλλὰ μόλις ἐσηκώθη, μία μικρὰ χελιδὼν τὴν ἤρπασε καὶ τὴν κατέπιε.

«Μητέρα», φωνάζει ἀμέσως μὲ παράπονον. «Ἡ πεταλούδα ἐκάθισεν εἰς τὸν λαιμόν μου».

— «Καλὰ νὰ πάθῃς!» λέγει ἡ μήτηρ. «Νομίζεις ὅτι δὲν θὰ ἠμποροῦσα νὰ πιάσω καὶ ἐγὼ λευκὸς πεταλούδας;

Ἄφυσέ τας νὰ γεννήσουν τὰ αὐγά των. Ἀπὸ τὰ αὐγά των θὰ βγοῦν παχιὰς κάμπιες καὶ θὰ χορτάσωμεν φαγητόν».

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἀπὸ ἕκαστον ὦδον τῆς λευκῆς πεταλούδας ἐξηλθε καὶ μία μικρὰ κάμπη. Ἔχει χρῶμα καστανὸν μὲ τρεῖς κιτρίνας γραμμὰς εἰς τὸ σῶμά της. Εἶναι ἀχόρταγος· εἰς ὀλίγας ὥρας κατατρῶγει ὀλόκληρον λάχανον. Τρῶγει, τρῶγει ἀδιακόπως καὶ ἔπειτα μένει δύο ἕως τρεῖς ἡμέρας ἀκίνητος. Φαίνεται ὅτι τὴν στενοχωρεῖ τὸ ὑποκάμισόν της. Τὸ ἀλλάσσει μὲ ἄλλο πλατύτερον καὶ μεγαλύτερον. Πάλιν τρῶγει, τρῶγει καὶ μετ' ὀλίγον καὶ αὐτὸ τὸ ὑποκάμισον τῆς εἶναι στενόν. Πάλιν κάθεται ὀλίγας ὥρας ἀκίνητος· σχίζεται καὶ αὐτὸ καὶ προβάλλει ἄλλο πλατύτερον. Αὐτὸ γίνεται τέσσαρας φορὰς.

Αἱ χελιδόνες εἶναι εὐχαριστημένα. «Τρῶτε, λέγουν εἰς τὰ μικρά των, νὰ δυναμώσετε, γιὰτὶ σὲ λίγο θὰ σωθοῦν οἱ κάμπιες καὶ θὰ φύγωμε...»

«Μιὰ σφηκούλα! μιὰ σφηκούλα!» φωνάζει ἕξαφνα μιὰ μικρὰ χελιδὼν ἀνήσυχος.

— «Ναί», λέγει ἡ μήτηρ της, «ὁμοιάζει μὲ σφηκούλαν, μὰ τὸ κεντρί της δὲν ἔχει δηλητήριο. Ἄφυσέ την, δὲν ἀξίζει τὸν κόπον».

Ἀλήθεια, δὲν ἀξίζει τὸν κόπον. Εἶναι μιὰ σφηκούλα μικροτέρα ἀπὸ τὴν μυῖαν καὶ ἀκόμη λεπτοτέρα. Ἐκάθισεν ἐπάνω εἰς τὸ λάχανον, καὶ αὐτὴ φαίνεται ὅτι θέλει νὰ πλησιάσῃ τὰς κάμπας χωρὶς νὰ τὴν ἴδουν. Ἐκεῖναι ὅμως τὴν εἶδον καὶ ἀμέσως ἐταράχθησαν. Ἐξεκόλλησαν ἀπὸ τὰ φύλλα τοὺς προσθίους πόδας των, οἱ ὅποιοι εἶναι ὀπλισμένοι μὲ ὄνυχας ὀξεῖς, ὕψωσαν τὸ σῶμά των καὶ κτυποῦν μὲ τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ ὀπίσω ὥς νὰ κτυποῦν εἰς τὸν ἀέρα κάποιον ἐπίβουλον ἐχθρόν.

2. Ἡ σφηκούλα φεύγει φοβισμένη. Αἱ κάμπαι ἤσυχάζουν καὶ ἀρχίζουν νὰ βόσκουν εἰς τὰ λάχανα. Ἡ σφη-

Ἄλλ'

τὸ ὕδωρ,
εἰς ἀτμούς
μεθ' ὁρμῆς

Ἰαματ
Ἑλλάδος.
τῶν Μεθ
θινου καί.

Εἰς αἰ
ποι καὶ θ
τισμῶν κα

1. Πλ
νόκηπον ἐ
μὲ τὰ τέσ
ἔχουν μαῦ
Τί ζη
νόφυλλα.

Πρὸς ὁ
Ὑποκάτω
βοσκίδα τ
Μόλις ἐκό
θος καὶ ἐ
κάτω ἀπὸ
φά της, μι
τρινα. Ἄλ
πασε καὶ τ

«Μητέ
ταλούδα ἐ
— «Κ
θὰ ἡμπορ

καὶ πάλιν ἐπαυρῆσεν ἐστὴ μετὰ προσοχ
τὰς κάμπας καὶ κάθεται εἰς τὴν ῥάχιν μι
Ἡ κάμπη προσπαθεῖ νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ
δὲν τὸ κατορθώνει. Ἡ σφηρούλα εἶναι καλ
καὶ βυθίζει τὸ κεντρίον τῆς εἰς τὴν ῥάχιν τῆς
θεταὶ εἰς μόνον ὀλίγας σιγὰς καὶ ἔπειτα φ
κάμπη ἀμέσως ἡσυχάζει καὶ ἀρχίζει πάλιν νὰ
«Ἐφυγεν», εἶπεν ἡ μητέρα χελιδόν.

— «Ἐφυγεν, ἀποῦ κατόρθωσεν ἐκεῖνο ποῦ
πεν ἡ μήτηρ.

— «Τί; τί;» ἠρώτησε τὸ χελιδονάκι.

— «Ἡ σφηρούλα ἐγέννησεν εἰς τὸ σῶμα
ἕως τριάντα αἰγῶν», εἶπεν ἡ μήτηρ. «Ἀπὸ
ἐξελθόντων τριάντα σκουληράκια, τὰ ὅποια θ
κρέας τῆς κάμπας».

— «Καὶ θὰ πεθάνῃ;»

— «Ἀμέσως ὅχι. Τὰ σκουληράκια εἶναι π
νε τὸ κρέας, μὰ δὲν τῶν καὶ τὸ στομάχι τ
Αὐτὴ ὅλο τρέφεται καὶ ποτίνει».

Ὅταν ἐμεγάλωσαν ἀρχὰ αἱ κάμπαι τῆς
ταλούδας, ἀφῆσαν τὰ λάχανα καὶ ἤρχισαν νὰ ἀν
εἰς τὰ δένδρα, εἰς τοὺς τοίχους καὶ εἰς τὸν φ
χελιδόνες ἔτρωγον ἀπὸ αὐτῶν καὶ ἦσαν εὐχαρι

Μίαν ἡμέραν ἡ μικρὰ χελιδόν, ἐνῶ ἐκυνή
ξεν τὰς κάμπας, αἶφνης ἐμνεν ἀκίνητος. Μί
ὅποια ἦτο ἐμπρός της, ἔστρετο σιγὰ - σιγὰ χα
καὶ συχνὰ - συχνὰ ἔμνεν ἀκίνητος. Ἐφαίνετο
ρασμένη. Ἐνῶ τὸ χελιδονάκι ἤτοιμαζετο νὰ τῇ
μὲ τὸ ῥάμφος του, βλέπει νὰ τοὐβάλλουν ἀπὸ τὸ
πολλοὶ μικροὶ σκουληρίδες, οἱ ὅποιοι ἔστρεφον
κεφαλὰς των καὶ ἐκινεῦν τοιαύτως καὶ ἔως

εἰτ' αὖ μετὰ προσοχίς ἀπὸ τὴν κάμπην, εὐρέθησαν ἀμέσως κλεισμέ-
εις τὴν ῥάχιν μιᾷ κουκουλίου των.

ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ πάλιν, μητέρα;» ἐρωτᾷ ἡ μικρὰ χελιδὼν.
σφηκούλα εἶναι καλῶς, ποὺ φαίνονται τώρα ὡς μικρὰ κίτρινα αὐγά,
εἰς τὴν ῥάχιν τῆς διὰ τῆς σφηκούλας. Κοίταξε ἡ κάμπη τῆς λευ-
μᾶς καὶ ἔπειτα φίδας σὲ λίγο θὰ ψοφήσῃ. Τὰ σκουληκάκια ἔγι-
ναι ἀρχίζει πάλιν νὰ αἰδέσθῃ καὶ κλείστηκαν στὰ κουκούλια τους. Μὲ
τὴν χελιδὼν. ἵπὸ καθὲ κουκούλι θὰ ἐξέλθῃ καὶ μία μικρὴ
ἔβρωσεν ἐκεῖνο ποῦ

αὐταὶ θ' ἀρχίσουν τὰ ἴδια ἐνόησα. Καὶ αἱ
χελιδονάκι. δὲν τὰς ἐτρύπησαν αἱ σφηκούλες τὶ θὰ γί-
νουν εἰς τὸ σῶμα τῆς πάλιν τὸ χελιδονάκι.

μήτηρ. «Ἀπὸ τοῦ ῥόδου εἶναι νὰ ἐτοιμασθοῦμε, γιατί ἔρχεται ὁ χει-
μα, τὰ ὁποῖα θεοὶ συλλογισμένη ἡ μητέρα. «Τὴν ἀνοιξιν, ποῦ
γεν, θὰ σοῦ δείξω τὶ ἔγιναν».

θεὸς ὁ Μάρτιος καὶ ἦλθον πάλιν αἱ χελιδόνες.
σφηκάκια εἶναι πᾶσι περιέρχον χελιδονάκι μὲ τὴν μητέρα του καὶ
καὶ τὸ στομάχι τῆς. Τώρα ἔχει μεγαλώσει. Ἔχει καὶ αὐτὸ
γενεῖ».

καὶ θὰ κτίσῃ ἰδικὴν του φωλεάν. Ἄλλ' ἐνθυ-
ναι αἱ κάμπαι τῆς ὑπόσχεσιν, τὴν ὁποίαν τοῦ εἶχε δώσει ἡ μήτηρ
καὶ ἤρχισαν νὰ ἀνὰ μάθῃ τὶ ἔγιναν αἱ κάμπαι, αἱ ὁποῖαι ἐγλύ-
ναι καὶ εἰς τὸν ῥάχιν τὰ κεντήματα τῆς σφηκούλας.

καὶ ἦσαν εὐχαρὺ τώρα ἔτοιμον τὸ πρῶτον φαγητόν μας, πρὶν
ἐλθόν, ἐνῶ ἐκυνή γιὰ καλὰ ὁ ἥλιος», εἶπεν ἡ μητέρα. «Κοίταξε
τὴν ἀκίνητος. Μία, στοὺς τοίχους καὶ στὸν φράκτη. Μικροῦλες
σιγὰ - σιγὰ χακοῦνιες κρέμονται ἀπὸ ἓνα σχοινάκι. Τὸν καιρὸ
ἡμέρας. Ἐφαίνετο εἶχαμε καλοκαίρι ἐκεῖ κάτω στὴν Αἴγυπτο, ἐδῶ
τοιοῦτο νὰ τὴν φυσοῦσε δυνατὸς ἄνεμος καὶ ἔκανε πολὺ κρύο.
καὶ θὰ ἄνεμος δὲν ἔκοψε τὸ σχοινάκι, οὔτε σκοτώσει
οἱ οἱ ἔστρεφον ὠρό».

ἀκόπως καὶ ἔως μὲν ὠρό;» ἠρώτησε τὸ νέον ζεῦγος.

μωρὸ τῆς κάμπης, ποὺ γλύτωσεν ἀπὸ τὴν σφη-

κούλα πάλιν ἐπιστρέφει πετᾷ μετὰ προσοχῆς ἐπάνω εἰς τὰς κάμπας καὶ κάθεται εἰς τὴν ῥάχιν μιᾶς ἐξ αὐτῶν. Ἡ κάμπη προσπαθεῖ νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ αὐτήν, ἀλλὰ δὲν τὸ κατορθώνει. Ἡ σφηκούλα εἶναι καλὰ στηριγμένη καὶ βυθίζει τὸ κεντρίον της εἰς τὴν ῥάχιν τῆς κάμπης. Κάθεται ἐκεῖ μόνον ὀλίγας στιγμὰς καὶ ἔπειτα φεύγει. Καὶ ἡ κάμπη ἀμέσως ἡσυχάζει καὶ ἀρχίζει πάλιν νὰ βόσκη.

«Ἐφυγεν», εἶπεν ἡ μικρὰ χελιδών.

— «Ἐφυγεν, ἀφοῦ κατώρθωσεν ἐκεῖνο ποῦ ἤθελεν», εἶπεν ἡ μήτηρ.

— «Τί; τί;» ἠρώτησε τὸ χελιδονάκι.

— «Ἡ σφηκούλα ἐγέννησεν εἰς τὸ σῶμα τῆς κάμπης ἕως τριάντα αὐγά», εἶπεν ἡ μήτηρ. «Ἀπὸ τὰ αὐγά θὰ ἐξέλθουν τριάντα σκουληκάκια, τὰ ὅποια θὰ φᾶνε τὸ κρέας τῆς κάμπιας».

— «Καὶ θὰ πεθάνῃ;»

— «Ἀμέσως ὄχι. Τὰ σκουληκάκια εἶναι πονηρά. Τρῶνε τὸ κρέας, μὰ δὲν τρῶνε καὶ τὸ στομάχι τῆς κάμπιας. Αὐτὴ ὅλο τρέφεται καὶ παχαίνει».

Ὅταν ἐμεγάλωσαν ἀρκετὰ αἱ κάμπαι τῆς λευκῆς πεταλούδας, ἄφησαν τὰ λάχανα καὶ ἤρχισαν νὰ ἀναρριχῶνται εἰς τὰ δένδρα, εἰς τοὺς τοίχους καὶ εἰς τὸν φράκτην. Αἱ χελιδόνες ἔτρωγον ἀπὸ αὐτὰς καὶ ἦσαν εὐχαριστημένοι.

Μίαν ἡμέραν ἡ μικρὰ χελιδών, ἐνῶ ἐκυνήγει μὲ ὄρεξιν τὰς κάμπας, αἶφνης ἔμεινεν ἀκίνητος. Μία κάμπη, ἡ ὁποία ἦτο ἐμπρὸς της, ἐσύρετο σιγὰ - σιγὰ χωρὶς ὄρεξιν καὶ συχνὰ - συχνὰ ἔμενεν ἀκίνητος. Ἐφαίνεται πολὺ κουρασμένη. Ἐνῶ τὸ χελιδονάκι ἠτοιμάζετο νὰ τὴν τρυπήσῃ μὲ τὸ ῥάμφος του, βλέπει νὰ προβάλλουν ἀπὸ τὸ σῶμά της πολλοὶ μικροὶ σκώληκες, οἱ ὅποιοι ἔστρεφον παντοῦ τὰς κεφαλὰς των καὶ ἐκινουῦντο ἀδιακόπως καὶ ἕως ὅτου ἐξέλ-

θουν έντελῶς ἀπὸ τὴν κάμπην, εὐρέθησαν ἀμέσως κλεισμέ-
νοι έντός τοῦ κουκούλιου των.

«Τί εἶναι αὐτὸ πάλιν, μητέρα;» ἐρωτᾷ ἡ μικρὰ χελιδών.

— «Αὐτά, ποὺ φαίνονται τώρα ὡς μικρὰ κίτρινα αὐγά,
εἶναι τὰ παιδιὰ τῆς σφηκούλας. Κοίταξε ἡ κάμπη τῆς λευ-
κῆς πεταλούδας σὲ λίγο θὰ ψοφήσῃ. Τὰ σκουληκάκια ἔγι-
ναν χρυσαλλίδες καὶ κλείστηκαν στὰ κουκούλια τους. Μὲ
τὸν καιρὸ ἀπὸ κάθε κουκούλι θὰ ἐξέλθῃ καὶ μία μικρὴ
σφηκούλα».

— «Καὶ αὐταὶ θ' ἀρχίσουν τὰ ἴδια ἐνόησα. Καὶ αἱ
κάμπαι ποὺ δὲν τὰς ἐτρέψαν αἱ σφηκοῦλες τί θὰ γί-
νουν;» ἠρώτησε πάλιν τὸ χελιδονάκι.

— «Καιρὸς εἶναι νὰ ἐτοιμασθοῦμε, γιατί ἔρχεται ὁ χει-
μῶνας», εἶπε συλλογισμένη ἡ μητέρα. «Τὴν ἀνοιξιν, ποὺ
θὰ γυρίσωμεν, θὰ σοῦ δείξω τί ἔγιναν».

— Ἦλθε ὁ Μάρτιος καὶ ἦλθον πάλιν αἱ χελιδόνες·
ἦλθε καὶ τὸ περιέργον χελιδονάκι μὲ τὴν μητέρα του καὶ
τὸν πατέρα του. Τώρα ἔχει μεγαλώσει. Ἔχει καὶ αὐτὸ
σύντροφον καὶ θὰ κτίσῃ ἰδικήν του φωλεάν. Ἀλλ' ἐνθυ-
μεῖται τὴν ὑπόσχεσιν, τὴν ὁποίαν τοῦ εἶχε δώσει ἡ μήτηρ
του. Θέλει νὰ μάθῃ τί ἔγιναν αἱ κάμπαι, αἱ ὁποῖαι ἐγλύ-
τωσαν ἀπὸ τὰ κεντήματα τῆς σφηκούλας.

«Εἶναι τώρα ἔτοιμον τὸ πρῶτον φαγητόν μας, πρὶν
νὰ ζεστάνῃ γιὰ καλὰ ὁ ἥλιος», εἶπεν ἡ μητέρα. «Κοίταξε
στὰ δένδρα, στοὺς τοίχους καὶ στὸν φράκτη. Μικροῦλες
ἀραχνένιες κοῦνιες κρέμονται ἀπὸ ἓνα σχοινάκι. Τὸν καιρὸ
ποὺ ἐμεῖς εἶχαμε καλοκαῖρι ἐκεῖ κάτω στὴν Αἴγυπτο, ἐδῶ
ἔπεφτε χιόνι· φουσοῦσε δυνατὸς ἄνεμος κι' ἔκανε πολὺ κρύο.
Κι' ὅμως ὁ ἄνεμος δὲν ἔκοψε τὸ σχοινάκι, οὔτε σκότωσε
μέσα τὸ μωρό».

— «Ποιὸ μωρό;» ἠρώτησε τὸ νέον ζευγος.

— «Τὸ μωρὸ τῆς κάμπης, ποὺ γλύτωσεν ἀπὸ τὴν σφη-

κούλα. Κάθε κάμψη ὕφανε τὴν κούνια της κι' ὕστερα ἔγινε χρουσαλλίδα. Ἀπ' αὐτὴν θὰ γίνη ἡ λευκὴ πεταλούδα καὶ σὲ λίγες μέρες θὰ σχίσῃ τὴν κούνια καὶ θὰ βγῇ. Τώρα ἔχει νόστιμον φαγητόν· μὰ ὅταν γίνη πεταλούδα... Θυμᾶσαι;» ἠρώτησεν ἡ μήτηρ. Καὶ ἐκοίταξε μὲ χαμόγελον τὸ χελιδονάκι.

— «Δὲν ἀξίζει», ἀπήντησεν ἐκεῖνο. «Τὸ φαγητόν της δὲν εἶναι νόστιμον». Καὶ ἐπέταξε μὲ τὸν σύντροφόν του νὰ κτίσουν τὴν φωλεάν των.

(Κατ' Ἀνδρέαν Καρναβίτσαν).

73. Ἡ ὀκνηρὰ πεταλούδα καὶ ἡ ἐργατικὴ μέλισσα.

Μὲ φτερὰ ζευγαρωμένα, πλουμισμένα, χνουδωτά, ὅλ' ἡμέρα ἡ πεταλούδα μέσ' στὸν κῆπόν μας πετᾷ· στὰ γαρύφαλα, στὰ ῥόδα καὶ στοὺς κρίνους τριγυρίζει κι' ὅλα τ' ἄνθη τὰ χαϊδεύει κι' ὅλα τ' ἄνθη τὰ μυρίζει.

Ὅμως ἄμυαλη γυρίζει κι' ἀσυλλόγιστη πολὺ, καὶ δὲν ξέρει νὰ ὠφεληθῇ καὶ δὲν ξέρει νὰ ὠφελῇ· θέλει ἀνώφελη νὰ ζήσῃ κι' ἔτσι ἀνώφελη πεθαίνει κι' ἀπὸ τὴν τρελλὴ ζωὴ της τίποτε δὲν ἀπομένει.

Δὲς τὴ μέλισσα, ποὺ ἀνοίγει τὰ φτερὰ τὰ χνουδωτά, κύττα τὴν μὲ πόση σκέψη μέσ' στὸν κῆπό μας πετᾷ· στὰ γαρύφαλα, στὰ ῥόδα καὶ στοὺς κρίνους τριγυρίζει καὶ τὸ μέλι των βυzaίνει κι' ὅλη μέρα θησαυρίζει.

Ἀφησε τὴν πεταλούδα μέσ' τὸν κῆπο νὰ χαζεύῃ· μὴ ζηλεύεις τὴ χαρὰ της, τὴ ζωὴ της τὴν τρελλή· σὺ, τὴ μέλισσα μιμήσου, ποὺ τὸ μέλι της μαζεύει κι' ὠφελεῖται μοναχὴ της καὶ τοὺς ἄλλους ὠφελεῖ.

74. Ἡ μεταξοσκώληκοτροφία.

1. Εἰς μίαν πόλιν τῆς Πελοποννήσου ἔζη χήρα τις πτωχοτάτη, ἣ ὁποία εἶχε καταβληθῇ καὶ ὑπὸ τῆς ἀσθενείας καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ θρέψῃ τὰ τέκνα της.

Ἡμέραν τινά, κατὰ τὴν ὁποίαν καὶ αὐτὴ καὶ τὰ τέκνα της ἐπείνων, προσῆλθεν εἰς κυρίαν πλουσίαν καὶ ἀγαθοεργὸν καὶ μετὰ συστολῆς ἐζήτησε βοήθειαν.

«Καλὴ μου γυναῖκα», εἶπεν ἡ φιλεύσπλαγχνος κυρία, «ἀντὶ ἄλλης βοηθείας θὰ σοῦ δανείσω διακοσίας δραχμάς. Οὔτε ὁμόλογον ζητῶ, οὔτε ἐγγυητὴν· τὰς ἐμπιστεύομαι εἰς τὴν τιμιότητά σου· θὰ μοῦ τὰς δώσῃς ὅταν ἡμπορέσῃς. Μεταχειρίσου τὰ χρήματα αὐτά, διὰ νὰ ἀναθρέψῃς μεταξοσκώληκας. Ἡ ἐργασία αὐτὴ δὲν ἀπαιτεῖ πολλὰς σωματικὰς δυνάμεις, ἀλλὰ φροντίδα μόνον καὶ ἐπιμέλειαν· καὶ τὰ κοράσιά σου δύνανται νὰ σὲ βοηθοῦν».

Ἡ χήρα ἠὺχαρίστησεν ἐκ βάθους καρδίας τὴν φιλάνθρωπον κυρίαν, προθύμως δὲ ἐξετέλεσε τὴν συμβουλήν αὐτῆς καὶ ἠγόρασεν ἓν κυτίον μὲ φά μεταξοσκώληκος.

Ὅταν ἦλθεν ὁ Ἀπρίλιος, τὰ φάρια, τὰ ὁποῖα ἔχουν χρῶμα φαιόν, ἤρχισαν νὰ γίνωνται κιτρινωπά καὶ τέλος ἐξ αὐτῶν ἐξηλθον μικρότατοι μέλανες καὶ χνουδωτοὶ σκώληκες, *κάμπαι*, αἱ ὁποῖαι εὐθύς ἔχουν ἀνάγκην τροφῆς. Διὰ τοῦτο ἡ χήρα ἠραίωσε τὰς κάμπας ἐπάνω εἰς ἓν πανίον καὶ ἔρριψεν εἰς αὐτὰς μικρότατα τεμάχια φύλλων μορέας.

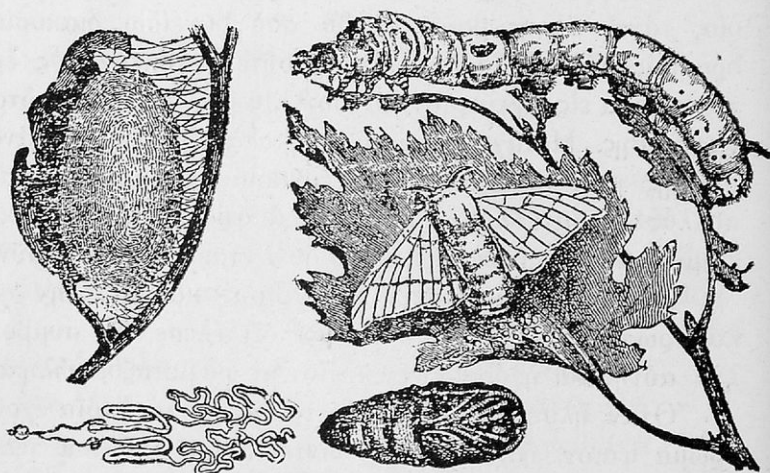
Ὅλη ἡ οἰκογένεια ἔλαβε μέρος εἰς τὸ ἔργον· τὰ παιδιά ἔκοπτον καθ' ἐκάστην φύλλα ἐκ τῶν μορεῶν, αἱ ὁποῖαι ἦσαν ἄφθονοι εἰς τὴν πόλιν ἐκεῖνην.

Αἱ μικραὶ κάμπαι ἔτρωγον ἀπλήστως ἐπὶ πέντε ἕως ἑξ ἡμέρας καὶ τὸ μέγεθος των ἠϋξάνετο.

Αἶφνης ἔπαυσαν νὰ τρώωσι καὶ ἔχουσαι τὴν κεφα-

λήν πρὸς τὰ ἄνω ἔμενον ἀκίνητοι. Ἡ χήρα καὶ τὰ παιδιά ἀνησύχησαν πολὺ· ἐνόμισαν ὅτι αἱ κάμπαι ἡσθένησαν. Ἀλλ' εἰς ἔμπειρος σηροτρόφος, τὸν ὁποῖον ἠρώτησαν, καθησύχασε τὴν μητέρα καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς.

«Τὸ δέσμα τῆς κάμπης», εἶπε, «δὲν εἶναι πολὺ ἔλαστικὸν καὶ δὲν αὐξάνεται ὅσον καὶ τὸ σῶμά της· διὰ τοῦτο ἡ κάμπη, ὅταν αὐξηθῇ τὸ σῶμα αὐτῆς, στενοχωρεῖται ἐντὸς τοῦ στενοῦ ἐνδύματός της καὶ βυθίζεται εἰς ὕπνον, ὅστις

Κάμπη - Πεταλούδα, μορεόφυλλον, βομβύκιον

διαρκεῖ 24 ὥρας. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο σχηματίζεται νέον δέσμα ὑπὸ τὸ παλαιόν· τότε ἡ κάμπη διὰ κινήσεως τῆς κεφαλῆς αὐτῆς σχίζει τὸ παλαιὸν δέσμα καὶ τὸ ἀπορρίπτει ὡς ἄχρηστον. Τὸ φαινόμενον τοῦτο, δηλαδὴ ἡ ἀποδερμάτωσις, ἐπαναλαμβάνεται τέσσαρας φορὰς ἐφ' ὅσον ζῇ ἡ κάμπη».

2. Κατὰ τὴν τρίτην ἀποδερμάτωσιν ἡ μήτηρ καὶ τὰ παιδιά παρετήρησαν ὅτι αἱ κάμπαι ἕξ ἢ ἑπτὰ ἡμέρας ἔτρωγον μετὰ μεγάλης λαιμαργίας μορεόφυλλα· ἔπειτα ἐβυ-

θίσθησαν πάλιν εἰς βαθὺν ὕπνον, ὅστις διήρκεσε δύο ἡμερονύκτια.

Μετὰ τὸν τελευταῖον τοῦτον ὕπνον οἱ μεταξοσκώληκες ἥλλαξαν τελευταίαν φορὰν τὸ δέσμα των. Τώρα ἔγιναν ἀχόρταγοι καὶ κατέτρωγον μὲ ὑπερβολικὴν λαιμαργίαν τὰ μορεόφυλλα. Ἡ χήρα μετεκόμισεν αὐτοὺς μετὰ τῶν φύλλων τῆς μορέας εἰς πλατείας καλαμωτάς, δηλαδὴ κλίνας πλεκτάς ἐκ καλάμων.

Ἐννέα ἕως δέκα ἡμέρας μετὰ τὴν τελευταίαν ἀποδεσμάτωσιν οἱ μεταξοσκώληκες ἔφθασαν εἰς τὴν μεγίστην ἀνάπτυξίν των.

Αἱφνης ἔπαυσαν νὰ τρώγουν καὶ τὸ σῶμά των ἔγινε μικρότερον, λεπτότερον καὶ διαφανές.

Αἱ κάμπαι ἔγιναν τότε ἐλαφρότεροι, ἐκίνουν τὴν κεφαλὴν των ἀνησύχως καὶ ἐξήτουν νὰ ἀναβῶσιν ὑψηλότερον.

Τότε ἡ χήρα ἔστησεν ἐπὶ τῶν καλαμωτῶν κλαδία καὶ φρύγανα, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἀνερχιρήθησαν οἱ ὠριμοὶ μεταξοσκώληκες. Ἐκεῖ ἤρχισαν νὰ ἐργάζωνται μὲ ἀκούραστον δραστηριότητα ὕφαινον.

3. Οἱ μεταξοσκώληκες ἔχουσιν εἰς τὰς σιαγόνας αὐτῶν δύο λεπτὰς ὁπὰς, ἐκ τῶν ὁποίων ῥέει μία οὐσία ὑπόπηκτος, ἡ ὁποία πηγνυται ἀμέσως καὶ γίνεται κλωστή μεταξίνη.

Ἡ χήρα καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς ἔβλεπον τοὺς μεταξοσκώληκας νὰ πλέκωσι διὰ τῶν ἐμπροσθίων ποδῶν τὴν κλωστὴν ἐκείνην, ἣτις ἐκτείνεται βαθμιδῶν καὶ διασταυροῦται καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις. Εἰς τρεῖς ἢ τέσσαρας ἡμέρας ἐσχημάτισαν οὗτοι τὸ βομβυκίον των (κουκούλιον) καὶ ἐκλείσθησαν ἐντὸς αὐτοῦ. Τὰ βομβυκία ἔχουσι σχῆμα ὄφειδὲς ἢ στρογγύλον καὶ εἶναι χρυσοκίτρινα ἢ λευκά.

— Μετὰ τὸ πλέξιμον τοῦ βομβυκίου ἡ κάμπη μένει

ἀκίνητος ἐν τῇ μεταξίνῃ αὐτῆς κατοικίᾳ 18—20 ἡμέρας. Ἐπειτα μεταβάλλεται εἰς χρυσαλλίδα, ἢ νύμφην, ἢ ὁποῖα, ἀφοῦ ἡσυχάσῃ μερικὸν καιρὸν ἐντὸς τοῦ βομβυκίου, μεταμορφοῦται εἰς ὥραϊαν ψυχὴν ἢ πεταλούδαν· αὕτη μετὰ 25—27 ἡμέρας διὰ τῶν ἐμπροσθίων ποδῶν καὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς διατρυπᾷ τὸ βομβύκιον, ἀνοίγει ὅπῃ καὶ ἐξέρχεται λευκόπτερος. Ἡ ψυχὴ δὲν τρώγει, ζῇ δέκα ἕως δώδεκα ἡμέρας καὶ ἀποθνήσκει, ἀφοῦ γεννήσῃ τὰ ὧὰ αὐτῆς, ἅτινα κατ' ἀρχὰς εἶναι κίτρινα καὶ μετ' ὀλίγον γίνονται φαιά. Τοῦτο γίνεται μόνον εἰς τὰ βομβύκια, τὰ ὁποῖα οἱ σηροτρόφοι προορίζουσιν εἰς παραγωγὴν σπόρου.

Εἰς τὰ λοιπὰ ἡ χρυσαλλίς ἀποξηραίνεται ἐντὸς τοῦ βομβυκίου πρὸ τῆς μεταμορφώσεως· πρὸς τοῦτο οἱ σηροτρόφοι ἐξαπλοῦσι τὰ βομβύκια ἀραιῶς εἰς τὸν θερμὸν ἥλιον ἢ τὰ θερμαίνουσι τεχνητῶς δι' αἵματος.

4. Ἡ χήρα ἐπώλησε τὰ κουκούλια εἰς ἓνα ἔμπορον, ὅστις ἀπέστειλεν αὐτὰ εἰς τὸ ἐργοστάσιον. Εἰς τὰ ἐργοστάσια διὰ μηχανῆς ἐκτυλίσσεται τὸ μετάξινον νῆμα, ἐκ τοῦ ὁποίου ἀποτελεῖται τὸ κουκούλιον, ἐκ τοῦ νήματος δ' ἐκείνου κατασκευάζονται ὥραϊα καὶ πολύτιμα μεταξωτὰ ὑφάσματα.

Τὰ κουκούλια ἐπώλησεν ἡ χήρα εἰς καλὴν τιμὴν, ἐσώθη λοιπὸν ἐκ τῆς πτωχείας διὰ τῶν χρημάτων, ἅτινα ἐκέρδισε διὰ τῆς ἐργασίας αὐτῆς. Περιέμενε δὲ ἀνυπομόνως τὴν στιγμὴν, κατὰ τὴν ὁποῖαν θὰ δυνηθῇ ν' ἀποδώσῃ τὸ χρέος αὐτῆς εἰς τὴν εὐεργέτιδά της.

— Διὰ τῆς ἐργασίας ταύτης ἀνεπτύχθη μεγάλη φιλοπονία ἐν τῇ οἰκογενεῖᾳ ἐκείνῃ. Ὅτε δὲ ἤλθεν ὁ κατάλληλος καιρὸς ἡγόρασαν πάλιν μεταξόσπορον, περισσότερον τώρα, καὶ ἐγέμισαν ὅλην τὴν οἰκίαν ἀπὸ μεταξοσκώληκος, οἱ ὅποιοι πλουσιοπαρόχως ἀντήμειψαν τοὺς κόπους

καὶ τὰς φροντίδας τῆς φιλοπόνου οἰκογενείας. Ἀφθονα κουκούλια ἐσχηματίσθησαν ἐπὶ τῶν κλάδων, ἡ δὲ χήρα πωλήσασα αὐτὰ ἔλαβε σημαντικὸν ποσόν.

Ἀμέσως τότε μετέβη μετὰ τῶν τέκνων αὐτῆς εἰς τὴν οἰκίαν τῆς ἀγαθοεργοῦ κυρίας. Ἀλλοτε, ὅτε τὸ πρῶτον ἔκρουσε τὴν θύραν ἐκείνην, ἦτο περίλυπος καὶ σκυθρωπή· τώρα ἡ μορφή αὐτῆς ἔλαμπεν ἐκ χαρᾶς.

«Κυρία», εἶπε μετὰ συγκινήσεως, «ἐρχόμεθα νὰ ἐκφράσωμεν τὴν βαθεῖαν εὐγνωμοσύνην μας. Ἴδου τὰ χρήματα; τὰ ὅποια μοῦ ἐδανείσατε· ἔγιναν αἰτία νὰ εἰσέλθῃ ἡ εὐτυχία εἰς τὴν ἀπηλπισμένην κατοικίαν μας· τώρα δὲν θὰ σᾶς χρεωστοῦμεν πλέον χρήματα, ἀλλ' ἐφ' ὅσον ζῶμεν θὰ σᾶς ὀφείλομεν μεγάλην εὐγνωμοσύνην».

75. Πῶς ὁ Γεώργιος βλέπει ἐν βουστάσιον.

Μίαν ἡμέραν τοῦ Μαΐου ὁ κύριος Εὐστάθιος μετὰ τοῦ υἱοῦ του Γεωργίου μετέβησαν εἰς τὴν ἐξοχὴν, ὅπου ἦτο τὸ ἀγροκήπιον τοῦ συγγενοῦς των κυρίου Φιλίππου.

Ὁ κύριος Φίλιππος εὕρισκετο εἰς τὸ βουστάσιόν του, ἔνθα ἐδέχθη τοὺς δύο ἐπισκέπτας μετὰ πολλῆς φιλοφροσύνης.

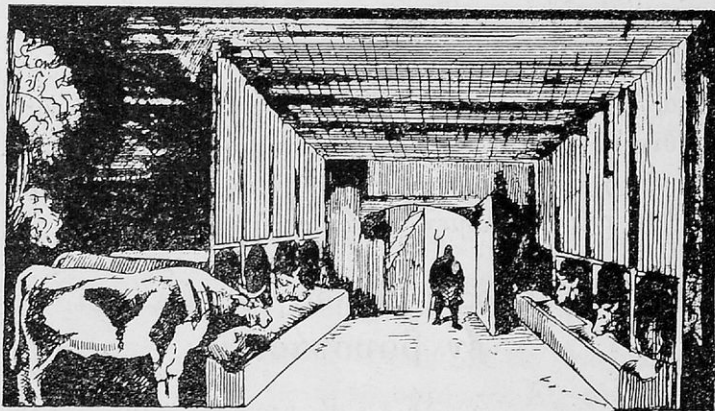
Τὸ βουστάσιον ἦτο ἐν δωματίον πολὺ ὑψηλὸν καὶ πλατύ, εἰς τὸ μέσον τοῦ ὁποίου ὑπῆρχεν εἰς δύο σειρὰς ἀντιμετώπους ἡ φάτνη.

Εἰς τοὺς δύο ἀπέναντι τοίχους, κατὰ τὴν κορυφήν, ὑπῆρχον στρογγύλα παράθυρα, διὰ τῶν ὁποίων ἀνενεοῦτο ὁ ἀῆρ καὶ εἰσῆρχοντο μετὰ τοῦ φωτὸς καὶ αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου.

«Τὸν χειμῶνα», εἶπεν ὁ ἀγρονόμος, «οἱ στάβλοι μου εἶναι θερμοὶ καὶ τὸ ψῦχος δὲν προσβάλλει τὰ ζῷα, διότι

καὶ τὰ ζῷα, ὡς γνωρίζετε, κρυώνουσι καὶ ἔχουσιν ἀνάγκην, ὅπως ὁ ἄνθρωπος, θερμῆς καὶ ξηρᾶς κατοικίας.

» Ὅπισθεν τῆς φάτνης εἶναι αἱ κλῖναι τῶν βοῶν. Ἵνα μένωσι θερμαὶ καὶ ξηραί, σκεπάζω τὸ λιθόστρωτον ἔδαφος δι' ἀχύρων, τὰ ὅποια συχνότατα ἀλλάσσω, μεταφέρων τὰ παλαιὰ εἰς τὸν κοπροσωρόν.

Βουστάσιον

» Ἡ κόπρος καὶ ἡ ὑγρασία τοῦ στάβλου βλάπτει τὴν ὑγίαν τῶν ζώων, ἐνῶ ἡ ξηρασία καὶ ἡ καθαριότης διατηρεῖ αὐτήν».

Τὴν στιγμήν ἐκείνην εἰσήρχετο ἐκ τῆς βοσκῆς μία τῶν ἀγελάδων.

Εὐθύς ὡς εἶδε τοὺς ἀνθρώπους, ἐστάθη καὶ προσήλωσεν εἰς αὐτοὺς τοὺς μεγάλους μαύρους αὐτῆς ὀφθαλμούς.

Ὁ Γεώργιος ἦτο ἀπέναντι τοῦ ἀγρονόμου καὶ ἀμέσως ἐπλησίασε πρὸς αὐτὸν μετὰ προφυλάξεως.

«Μὴ φοβεῖσαι», τοῦ εἶπεν οὗτος, «ἡ ἀγελάς μου εἶναι ἡμερον ζῷον. Ἐκ μικρᾶς ἡλικίας ἀνετράφη μετὰ πραότητος. Τώρα περιμένει τὰς θωπείας μου. Πλησιάσον. Εἰς τὰ

ἡμερα αὐτῆς βλέμματα ἐκφράζεται γαλήνη ψυχική. Ἀγαπᾷ τοὺς ἀνθρώπους».

Ἡ ἀγελὰς εἰς τὰς θωπείας τοῦ ἀγρονόμου ἡσύχως ἐστράφη καὶ ἔλειχεν εὐγνωμόνως τὴν θωπεύουσαν χεῖρα.

Ἔλαβε θάρρος ὁ Γεώργιος καὶ ἐθώπευσε καὶ αὐτὸς τὸ εὐμορφον ζῷον.

«Εἶναι», εἶπεν ὁ ἀγρονόμος, «εὐτραφής. Πρέπει νὰ ἰδῇτε μετὰ πόσης προθυμίας σύρει τὸ ἄροτρον! Εἶναι καὶ μικρόσωμος· διὰ τοῦτο δὲν δαπανῶ καὶ πολὺ εἰς διατροφὴν αὐτῆς».

— «Καὶ πῶς τρέφετε, κύριε Φίλιππε, τὰς ἀγελάδας;» ἠρώτησεν ὁ Γεώργιος.

— «Διὰ χόρτου καὶ ἀχύρων. Εἰς τὴν τροφὴν ταύτην ῥίπτω ὀλίγον ὕδωρ, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἔχω διαλύσει πρότερον ποσὸν ἁλατος. Ἡ ἀγελὰς ἀγαπᾷ πολὺ τὸ ἅλας».

Καὶ ταῦτα λέγων ἔδωκεν εἰς τὸν Γεώργιον μικρὸν βῶλον ἁλατος.

«Δῶσε εἰς αὐτὴν τὸ ἅλας ἐκ τῆς παλάμης σου», εἶπεν ὁ ἀγρονόμος.

Ὁ Γεώργιος ἐξεπλάγη ἰδὼν μετὰ πόσης προθυμίας ἡ ἀγελὰς ἔλαβεν ἐκ τῆς παλάμης αὐτοῦ διὰ τῆς γλώσσης τὸ ἅλας.

«Τὸ ἅλας διατηρεῖ», εἶπεν ὁ ἀγρονόμος, «τὴν ἀγελάδα ὑγιᾶ· διὰ τοῦτο στίλβουσι τὰ συνεστραμμένα κέρατα καὶ τὸ τρίχωμα καὶ λάμπουσιν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῆς. Ἀκόμη καὶ τὸ γάλα τῆς ἀγελάδος γίνεται νόστιμον, ἀρωματικὸν καὶ ἄφθονον.

»Ὅσοι», εἶπεν ὁ κύριος Φίλιππος, «δὲν περιποιοῦνται τοὺς βοῦς ζημιοῦνται».

»Οἱ ταῦροι καὶ αἱ ἀγελάδες σύρουσι τὰ ἄροτρά μας. Αἱ ἀγελάδες δίδουσιν εἰς ἡμᾶς ἄφθονον καὶ παχύτατον γάλα. Ἐκ τοῦ γάλακτος μιᾶς καλῆς ἀγελάδος κερδίζω κατ’

ἔτος χιλίας σχεδὸν δραχμάς. Τὰ ἀγαθὰ ζῶα δίδουσι εἰς ἡμᾶς καὶ τὸ κρέας αὐτῶν. Ὅπως ἡξεύρετε, τὸ κρέας τῶν βοῶν καὶ ἰδίως τῶν μικρῶν μόσχων εἶναι νοστιμώτατον. Τέλος οἱ βόες μᾶς δίδουσι καὶ τὴν καλυτέραν κόπρον.

»Πρέπει ὅμως νὰ ἡξεύρετε», προσέθηκεν ὁ κύριος Φίλιππος, «ὅτι ὑπάρχουσι διάφοροι γενεαὶ βοῶν, ἐκ τῶν ὁποίων ἐκάστη παρέχει εἰς ἡμᾶς ἰδιαιτέραν ὠφέλειαν.

»Μερικαὶ γενεαὶ εἶναι κατάλληλοι ἰδιαιτέρως διὰ τὴν ἔλξιν καὶ δι' αὐτὸ χρησιμοποιοῦνται εἰς τὴν ἄροσιν. Ἄλλαι πάλιν εἶναι καταλληλότεραι διὰ τὴν γαλακτοπαραγωγήν. Ἄλλαι παχύνονται εὐκολώτερον καὶ δίδουσι περισσότερον κρέας.

»Ἡ ἐλληνικὴ γενεά, ἡ ὁποία εἶναι μικρόσωμος, εἶναι κατάλληλος εἰς τὴν ἄροσιν τῶν ἀγρῶν, ἐπειδὴ δὲ δίδει καὶ κρέας νόστιμον, χρησιμοποιεῖται καὶ εἰς τὴν παραγωγήν μόσχων.

»Μὴ λησμονεῖτε τέλος», εἶπεν ὁ καλὸς ἀγρονόμος, «καὶ μίαν ἄλλην ὠφέλειαν, τὴν ὁποίαν παρέχει εἰς ἡμᾶς ἡ **δάμαλις**. Οὕτως ὀνομάζομεν, ὅπως ἡξεύρετε, τὴν ἀγελάδα, πρὶν τεκνοποιήσῃ. Ἐξ αὐτῆς προμηθεύομεθα τὴν δαμαλίδα, διὰ τῆς ὁποίας ἐμβολιαζόμενοι οἱ ἄνθρωποι δὲν προσβάλλονται ὑπὸ τῆς κολλητικῆς νόσου εὐλογίας.

76. Βόες καὶ γεωργία.

Βαριὰ τ' ἀλέτρι ὀπίσω του τ' ἀφρᾶτο αὐλάκι ἀφίνει
καὶ τ' ἀργοπάτητα ὁ ζευγᾶς τὰ βόδια του κεντᾷ.
καὶ κεῖνα πὺν παιδεύονται μὲ τόση καλωσύνη
μὲ τὰ μεγάλα μάτια τους κοιτάζουνε σκυφτά.

Χαρὰ στ' ἀλέτρι, στὸ ζευγᾶ, πὺν τὴ ζωὴ μᾶς δίνουν,
ὅταν τὰ στάχυα θὰ γενοῦν, τὰ βόδια θ' ἀποστάσουν,

οἱ παραγυιοὶ τὶς ἀψηλὸς τὶς θημωνιὲς θὰ στήνουν
κι' ἐκεῖνα θ' ἄβρουν καλαμιὰ πολλή γιὰ νὰ χορτάσουν.

Μέσα στ' ἁλώνια τὰ χρυσᾶ, τ' ἄλογα θὰ γυρνᾶνε
καὶ θὰ σηκώνουν σύγνεφο τὴ σκόνη στὸν ἀέρα
κι' οἱ λιχνιστιάδες παρακεῖ ψηλὰ θὲ νὰ σκορπᾶνε
μαλαματένια κότσαλα μὲς στὸ γαλάζιο αἰθέρα.

Δ. Φωτιάδης

77. Ἡ ἀξία τῆς ὑγείας.

Εἰς νέος, ὅστις ἔμεινεν ὀρφανὸς πατρός, εἰργάζετο
πλησίον ἐνὸς κηπουροῦ καὶ ἐκέρδιζε τὸν ἐπιούσιον ἄρτον,
διὰ τοῦ ὁποίου συνετήρει καὶ τὴν ἀγαπητὴν τοῦ μητέρα.
Εὐρωστος καὶ ὑγιὴς ὁ νέος δὲν ἀπεστρέφετο τὴν ἐργα-
σίαν καὶ τοὺς κόπους· ἀλλ' ἐπιστρέφων τὴν ἐσπέραν εἰς
τὴν πτωχὴν κατοικίαν των κατάκοπος ἐκ τῶν κηπουρικῶν
ἀσχολιῶν, συνήθιζε νὰ παραπονῆται κατὰ τῆς τύχης, ἥτις
αὐτὸν μὲν κατεδίκασεν εἰς πτωχείαν, εἰς ἄλλους δὲ ἔδω-
κεν ἀφθόνως τὰ ἀγαθὰ της. Εἰς μάτην ἡ γραῖα μήτηρ
του προσεπάθει γὰρ πείσῃ αὐτὸν ὅτι τὸ πρῶτιστον δῶρον
εἶναι ἡ καλὴ ὑγεία, καὶ ὅτι ὁ ἔχων αὐτὴν πρέπει νὰ δο-
ξάζῃ τὸν Ὑψιστον, διότι πολὺ εὐτυχέστερος εἶναι ὁ πτω-
χὸς καὶ ὑγιὴς, παρὰ ὁ πλούσιος καὶ ἀσθενής. Ἀλλ' ὁ νέος
ἐξηκολούθει τὴν μὲν ὑγείαν του νὰ μὴ ἐκτιμᾷ, νὰ ζηλεύῃ
δὲ τὰ πλούτη, τὰ ὁποῖα δὲν εἶχεν.

Ἐσπέραν τινὰ ὅμως ἐπιστρέφων εἰς τὴν κατοικίαν
του, καθὼς εἶδε μακρόθεν τὴν μητέρα του, καθημένην
πρὸ τῆς θύρας, ἤρchiσε νὰ τρέχῃ πρὸς αὐτὴν φωνάζων·

— « Ἐχεις δίκαιον, μητέρα, ὁμολογῶ ὅτι ἔχεις δίκαιον·
**καλύτερα πτωχὸς καὶ ὑγιής, παρὰ πλούσιος καὶ
ἀσθενής.** »

— «Τί ἔπαθες;» τὸν ἠρώτησεν ἡ μήτηρ του. «Πῶς διὰ μιᾶς μετέβαλες γνώμην;».

Ὁ νέος διηγήθη εἰς τὴν μητέρα του τὰ ἑξῆς·

— «Ἐνῷ ἠρχόμην τῶρα ἀπὸ τὸν κῆπον, ἐπέρασα ἐμπρὸς ἀπὸ τὸ μέγαλον ξενοδοχεῖον. Ἐκεῖ ἦτο κόσμος πολλὸς συναγμένος. Ἐπλησίασα καὶ ἐγὼ νὰ ἴδω τί τρέχει. Παρατήρησα λοιπὸν εἰς τὴν θύραν τοῦ ξενοδοχείου μίαν μεγάλην καὶ λαμπρὰν ἄμαξαν, καὶ χρυσοφορεμένους ὑπηρέτας, οἱ ὅποιοι ἐπροσπάθουν νὰ ἐκβάλουν κᾶτι ἀπὸ αὐτήν. Ἐπὶ τέλους ἐξεβαλον ἓνα δυστυχῆ, τὸν ὅποιον μετέφερον ὡς νεκρὸν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, ἐπάνω εἰς τὰς χεῖρας των. Ἦτο ἰσχνὸς καὶ κατάχλωμος, οἱ ὀφθαλμοὶ του ἦσαν σβεστοί, αἱ χεῖρες καὶ οἱ πόδες του ἀναίσθητοι καὶ παραλυτικοί. Μοῦ εἶπον ὅτι ἦτο βαθύπλουτος ἄνθρωπος· ἐξ αἰτίας τῶν πολλῶν χρημάτων του δὲν ἐφρόντισε νὰ κάμνῃ καμμίαν ἐργασίαν, ἤθελε μόνον τὴν καλοπέρασιν καὶ βαθμιδὸν κατήντησεν ἀσθενὴς καὶ παραλυτικός, ὥστε τῶρα δὲν ἠμπορεῖ οὔτε τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας του νὰ μεταχειρισθῇ, οὔτε νὰ κοιμηθῇ καὶ νὰ φάγῃ εὐχαρίστως. Ἀμέσως ἦλθον εἰς τὸν νοῦν μου οἱ λόγοι σου, καὶ ἐνῷ ἔτρεχα πρὸς σέ διὰ νὰ σοῦ εἶπω ὅτι ἔχεις δίκαιον, ἐλυπούμην τὸν δυστυχῆ ἐκεῖνον, ὁ ὅποιος ὄχι μόνον νὰ τρέξῃ, ἀλλ' οὐδὲ νὰ σταθῇ εἰς τοὺς πόδας, του ἠμπορεῖ».

Ὁ υἱὸς τῆς γήρας ἔκτοτε ἐνόησεν ὅτι ἡ ὑγεία εἶναι τὸ πρῶτιστον τῶν ἐπὶ γῆς ἀγαθῶν, καὶ ἤρχισε νὰ ἐκτιμᾷ αἱ νὰ προσέχῃ αὐτήν, ἐδόξαζε δὲ καὶ ηὐχαρίστει τὸν Θεόν, ὅστις ἂν δὲν τοῦ ἔδωκε πλοῦτη, τοῦ ἐχάρισεν ὁμῶς ὑγείαν, διὰ τῆς ὁποίας εἶναι δυνατὸν ν' ἀποκτηθῶσι τὰ πλούτη.

78. Ὁ ἱατροευθεὶς ἄρρωστος.

1. Εἰς μίαν πόλιν τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος ἔζη πρὸ ἐτῶν εἰς ἄνθρωπος πολὺ πλούσιος, ὅστις διὰ τοῦτο δὲν ἔκαμνε καὶ καμμίαν ἐργασίαν.

«Ἄν πρέπει νὰ ἐργάζωμαι», ἔλεγεν, «εἰς τί μὲ ὠφελοῦσι τὰ πλούτη μου; Μόνον οἱ πτωχοὶ πρέπει νὰ ἐργάζονται».

Ἡγείρετο ἀργὰ ἐκ τῆς κλίνης, καὶ ἀμέσως ἤρχιζε τὸ πρόγευμά του, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐν τούτοις οὐδέποτε ἦτο εὐχαριστημένος, ἂν καὶ εἶχε λαμπρὸν μάγειρον.

Ἐκάθητο πλησίον τοῦ παραθύρου καὶ ἔβλεπε τοὺς διαβάτας. Ἀπὸ δὲ τῆς μεσημβρίας μέχρι τῆς ἑσπέρας ἔτρωγε καὶ ἔπινε χωρὶς νὰ πεινᾷ καὶ χωρὶς νὰ ἔχη ὄρεξις, ἀλλὰ μόνον ἐκ στενοχωρίας, διότι δὲν εἶχε τί νὰ κάμῃ. Μετὰ τὸ δεῖπνον κατεκλίνετο νὰ κοιμηθῇ, ἦτο δὲ κατάκοπος ὥς ἐὰν εἶχε μεταφέρει πέτρας ἢ εἶχε κόψει ξύλα καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν.

Μεθ' ὅλον τὸν πλοῦτόν του δὲν ἦτο εὐχαριστημένος· εἰς τίποτε δὲν εὗρισκεν εὐχαρίστησιν.

Καθ' ἐκάστην παρελνεῖτο ὅτι εἶχε μίαν ἀσθενείαν· πότε εἶχε πυρετόν, πότε περιπνευμονίαν, πότε τὸν ἐπόνουν οἱ ὀδόντες του, πότε ὁ στόμαχός του· μ' ἓνα λόγον εἶχε τριακοσίας ἐξήκοντα πέντε ἀσθενείας τὸ ἔτος καὶ τὸ δίσσεκτον τριακοσίας ἐξήκοντα ἔξ. Οἱ ἱατροὶ καὶ οἱ φαρμακοποιοὶ ἦσαν κατευχαριστημένοι· οἱ πρῶτοι ἔγραφον νύκτα καὶ ἡμέραν συνταγὰς δι' αὐτόν, οἱ δὲ δευτεροὶ ἠτοίμαζον ἀκαταπαύστως καταπότια καὶ ἄλλα ἱατρικά.

Ἄλλ' εἰς μάτην· ὁ ἄρρωστος δὲν ἱατροεύετο. Τέλος ἐκ τύχης ἔμαθεν ὅτι εἰς μίαν πόλιν, ἣ ὁποία ἀπείχεν ἐξήκοντα ὥρας, εὗρίσκετο εἰς ἱατρὸς τόσον σοφός, ὥστε,

ὅταν ἐπλησίαζεν εἰς τοὺς ἐτοιμοθανάτους ἀσθενεῖς, ἔτρεπε τὸν θάνατον εἰς φυγὴν.

2. Ἐγραψε λοιπὸν εἰς τὸν ἱατρὸν ἐκεῖνον ἀπαριθμῶν τὰ νοσήματά του, καὶ τὸν προσεκάλει νὰ ἔλθῃ νὰ τὸν ἰατρεύσῃ. Ἄλλ' ὁ ἱατρός, ἐννοήσας ποία ἦτο ἡ ἀσθένεια τοῦ πλουσίου, ἀπήντησεν εἰς αὐτόν·

Ἀξιότιμε Κύριε,

Ἡ κατάστασις, εἰς τὴν ὁποίαν εὗρίσκεσθε, δὲν εἶναι διόλου εὐχάριστος. Ἄλλ' ὅμως δύναμαι νὰ σᾶς ἰατρεύσω ἂν συμμορφωθῆτε πρὸς τὰς παραγγελίας μου. Ἐντὸς τῆς κοιλίας σας ἔχετε ἓνα δράκοντα, ὁ ὁποῖος γίνεται καθ' ἑκάστην μεγαλύτερος ἐκ τῶν ὥραιων φαγητῶν, διὰ τῶν ὁποίων τὸν τρέφετε. Εἰς τὸν φοβερὸν αὐτὸν δράκοντα πρέπει νὰ ὁμιλήσω αὐτοπροσώπως, διὰ τοῦτο εἶναι ἀνάγκη νὰ ἔλθετε πρὸς ἐμέ.

Ἀλλὰ προσέξατε νὰ μὴν ἔλθετε μῆτε ἐφ' ἀμάξης, μῆτε ἔφιππος, ἀλλὰ πεζός. Οἱ τιναγμοὶ τῆς ἀμάξης ἢ τοῦ ἵππου δυνατὸν νὰ ἐρεθίσωσι τὸν δράκοντα καὶ τότε θὰ κατασπαράξῃ τὰ σπλάγχνα σας. Καθ' ὁδὸν θὰ τρώγετε ὀλίγην καὶ λιτὴν τροφήν. Ὅταν διψᾶτε πίνετε νερὸν δροσερὸν καὶ διαυγές. Ἐγείρεσθε ἐκ τῆς κλίνης πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου, καὶ ἀρχίζετε τὴν πεζοπορίαν πρὶν σᾶς καταλάβῃ ὁ καύσων, ὁμοίως δὲ ἐξακολουθεῖτε αὐτὴν μετὰ μεσημβρίαν. Λάβετε τὰ μέτρα σας· ὁ δράκων δὲν ἀστεΐζεται ἂν δὲν ἐκτελέσητε κατὰ γράμμα τὰς συμβουλὰς μου, δὲν θὰ ἀκούσετε πλέον τὴν ἀνοιξιν τὸ γλυκὺ κελάδημα τῶν πτηνῶν, τὸ δὲ μέτρον τοῦ σώματός σας θὰ λάβῃ ὅχι πλέον ὁ ῥάπτῃς σας, ἀλλ' ὁ φερετροποιός.

Μετ' ἄκρας ὑπολήψεως

ὁ ἱατρός

Ἴπποκράτης Ἀσκληπιάδης

3. Ἡ ἀνωτέρω ἐπιστολὴ ἐτάραξε πολὺ τὸν πλούσιον ἄρρωστον. Ἄλλ' ἀφοῦ ἐσκέφθη ὀλίγον, ἀπεφάσισε νὰ ἐκτελέσῃ ἀμέσως τὴν συμβουλὴν τοῦ ἱατροῦ. Τὴν ἐπαύριον, πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου, ἐξεκίνησε πεζός. Τὴν πρώτην ἡμέραν ἐβάδιζε βραδέως ὥς ἂν εἶχεν ὁδηγὸν χελώνην. Ἦτο πολὺ δύσθυμος, καὶ οὐδέποτε ἀπήντα εἰς τοὺς χωρικούς, οἱ ὅποιοι τὸν ἐχαιρέτιζον. Ἄν εὑρισκε σκώληκά τινα πρὸ τῶν ποδῶν του τὸν συνέθλιβε μετὰ πείσματος διὰ τοῦ ὑποδήματός του.

Ἀλλὰ τὴν δευτέραν καὶ τὴν τρίτην ἡμέραν τοῦ ἐφαίνετο ἤδη ὅτι τὰ πτηνὰ ἐκελάδουν φαιδρῶς καὶ μελωδικῶς, ὅσον οὐδέποτε εἶχεν ἀκούσει αὐτά· ὁ δρόμος διήρχετο διὰ μέσου δάσους πευκῶν, τῶν ὁποίων ἡ ἀρωματώδης ὁσμὴ τὸν ἐξωογόνει.

Ὀλίγον κατ' ὀλίγον μετεβλήθη· ἔγινεν ὁμιλητικὸς, εὐπροσέγορος, δὲν περιεφρόνει τοὺς διαβάτας, ὅτε δὲ συνήντα χωρικούς καθ' ὁδὸν μεταβαίνοντας εἰς τοὺς ἀγρούς των, ἐχαιρέτιζεν αὐτοὺς φιλοφρόνως. Συγχρόνως ἐβελτιοῦτο καὶ ἡ ὑγεία του· καθ' ἐκάστην ἐγίνετο ὑγιέστερος, εὐθυμότερος, ἐλαφρότερος. Τέλος μετὰ δέκα ἡμερῶν πορείαν, ἔφθασεν εἰς τὴν πόλιν, ὅπου διέμενεν ὁ ἱατρός.

«Χειροτέραν περίστασιν διὰ νὰ παρουσιασθῶ εἰς τὸν ἱατρὸν δὲν ἠδυνάμην νὰ εὔρω», εἶπε καθ' ἑαυτόν, «τώρα δὲν ἔχω οὔτε καταρροήν, οὔτε ζάλην, οὔτε πόνον τοῦ στομάχου».

Ὅταν παρουσιάσθῃ εἰς τὸν διάσημον ἱατρὸν, οὗτος ἔτεινε πρὸς αὐτόν τὴν χεῖρα καὶ τοῦ εἶπεν·

— «Εἰπέτε μου τώρα λεπτομερῶς τί ἔχετε».

— «Εἶμαι λαμπρά, λαμπρά, εἴθε καὶ ἡ ἐξοχότης σας νὰ ᾔτο ὅπως ἐγὼ!» ἀνεφώνησεν ὁ πλούσιος.

Τότε ὁ ἱατρός εἶπε μειδιῶν·

— «Βλέπω ὅτι ἠκολουθήσατε πιστῶς τὰς ὁδηγίας μου.

Σᾶς συμβουλεύω νὰ ἐπιστρέψετε, ὅπως ἤλθατε. Ὅταν δὲ ἐπανέλθετε εἰς τὴν κατοικίαν σας, μὴ μένετε ἀκίνητος ἀπὸ πρωίας μέχρι ἐσπέρας· κάμνετε ἐκδρομάς, γυμναστικὴν, καλλιεργεῖτε τὸν κῆπὸν σας, συνηθίσατε τὸ σῶμά σας εἰς τὸν κόπον. Μὴ τρώγετε πρὶν πεινάσετε, μὴδὲ πίνετε πρὶν αἰσθανθῆτε δίψαν. Καὶ σᾶς ὑπόσχομαι ὅτι θὰ φθάσετε εἰς βαθὺ γῆρας».

— «Ἐξοχώτατε, καὶ ἐγὼ σᾶς ὑπόσχομαι ὅτι θὰ ἐκτελέσω τὰς ὁδηγίας σας μετὰ θρησκευτικῆς εὐλαβείας».

Ὁ πλούσιος ἐφύλαξε τὴν ὑπόσχεσιν αὐτοῦ· ἀλλὰ καὶ τοῦ ἱατροῦ ἡ ὑπόσχεσις ἐξεπληρώθη. Διότι ὁ ἄλλοτε νυχθημερὸν καταβροχθίζων καταπότια καὶ ἀκαταπαύστως γογγύζων ἔζησεν ὑγιῆς μέχρι τοῦ ἐνενηκοστοῦ ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτοῦ. Μέχρι δὲ τέλους τοῦ βίου του ἔστελλεν εἰς τὸν ἱατρὸν διάφορα δῶρα εἰς ἔνδειξιν τῆς εὐγνωμοσύνης του.

79. Τὶ θέλω καλύτερον.

Δὲν θέλω πλοῦτη καὶ χρυσὸν καὶ θεραπόντων σμήνη,
θέλω τὸ στήθος μου χαρᾶς καὶ ἐλπίδων νὰ πλουτῇ,
καὶ ἔστω μόνον κτῆμά μου καλύβη ἀχυρίνη·
μ' ἄρκεϊ αὕτη.

Δὲν θέλει κήπους, πίδακας καὶ βρύσεις ἢ ψυχὴ μου·
δὲν μὲ μαγεύουν λείρια καὶ κρίνοι κηπευτοί,
ὅσον μὲ θέλγει ἡ ὁσμὴ τοῦ ἐπανθοῦντος θύμου·
μ' ἄρκεϊ αὕτη.

Δὲν θέλω θέατρα, αὐλοὺς καὶ μουσικοὺς θιάσους·
δὲν θέλω εἰς τὰ ὦτά μου ὀρχήστρα νὰ κροτῇ.
ὁπόταν ψάλλ' ἡ ἀηδὼν εἰς τοὺς μυχοὺς τοῦ δάσους,
μ' ἄρκεϊ αὕτη.

80. Πῶς ἐσώθη μία κωμόπολις.

1. Ἐπὶ τῆς Θρακικῆς ἀκτῆς τοῦ Εὐξείνου Πόντου κεῖται κωμόπολις τις ἔχουσα πολλὰς φυσικὰς καλλονάς, ἀλλ' ἀγρίας, ὅπως εἶναι τὰ πάντα ἄγρια εἰς τὴν Μαύρην θάλασσαν.

Ἡ κωμόπολις εἶναι ἐκτισμένη ἐπὶ ὑψώματος· βράχοι δὲ πελώριοι περιβάλλουσιν αὐτὴν ἐκ τοῦ μέρους τῆς θαλάσσης. Τὰ πέριξ βουνὰ καλύπτονται ὑπὸ δρυῶν καὶ πλατάνων καὶ ἐπὶ τῆς πετρώδους ἀκτῆς ὑπὸ ἐρεικῶν ¹⁾. Δύο ποτάμια περικυκλοῦσιν αὐτήν, ἐκβάλλοντα ἀμφοτέρω εἰς τὴν Μαύρην θάλασσαν.

Τὰ ὕδατα τῶν ποταμίων τούτων, ῥέοντα βραδέως, ἐλίμναζον, ἐπλημμύρουν τοὺς πλησίον χαμηλοὺς λειμῶνας καὶ ἐσχημάτιζον τέλματα ἀναδίδοντα μiasματικὰς ἀναθυμιάσεις.

Διὰ τοῦτο οἱ πυρετοὶ οὐδέποτε ἔλειπον ἐκ τῆς κωμολόγεως ἐκείνης. Ὅπου καὶ ἂν ἔστρεφέ τις τὸ βλέμμα του ἔβλεπε μορφὰς κιτρίνας· τὰ παιδιά ἦσαν ὅλα ὠχρὰ καὶ ἀδύνατα.

Ἡ τοιαύτη κατάστασις ἔφερε πολλάκις τοὺς κατοίκους εἰς ἀπελπισίαν. Οἱ πρόγονοί των βεβαίως εἰς στιγμὴν τρόμου, φεύγοντες τοὺς διωγμοὺς τῶν πειρατῶν, ἐξήτησαν ἄσυλον ἐπὶ τῆς ὀχυρᾶς ἐκείνης θέσεως· καὶ ἦτο μὲν ἀσφαλὴς ἡ κωμόπολις ἀπὸ τῶν ἐξωτερικῶν ἐχθρῶν, ἀλλ' εἶχε τὸν χεῖριστον ἐχθρὸν ἐντὸς αὐτῆς· τὸν πυρετόν.

Ἡμέραν τινὰ μεγάλη εἰδησις διεδόθη εἰς τὴν κωμόπολιν·

«Ὁ ἱατρὸς Γαλανὸς θὰ ἔλθῃ νὰ ἐγκατασταθῇ ἐδῶ».

Ὁ ἱατρὸς οὗτος εἶχε μεγάλην φήμην εἰς τὰ πέριξ, κα-

¹⁾ (ἡ) ἐρείκη = μικρὸν δένδρον.

τώκει δὲ εἰς πολίχνην ἀπέχουσαν ὑπὲρ τὰς ἑξ ὥρας ἦτο ἤδη γέρον· ἐπειδὴ δὲν εἶχεν ἄλλον συγγενῇ ἐκτὸς τῆς ἀδελφῆς του, ἡ ὁποία κατώκει ἐν τῇ κωμοπόλει ταύτῃ, ἀπεφάσισε νὰ διέλθῃ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς ζωῆς του πλησίον αὐτῆς. Καὶ ἦλθε.

Τὴν ἐπαύριον, λίαν πρωΐ, ἐνῶ ἀκόμη πυκνὴ ὁμίχλη ἐκάλυπτε τὰ ποτάμια καὶ τὰ πλησίον αὐτῶν ἔλη, ἐξῆλθε καὶ περιῆλθε τὴν κωμόπολιν· ἐξήτασε δὲ τὰ πάντα μετὰ προσοχῆς, ὡς ἐὰν ἦτο ἀσθενῆς ἡ κωμόπολις καὶ ἠθελε νὰ διαγνώσῃ τὴν ἀσθένειαν αὐτῆς διὰ νὰ τὴν ἰατρύσῃ.

2. Αὐθημερὸν ὁ ἱατρὸς ἐπεσκέφθη τὸν ἀρχιερέα καὶ συνωμίλησε μετ' αὐτοῦ ἐπ' ἀρκετὴν ὥραν. Μετὰ δὲ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ ἱατροῦ ὁ ἀρχιερεὺς προσεκάλεσε τοὺς προϋχοντας εἰς τὴν Μητροπόλιν διὰ νὰ συσκεφθῶσιν ἐπὶ σπουδαιοτάτου ζητήματος.

Τὴν ἐπαύριον Κυριακὴν οἱ προϋχοντες, μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς ἐκκλησίας, διηυθύνθησαν εἰς τὴν αἵθουσαν τῆς Μητροπόλεως· μετ' ὀλίγον ἦλθε καὶ ὁ ἀρχιερεὺς, ἀφοῦ δὲ ἐξέβαλε τὴν κατάχρυσον ἀρχιερατικὴν στολὴν, μεθ' ἧς εἶχεν ἱερουργήσει, εἶπε·

— «Τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά, σᾶς προσεκάλεσα νὰ συσκεφθῶμεν περὶ σπουδαίου ζητήματος· ἐὰν ὅσα σκέπτεται ὁ κύριος Γαλανὸς εἶναι δυνατόν νὰ κατορθωθῶσι, καὶ φέρωσι τὸ ἀποτέλεσμα τὸ ὁποῖον προβλέπει, ἡ πόλις μας ἐσώθη».

Ὅλων τὰ βλέμματα ἐστράφησαν πρὸς τὸν ἱατρόν, ὅστις ἡσύχως καὶ μετριοφρόνως ἐξήγησεν εἰς τοὺς προϋχοντας διατὶ τὸ κλίμα τῆς ὥραίας κωμοπόλεως τῶν ἦτο νοσηρόν.

«Ὁ ἀήρ», εἶπεν, «εἶναι ἡ κυριωτάτη καὶ ἀναγκαιοτάτη τροφὴ τοῦ ἀνθρώπου· πολλοὶ ἠδυνήθησαν νὰ ζήσωσιν ὀλοκλήρους ἡμέρας ἄνευ τροφῆς καὶ ὕδατος, ἀλλ'

εἶναι ἀδύνατον νὰ ζήσῃ τις καὶ ὀλίγον μόνον ἄνευ ἀέρος. Ὁ ἀήρ, ἡ ἀόρατος τροφή, ὅπως τὴν ὠνόμασε σοφός τις, μᾶς χρειάζεται ἀφ' ἧς στιγμῆς ἔλθωμεν εἰς τὸν κόσμον ἕως ὅτου ἐκπνεύσωμεν.

»Διὰ τῆς ἀναπνοῆς ἀνανεοῦμεν, ζωογονοῦμεν εἰς τοὺς πνεύμονας ἡμῶν τὸ αἷμα, τὸ ὁποῖον, ἀπὸ φλεβικόν, γίνεται ἀρτηριακόν, κατάλληλον νὰ θρέψῃ τὸ σῶμα καὶ διατηρήσῃ τὴν ζωὴν. Ὁ καθαρὸς ἀήρ καθιστᾷ ἡμᾶς ἀκμαίους, ζωηροὺς, εὐθύμους· τοῦτο ἐννοοῦμεν πρὸ πάντων ὅταν διερχώμεθα διὰ μέσου δάσους ἢ ἀναβαίνωμεν εἰς τὴν κορυφὴν βουνοῦ· οἱ πνεύμονες ἡμῶν ῥοφῶσι τὸν ἀέρα μετ' ἀληθοῦς τέρψεως. Ἀλλ' ὅταν ἀναπνέωμεν ἀκάθαρτον καὶ μεμολυσμένον ἀέρα, τὸ σῶμα μολύνεται, ἡ ὑγεία μας καταστρέφεται».

3. Πάντες ἤκουον μετ' ἄκρου ἐνδιαφέροντος.

«Εἶναι ἀνάγκη νὰ φέρω καὶ ἀποδείξεις;» ἐξηκολούθησεν ὁ ἰατρός. «Ἰδέτε τι γίνεται εἰς τὴν δυστυχῇ κωμόπολίν σας. Δὲν νομίζετε ὅτι εἶναι καιρὸς νὰ παύσῃ ἡ φοβερὰ αὐτὴ συμφορὰ; Ἄν τὸ νομίζετε, ἰδοὺ ποῖα μέτρα πρέπει νὰ λάβωμεν.

»Κάτω εἰς τὸν λειμῶνα καὶ εἰς τινὰ ἄλλα μέρη παρὰ τὰς ὄχθας τῶν ποταμίων σχηματίζονται ἔλη.

»Εἰς τὰ ἔλη ταῦτα καὶ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν παντὸς στασίμου ὕδατος γεννᾶται εἶδος κωνώπων, οἱ ὁποῖοι λέγονται ἀνωφελεῖς. Οἱ θήλεις ἀνωφελεῖς τρέφονται διὰ τοῦ αἵματος τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ζώων. Κεντρίζουσι λοιπὸν τοὺς ἀνθρώπους διὰ τῆς προβοσκίδος των καὶ βυζάνουσι τὸ αἷμά των, τότε δὲ μεταδίδουσιν εἰς τὸ αἷμα αὐτῶν τὸ μόλυσμα, τὸ ὁποῖον γεννᾷ τοὺς ἐλαιογενεῖς πυρετούς.

»Τὰ ἔλη ταῦτα πρέπει νὰ τὰ ἀποξηράνωμεν. Παρετήρησα πολλοὺς λάγκους πέριξ τῆς κωμοπόλεως· ἔμαθον δὲ ὅτι, ἐπειδὴ τὸ ἔδαφος ἐδῶ εἶναι πετρῶδες, οἱ θέλοντες νὰ

κτίσωσι σκάπτουσιν ὅπου δυνηθῶσι διὰ νὰ λάβωσι χῶμα
ὅταν δὲ βρέχη οἱ λάκκοι γεμίζουσι νερόν, τὸ ὁποῖον λιμνά-
ζει. Οἱ λάκκοι οὗτοι πρέπει νὰ γεμισθῶσι διὰ χώματος, ν'
ἀπαγορευθῇ δὲ πλέον νὰ σκάπτονται ἄλλοι οἱ σκάπτοντες
τοιούτους λάκκους δὲν ἐννοοῦσιν οἱ δυστυχεῖς ὅτι σκά-
πτουσι τὸν ἰδικόν των λάκκον καὶ τῶν συγγενῶν των.

» Ἐχομεν καθῆκον νὰ καταπολεμήσωμεν δι' ὅλων τῶν
δυνάμεων ἡμῶν τὸν ἐλειογενῆ πυρετόν.

» Εἶναι ὁ χεῖριστος ἐχθρὸς μας.

» Χιλιάδας ἀνθρώπων στέλλει κατ' ἔτος εἰς τὸν Ἄδην.
Καὶ ὅσοι δὲν ἀποθάνουσι, μένουσι διὰ παντὸς φιλάσθενοι,
ἀνίκανοι πρὸς ἐργασίαν καὶ δυστυχεῖς ».

4. Τὴν ἐπαύριον πληθὸς ἀνθρώπων διηυθύνθησαν
εἰς τὸν λειμῶνα καὶ εἰς τὰ πέριξ, ὅπου ἦσαν λάκκοι καὶ
ἄλλοι μὲν ἐκράτουν σκαπάνας, ἄλλοι πτύα καὶ ἄλλοι κο-
φίνους· μικροὶ καὶ μεγάλοι ἔτρεξαν ἐκεῖ, καὶ ἄλλοι μὲν
μετέφερον δι' ἀμαξῶν πέτρας ἢ χῶμα, ἄλλοι κατεσκεύαζον
προχώματα διὰ νὰ μὴ πλημμυρῇ τὸ ὕδωρ τῶν ποταμίων
ἄλλοι ἔσκαπτον αὐλακας διὰ νὰ ῥεύσωσι τὰ λιμνάζοντα
ὑδάτα, καὶ ἄλλοι ἐγέμιζον τοὺς λάκκους.

Ὁ ἱατρὸς ἔτρεχεν ἄνω κάτω, ἔδιδεν ὁδηγίας, ἔδιδε θάρ-
ρος. Παρατηρήσας δὲ προσέτι ὅτι οἱ δρόμοι δὲν ἦσαν κα-
θαροὶ καὶ αἱ μάνδραι καὶ τὰ γήπεδα ἦσαν πλήρη ἀκαθα-
σιῶν, ἀνέφερε τὸ πρᾶγμα εἰς τὸν ἀρχιερέα, οὗτος δὲ διέ-
ταξε τοὺς ἱερεῖς νὰ προτρέψωσι ἀπ' ἐκκλησίας τοὺς χρι-
στιανοὺς νὰ παθαρίζωσι τοὺς δρόμους...

Διὰ πάντων τούτων τῶν μέτρων ἡ ὑγεία τῆς κωμοπό-
λεως ἐβελτιώθη πολὺ.

Νέα ζωὴ εἶχεν ἀρχίσει, ζωὴ ὑγείας καὶ εὐεξίας, ζωὴ
ἡσυχίας καὶ χαρᾶς καὶ ἐργασίας.

Πλούσιοι καὶ πτωχοί, πατέρες καὶ μητέρες, ἐνθυμού-
μενοι μετὰ τρόμου τὴν ἥτο ἄλλοτε ἡ κωμόπολις αὐτῶν,

ἐξέφραζον μὲ εὐχὰς καὶ εὐλογίας τὴν εὐγνώμοσύνην των πρὸς τὸν σωτῆρά των ἰατρόν. Ἀπεφάσισαν δὲ συχνὰ νὰ μνημονεύεται τὸ ὄνομα τοῦ εὐεργέτου αὐτῶν εἰς πᾶσαν λειτουργίαν τῆς ἐκκλησίας τῆς κωμοπόλεως των.

81. Ἀνωφελεῖς κώνωπες καὶ ἔλονοσία.

1. Ἐντὸς ὕδατος στασίμου δυνατὸν νὰ ἴδῃτε κάποτε μέλανας σκόληκας. Οὗτοι προέρχονται ἐξ ὤαριων. Οἱ μέλανες σκόληκες θὰ μεταμορφωθῶσιν εἰς *κώνωπας*.

Τόσον μέγα πλῆθος κωνόπων κατ' ἔτος γεννᾶται, ὥστε αὐτοὶ ἀποτελοῦσι τὴν κυριωτέραν τροφήν πολλῶν πιτηνῶν, νυκτερίδων, ἐντόμων καὶ μερικῶν μάλιστα ἰχθύων.

Υπάρχουσι δύο εἴδη κωνόπων, οἱ *κοινοὶ* καὶ οἱ *ἀνωφελεῖς*.

Ὁ κώνωψ, ὅστις καθήμενος τηρεῖ τὸ σῶμά του παράλληλον πρὸς τὸ ἀντικείμενον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου κάθεται, εἶναι ὁ *κοινός*.

Ὁ κώνωψ, ὅστις καθήμενος τηρεῖ τὸ σῶμά του κάθετον ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου, εἶναι ὁ *ἀνωφελής*.

Κώνωψ ἀνωφελής.

— Οἱ κώνωπες γεννῶσι τὰ ὄαρια αὐτῶν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας στασίμου ὕδατος, οἱ μὲν κοινοὶ καὶ ἐπὶ ἀκαθάρτου, οἱ δὲ ἀνωφελεῖς πάντοτε ἐπὶ καθαροῦ, περιέχοντος βλάστησιν, εἴτε ἐντὸς πύθων, λάκκων, σκαφῶν, δεξαμενῶν, εἴτε καὶ ἐντὸς ἄλλου παρομοίου μέρους, μάλιστα δὲ ἐντὸς τῶν μικρῶν συλλογῶν τοῦ ὕδατος, αἵτινες εὐρίσκονται εἰς τοὺς χειμάρρους ἢ σχηματίζονται ἐκ τῶν ὕδατιν, καὶ τοῦ ὕδατος, τὸ ὁποῖον ῥέει ἐκ τῶν κρημνῶν τῶν χωρίων.

Πᾶσα συλλογὴ ὕδατος, καὶ ἡ ἐλαχίστη ἀκόμη ποῦ περιέχει κώνωπας ἀνωφελεῖς, καλεῖται ἔλος.

Οἱ ἄρρενες κώνωπες διατρέφονται διὰ τοῦ μέλιτος τῶν ἀνθέων. Οἱ θήλειες ὅμως ἔχουν ἀνάγκην τοῦ αἵματος τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ζώων, διὰ νὰ διατραφῶσιν.

Ὁ θήλυς λοιπὸν ἀνωφελὴς κώνωψ εἶναι αἰμοβόρον ζύφιον. Κεντᾷ τὸν ἄνθρωπον διὰ τῆς προβοσκίδος καὶ βυζάνει τὸ αἷμα· τότε δὲ μεταδίδει εἰς τὸ αἷμα τοῦ ἀνθρώπου τὸ μικρόβιον, τὸ ὁποῖον γεννᾷ τοὺς ἐλειογενεῖς πυρετοὺς.

Τὸ μικρόβιον ὅμως αὐτὸ δὲν γεννᾶται ἐντὸς τοῦ σώματος τοῦ κώνωπος τούτου, ἀλλὰ παραλαμβάνεται ὑπ' αὐτοῦ ἐκ τοῦ αἵματος ἀνθρώπων, οἵτινες πάσχουσιν ἐκ τῆς νόσου ταύτης.

2. Ἐντὸς τῆς οἰκίας οἱ ἀνωφελεῖς κώνωπες κάθηνται ὄχι ἐπὶ λευκῆς ἐπιφανείας, ἀλλ' ἐπὶ παντὸς ἀντικειμένου σκοτεινοῦ χρώματος.

Ἐκεῖθεν τὴν νύκτα θὰ ἐπιπέσωσιν ἵνα ῥοφήσωσιν αἷμα· τὴν νύκτα λοιπὸν θὰ μεταδώσωσι τὸ μικρόβιον τοῦ ἐλώδους πυρετοῦ.

Ἐντὸς δέκα ἡμερῶν ἀπὸ τῆς μολύνσεως τὸ μικρόβιον τοῦτο ἔχει πολλαπλασιασθῇ καταπληκτικῶς ἐντὸς τοῦ αἵματος ἡμῶν. Ἀπὸ τότε ἀρχίζομεν νὰ πυρέσσωμεν. Ὁ πυρετὸς ἐκεῖνος εἶναι ὁ *ἐλειογενής*.

— Οἱ ἐλειογενεῖς πυρετοὶ εἶναι συμφορὰ τῆς Πατρίδος! Τὸ πέμπτον τῶν Ἑλλήνων ἀσθενοῦμεν ἐξ αὐτῶν κατ' ἔτος.

Ἐκ τῶν ἀσθενούντων ἐξ ἐλειογενῶν πυρετῶν ἀποθνήσκουσι πλείστοι. Ὁ πληθυσμὸς ἡμῶν ἐλαττώνεται κατ' ἔτος κατὰ δύο χιλιάδας.

Ἀλλὰ καὶ οἱ σφρζόμενοι ἐξασθενοῦμεν, γινόμεθα ἀνίκανοι πρὸς ἐργασίαν, πτωχότεροι τὴν περιουσίαν καὶ ἡ πρόοδος ἡμῶν σταματᾷ.

Ἄς πολεμήσωμεν τὸν ὀλέθριον τοῦτον ἐχθρὸν, τὸ ἐλῶ-

δες παράσιτον. Ἄς ἐξολοθρεύσωμεν τὸν φορέα αὐτοῦ, τὸν ἀνωφελῆ κώνωπα.

Ὁ ἀγὼν δὲν εἶναι δύσκολος καὶ ἡ νίκη πολυτιμοτάτη.

Διὰ τῆς ἀποξηράνσεως τῶν ἐλῶν θ' ἀφανίσωμεν τοὺς ἀνωφελεῖς.

Ἄς ἀποξηράνωμεν τὰς μικρὰς συλλογὰς τοῦ στασίμου ὕδατος· χῶμα καὶ λίθοι ἀρκοῦσι πρὸς τοῦτο.

Ἐπὶ μεγαλυτέρας συλλογῆς ὕδατος, ἅς χύνωμεν πετρέλαιον ἢ ἔλαιον.

Καὶ οἱ σκόληκες τῶν ἀνωφελῶν πνίγονται καὶ τὰ ψάρια δὲν ἀποτίθενται πλέον ἐπ' αὐτοῦ.

Τὴν νύκτα πρέπει νὰ κοιμώμεθα ἐντὸς κλίνης περικαλυπτομένης διὰ κωνωπιέρας.

Πρὸ παντὸς ὅμως ἅς κάμνωμεν χρῆσιν κινίνης, ὅχι μόνον διὰ νὰ θεραπευθῶμεν, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ προφυλαχθῶμεν ἀπὸ τοῦ πυρετοῦ.

Τὸ Κράτος ἐφρόντισε νὰ προμηθεύῃ κινίνην ἀρίστης ποιότητος, ἀνόθευτον καὶ πολὺ εὐθηγὴν.

Παρασκευάζεται ὑπὸ μορφὴν σαχαροπῆκτων καὶ πωλεῖται ἐντὸς μικρῶν σωληναρίων, τὰ ὅποια εἶναι περιετυλιγμένα μὲ συντόμους καὶ ἀκριβεῖς ὁδηγίας περὶ τοῦ τρόπου τῆς χρήσεως αὐτῆς.

Ἄς συμμορφωθῶμεν λοιπὸν ἀκριβῶς πρὸς ταύτας καὶ ἅς ἠξεύρωμεν ὅτι εἶναι πολὺ συμφερότερον νὰ προφυλαττώμεθα ἀπὸ τῶν πυρετῶν παρὰ νὰ ἀναμένωμεν, ἕως ὅτου προσβληθῶμεν ὑπ' αὐτῶν, διὰ νὰ τοὺς θεραπεύσωμεν κατόπιν.

82. Πῶς κατεστράφη ἐν χωρίον.

Μετὰ τὰς ἐξετάσεις μετέβην μετὰ τῶν γονέων μου εἰς ἐν ὠραῖον καὶ δροσερὸν χωρίον, διὰ νὰ παραθερίσωμεν.

Ἦτο Ἰούλιος μὴν.

Μίαν ἡμέραν ἔπαιζον μὲ ἄλλα παιδιά εἰς τὸ δάσος, τὸ ὅποιον ἦτο πολὺ πλησίον τοῦ χωρίου. Ἐν ἐκ τῶν παιδιῶν, τὸ μικρότερον, προσεπάθει μὲ πηδήματα νὰ συλλάβῃ λεπτὸν κλάδον δενδρυλλίου.

«Προσέχετε, παιδιά μου, νὰ μὴ βλάπτετε τὰ δένδρα», ἐφώναξεν εἰς ἡμᾶς ἐβδομηκοντούτης γέρον, καθήμενος εἰς τὴν ῥίζαν ὑψηλῆς δρυός. «Τὰ δένδρα εἶναι οἱ καλύτεροι φίλοι μας».

— «Φίλοι μας τὰ δένδρα;» ἠρώτησε μὲ ἔκπληξιν εἷς μικρὸς φίλος μου.

— «Ναί, ναί, παιδιά μου. Καὶ ὅχι μόνον φίλοι, ἀλλὰ καὶ εὐεργέται. Ἄν ἔχετε εὐχαρίστησιν, καθήσατε ἐδῶ πλησίον μου νὰ σᾶς διηγηθῶ καὶ μίαν σύντομον ἱστορίαν».

Ὅλοι ἐτρεξάμεν μὲ χαρὰν καὶ ἐκαθήσαμεν. Ὁ γέρον ἐξηκολούθησε·

— «Πρὸ τεσσαράκοντα περίπου ἐτῶν ἤμην διδάσκαλος ἑνὸς χωρίου, τὸ ὅποιον ἦτο ἀληθῆς μικρὸς παράδεισος.

»Τὸ χωρίον ἐκεῖνο εὐρίσκετο εἰς τοὺς πρόποδας ἑνὸς βουνοῦ εἰς τὴν ἄκραν παλαιοῦ δάσους. Τὰ δένδρα του πυκνὰ-πυκνὰ καὶ συμμαζευσμένα ἐσκέπαζον τοὺς βράχους, τὰ ρεύματα καὶ τὰς κοιλότητας τοῦ ὄρους, καὶ ἀνήρχοντο ὑψηλὰ μέχρι τῆς κορυφῆς. Καὶ τὸ χωρίον ἐφαίνετο ὡς νὰ εὐρίσκετο περιμαζευσμένον μέσα εἰς θωπευτικὴν καὶ φιλόστοργον ἀγκάλην καὶ οἱ μικροὶ καὶ λευκοὶ οἰκίσκοι του ἐπρόβαλλον διὰ μέσου τῶν δένδρων καὶ ἀπετέλουν μαγευτικὸν θέαμα. Κατὰ τὴν ἀνοιξιν τὸ χωρίον ὀλόκληρον εὐωδιάζεν ἀπὸ ἄνθη, τὰ ὅποια σωρηδὸν ἐπιπτον ἐπὶ τῶν κεφαλῶν μας.

»Κατὰ τὸ θέρος τὸ δάσος ἐμετρίαζε τὴν καυστικὴν πνοὴν τῶν ἀνέμων. Ἡ κατάξηρος γῆ τῶν πέριξ ἀγρῶν

ἔδρουσίζετο ἀπὸ τὰ ἄφθονα νερὰ τῶν πηγῶν, τὰ ὅποια ἀκούραστα ἔρρεον ἀπὸ τὰς προεξοχὰς καὶ τοὺς βράχους τοῦ δενδροσκεπασμένου ὄρους. Δι' αὐτὸ πολλαὶ εὖποροι οἰκογένειαι ἦρχοντο ἀπὸ τὴν πόλιν καὶ παρεθέριζον ἐκεῖ.

»Τὶ εἶναι πυρετὸς δὲν ἠξεύραμεν. Ὅλοι ἡμεῖθα φαιδροί, ῥοδοκόκκινοι, ὅλοι ὑγιεῖς καὶ καλόκαρδοι. Ὁ καθαρός ἀὴρ τῆς ἔξοχῆς ἐδίδεν ὑγίαν εἰς τὰ σώματα καὶ ἡμερότητα εἰς τὰς ψυχὰς μας. Τὸ καταπράσινον χρῶμα τῶν δένδρων, τὰ γλυκὰ κελαδήματα τῶν πτηνῶν, τὸ κελάρυσμα τῶν ῥυάκων, ὅλη ἐκείνη ἡ ὥραιότης τῆς φύσεως ἐξηγέ-νιζε τὰς καρδίας τῶν χωρικῶν καὶ ἐνέπνεε τὸ σέβας πρὸς τὸν μέγαν Δημιουργὸν καὶ τὴν ἀγάπην πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, πρὸς τὰ ζῷα, πρὸς τὰ δένδρα.

»Πάντες οἱ κάτοικοι ἦσαν εὐτυχεῖς. Δὲν ὑπῆρχεν οἰκογένεια νὰ μὴ ἔχη ἄφθονα ὅσα ἐχρειάζετο. Ὅλαι αἱ οἰκίαι ἦσαν πλήρεις σίτου, ἀραβοσίτου, ὀπωρικῶν, οἴνου, ἐλαίου, βουτύρου, τυροῦ καὶ διαφόρων ἄλλων πραγμάτων.

»Ὅπως ἦτο δροσερὸν τὸ θέρος, οὕτω καὶ ὁ χειμὼν ἦτο μαλακός. Δὲν ἦσθανόμεθα τὸ ψῦχος, διότι τὰ δένδρα ἡμπόδιζον τοὺς παγεροὺς ἀνέμους νὰ πνέουν μὲ ὀρμὴν εἰς τὸ χωρίον μας. Ἐπίσης τὰ νερὰ τῶν βροχῶν δὲν ἔρρεον ὀρμητικῶς. Εὖρισκον ἐμπόδιον τοὺς χονδροὺς κορμούς τῶν δένδρων, τοὺς λεπτοὺς κλάδους καὶ τὰ φύλλα, τὰ ὅποια ἐκάλυπτον τὸ ἔδαφος. Τὰ ὕδατα διεσκορπίζοντο εἰς πολλὰς λεπτὰς διακλαδώσεις καὶ εἰσῆρχοντο εἰς τὸ ἔδαφος, τὸ ὅποιον τὰ ἀπερρόφα ὡς ἀληθὴς σπόγγος.

»Ἐκτὸς τούτου τὸ δάσος παρεῖχεν εἰς τοὺς χωρικοὺς ἄφθονον καύσιμον ὕλην, ἡ ὅποια ἐθέρμαινεν αὐτοὺς κατὰ τὴν ψυχρὰν τοῦ χειμῶνος ἐποχὴν.

»Ἄλλ' ἡμέραν τινὰ ἦλθον ἀνθρακεῖς εἰς τὸ χωρίον.

— «Τί τὸ θέλετε τὸ ἄχρηστον αὐτὸ δάσος;» εἶπον εἰς τοὺς χωρικοὺς. «Δὲν βλέπετε πόσους ἀγροὺς καταλαμβάνει;

Δὲν σκέστεσθε πόσα χρήματα χάνετε; Κόψετε το καὶ κά-
μετε κάρβουνα καὶ θὰ γίνετε ὅλοι πλούσιοι».

»Οἱ χωρικοὶ ἐπείσθησαν καὶ ἤρχισαν ἀμέσως νὰ κόπτουν
τὰ δένδρα καὶ νὰ τὰ μεταβάλλουν εἰς κάρβουνα.

— «Πρὸς Θεοῦ, τί κάμνετε; ἐφώναζον ἐγώ, ἐφώναζον
οἱ γέροντες. «Θὰ κακαστρέψετε τὸ χωρίον. Θὰ μᾶς πνίξουν
τὰ ποτάμια. Τὸ θέρος θὰ μᾶς ψήσῃ ὁ φοβερὸς καύσων.
Τὸν χειμῶνα θὰ παγώσωμεν ἀπὸ τό ψῦχος».

» Ἀλλὰ ποῖος νὰ μᾶς ἀκούσῃ! Ὅσον περισσότερα χρή-
ματα ἐλάμβανον αὐτοὶ ἀπὸ τὸ κάρβουνα, τὸ ὁποῖα ἐπώ-
λουν, τόσον περισσότερον ἐδούλευεν ὁ σκληρὸς πέλεκυς
καὶ ἔκοπτε καὶ ἐκρήμνιζε τὰ ὑψηλὰ δένδρα.

» Ὁ μαγευτικὸς πράσινος πέπλος, ὁ ὁποῖος ἐκάλυπτε
τὸ ὄρος, ἀνεσύρθη καὶ ἐξηφανίσθη. Καὶ τὴν ὥραιάν, τὴν
καταπράσινον ἐπιφάνειαν διεδέχθη ἡ γεροντικὴ ὄψις τοῦ
βουνοῦ μὲ τὰς ῥυτίδας καὶ τὰς σχισμάς της, μὲ τὰς φά-
ραγγας καὶ τοὺς βράχους του.

» Καὶ ὥς νὰ μὴ ἤρκει ὅλη αὐτὴ ἡ καταστροφή, ἤρ-
χισε καὶ ἄλλη ἀπὸ τὴν φωτιάν. Φωτιάν ἤναπτον οἱ γεωρ-
γοὶ διὰ νὰ ἀνοίξουν χωράφια, φωτιάν οἱ ποιμένες διὰ
νὰ φυτρώσῃ ἄφθονον χόρτον διὰ τὰ ζῷα των.

» Ἐκεῖ ὅπου ἄλλοτε ἡ βλάστησις ἀνεπτύσσετο μὲ τό-
σῃ ζωῇ, μετὰ εἴκοσιν ἔτη ἐβασίλευεν ἐρήμωσις καὶ κα-
ταστροφή.

» Τὰ ὕδατα τῶν βροχῶν δὲν εὗρισκον πλέον κανὲν ἐμ-
πόδιον καὶ ἐκυλίοντο ὀρμητικῶς ἐπάνω εἰς τὰς ῥάχεις τοῦ
βουνοῦ καὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐξέπλυναν τὸ λεπτὸν στρώμα
τῆς φυτικῆς γῆς, τὸ ὁποῖον ἐκάλυπτε τὴν πετρώδη ἐπι-
φάνειαν τοῦ ὄρους. Καὶ οὕτως ἐγυμνώθησαν ἐντελῶς
οἱ βράχοι καὶ πᾶσα ἐλπίς βλαστήσεως ἐξέλιπε.

» Ὅταν ὑπῆρχε τὸ δάσος, τὰ ὕδατα τῶν βροχῶν ἀπερ-
ροφῶντο ὑπὸ τοῦ ἐδάφους καὶ ἐσυνάζοντο εἰς ὑπογείους

δεξαμενὰς καὶ ἀπ' ἐκεῖ ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐξεχύνοντο διὰ πολλῶν πηγῶν εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους.

» Σήμερον τρέχουν ἐπάνω εἰς τὴν ἀδιαπέραστον ἐπιφάνειαν τοῦ βράχου, κατέρχονται ὀρμητικῶς καὶ σχηματίζουν χειμάρρους καὶ ξηροποτάμους, παρασύρουν λίθους μεγάλους, ἀνασκάπτουν τοὺς κάτω ἀγρούς καὶ τοὺς σκεπάζουν μὲ τὰ χαλίκια, τὰ ὁποῖα κατὰ τὴν πορείαν των παρέσυραν.

» Αἱ εὐεργετικαὶ πηγαὶ ἐξηφανίσθησαν. Τὰς διεδέχθησαν οἱ καταστρεπτικοὶ χεῖμαρροι. Τὴν δροσερὰν αὔραν τῆς ἀνοιξέως διεδέχθη ὁ καυστικὸς λίθας. Τὸν χειμῶνα ὁ ὀρμητικὸς καὶ παγερὸς βορρᾶς δὲν μετριάζεται πλέον ἀπὸ τὸ ἀδιαπέραστον προτείχισμα χιλιάδων χονδρῶν κορμῶν. Οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου ἔγιναν δυστυχεῖς. Τὸ θέρος ἐφλέγοντο ἀπὸ τὴν τρομερὰν θερμότητα. Τὸν χειμῶνα ἐπάγωνον ἀπὸ τὸ φοβερὸν ψῦχος. Οὔτε προϊόντα εἶχον πλέον, οὔτε χρήματα. Ἡ πείνα καὶ ἡ δυστυχία ἐβασάνιζον αὐτοὺς. Ἐπείνων καὶ ἐκρύωνον. Μετενόησαν διὰ τὴν προᾶξίν των, ἀλλ' ἦτο ἄργα πλέον. Ἐγὼ μετ' ὀλίγον καιρὸν μετετέθην εἰς ἄλλο χωρίον».

— «Καὶ τί ἀπέγινε τὸ χωρίον ἐκεῖνο ;» ἠρώτησα τὸν σεβαστὸν διδάσκαλον.

— «Λεῖπω πολλὰ χρόνια ἀπ' ἐκεῖ, παιδιά μου. Ἀπὸ τότε δὲν ἐπεσκέφθην τὸ χωρίον. Ἐμαθον ὅμως ὅτι τὸ πάθημα τοὺς ἔγινε μάθημα. Καὶ ὅτι ἐφρόντισαν νὰ ἀναδασώσουν τὸ χωρίον των καὶ νὰ εὐτυχήσουν πάλιν. Καὶ τώρα εἶναι καιρὸς νὰ ἐπιστρέψετε πλέον εἰς τὰς οἰκίας σας. Πλησιάζει μεσημβρία. Δὲν ἀκούετε μὲ πόσῃν ὄρεξιν οἱ τζίτζικες ἔχουν ἀρχίσει τὴν μονότονον μουσικὴν των ;»

Ἠγέρθημεν νὰ ἀναχωρήσωμεν. Ἐφιλήσαμεν τὴν χειρὰ τοῦ διδασκάλου καὶ τὸν ἠὺχαριστήσαμεν διὰ τὰς καλὰς συμβουλὰς του.

83. Εἰς τὰ δάση

Ἐλᾱτ' ἐδῶ μαζί μου εἰς τὰ δάση.
Ἐλᾱτ' ἐδῶ ᾿ς τὴν πράσινη τὴν πλάσι
Μακρυὰ ἀπ' τοῦ κόσμου τὴ βοή.
Ἐλᾱτ' ἐδῶ νὰ νοιώσετε μιὰ ᾿μέρα
Πλειὸ καθαρὸ ᾿ς τὰ στήθια τὸν ἄερα,
Πλειὸ ζηλευτὴ νὰ βρῆτε τὴ ζωή.

Ἐλᾱτε κάτω ἀπ' τὰ μύρια φύλλα
Σὲ μυστικῆς ζωῆς ἀνατριχίλα,
Τὸ κάθε δένδρο τώρα θὰ σᾶς πῇ
Μὲ τ' ἀπαλὸ τοῦ ἀνασασμοῦ του μύρο
Καὶ θ' ἀντηχήσουν στὴ σκιά τριγύρω
Νερῶν τραγούδια κι' ἀηδονιῶν σκοποί.

Ἐλᾱτ' ἐδῶ ᾿ς τὴν πράσινη τὴν πλάσι
Κ' ἐλᾱτε ν' ἀναστήσουμε τὰ δάση,
Ἐκεῖ πὺν ἡ ῥάχι τοῦ γυμνοῦ βουνοῦ
Γυμνή, θλιμμένη δείχνει τὴν Ἑλλάδα
Ν' ἀπλώσουμε καινούργια πρασινάδα
Κάτω ἀπὸ τὸ γαλάζιο τ' οὐρανοῦ.

Γ. Γεννηματᾶς

84. Οἱ γέρανοι τοῦ Ἰβύκου.

1. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἠγάπων τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰς ἐορτάς. Ἐπειδὴ δὲ ἦσαν διηρημένοι εἰς πολλὰς μικρὰς πολιτείας, ἑκάστη τούτων εἶχε κατὰ διαφόρους ἐποχὰς καὶ τοὺς ἰδίους αὐτῆς ἀγῶνας καὶ τὰς ἰδίας ἐορτάς. Εἷς τινὰς ἐξ αὐτῶν συνηθροίζοντο πολλοὶ ἐρχόμενοι ἐκ τῶν διαφόρων χωρῶν τῆς Ἑλλάδος, μετ' αὐτῶν δὲ καὶ πολλοὶ

ποιηταί, μουσικοί, παλαισταί καὶ ἄλλοι πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ διαγωνισθῶσι καὶ βραβευθῶσι.

Τοιοῦτοι ἀγῶνες καὶ τοιαῦται ἐορταὶ ἐγένοντο καὶ εἰς τὸν Ἰσθμὸν τῆς Κορίνθου καὶ ἐκαλοῦντο Ἰσθμια. Πάντες ἡτοιμάζοντο καὶ ἐγκαίρως ἀνεχώρουν ἐκ τῆς πατρίδος των, ἵνα παρευρεθῶσιν εἰς αὐτάς. Ἀπὸ τὸ Ῥήγιον, λαμπρὰν εἰς Ἰταλίαν ἐλληνικὴν πόλιν, ἐξεκίνησε καὶ ὁ Ἰβυκος, περίφημος κιθαρωδός, εἰς τὸν ὅποιον ὁ θεὸς ἐξήρισε τὸ δῶρον τῆς μουσικῆς. Πάντες οἱ Ἕλληνες ἐγνώριζον τὸ ὄνομα τοῦ Ἰβύκου. Ἡ φήμη αὐτοῦ παντοῦ εἶχε φθάσει, καὶ πάντες ἦσαν ἀνυπόμονοι νὰ ἀκούσουν αὐτὸν εἰς τὰ Ἰσθμια. Ἀλλὰ περισσότερον πάντων ἀνυπόμονοι ἦσαν εἰς τὴν Κόρινθον ἐκεῖνοι, οἵτινες ἔμελλον νὰ ὑποδεχθῶν καὶ νὰ φιλοξενήσουν τὸν μέγαν καλλιτέχνην. Μετὰ πόσης χαρᾶς θὰ τὸν ἔβλεπον ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν καὶ πόσῃ τιμῇ θὰ ἐλάμβανον νὰ φιλοξενήσουν τὸν Ἰβυκον, τὸν ἑξοχον καλλιτέχνην!

2. Ὁ Ἰβυκος ἔπρεπε νὰ διασχίσῃ μέγα πέλαγος, διὰ νὰ ἔλθῃ ἐκ τῆς Ἰταλίας εἰς τὴν Ἑλλάδα· ἀλλ' ὁ θεὸς ἔτρωσεν αὐτὸν ἀπὸ πάντα κίνδυνον, καὶ ἀβλαβῆς ἔφθασε πλησίον τῆς Κορίνθου. Διέκρινε μάλιστα τὴν ἀκρόπολιν αὐτῆς, τὸν Ἀκροκόρινθον. Ἐνώπιόν του ἐξετείνετο ὠραιότατον δάσος ἐκ πεύκων, ἀφιερωμένον εἰς τὸν θεὸν Προσειδῶνα. Μετὰ μεγάλης εὐλαβείας εἰσέδυσεν εἰς αὐτὸ ὁ εὐσεβὴς καλλιτέχνης καὶ παρὰ τὸν βωμὸν τοῦ θεοῦ προσηυχήθη εὐχαριστήσας αὐτόν, διότι πολλοὺς κινδύνους τῆς θαλάσσης διῆλθεν ἀβλαβῆς καὶ ἔφθασεν ὑγίης εἰς τὴν ἀγαπητὴν του Ἑλλάδα. Μετὰ τὴν προσευχὴν ἐξηκολούθησε διὰ μέσου τοῦ δάσους τὸν δρόμον του.

Πάντα περὶ αὐτὸν ἦσαν ἡσυχά. Οὐδὲν ἐκινεῖτο. Μόνον ὁ γλυκὺς ψίθυρος τῶν ἐλαφρῶς ὑπὸ τοῦ ἀνέμου σειομένων φύλλων τῶν δένδρων ἠκούετο. Μόνον σύντροφον

κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν του εἶχε στίφος γεράνων, οἱ ὅποιοι ἐκ τῶν βορείων ψυχρῶν τόπων φεύγοντες, ἐπέτων εἰς τοὺς νοτίους καὶ θερμούς. Μετὰ πολλῆς χαρᾶς ὁ Ἴβυκος εἶδε τὰ πτηνὰ καὶ ἐξ ὅλης καρδίας ἐχαιρέτισε ταῦτα καὶ εἶπε: «Χαίρετε, ἀγαπητὰ πτηνὰ, τὰ ὅποια καὶ εἰς τὴν θάλασσαν μὲ συνωδεύσατε ὡς ἀγαθὸν οἶωνόν τῶν θεῶν σᾶς θεωρῶ. Ἡ τύχη μου εἶναι ὁμοία μὲ τὴν ἰδικήν σας. Καὶ σεῖς καὶ ἐγὼ μακρόθεν ἐρχόμεθα καὶ φιλόξενον στέγην ζητοῦμεν. Ὁ Θεὸς νὰ δώσῃ νὰ ἐπιτύχωμεν ὅ,τι ποθοῦμεν».

Καὶ φαιδρὸς προχωρεῖ καὶ ταχύνει τὸ βῆμα. Εὐρίσκειται πλέον ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἄλσους καὶ ἡτοιμάζετο νὰ διέλθῃ στενὴν γέφυραν, ὅτε ἐξαίφνης πηδοῦν δύο κακοῦργοι καὶ κλείουν τὸν δρόμον. Νὰ ἀγωνισθῇ κατὰ κακούργων ὁ καλλιτέχνης δὲν ἠδύνατο· αἱ χεῖρές του μόνον τὰς λεπτὰς χορδὰς τῆς λύρας εἶχον συνηθίσει νὰ κρούωσιν. Ἐπικαλεῖται τὴν βοήθειαν τῶν ἀνθρώπων. Ὑψώνει τὴν φωνὴν πρὸς τὸν Θεόν. Ἄλλ' ὅσον μακρὰν καὶ ἀνφθάνῃ ἡ φωνή του, οὐδεὶς φαίνεται ἐνταῦθα. Ἀπελπισία κατέλαβε τὴν ψυχὴν τοῦ Ἰβύκου καὶ πικρὸν παράπονον ἐξῆλθεν ἐκ τῶν χειλέων αὐτοῦ. «Ἀχ! πρέπει λοιπὸν ἐδῶ εἰς ξένην γῆν, ἐγκαταλελειμμένος καὶ ἄκλαυστος νὰ ἀποθάνω ὑπὸ κακούργου χειρὸς κακοποιῶν ἀνθρώπων, χωρὶς οὐδ' ἐκδικητὴν τοῦλάχιστον νὰ εὔρω; Θεέ μου! Θεέ μου!» Καὶ βαρέως ὑπὸ τῶν κακούργων πληγωθεὶς κατέπεσεν εἰς τὴν γῆν. Τὸ βλέμμα του εἶχε σκοτισθῇ καὶ μόλις ἠδυνήθη νὰ διακρίνῃ τὸ ἀγαπητὸν εἰς αὐτὸν στίφος τῶν γεράνων, οἱ ὅποιοι ἐπέτων ἄνωθεν αὐτοῦ. Τότε μεθ' ὅλης τῆς δυνάμεως, ἣτις ἔμενεν εἰς τὴν ψυχὴν του, ἐφώνησεν

— «Ἀπὸ σᾶς, ἀπὸ σᾶς, ἀγαπητά μου πτηνὰ, ἐάν οὐδεμία ἀνθρωπίνη φωνὴ ἀκουσθῇ, ὥς ὑψωθῇ τρομερὰ ἡ κατηγορία κατὰ τῶν δολοφόνων μου».

Ταῦτα εἶπε καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ ἐκλείσθησαν διὰ παντός.

3. Τὸ νεκρὸν σῶμα τοῦ Ἰβύκου ἐντὸς τοῦ ἄλσους εὗρισκόμενον, εὐθὺς μετ' ὀλίγον ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ τῶν διαβατῶν, ἂν καὶ πολὺ εἶχον παραμορφώσει αὐτὸ αἱ πληγαί. Πρῶτος ἔσπευσεν εἰς τὸν τόπον τοῦ κακουργήματος ὁ φίλος, ὁ ὁποῖος μετὰ τόσης χαρᾶς περιέμενε νὰ φιλοξενήσῃ τὸν ἔνδοξον κιθαρωδόν. Δακρύων ἐνηγκαλίσθη τὸν νεκρὸν καὶ διὰ φωνῆς ὑπὸ λυγμῶν διακοπτομένης εἶπεν: «Ἐπρεπε λοιπὸν τοιοῦτοτρόπως νὰ σὲ ἐπανεύρω ἐγώ, ὁ ὁποῖος ἤλπιζον νὰ θέσω ἐπὶ τῆς κεφαλῆς σου τὸν στέφανον τῆς νίκης, στέφανον λαμπρὸν καὶ ἔνδοξον!»

Θρηνοῦντες ἤκουσαν πάντες οἱ ξένοι, οἱ ὁποῖοι εἶχον συναθροισθῇ ἐκεῖ, τοὺς λόγους τούτους. Ὀλόκληρος ἡ Ἑλλάς ἡσθάνθη μεγάλην θλίψιν. Ἦφάνισθη τόσον ἀθλίως, καὶ τόσον ἀδίκως μέγας μουσικός! Τὸ πλῆθος τρομερὰ ὠργισμένον κατὰ τῶν ἀγνώστων δολοφόνων ὥρμησεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ διοικητοῦ καὶ ἐξήτει παρ' αὐτοῦ φοβεράν τὴν τιμωρίαν τῶν κακούργων. Ἀλλὰ ποῦ νὰ ἀνεύρωσι τὰ ἴχνη αὐτῶν, ἐν μέσῳ τοῦ ἀπείρου πλήθους, τὸ ὁποῖον ἐκεῖ εἶχε συρρεύσει; Τίνες ἦσαν ἄρᾳ γε οἱ ἐλεεινοὶ δολοφόνοι, οἱ ὁποῖοι ἐτόλμησαν νὰ φρονέωσι τὸν ἄριστον μουσικόν; Ἦσαν λησταί, οἱ ὁποῖοι ἀνένδρως καιροφυλακτοῦντες ἐφόνευσαν αὐτόν, ἢ ἐχθρὸς τις, ὁ ὁποῖος ἐκ φθόνου ἐτόλμησε τοιαύτην πράξιν; Μόνον ὁ Ἥλιος ἠδύνατο νὰ εἴπῃ τοῦτο, ὁ Ἥλιος, ὅστις πᾶσαν τὴν γῆν καταλάμπων τὰ πάντα βλέπει καὶ τὰ πάντα γνωρίζει. Ἴσως κατὰ τὴν ὥραν ταύτην ὁ ἄγριος δολοφόνος, ἐνῷ τρομερὰ τιμωρία τὸν ἀνέμενε, ἦτο ἀναμειγμένος εἰς τὸ πλῆθος τῶν ἀνθρώπων καὶ εἰσήρχετο εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ καὶ ἐλάμβανε μέρος εἰς τὰς γενομένας θυσίας, τὰς ὁποίας εὐσεβεῖς πολῖται μετὰ μεγάλης εὐλαβείας ἀσκεπεῖς προσέφερον εἰς τὸν Θεόν, καὶ τὰ πάντα μὲ τὴν παρουσίαν του

ἐμόλυνεν, οὔτε τὰ ἱερὰ σεβόμενος οὔτε τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ φοβούμενος. Ἴσως καὶ εἰς τὸ θέατρον ἀκόμῃ εὐρίσκετο· διότι τίς ἠδύνατο νὰ εὕρῃ αὐτὸν ἐν τῷ μέσῳ χιλιάδων ἀνθρώπων, οἵτινες πυκνοὶ ἐπὶ τῶν καθισμάτων τοῦ θεάτρου ἐκάθηντο; Ἐνταῦθα ἦσαν πολῖται ἐκ πάντων τῶν Ἑλληνικῶν τόπων, καὶ ἐκ τῶν μακρὰν καὶ ἐκ τῶν πλησίον κειμένων. Τίς ἠδύνατο νὰ μετρήσῃ αὐτούς; Τίς ἠδύνατο νὰ εἴπῃ τὰ ὀνόματα αὐτῶν; Ἐκ τῶν Ἀθηνῶν, ἐκ τῆς Αὐλίδος, ἐκ τῆς Φωκίδος, ἐκ τῆς χώρας τῶν Σπαρτιατῶν, ἐκ τῶν ἀπομεμακρυσμένων ἀκτῶν τῆς Ἀσίας, ἐκ τῆς Ἰταλίας καὶ ἐξ ὅλων τῶν νήσων εἶχον προσέλθει καὶ πάντες μετὰ μεγάλης προσοχῆς ἠκροῶντο τὰ σοβαρὰ ἄσματα τοῦ ἄδοντος χοροῦ.

4. Ἐνῷ δὲ πάντες ἦσαν προσηλωμένοι εἰς τὸ ἁρμονικώτατον ἄσμα τοῦ χοροῦ, κατανυκτικώτατα ἄδοντος: «Οὐδὲν τὸν μέγαν Θεὸν λανθάνει, αὐτὸς τὰ πάντα γινώσκει· οὐδὲν τὸν ἄγρυπνον αὐτοῦ ὀφθαλμὸν διαφεύγει, αὐτὸς τὰ πάντα βλέπει· οὐδέποτε οὐδὲν κακούργημα ἔμεινεν ἀτιμώρητον· πάντοτε βαρύντα ὁ δίκαιος Θεὸς τιμωρεῖ τὸν οἰανδήποτε ἁμαρτίαν ἁμαρτήσαντα», αἴφνης ἐκ τῆς ἀνωτάτης βαθμίδος τοῦ θεάτρου ἠκούσθη φωνὴ λέγουσα: «Τιμόθεε, Τιμόθεε, ἰδὲ τοὺς γεράνους τοῦ Ἰβύκου». Καὶ ἀληθῶς ἐσκοτίσθη πάραυτα ὁ οὐρανὸς καὶ ὑπεράνω τοῦ θεάτρου εἶδον πάντες μέλαν στίφος γεράνων, οἱ ὅποιοι ἐπέτων. Τοῦ Ἰβύκου τὸ προσφιλὲς ὄνομα συγκινεῖ πάντων τὰς καρδίας, καὶ νέα λύπη καταλαμβάνει αὐτούς. Ὅπως δὲ εἰς τὴν θάλασσαν τὸ ἐν κῆμα ἔρχεται κατόπιν τοῦ ἄλλου, τοιοῦτοτρόπως ἀπὸ στόματος εἰς στόμα ταῦτα λέγονται: «Πῶς; Οἱ γέραναι τοῦ Ἰβύκου; Τοῦ Ἰβύκου, τὸν ὅποιον πάντες θρηνοῦμεν; τὸν ὅποιον χεῖρ δολοφόνου ἐθανάτωσε; Τίνα σχέσιν ἔχουν οἱ γέραναι πρὸς τοῦτον; Τί σημαίνουν ταῦτα;»

Αἱ φωναὶ ἐγίνοντο ζωηρότεραι καὶ πάντες περιέεργοι διὰ ταῦτα ἐφώναξαν: «Προσέξατε! τοῦτο ἔχει σημασίαν ὄχι μικράν. Ὁ φονεὺς παραδίδεται μόνος του. Συλλάβετε τοῦτον, ὅστις εἶπε ταῦτα, καὶ ἐκείνον, πρὸς τὸν ὁποῖον εἶπεν αὐτά. Ὁ εὐσεβὴς κιθαρωδὸς χωρὶς αἰτίαν σκληρῶς ἐθανατώθη, καὶ ὁ Θεὸς μᾶς παραδίδει τοὺς φονεῖς του». Τοιοῦτά τινα εἰς ὅλον τὸ θέατρον ἠκούοντο.

Ἐκεῖνος δέ, ὅστις εἶπε «Τιμόθεε, ἰδέ, ἰδὲ τοὺς γεράνους τοῦ Ἰβύκου», καὶ ὁ ἄλλος, πρὸς τὸν ὁποῖον εἶπε ταῦτα, ὥχροι καὶ ταραγμένοι οὐδὲ λέξιν ἠδυνήθησαν νὰ εἴπωσι. Τὸ πλῆθος ὠρμησε κατ' αὐτῶν καὶ συλλαβὸν αὐτοὺς πάραυτα τοὺς ἔφερεν εἰς τὸ δικαστήριον. Ἐκεῖ τρέμοντες ὡμολόγησαν τὸ φρικτὸν κακούργημα αὐτῶν. Ἀπειρον πλῆθος εὐρίσκετο ἐκεῖ, πάντες δὲ ἐθαύμασαν καὶ εἶπον: «Οὐδὲν μένει μέχρι τέλους μυστικόν. Ὁ Θεὸς εἶναι αὐστηρὸς τιμωρὸς τῶν ἀσεβῶν καὶ κακοποιῶν ἀνθρώπων».

85. Ἡ Ὀλυμπία.

Ἡ Ἥλεια ὀρίζεται πρὸς νότον μὲ τὸν Ἀλφειὸν ποταμόν, ὅστις ῥέει κατ' εὐθειαν πρὸς τὸ Ἴόνιον πέλαγος· μεταξὺ δὲ τῆς κοίτης αὐτοῦ καὶ τῶν ἐκατέρωθεν ταύτης λόφων καὶ ὀρέων κεῖνται ἐδῶ καὶ ἐκεῖ κοιλάδες μικραὶ ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἀλλ' ὥραϊαι, περικλειόμεναι πέριξ ἀπὸ δασώδη ὑψώματα.

Τὸ ἔδαφος εἶναι τόσον εὐφορον καὶ τόσον ζωηρὰ ἢ βλάστησις, ὥστε καὶ αὐτοὶ οἱ σχῆνοι αὐξάνουσι μέχρι ὕψους ἀληθοῦς δένδρου.

Τὸ πλεῖστον ὅμως τῶν ἀκαλλιεργήτων ἐκτάσεων ἐκάλυπτον τὸ πάλαι—καὶ καλύπτουσιν ἐν μέρει καὶ σήμερον—πυκνὰ δάση μεγαλοπρεπῶν πευκῶν.

Τρεῖς περίπου ὥρας πρὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἀλφειοῦ ἐκβάλλει εἰς αὐτὸν ἄλλος ποταμὸς κατὰ πολὺ μικρότερος, ὁ Κλάδεος, τοῦ ὁποίου τὸ ὕδωρ ῥέει διαυγές. Ἐνταῦθα παρὰ τὴν συμβολὴν τῶν δύο ποταμῶν ἔκειτο ἡ Ὀλυμπία.

Ἡ ἀρχαία Ὀλυμπία δὲν ἦτο πόλις ἢ κώμη, ἀλλὰ μόνον ἄλλος ἀφιερωμένον εἰς τὸν μέγιστον τῶν θεῶν τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, τὸν Δία, καὶ τὴν σύζυγον αὐτοῦ Ἥραν.

Ἐν Ὀλυμπίᾳ ἐτελοῦντο κατὰ πᾶν τέταρτον ἔτος οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες, εἰς τοὺς ὁποίους συνέρρεον Ἕλληνες ἐκ πάντων τῶν μερῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν ἀποικιῶν.

Οἱ ἀγῶνες οὗτοι ἦσαν πανάρχαιοι καὶ οὐδεὶς ἐνεθυμεῖτο πότε ἤρχισαν· οἱ δὲ κάτοικοι τῆς Ἡλείας ἐκαυχῶντο ὅτι ἰδρυτῆς αὐτῶν ὑπῆρξεν ὁ Ἡρακλῆς.

Ἡ φήμη καὶ ἡ σημασία τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων ηὔξησε βαθμηδόν, ὥστε ἔγιναν ἡ μεγίστη τῶν Ἑλληνικῶν ἐορτῶν καὶ ἀληθῶς πανελλήνιοι.

Ἐνῷ δὲ κατ' ἀρχὰς ἐτελοῦντο ἐν μιᾷ μόνῃ ἡμέρᾳ κατόπιν ὠρίσθη ἡ διάρκεια τῆς πανηγύρεως εἰς πέντε· ἐκ τούτων δὲ ἡ μὲν πρώτη καὶ τελευταία ἦσαν προωρισμέναι διὰ τὰς θυσίας, αἱ δὲ τρεῖς μεσαῖαι διὰ τοὺς ἀγῶνας.

Οἱ κριταὶ τῶν ἀγώνων ἐκαλοῦντο ἑλλανοδίκαι, ἦτοι κριταὶ τῶν Ἑλλήνων, ἦσαν δὲ πάντοτε Ἡλεῖοι καὶ ἐξελέγοντο διὰ κλήρου. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἦσαν δύο, κατόπιν ὅμως ἔγιναν δέκα.

Εἰς τοὺς ἑλλανοδικὰς ἦτο ἀνατεθειμένη ὅλη ἡ περὶ τῶν ἀγώνων φροντίς, καὶ ἡ τήρησις τῆς τάξεως. Κύριον ὅμως ἔργον αὐτῶν ἦτο ἡ μεταξὺ τῶν ἀγωνιζομένων κρίσις περὶ τῆς νίκης.

Ἐφ' ὅσον ἐξηπλοῦτο ἡ φήμη τῶν Ὀλυμπιακῶν

ἀγώνων καὶ πολυαριθμότεροι προσήρχοντο ἀγωνισταὶ καὶ θεαταί, ἤϋξανε καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀφιερωμάτων, τὰ ὁποῖα προσέφερον πόλεις ἢ ἰδιῶται. Ἐκ τῶν πόλεων μάλιστα πολλαὶ κατεσκεύασαν ἐντὸς τῆς Ἀλτεως ἴδια κτίρια, εἰς τὰ ὁποῖα ἀπέθετον τὰ ἀφιερώματα αὐτῶν καὶ ἅτινα ἐκαλοῦντο **θησαυροί**.

Ἐντὸς τῆς Ἀλτεως εὗρίσκετο καὶ ὁ μέγας ναὸς τοῦ Διὸς, ἐν τῷ ὁποίῳ ἦτο τὸ χρυσελεφάντινον ἄγαλμα τοῦ θεοῦ, ἔργον τοῦ περιφήμου Ἀθηναίου γλύπτου Φειδίου.

Ὁ Ζεὺς ἐκάθητο ἐπὶ πολυτελοῦς θρόνου, ὅστις ἦτο πεποικιλμένος διὰ χρυσοῦ καὶ λίθων πολυτίμων, δι' ἐβένου καὶ ἐλέφαντος, ἐκοσμεῖτο δὲ διὰ πολλῶν ζωγραφιῶν καὶ ἀγαλμάτων· καὶ ὅσον μὲν μέρος τοῦ σώματος τοῦ Θεοῦ ἐφαίνετο γυμνὸν ἦτο ἐξ ἐλέφαντος, τὸ δὲ ἔνδυμα καὶ τὰ ὑποδήματα ἦσαν χρυσᾶ· εἰς τὴν δεξιὰν χεῖρα ἐκράτει μικρὰν Νίκην ἐκ χρυσοῦ καὶ ἐλέφαντος, εἰς δὲ τὴν ἀριστερὰν σκῆπτρον ἐκ ποικίλων μετὰλλων.

Τόσον δὲ θαυμάσιον ἦτο τὸ ἄγαλμα τοῦτο, ὥστε οἱ ἀρχαῖοι ἔλεγον ὅτι ἢ ὁ Ζεὺς κατέβη εἰς τὴν γῆν καὶ εἶδεν αὐτὸν ὁ Φειδίας ἢ ὁ Φειδίας ἀνέβη εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶδε τὸν Δία. Τὸ πρόσωπον τοῦ θεοῦ ἐξέφραζε μεγαλοπρέπειαν, δυνάμιν καὶ συγχρόνως πραότητα, καὶ τόση ἦτο ἡ πατρικὴ μειλιχίότης τῆς θείας ἐκείνης μορφῆς, ὥστε, ὅπως ἐβεβαίουν οἱ ἀρχαῖοι, ὅσῃν δυστυχίαν καὶ θλῆψιν καὶ πόνον ἐὰν εἶχέ τις ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, ἐλησμόνει πάντα ταῦτα ἐὰν ἦρχετο πρὸ τοῦ ἔργου τοῦ Φειδίου.

Ἐντὸς τῆς Ἀλτεως ἦτο καὶ ὁ ναὸς τῆς Ἥρας· ἐν αὐτῷ ὑπῆρχον πολλὰ ἄγάλματα, πλὴν ἄλλων δὲ καὶ τὸ ἄγαλμα τοῦ Ἑρμοῦ, ἔργον τοῦ Πραξιτέλους.

Τὸ ἀξιοθαύμαστον τοῦτο διὰ τὸ κάλλος καὶ τὴν χάριν καλλιτέχνημα ἀνευρέθη κατὰ τὰς ἀνασκαφάς, αἵτινες ἔγιναν τῷ 1874 ἐν Ὀλυμπίᾳ, φυλάσσεται δὲ ἐν τῷ Μου-

σείφ αὐτῆς. Ἐκ πάντων τῶν μερῶν τοῦ πολιτισμένου κόσμου ἔρχονται εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ νὰ ἴδωσι καὶ θαυμάσωσιν αὐτό.

Τὸ στάδιον περιεβάλλετο πανταχόθεν ὑπὸ κλιτύων, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐκάθηντο οἱ θεαταί. Πέριξ τοῦ σταδίου ἦτο ἄλλος ἀγριελαιῶν καὶ λεῦκαι δὲ πολυπληθεῖς ἐφύοντο ἐν τῇ ταπεινῇ ἐκείνῃ κοιλάδι, καὶ πλάτανοι πολλαὶ παρὰ τὰς ὄχθας τῶν παραρρεόντων ποταμῶν.

Ἐν γένει δὲ ὅλος ὁ τόπος ὁ ἐντὸς τῆς Ἀλτεως καὶ ὁ ἐκτὸς ἐσκιάζετο ὑπὸ πευκῶν καὶ ἄλλων μεγαλοπρεπῶν δένδρων· διὰ μέσου δὲ τοῦ πρασίνου φυλλώματος αὐτῶν ἔλαμπον καὶ ἠκτινοβόλουν οἱ ναοὶ καὶ τὰ ἀφιερώματα.

Δ. Κωνσταντινόπουλος

86. Οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες.

Οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες ἐτελοῦντο τὸ θέρος. Ἀρκετὸν χρόνον πρὸ τῆς ἐορτῆς ἀνήγγελλον αὐτὴν οἱ κήρυκες τῶν Ἡλείων. Τὸ κήρυγμα τοῦτο ἔφερε πανταχοῦ τὴν εἰρήνην ἀπὸ τῆς ἡμέρας δὲ καθ' ἣν ἠκούετο ἐν τινὶ χώρᾳ, ἕκαστος ἠδύνατο ἀφόβως νὰ διέρχεται καὶ δι' ἐχθρικῆς γῆς, μεταβαίνων εἰς Ὀλυμπίαν.

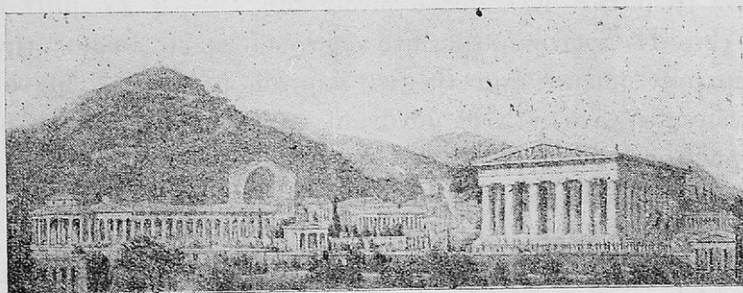
Πρὸ τῆς ἐορτῆς ἤρχοντο εἰς Ὀλυμπίαν οἱ ἑλλανοδίκαι καὶ οἱ ἀθληταί, μετ' αὐτοὺς δὲ οἱ πωληταὶ τροφίμων καὶ ἄλλων πραγμάτων, ἅτινα ἐξέθετον εἰς σκηνὰς καὶ παραπήγματα.

Εἰς σκηνὰς καὶ παραπήγματα κατέλυν καὶ οἱ πλείστοι τῶν ἐρχομένων, πολλοὶ δ' ἔσπευδον νὰ ἔλθωσιν ἐγκαίρως διὰ νὰ καταλάβωσι καλὴν θέσιν.

Οὕτω δὲ ἀρκετὸν χρόνον πρὸ τῆς μεγάλης ἐορτῆς ἐπεκράτει ἐν Ὀλυμπίᾳ κίνησις ζωηρά· ἐδῶ οἱ Ἡεῖοι ἐκαθάριζον ἢ διώρθωνον καὶ ἐπεσκεύαζον τὰ ἔχοντα ἀνάγκην ἐπισκευῆς κτίρια, ἐκεῖ ἰδιῶται ἵδρουν παραπή-

γμάτα καὶ σκηναὶ καὶ μετέφερον τὰς ἀποσκευὰς καὶ ἐμπορεύματα αὐτῶν, εἰς δὲ τὸ γυμνάσιον ἐγυμνάζοντο ἀθληταί.

Καθ' ὅσον ἐπλησίαζον αἱ πέντε μεγάλαι ἡμέραι, τὰ πλήθη συνέρρεον ἐκ τῆς Πελοποννήσου καὶ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, ἐκ τῆς Ἡπείρου καὶ τῆς Μακεδονίας, ἐκ τῶν παραλίων τῆς Θράκης καὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου, ἐκ τῆς Ἀσίας καὶ τῶν Νήσων, ἐκ τῆς Ἀφρικῆς, Σικελίας καὶ Ἰταλίας.

Ἡ ἀρχαία Ὀλυμπία

Οἱ ἐκ τῆς κυρίως Ἑλλάδος ἤρχοντο διὰ ξηρᾶς, ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ. Οἱ ἄλλοι διὰ θαλάσσης μέχρι λιμένος τινὸς τῆς Πελοποννήσου, καὶ ἐκεῖθεν ἐπὶ ζώων ἢ ὀχημάτων μέχρι τῆς Ἀλτεως.

Πλὴν τῶν ἐρχομένων ἐξ ἰδίας θελήσεως εἰς Ὀλυμπίαν, ἀπέστελλον καὶ αἱ πόλεις ἰδίους ἀντιπροσώπους, οἵτινες ἐλέγοντο **θεωροί**. ἔργον δ' αὐτῶν ἦτο νὰ προσφέρωσιν ἐν ὀνόματι τῆς πατρίδος αὐτῶν θυσίαν εἰς τὸν θεὸν καὶ διάφορα ἀφιερώματα.

Μέγαν θαυμασμόν ἐπροξένει ἐν Ὀλυμπίᾳ ἡ ἐμφάνισις ἀνδρῶν ἐνδόξων. Ὁ Θεμιστοκλῆς, ὁ στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων (τῷ 480 π. Χ.), ἀφοῦ ἐνίκησεν ἐν Σαλαμῖνι τὸν Περσικὸν στόλον καὶ ἔσφρε τὴν Ἑλλάδα ἐκ τοῦ Περσικοῦ ζυγοῦ, μετέβη νὰ ἴδῃ τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας.

Τὸ ὄνομα αὐτοῦ εἶχε διαφημισθῇ καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα, διὰ τοῦτο ὅταν ἐφάνη εἰς τὸ στάδιον, οἱ ἀναρίθμητοι Ἕλληνες, οἵτινες εἶχον συρρεύσει ἐκεῖ ἐκ πάσης Ἑλληνικῆς γῆς, ἀφήσαντες καὶ ἀγῶνας καὶ θεάματα ἔστρεψαν ἅπαντες τὰ βλέμματα πρὸς τὸν νικητὴν τῆς Σαλαμῖνος καὶ ἐπευφήμουν καὶ ἐχειροκρότουν αὐτόν. Ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς, ἐκ τῆς μεγάλης τιμῆς συγκινηθεὶς, εἶπεν ὅτι ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἀπήλαυσε τὴν γλυκυτάτην ἀμοιβὴν τῶν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἀγώνων του.

— Ἡ πρώτη ἡμέρα ἦτο ἀφιερωμένη εἰς θυσίας τὴν δευτέραν ἡμέραν, ἅμα τῇ ἀνατολῇ τοῦ ἡλίου, ἤρχιζον οἱ ἀγῶνες· ἠγωνίζοντο δὲ μόνον οἱ παῖδες, τὴν δὲ ἐπομένην ἠγωνίζοντο οἱ ἄνδρες.

Ἀγῶνες δὲ ἦσαν ὁ δρόμος, ὁ δίσκος, τὸ ἄλμα, ἡ πάλη, ἡ πυγμὴ καὶ τὸ ἀκόντιον, προσέτι δὲ καὶ ἡ ἀρματοδρομία.

Τὴν τελευταίαν ἡμέραν τῆς ἐορτῆς ἐγίνετο ἡ ἐπίσημος ἀνακήρυξις τῶν νικητῶν. Εἰς τοὺς νικητὰς δὲν ἐδίδοντο χρηματικὰ βραβεῖα, διότι οἱ Ἕλληνες δὲν ἠγωνίζοντο πρὸς κέρδος, ἀλλὰ πρὸς τιμὴν.

Παῖς, τοῦ ὁποίου καὶ οἱ δύο γονεῖς ἔζων, ἔκοπτε διὰ μαχαίρας χρυσῆς κλάδους ἐκ τῆς ἱερᾶς ἀγριελαίας, ἣτις ἐφύετο ἐντὸς τῆς Ἀλτεως· ἐκ τῶν κλάδων τούτων κατεσκεύαζον στεφάνους· εἰς δὲ τῶν ἐλλανοδικῶν λαμβάνων αὐτοὺς ἀνὰ ἓνα ἔστεφε τοὺς νικητὰς, ἐνῶ ὁ κήρυξ μεγαλοφώνως ἐξεφώνει τὸ ὄνομα ἐκάστου αὐτῶν, τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τῆς πατρίδος αὐτοῦ, οἱ δὲ θεαταὶ ἐπευφήμουν.

Ἡ νίκη εἰς τοὺς ἀγῶνας τούτους ἐθεωρεῖτο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων μεγίστη τιμὴ· οἱ ποιηταὶ ἐξύμουν τοὺς νικητὰς, οἱ δὲ ἀνδριάντες αὐτῶν ἰδρύοντο ἐν τῇ περιβόλῳ τῆς Ἀλτεως. Ὅχι δὲ μόνον αὐτοὶ καὶ ἡ οἰκογένειά των, ἀλλὰ καὶ ἡ πατρίς αὐτῶν ἐδοξάζετο.

Ὅταν ὁ νικητὴς ἐπέστρεφεν εἰς τὴν πατρίδα του οἱ

συγγενεῖς καὶ οἱ φίλοι καὶ οἱ ἄλλοι πολῖται προϋπάντων αὐτὸν πρὸ τῶν πυλῶν τῆς πόλεως καὶ τὸν εἰσῆγον εἰς αὐτήν, ἐνδεδυμένον πορφυρεῶν στολήν, ἐπὶ ἄρματος συρομένου ὑπὸ τεσσάρων λευκῶν ἵππων· πόλεις τινὲς ὑποδεχόμεναι τὸν Ὀλυμπιονίκην ἐκρήμνιζον μέρος τοῦ τείχους, διὰ νὰ εἰσέλθῃ οὗτος, δηλοῦσαι ὅτι, ὅταν ἔχωσι τοιούτους ἄνδρας, τὰ τεῖχη εἶναι περιττά.

Ἐν δὲ τῇ Σπάρτῃ εἰς τοὺς Ὀλυμπιονίκας παρείχετο ἡ τιμὴ νὰ ταχθῶσι κατὰ τὴν πρώτην μάχην ἐν τῇ ἐπικινδυνωτάτῃ θέσει· ἐσήμαινε δὲ τοῦτο ὅτι ἡ Πατρις ἐνεπιστεύετο εἰς τὴν ἀνδρείαν αὐτῶν τὴν σωτηρίαν καὶ τὴν δόξαν της.

Μετὰ τὴν ἀνακήρυξιν τῶν νικητῶν ἐγίνοντο θυσίαι οἱ δὲ Ἡλεῖοι παρέθετον μέγα δεῖπνον εἰς τοὺς νικητάς.

Ἡ τελευταία αὕτη ἡμέρα ἦτο ἐν γένει ἡμέρα κοινῆς εὐθυμίας, ἣτις ἐκορυφοῦτο ὅταν μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ἐμετριάζετο ὁ καύσων καὶ αὖρα ἐλαφρὰ ἐδροσίζεε τοὺς συμπότας.

Τότε ἐν τῇ αἰθρίᾳ θερινῇ νυκτὶ ὑπὸ τὸ φέγγος τῆς σελήνης καὶ τῶν ἀστέρων, ἡ κοιλὰς τῆς Ὀλυμπίας ὁμοιάζε πρὸς εὐρὺ στρατόπεδον πανηγυρίζον ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης [μεγάλην καὶ ἔνδοξον νικην· ἐκ τῶν ἀπείρων φωτεινῶν σκηνῶν ἠκούοντο ὅσματα καὶ ὕμνοι καὶ μουσικὰ ὄργανα, ὅμιλοι δὲ διεσκέδαζον ἐν ὑπαίθρῳ ἢ περιήρχοντο τὰς σκηνάς τῶν εὐθυμούντων.

Τὴν ἐπαύριον αἱ σκηναὶ συνεστέλλοντο, τὰ ἔπιπλα συνεσκευάζοντο καὶ ἐφορτώνοντο ἐπὶ ζώων φορητῶν ἢ ἐπὶ ἁμαξῶν, οἱ δὲ πανηγυρισταὶ ἀποχαιρετίζοντες φίλους παλαιοὺς ἢ ξένους, μεθ' ὧν πρό τινων ἔτι ἡμερῶν δὲν ἐγνωρίζοντο, ἐξεκίνουν ἐπιστρέφοντες εἰς τὰς πατρίδας των.

87. Οἱ ἀγῶνες.

α') Ὁ δρόμος.

Βλέπω λεβέντες φτερωτοὺς κι' ἀραδιαστὰ βαλμένους
 μὲ τῶνα πόδι παραμπρός, μὲ τ' ἄλλο παραπίσω
 προσμένουνε τὴν προσταγὴ τὸ τρέξιμο ν' ἀρχίσουν.
 Βλέπω νὰ γέρνη τὸ σκοινὶ καὶ καταγῆς νὰ πέφτῃ,
 καὶ νά, τὰ πόδια φτερωτὰ τὸ ἓνα μὲ τ' ἄλλο ἀνοίγουν
 καὶ ξεκινοῦνε μονομιᾶς καὶ τρέχουν κι' ὅλο τρέχουν...
 Τρέχουν καὶ μόλις ἀκουμποῦν τὸ πόδι τους τὸ χῶμα!
 τρέχουν, μ' ἀθώρητα φτερὰ καὶ μάτι δὲν τοὺς φτάνει...
 Ὅχλοβοή, κραυγὲς χαρᾶς, τὸ νικητὴ δοξάζουν!.

β') Ἡ πάλη.

Καὶ βλέπω τώρα δλόγυμνους ξευγαρωτὰ βαλμένους·
 ἔχει ὁ καθεὶς τὸ ταῖρι του κι' ἓνας τὸν ἄλλον βλέπει
 καὶ καρτεροῦνε βιαστικοὶ τὸ πάλαιμα ν' ἀρχίσουν.
 Ἀκούω τὸν κήρυκα ἀπ' ἐκεῖ τὴν προσταγὴ νὰ κράζῃ,
 κι' ἀμέσως πιάνονται ἀρπαχτὰ τὰ λιπαρὰ ζευγάρια·
 καὶ πότε σμίγουν σφιχτά, καὶ λὲς πῶς γίνοντ' ἓνα,
 καὶ πότε πάλι ἀνοίγουνε μὲ τεντωμένα νεῦρα,
 κι ἄλλος βαριὰ ξαπλώνεται κι' ἄλλος δλόρθος στέκει
 κι ἄλλο ζευγάρι κατὰ γῆς κουβαριαστὰ κυλιέται,
 καὶ πότε ἀνασηκώνεται καὶ πότε πάλι γέρνει.

γ') Τὸ ἄλμα.

Καὶ βλέπω ν' ἀναδεύωνται πίσω ἀπὸ τὸ βατῆρα
 τὰ γυμνασμένα σώματα, τῶνα ἀπ' τ' ἄλλο ἀνάρια·
 σμίγουν οἱ δυὸ παλάμες τους καὶ τρίζει ἢ μία τὴν ἄλλη,
 θαρρνεύονται καὶ σπαρταροῦν οἱ νευρωμένες κνήμες
 καὶ μὲ λαχτάρια καρτεροῦν τὸ πήδημα ν' ἀρχίσῃ.
 Ἀκούω τὸν κήρυκα ἀπ' ἐκεῖ βροντόφωνα νὰ κράζῃ

κι' ἀκούω ἀχνὸ ψιθύρισμα καὶ βλέπω τὸν καθένα
 νὰ ξεκινᾷ μὲ μιὰ ὁρμή, σὰν ἀστραπὴ νὰ τρέξη
 καὶ νὰ πατῇ τὸ πόδι του στὸ φανερό σημάδι,
 οὔτε μιὰ τρίχα παραμπρός, οὔτε μιὰ τρίχα πίσω,
 καὶ νὰ σηκώνεται ψηλὰ καὶ χαμηλὰ νὰ πέφτη.

δ') Ὁ δίσκος.

Πάλι ἡσυχία ἀπλώνεται στὰ μαζεμένα πλήθη,
 κι' ἀχόρταγα τὰ μάτια τους καρφώνουν στὴ βαλβίδα,
 ποὺ οἱ δισκοβόλοι θ' ἀνεβοῦν νὰ ρίξουνε τὸ δίσκο.
 Ἀκούω τὸν κήρυκα ἀπ' ἐκεῖ βροντόφωνα νὰ κράζῃ,
 καὶ βλέπω τὸν ἀγωνιστὴ μὲ τὸ δεξὶ του χέρι
 νὰ παίρνῃ τ' ὀλοστρόγγυλο καὶ πλακωτὸ λιθάρι.
 Βλέπω τ' ὀλόγυμνο κορμὶ νὰ γέρῃ πρὸς τὰ κάτω,
 βλέπω τὸ πόδι τὸ δεξὶ νὰ βγαίῃ ἔμπρὸς ἀπ' τ' ἄλλο,
 καὶ βλέπω τὸν ἀγωνιστὴ νὰ στρέφῃ τὸ λιθάρι,
 καὶ νὰ τὸ φέρῃ ὀλόγυρα μ' ὅλη τὴ δύναμί του,
 κι' εὐθὺς ν' ἀνασηκώνεται καὶ νὰ τοῦ δίνῃ δρόμο.
 Ἀκούω τοῦ δίσκου τὸν ἀχό, ποὺ σκίζει τὸν ἀέρα,
 καὶ τὸν θωρῶ ποὺ χάνεται καὶ τὸν θωρῶ ποὺ πέφτει
 καὶ βλέπω κἄποιοι ἀπὸ κεῖ νὰ βάζῃ ἓνα σημάδι
 καὶ βλέπω κι' ἄλλον ὕστερα νὰ παίρνῃ τὸ λιθάρι,
 κι' ἔρχεται τρίτος, τέταρτος, καθεὶς μὲ τὴ σειρὰ του
 καὶ γέρνει καὶ σηκώνεται καὶ τὸ λιθάρι ρίχνει.

88. Ὑμνος εἰς τὴν Ὀλυμπίαν.

- Ἀπ' τὸν ὕπνον τῶν αἰώνων, ὃ μαρμαρωμένη γῆ,
 ξύπνα, ξύπνα τῶν ἀγώνων ἐξημέρωσ' ἡ αὐγή.
- Ἄλτις ἡ ἱερὰ στολίσου μ' ἀνοιξιὰτικη στολή,
 ἃς ἀνάψουνε οἱ βωμοὶ σου ἀπὸ θειὰ φεγγοβολή.
- Ὁ Ἑρμῆς ἃς ζωντανέψῃ ἀπ' τὴν ἔξαφνη χαρά,
 καὶ ἡ νίκη ἃς σαλεύσῃ τὰ μαρμάρινα φτερά.

— Ἡ ξερὴ ἐλῆα ὥς βγάλη νέα ῥάραντα κλαδιά,
γιὰ νὰ στεφανώσῃ πάλιν τῆς Ἑλλάδος τὰ παιδιά.

Γ. Παπανδρέου

89. Τὶ βλέπουν δύο ἀδελφοὶ εἰς ἓν μελισσοκομεῖον.

α') Ἐπίσκεψις εἰς τὰς κυψέλας.

Ὁ κύριος Χαρίσιος μετὰ τῶν δύο υἱῶν αὐτοῦ Γεωργίου καὶ Ἰωάννου ἦλθεν μίαν ὥραϊαν ἡμέραν εἰς τὸ ὥραϊον ἀγροκήπιον τοῦ ἀδελφοῦ του Εὐγενίου, τὸ ὁποῖον κεῖται πλησίον τοῦ Ἀμαρουσίου.

«Εἰς καλὴν ὥραν ἦλθετε, εἶπεν ὁ κύριος Εὐγένιος». Σήμερον θὰ πετάξωσιν αἱ μέλισσαι καὶ θὰ ἰδῇτε πῶς θὰ τὰς βάλῃ εἰς νέον μελισσοκόφινον.

— «Τί χαρά μας», ἀνεφώνησαν τὰ παιδιά. «Σὰς παρακαλοῦμεν πολὺ, θεῖε, δεῖξάτέ μας τὰς μελίσσας σας».

Ὁ κύριος Εὐγένιος ἐμειδίασεν ἐξ εὐχαριστήσεως. Πρὸ πολλῶν ἐτῶν κατεγίνετο μετ' ἀγάπης εἰς τὴν μελισσοκομίαν, καὶ ἐχάρη ἰδὼν ὅτι καὶ οἱ ἀνειψιοὶ του ἐνδιαφέροντο περὶ τῶν μελισσῶν του.

Τὰ παιδιά παρηκολούθησαν τὸν θεῖον αὐτῶν εἰς τὸν μελισσῶνα, εἰς τὸ ἄκρον τοῦ κήπου, πλησίον λειμῶνος ἀνθοσπάρτου. Ἐκεῖ εὐρίσκοντο διάφοροι καλαμόπλεκτοι κυψέλαι. Εἰς μίαν ἰδίως ἐξ αὐτῶν ἐπεκράτει ζωηρὰ κίνησις.

Πολυάριθμοι μέλισσαι ἦσαν συνηθροισμένοι κατὰ πυκνὰς ὁμάδας καὶ συνωθοῦντο εἰς τὴν ὀπὴν τῆς κυψέλης, ἄλλαι δὲ ἐπέτων μετ' ἀνησύχου βόμβου ἐδῶ καὶ ἐκεῖ.

Ἡ κίνησις αὐτῶν ἐγίνετο βαθμηδὸν ζωηροτέρα, ὁ βόμβος των ἰσχυρότερος. Αἶφνης χιλιάδες μελισσῶν ἀνυψώθησαν ταυτοχρόνως εἰς τὸν ἀέρα. Ὁ κύριος Εὐγένιος ὅστις παρετήρει μετ' ἄκρας προσοχῆς πᾶσαν κίνησιν τῶν μελισσῶν, ἐνευσεν εἰς τὰ παιδιά νὰ τὸν ἀκολουθήσωσι.

Τὸ σμῆνος διηυθύνθη εἰς ἓν μέρος τοῦ κήπου καὶ ἐκεῖ ἐκάθησεν. Ἐπὶ τοῦ κλάδου μιᾶς μηλέας ἐσχηματίσθη μετ' ὀλίγον μέλας ὄγκος, ὅστις βαθμηδὸν ἐγίνετο μεγαλύ-
τερος. Μετ' ἐκπλήξεως δὲ παρετήρησαν τὰ παιδιά ὅτι ὁ
πελώριος ἐκεῖνος ὄγκος ἀπετελεῖτο ἐκ μελισσῶν, αἱ ὁποῖαι
συνεσφίγγοντο πλησίον ἀλλήλων, ὑπεράνω ἀλλήλων.

Ὁ κύριος Εὐγένιος ἔλαβεν ἐκ τοῦ μελισσῶνος μίαν κυψέ-
λην ἐκ λύγου πλεκτὴν, ἔχουσαν θολωτὸν ἐπικάλυμμα. Ἐχρῖσεν
αὐτὴν ἔσωθεν διὰ μέλιτος καὶ ἔτριψε δι' εὐωδῶν βοτάνων.

Ἐπειτα εἰσῆλθε πάλιν εἰς τὸν μελισσῶνα, ὅτε δὲ
ἐξῆλθε, τὰ παιδιά δὲν ἡδυνήθησαν νὰ κρατήσωσι τοὺς γέλω-
τάς των. Ὁ κύριος Εὐγένιος ἐφαίνετο ὡς μετημφιεσμένος.
Τὸ πρόσωπον καὶ τὸν λαιμὸν εἶχε καλύψει διὰ πέπλου
λινοῦ διαφανοῦς. Εἰς τὰς χεῖρας ἐφόρει μεγάλα χειρόκτια
ἐκ χονδροῦ μαλλίου.

Τοιούτους πέπλους καὶ ὅμοια χειρόκτια ἔδωκε καὶ εἰς
τοὺς ἀνεψιούς του καὶ εἰς τὸν ἀδελφόν του Χαρίσιον.

Ἐπειδὴ τὰ παιδιά ἠπόρουν, εἶπε·

— «Αἱ μέλισσαι δὲν εἶναι φιλόξενοι· τὸ ἐναντίον εἶναι
ἄγριαι καὶ ἐπιθετικαί· ὅταν μάλιστα ταράξωμεν αὐτάς, ὀργί-
ζονται καὶ κεντρίζουσιν. Ὅταν δὲ οἱ κεντρισμοὶ εἶναι πολ-
λοί, δύναται νὰ ἐπέλθῃ καὶ θάνατος».

Ταῦτα λέγων ἐπλησίασεν εἰς τὸ σμῆνος τῶν μελισσῶν
καὶ ἐκάλυψεν αὐτὸ διὰ τῆς κυψέλης. Ἐν τούτοις ἑκατον-
τάδες μελισσῶν ἐξέφυγον καὶ ἐβόμβουν πέριξ τῆς κεφα-
λῆς αὐτοῦ καὶ τοῦ λινοῦ καλύμματος καὶ τῶν χειροκτίων.

Μετ' ὀλίγον καὶ αἱ μέλισσαι, αἵτινες εἶχον μένει ἔξω,
εἰσῆλθον εἰς τὴν κυψέλην διὰ τοῦ προσθίου ἀνοίγματος.

Ὁ κύριος Εὐγένιος ἐφαίνετο κατηχυχαριστημένος.

«Θὰ κάμουν καὶ αὐταὶ μέλι;» ἠρώτησε τὸ μικρότερον
τῶν παιδιῶν.

— «Βεβαίως», ἀπεκρίθη ὁ θεῖος.

— «Ἐγώ», εἶπεν ὁ Γεώργιος, «δὲν ἀγαπῶ τὰς μελίσσας μόνον διὰ τὸ μέλι, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ κηρίον. Τὰς ἐορτάς, ὅταν βλέπω εἰς τὰς ἐκκλησίας λαμπάδας, ἐνθυμοῦμαι τὰς μελίσσας».

— «Ἐγώ», εἶπεν ὁ κύριος Εὐγένιος, «τὰς ἀγαπῶ ὄχι μόνον διότι εἶναι χρήσιμοι εἰς ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν φιλεργίαν, τὴν δραστηριότητα καὶ τὴν τάξιν αὐτῶν. Ὅταν βλέπω πῶς καὶ πόσον ἐργάζονται, συλλογίζομαι ὅτι εἶναι ἐντροπὴ νὰ ὑπάρχωσι νωθροὶ καὶ ὀκνηροὶ ἄνθρωποι».

— «Σᾶς παρακαλοῦμεν πολὺ, θεεῖ», εἶπεν ὁ φιλομαθῆς Ἰωάννης, «εἰπέτε μας μερικὰ περὶ τῶν μελισσῶν».

— «Ἐλθετε νὰ καθήσωμεν εἰς τὴν σκιὰν αὐτὴν», εἶπεν ὁ κύριος Εὐγένιος, «ἀπὸ τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ παρακολουθῶ καὶ τὰς μελίσσας, καὶ ἐκεῖ σᾶς λέγω ὅ,τι θέλετε».

β') Τὶ μανθάνουν οἱ δύο ἀδελφοὶ περὶ τῶν μελισσῶν.

»Ἐντὸς μιᾶς κυψέλης», εἶπε, «κατοικεῖ ἓν μελίσσιον, ἓν *σμήνος*, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖται ἀπὸ εἴκοσι χιλιάδας μελίσσας καὶ πλέον. Αἱ μέλισσαι ἑνὸς σμήνους ἔχουσι μίαν βασίλισσαν, ἣτις διαμένει πάντοτε ἐντὸς τῆς κυψέλης.

»Ἔργον αὐτῆς εἶναι νὰ γεννᾷ φά ἐντὸς τῶν *κελλίων* τῶν κηρηθρῶν· τόσον δὲ πολλὰ γεννᾷ, ὥστε εἰς ἓν θέρος ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ἀνέρχεται εἰς τριάκοντα μέχρι πενήκοντα χιλιάδων.

»Εἶναι λοιπὸν μᾶλλον μήτηρ ἢ βασίλισσα τοῦ λαοῦ αὐτῆς καὶ διὰ τοῦτο οὗτος ἀγαπᾷ καὶ τιμᾷ αὐτήν.

»Ὅσάκις ἐξέρχεται ἐκ τῆς κυψέλης, ἐξέρχονται καὶ ὅλαι αἱ λοιπαὶ μέλισσαι καὶ βομβοῦσι πέριξ αὐτῆς. Ἐὰν ἡ βασίλισσα καθήσῃ ἐπὶ κλάδου δένδρου, κάθηνται πέριξ αὐτῆς καὶ αἱ ἄλλαι μέλισσαι καὶ σχηματίζουνσιν ἓνα σωρόν, ὥς εἶδετε πρὸ ὀλίγου.

»Ἐὰν ἀποθάνῃ, ὅλον τὸ σμήνος ταράσσεται καὶ

ἐπέρχεται ἀταξία εἰς ὅλον τὸ κράτος αὐτῆς· πᾶσα ἐργασία ἐν τῇ κυψέλῃ παύει· αἱ ὀρφαναὶ μέλισσαι τρέχουν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἀτάκτως καὶ διασκορπίζονται περίλυποι καὶ ἀπαρηγόρητοι».

— «Ἐχει κανὲν ἰδιαίτερον γνώρισμα ἡ βασίλισσα;» ἠρώτησεν ὁ Ἰωάννης.

— «Ναί», εἶπεν ὁ κύριος Εὐγένιος, «καὶ δυνάμεθα νὰ τὴν γνωρίσωμεν, μολοντί δὲν φορεῖ οὔτε στέμμα, οὔτε βασιλικὴν πορφύραν. Ἐχει σῶμα περισσότερον ἐπίμηκες τῶν ἄλλων καὶ πτέρυγας βραχυτέρας· τὸ σῶμα αὐτῆς εἶναι ὀλιγώτερον τριχωτόν, τὰ δὲ νῶτα ἔχουσι χρῶμα χρυσίζον.

» Δύο βασίλισσαι δὲν δύνανται νὰ ζήσωσιν ἐν ἀρμονίᾳ ἐντὸς τῆς αὐτῆς κυψέλης. Ὅταν πολλαπλασιασθῶσι πολὺ αἱ μέλισσαι ἐνὸς σμήνους καὶ δὲν δύνανται νὰ ἐργασθῶσιν ἐλευθέρως ἐν τῇ κυψέλῃ, ὑπάρχει δὲ καὶ ἄλλη βασίλισσα, τότε ἀποφασίζουσι νὰ χωρισθῶσιν.

» Μέρος ἐξ αὐτῶν φεύγει ἐκ τῆς κυψέλης καὶ ἐγκαθίσταται ἀλλαχοῦ. Τοιαύτην μετανάστευσιν μελισσῶν εἶδατε σήμερον. Τὴν ἀποικίαν, ἣτις ἐγκατεστάθη εἰς τὴν νέαν κυψέλην, ὠδήγησεν ἡ παλαιὰ βασίλισσα· ἡ δὲ νέα ἔμεινεν ὡς διάδοχος τῆς πρώτης ἐν τῇ παλαιᾷ κυψέλῃ.

» Πλὴν τῆς βασιλείσης, ἐντὸς μιᾶς κυψέλης εὐρίσκονται αἱ *ἐργάτιδες* καὶ οἱ *κηφήνες*. Οὗτοι εἶναι περισσότερον μεγαλόσωμοι, ἔχουσι χονδρὰν κεφαλὴν, ἀλλὰ δὲν ἔχουσι κέντρον.

» Ἡ ζωὴ τῶν κηφήνων εἶναι σύντομος καὶ τὸ τέλος τῶν θλιβερόν. Οἱ κηφήνες εἶναι σχετικῶς ὀλίγιστοι, κατὰ μέσον ὅρον χίλιοι εἰς ἐκάστην κυψέλην· αἱ ἄλλαι μέλισσαι ἐφορμῶσι κατ' αὐτῶν καὶ τοὺς ἐκδιώκουσιν ἐκ τῆς κυψέλης.

» Πράττουσι δὲ τοῦτο, διότι οἱ κηφήνες εἶναι ὀκνηρὰ καὶ ἄχρηστα ὄντα, τὰ ὁποῖα διέρχονται τὴν ζωὴν αὐτῶν ἐν ἀργίᾳ· τρώγουσι τὸ μέλι, τὸ ὁποῖον κατασκευάζουσιν

αἱ ἐργάτιδες μετὰ τόσου κόπου. Αἱ ἐργάτιδες τοὺς ἀνέχονται ὅταν ὁμως ἔλθῃ τὸ φθινόπωρον καὶ δὲν δύνανται νὰ παρασκευάσωσι μέλι διὰ τὸν χειμῶνα, τότε τοὺς ἐκδιώκουσι διὰ νὰ μὴ καταβροχθίσωσιν ἀδίκως τὸ ἀποθησαυρισθὲν μέλι.

Βασίλισσα

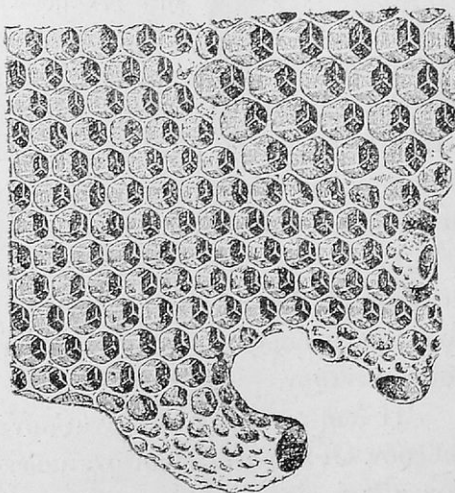

Κηφήν

Ἐργάτης

Ἄλλ' ἂν οἴκηφῃνες εἶναι ὀκνηροί, αἱ ἐργάτιδες εἶναι φιλοπονώταται. Κατασκευάζουσι τὰ κύτταρα, τὰ κοινῶς λεγόμενα κελία, συνάγουσι τὸ μέλι, τρέφουσι καὶ περιποιοῦνται τοὺς μικροὺς νεοσσούς. Κατ' ἀρχὰς συγκολλῶσι διὰ πισσοκήρου, τὸ ὁποῖον λαμβάνουσιν ἐκ ῥητινωδῶν δένδρων, τὰ διάφορα μέρη καὶ τὰς σχισμὰς τῶν κατοικιῶν αὐτῶν, ἔπειτα δὲ κατασκευάζουσι τὴν κηρήθραν. Καλλιτεχνικώτατα

Κηρήθρα.

προσαρμόζουσι πρὸς ἄλληλα τὰ κανονικὰ ἐξάγωνα κύτταρα ταῦτα. Τὸ κηρίον, ἐκ τοῦ ὁποίου σύγκεινται, κατ' ἀρχὰς μὲν ἔχει λευκὸν χρῶμα, ἀλλὰ βραδύτερον κιτρινίζει».

γ') *Πῶς αἱ μέλισσαι κατασκευάζουσι τὸ κηρίον καὶ τὸ μέλι.*

— « Ἀλλὰ ποῦ εὐρίσκουσι τὸ κηρίον αἱ μέλισσαι; » ἠρώτησεν ὁ Ἰωάννης.

— « Σχηματίζεται ἐντὸς τοῦ στομάχου των ἐκ τοῦ χυμοῦ τοῦ μέλιτος », ἀπήντησεν ὁ κύριος Εὐγένιος. Ἡ μέλισσα διαλύει διὰ τῶν ποδῶν αὐτῆς τὸ κηρίον, τὸ φέρει εἰς τὸ στόμα της καὶ ἔπειτα τὸ μεταχειρίζεται εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν κυττάρων. Τὰ κύτταρα χρησιμεύουσιν εἰς τὰς μελίσσας, ἄλλα ὥς κατοικίαι, ἄλλα ὥς ἀποθήκαι μέλιτος καὶ ἄλλα ὥς φωλεαὶ διὰ τὰ νεόσσια. Ἐντὸς τῶν ἀποθηκῶν χύνουσι τετρακίς ἢ ἑξάκις τῆς ἡμέρας ἀνὰ δύο-τρεῖς σταγόνας μέλιτος.

» Τὸ μέλι κατασκευάζουσιν ἐκ τοῦ χυμοῦ τῶν ἀνθῶν, ἀπορροφῶσι δὲ αὐτὸν διὰ τῆς κοίλης γλώσσης, τὴν ὁποίαν ἔχουσιν εἰς τὸ στόμα των, καὶ τὸν κατεργάζονται εἰς τὸν *προστόμαχόν* των· αἱ μέλισσαι ἔχουσιν ἓνα *προστόμαχον* καὶ ἓνα *κηροστόμαχον*. Ἀφοῦ γεμίσωσι τὸν πρῶτον διὰ γλυκέος χυμοῦ, ἐπιστρέφουσιν εἰς τὴν κυψέλην, χύνουσι τὸ μέλι ἐντὸς τοῦ κυττάρου, καὶ ἔπειτα περικλείουσιν αὐτὸ διὰ λεπτοῦ περικαλύμματος κηροῦ.

— « Ἀπὸ ὅλα τὰ ἄνθη ἀπορροφοῦν χυμόν, θεῖτε; » ἠρώτησεν ὁ Ἰωάννης.

— « Ὅχι », ἀπήντησεν ὁ κύριος Εὐγένιος. « Τὰ φαρμακερὰ φυτὰ δὲν τὰ πλησιάζουσιν, ἀλλὰ καὶ ἄλλα τινὰ ἱαματικά, ὅπως εἶναι τὸ χαμόμηλον, τὰ ἀφίνουσιν ἡσυχά. Τοῦναντίον μεγάλην ἀγάπην τρέφουσιν εἰς τὰ ἄνθη τῆς φυλῆρας, τῆς καστανέας καὶ ἄλλων ὁπωροφόρων δένδρων ὥς καὶ εἰς τὸ τριφύλλιον καὶ εἰς τὸν ἀραβόσιτον. Ἐξαιρετικῶς πολὺν χυμὸν περιέχουσι τὰ κομψότατα ἄνθη τῆς ἐρείκης. Δὲν ἠξεύρω, ἂν ἔχετε παρατηρήσει ὅτι αἱ μέλισσαι, ὅταν ἐπιστρέφωσιν εἰς τὴν κατοικίαν των, ἐπὶ τοῦ κάτω μέρους τοῦ σώματός των εἶναι κίτρινα, κόκκινα ἢ λευκαί ».

— «Εἶναι ἀπὸ τὴν γῦριν τῶν ἀνθέων», εἶπεν ὁ Γεώργιος.

— Πράγματι εἶπεν ὁ θεῖος, «εἰς τοὺς ὀπισθίους πόδας ἔχουσι μίαν κοιλότητα, ἡ ὁποία χρησιμεύει ὡς ἀποθήκη τῆς γύρεως ταύτης».

— «Καὶ εἰς τί τὴν μεταχειρίζονται αὐτὴν τὴν γῦριν;» ἠρώτησεν ὁ Ἰωάννης.

— «Ἐξ αὐτῆς κατασκευάζουσιν ἓν μῖγμα μέλιτος καὶ γύρεως, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει ὡς τροφή διὰ τὰς μικρὰς μελίσσας. Διότι ἐκ τῶν καταλεύκων ὡς γάλα ῥῶν, τὰ ὁποῖα γεννᾷ ἡ βασίλισσα, γίνονται αἱ *σχαδόνες*, λευκοὶ σκώληκες, τοὺς ὁποίους τρέφουσι καὶ περιποιῶνται πολὺ αἱ ἐργάτιδες. Οἱ σκώληκες οὗτοι μετὰ ἑννέα ἡμέρας μεταβάλλονται εἰς χρυσαλλίδας, τότε δὲ αἱ ἐργάτιδες περικαλύπτουσι τὰ κύτταρα διὰ λευκοῦ κηρίνου περικαλύμματος ἐπὶ τέλους δὲ μεταμορφοῦνται εἰς μελίσσας καὶ ἐξέρχονται ἐκ τῶν κυτάρων».

— «Αὐξάνουν πολὺ ταχέως αἱ μέλισσαι, θεῖε;» εἶπεν ὁ μικρὸς Ἰωάννης.

— «Ναί, πολὺ, ἀλλ' ἔχουσι καὶ αὐταὶ τὰς ἀσθενείας των καὶ τοὺς ἐχθροὺς των. Τὰ περισσότερα πτηνὰ παραμονεύουσι τὰς μελίσσας καὶ καταβροχθίζουσιν αὐτάς· καὶ οἱ βάτραχοι καὶ οἱ ὄφεις καὶ αἱ σαῦραι ἐξολοθρεύουσι πολλὰς· αἱ σφήκες καὶ ἀγριόσφηκες ἐμβαίνουν εἰς τὴν κυψέλην καὶ ἀφαιροῦσι τὸ μέλι καὶ αἱ κάμπαι προξενοῦσι καταστροφὴν εἰς τὰς κηρήθρας. Πολλαὶ μέλισσαι ἀποθνήσκουσι καὶ ἔνεκα ἀτμοσφαιρικῶν λόγων, ἀπὸ ψύχους ἢ ἀνεμον ἢ βροχῆν. Πολλὰς θανατώνουσιν οἱ ἴδιοι μελισσοκόμοι, οἱ ὁποῖοι διὰ νὰ κληρονομήσωσι τὸ ἀποθησαύρισμα τοῦ κηροῦ καὶ τοῦ μέλιτος αὐτῶν πνίγουσιν αὐτάς διὰ καπνοῦ θείου».

— «Τί σκληροὶ καὶ ἀχάριστοι ἄνθρωποι!» ἀνέκραξε μετ' ἀγανακτήσεως ὁ μικρὸς Ἰωάννης. «Σεῖς, θεῖε, δὲν πιστεύω νὰ θανατώνετε τὰς δυστυχεῖς μελίσσας!»

— «Ὁχι», εἶπεν ὁ κύριος Εὐγένιος. «Ἐγὼ μάλιστα ἔχω κυψέλας κατὰ νέαν μέθοδον, τὰς ὁποίας θὰ ἴδῃτε μετ' ὀλίγον.

δ') Αἱ νέαι κυψέλαι καὶ ἡ μελισσοκομία.

Ὁ κύριος Εὐγένιος ὠδήγησε τοὺς δύο ἀνεπιούους του εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον τοῦ κήπου. Ἐκεῖ, εἰς μέρος προφυλασσόμενον ἀπὸ τὰ ψυχρὰ ρεύματα τοῦ ἀέρος, ἐξετείνετο μέγα τετράγωνον ἐπικλινές, ἐστρωμένον δι' ἄμμου καὶ περιπεφραγμένον διὰ δικτύου ἐκ σύρματος.

Ἐντὸς αὐτοῦ ἐπὶ χαμηλῶν βάθρων ἐστηρίζοντο μικρὰ κιβωτίδια ξύλινα, ὁμοιάζοντα πρὸς μικροσκοπικοὺς οἰκίσκους, ἔχοντας τριγωνικὴν ὀροφὴν προεξέχουσαν.

Ὁ κύριος Εὐγένιος ἐπλησίασεν εἰς μίαν κυψέλην καὶ ἤναψεν *ἀγαρικόν*, τοῦ ὁποίου ὁ καπνὸς ζαλίζει τὰς μελίσσας καὶ καθιστᾷ αὐτὰς ἀκινήτους.

— «Πλησίασατε», εἶπεν εἰς τοὺς δύο ἀνεπιούους του.

Καὶ ἤνοιξεν ἄνωθεν τὴν κυψέλην, ὅπως ἀνοίγομεν ἐν κιβώτιον. Τὰ παιδία ἔκυψαν καὶ παρετήρησαν ἐντός. Κατὰ μικρὰς ἀποστάσεις ἐκρέμαντο καθέτως τετράγωνα πλαίσια.

Ὁ κύριος Εὐγένιος ἐξέβαλεν ἐν καὶ εἶπεν·

— «Ὡς βλέπετε, μέσα εἰς τὸ τετράγωνον αὐτὸ πλαίσιον εἶναι ἐφηρμοσμένη μία τεχνητὴ κηρήθρα. Εἶναι κατεσκευασμένη ἀπὸ κηρὸν καὶ ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν δύο ἐπιφανειῶν πολλὰς χιλιάδας κυττάρων».

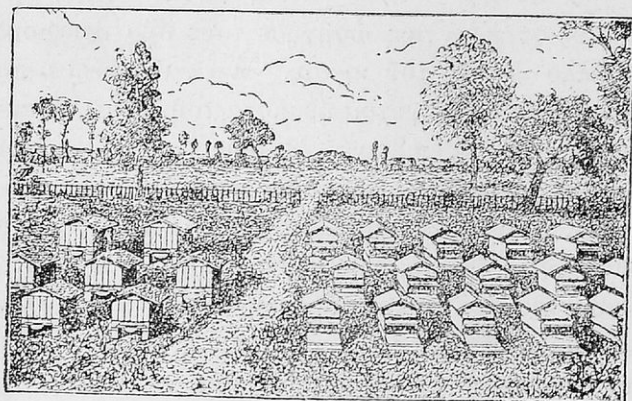
— «Τὰ ἐπάνω καλύπτονται μὲ κήρινον φλοιόν», εἶπεν ὁ Γεώργιος, «τὰ μεσαῖα ἔχουσιν ἐντὸς ἐν εἶδος σκωλήκων καὶ τὰ κάτω εἶναι κενά. Διατί;»

— «Εἰς τὰ ἐπάνω κύτταρα αἱ μέλισσαι ἔχουν ἀποθηκεύσει τὸ μέλι, εἰς τὰ κάτω κατοικοῦσιν αὐταί, εἰς δὲ τὰ μεσαῖα ἀνατρέφονται αἱ *σχαδόνες*, οἱ ἅποδες σκώληκες περὶ τῶν ὁποίων σᾶς ὠμίλησα».

— «Ἀλλὰ διατί ἔχεις τεχνητὰς κηρήθρας;» ἠρώτησεν

ὁ κύριος Χαρίσιος, ὅστις ἤκουεν ἐπίσης μετὰ πολλῆς προσοχῆς τοὺς λόγους τοῦ μελισσοκόμου ἀδελφοῦ του.

— «Οἱ μελισσοκόμοι ὑπελόγισαν ὅτι μία ὁκᾶ κηρίου ἀναλογεῖ πρὸς δέκα ἢ εἴκοσιν ὁκάδας μέλιτος· τὰς τεχνη-

Μελισσοκομεῖον.

τὰς λοιπὸν κηρήθρας προτιμῶσιν αἱ μέλισσαι, διότι εὐρίσκουσιν ἄνευ κόπου ἔτοιμα τὰ κύτταρα καὶ οἰκονομοῦσι τὸ μέλι, τὸ ὁποῖον θὰ ἐδαπάνων διὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ κηρίου· τὰς προτιμῶσι καὶ οἱ μελισσοκόμοι, διότι ἐξ αὐτῶν ἐξάγουσι κατ' ἔτος πενταπλάσιον μέλι, ὠραιότατον καὶ ἀγνότατον».

— «Ἀγέγνωσα εἰς ἓν βιβλίον ὅτι ἡ μελισσοκομία εἶναι πολὺ προσοδοφόρος», εἶπεν ὁ κύριος Χαρίσιος.

— «Ναί, ἡ ἀσχολία εἶναι τερπνὴ, ἄκοπος καὶ ἐπικερδής. Ἐγὼ ἐκ τοῦ μέλιτος ἐκάστης κυψέλης κερδίζω μέχρι πεντήκοντα δραχμὰς τὸ ἔτος».

»Τώρα ἔλθετε νὰ σᾶς δείξω μίαν κυψέλην μὲ ὑάλινα παράθυρα. Ἐδῶ θὰ ἴδητε, ἄνευ καὶ τοῦ ἐλαχίστου φόβου, τὴν ἐργασίαν ἐνὸς λαοῦ ὁλοκλήρου καὶ θὰ σχηματίσητε ἀκριβῆ ὅπωςδὴποτε ἰδέαν περὶ τῆς καθαριότητος, τῆς φιλεργίας καὶ τῆς τάξεως, αἵτινες ἐπικρατοῦσιν εἰς τὸ βασιλεῖον τῶν μελισσῶν.

90. Ἡ γενναιότης ἐνὸς μικροῦ Μακεδόνο.

1. Ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὰς μάχας τοῦ Λαχανᾶ καὶ τοῦ Κιλκίς, εἰς τὰς ὁποίας οἱ Ἕλληνες τῷ 1913 ἐνίκησαν τοὺς Βουλγάρους, μικρὸν ἀπόσπασμα τοῦ Ἑλληνικοῦ ἱππικοῦ ἐβάδιζε μὲ βῆμα ἄργον εἰς ἓνα μοναχικὸν μονοπάτι πρὸς τὸν ἐχθρὸν καὶ κατώπτευε προσεκτικὰ τὰ περὶχωρα.

Ἦτο μία ὥραία πρωία τοῦ Ἰουνίου. Ἐπὶ κεφαλῇς τοῦ ἀποσπάσματος ἦσαν εἰς ἀξιωματικὸς καὶ εἰς λοχίας, ὅλοι δὲ παρετήρουν μακρὰν ἐμπρὸς μὲ βλέμμα ὀξύ, σιωπηλοί, ἔτοιμοι νὰ ἀντικρύσουν ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν μεταξὺ τῶν δένδρων τὰς πρασίνας στολὰς τῆς ἐχθρικῆς προφυλακῆς.

Οὕτως ἐφθασαν εἰς ἓνα ἀγροτικὸν οἰκίσκον, ὁ ὁποῖος περιστοιχίζετο ἀπὸ ὑψηλὰς λεύκας. Ἐμπροσθεν τῆς θύρας ἐκάθητο ἓν παιδίον, δώδεκα περίπου ἔτων, τὸ ὁποῖον μὲ ἓν μαχαίριον ἐκαθόριζεν ἓν κλαδίον, διὰ νὰ κάμῃ μὲ αὐτὸ ῥάβδον. Ἡ μικρὰ οἰκία ἦτο ἔρημος καὶ ἀπὸ ἓν παρᾶθυρόν της ἐκυμάτιζε μεγάλη κυανόλευκος. Οἱ χωρικοί, ἀφοῦ ὕψωσαν τὴν σημαίαν, εἶχον φύγει διὰ τὸν φόβον τῶν Βουλγάρων.

Τὸ παιδίον, μόλις εἶδε τοὺς ἱππεῖς, ἐπέταξε τὴν ῥάβδον καὶ ἔβγαλε τὸν σκοῦφόν του. Ἦτο εὐμορφον παιδίον, μὲ τολμηρὰν ἔκφρασιν εἰς τὸ πρόσωπον, μὲ μεγάλα γαλανὰ μάτια καὶ μαλλιά ξανθὰ· ἦτο μὲ τὸ ὑποκάμισον καὶ τὸ στῆθος του ἐφαίνετο γυμνόν.

«Τί κάνεις ἐσὺ ἐδῶ;» τὸ ἐρωτᾷ ὁ ἀξιωματικὸς, ἀφοῦ ἔσταμάτησε τὸν ἵππον του. «Διατὶ δὲν ἔφυγες μαζὶ μὲ τὴν οἰκογένειάν σου;»

— «Δὲν ἔχω οἰκογένειαν», ἀπεκρίθη τὸ παιδίον. «Κάνω θελήματα καὶ βγάζω τὸ ψωμί μου. Ἦμεινα ἐδῶ νὰ ἰδῶ τὸν πόλεμον».

— «Εἶδες τοὺς Βουλγάρους νὰ περάσουν;»

— «Ὁχι, ἔχουν τρεῖς ἡμέρες νὰ φανοῦν».

2. Ὁ ἀξιωματικὸς ἐσκέφθη ὀλίγον, ἔπειτα ἐπήδησε κάτω ἀπὸ τὸν ἵππον καί, ἀφοῦ ἄφησε τοὺς στρατιώτας του νὰ προσέχουν πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἐχθροῦ, ἐμβῆκεν εἰς τὸν οἰκίσκον καὶ ἀνέβη ἐπάνω εἰς τὴν στέγην. Ἀλλὰ ἡ στέγη ἦτο χαμηλὴ καὶ τὸ βλέμμα δὲν ἔφθανεν ἀπὸ ἐκεῖ πολὺ μακρῶς.

«Πρέπει ν' ἀνεβῇ κανεὶς εἰς ὑψηλὸν δένδρον», λέγει ὁ ἀξιωματικὸς, καὶ κατέβη.

Ἀκριβῶς ἔμπροσθεν τῆς εἰσόδου ὑψώνετο μία λεύκη, τῆς ὁποίας ἡ κορυφὴ ἐσεῖετο ὑπὸ τὸν γαλανὸν οὐρανόν. Ὁ ἀξιωματικὸς ἐστάθη ὀλίγον σκεπτικὸς, παρατηρῶν πότε τὸ δένδρον καὶ πότε τοὺς στρατιώτας· αἰφνιδίως ἠρώτησε τὸ παιδίον·

— «Ἐχεις καλὰ μάτια, μικρέ;»

— «Ἐγώ;» ἀπαντᾷ ὁ μικρὸς. «Ἐγὼ βλέπω σ' ἓνα μίλι μακρῶς!»

— «Ἡμπορεῖς ν' ἀνεβῇς στὴν κορυφὴ αὐτοῦ τοῦ δένδρου;»

— «Στὴν κορυφὴ τοῦ δένδρου; ἐγώ; Σὲ μισὸ λεπτὸ εἶμαι ἐπάνω».

— «Καὶ θὰ μπορέσης νὰ μοῦ εἰπῇς τὶ θὰ ἰδῇς ἀπ' ἐκεῖ ἐπάνω; ἂν φαίνωνται πρὸς τὸ μέρος αὐτὸ Βούλγαροι στρατιῶται, σύννεφα σκόνης, ἄλογα ἢ ὅπλα νὰ λαμποκοποῦν στὸν ἥλιο;»

— «Βέβαια μπορῶ!»

— «Τί ζητᾷς γι' αὐτὴ τὴ δουλειά;»

— «Τί ζητῶ;» ἀπαντᾷ μὲ γέλοια τὸ παιδί. «Τίποτε! Αὐτὸ δὲ ἔλειπε!» Ἐπειτα προσέθεσεν: «Ἄν ἦτο γιὰ τοὺς Βουλγάρους, ποτέ! Ἀλλὰ γιὰ τοὺς δικούς μας!... Εἶμαι Ἑλληνας!»

— «Καλὰ! Ἀνέβα λοιπόν».

— «Μιὰ στιγμὴ νὰ βγάλω τὰ παπούτσια μου».

Ἔβγαλε τὰ παπούτσια του, ἔσφιξε τὴν ζώνην του, ἐπέταξεν εἰς τὰ χόρτα τὸν σκουφόν του καὶ ἀγκάλιασε τὸν κορμὸν τοῦ δένδρου.

«Πρόσεχε ὁμως!...» ἐφώναζεν ὁ ἀξιωματικός, ὡς νὰ τὸν κατέλαβεν αἰφνίδιος τρόμος.

Ὁ μικρὸς στρέφει καὶ τὸν κοιτάζει μὲ τὰ γαλανὰ του μάτια, μὲ ἔκφρασιν ἀπορίας.

«Τίποτε», λέγει ὁ ἀξιωματικός, «ἀνέβα».

Τὸ παιδίον ἀνέβη ὡς γάτος ἐπὶ τοῦ δένδρου.

«Προσοχὴ πρὸς τὰ ἐμπρός!» φωνάζει ὁ ἀξιωματικὸς πρὸς τοὺς στρατιώτας.

3. Εἰς ὀλίγας στιγμὰς ὁ μικρὸς εὐρίσκετο εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ δένδρου καὶ μὲ τὰ σκέλη ἐστηρίχθη εἰς ἓνα χονδρὸν κλάδον· ἀλλὰ τὸ σῶμά του ἦτο ἀκάλυπτον καὶ αἱ ἥλια καὶ ἀκτῖνες ἔπιπτον εἰς τὴν ξανθὴν κεφαλὴν του, ἢ ὅποια ἐφαίνετο ὡς χρυσῇ. Ὁ ἀξιωματικὸς μόλις τὸν ἔβλεπε· τόσον ἦτο μικρὸς ἐκεῖ ἐπάνω.

«Κοίτα μπροστά σου μακρὰ», φωνάζει ὁ ἀξιωματικός.

Τὸ παιδί, διὰ νὰ ἰδῇ καλύτερα, ἔβγαλε τὸ δεξιὸ χέρι ἀπὸ τὸν κλάδον, τὸν ὅποιον ἐκράτει, καὶ τὸ ἔφερεν εἰς τὸ μέτωπον.

«Τί βλέπεις;» ἐρωτᾷ ὁ ἀξιωματικός.

Ὁ μικρὸς ἔσκυψε τὸ κεφάλι, ἔβαλε τὸ χέρι ὡσὰν χωνὶ εἰς τὸ στόμα καὶ ἐφώναξε·

— «Δυὸ καβαλλαραίους στὸ δρόμο».

— «Πόσον μακρὰ ἀπ' ἐδῶ;»

— «Ἀρκετά, ὡς χίλια βήματα».

— «Προχωροῦν;»

— «Ὁχι, ἐσταμάτησαν».

— «Τί ἄλλο βλέπεις;» ἐρωτᾷ πάλιν ὁ ἀξιωματικὸς μετὰ μικρὰν σιωπὴν. «Κοίταξε δεξιά!»

Τὸ παιδί ἐκοίταξε δεξιά. Ἐπειτα εἶπε·

— «Πλησίον εἰς τὸ νεκροταφεῖον, ἀνάμεσα εἰς τὰ δένδρα, γὰρ λαμποκοπᾷ, σὰν νὰ εἶναι λόγγες».

— «Ἀνθρώπους βλέπεις;»

— «Ὁχι, θὰ εἶναι κρυμμένοι μέσα στὰ στάχυα».

Τὴν στιγμήν ἐκείνην ὅξυ σφύριγμα διέσχισεν ὑψηλὰ τὸν ἀέρα καὶ ἔσβυσε μακρὰ, ὀπίσω ἀπὸ τὸ σπίτι.

— «Κατέβα, μικρέ», φωνάζει ὁ ἀξιωματικός. «Σὲ εἶδαν. Δὲν μοῦ χρειάζεται ἄλλο τίποτε. Κατέβα».

— «Δὲν φοβοῦμαι», ἀπαντᾷ τὸ παιδίον.

— «Κατέβα... σοῦ λέγω».

— «Μιὰ στιγμή... Ἐκεῖ κάτω δεξιὰ, βλέπω...»

Ἐκείνην τὴν στιγμήν ἄλλο σφύριγμα δυνατώτερον καὶ χαμηλότερον ἀπὸ τὸ πρῶτον διέσχισε τὸν ἀέρα. Τὸ παιδί ἐτρόμαξε.

— «Διάβολε!» εἶπε. «Τὰ ἔχουν βάλει μαζί μου στ' ἀλήθεια».

Ἡ σφαῖρα εἶχε περάσει πολὺ πλησίον του.

«Κατέβα ἀμέσως!» φωνάζει ὁ ἀξιωματικός δυνατὰ καὶ θυμωμένος.

— «Κατεβαίνω», ἀπαντᾷ τὸ παιδί, ἀλλὰ τὸ δένδρον μὲ κρύβει· μὴ φοβᾶστε! Θέλετε νὰ σᾶς εἰπῶ τι εἶναι ἀριστερά;»

— «Ἀριστερά, ναί· ἀλλὰ κατέβα».

— «Ἀριστερά», ἀπήντησε τὸ παιδί, ἐνῶ ἔσκυβε πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο, «θαρρῶ πὼς διακρίνω κοντὰ στὴν ἐκκλησία...»

Τρίτος σφυριγμός ἠκούσθη ὑψηλὰ καὶ τὴν ἰδίαν στιγμήν τὸ παιδί ἐκυλίσθη ἀπὸ τὴν κορυφὴν τοῦ δένδρου ἀνάμεσα εἰς τὰ κλωνάρια καὶ ἔπεσε κατὰ γῆς μὲ τὰς χεῖρας ἀνοικτάς.

«Κοῖμα!» ἐκραύγασε προστρέχων ὁ ἀξιωματικός.

4. Τὸ παιδί εἶχε πέσει ἀνάσκελα καὶ ἀπὸ τὸ στήθος του, ἀριστερά, ἔτρεχεν αἷμα. Ὁ λοχίας καὶ δύο στρα-

πιῶται ἐπήδησαν κάτω ἀπὸ τ' ἄλογα, ἐνῶ ὁ ἀξιωματικὸς ἔκυψε καὶ ἤνοιξε τὸ ὑποκάμισον τοῦ παιδίου. Ἡ σφαῖρα εἶχεν εἰσέλθει εἰς τὸν ἀριστερὸν πνεῦμονα.

«Ἀπέθανε!» λέγει ὁ ἀξιωματικὸς.

— «Ὁχι ζῆ!» ἀπαντᾷ ὁ λοχίας.

— «Ἄ! τὸ καημένο τὸ παιδί, τὸ γενναῖο παιδί!» λέγει ὁ ἀξιωματικὸς. «Θάρρος, μικρὲ μου!»

Ἄλλ' ἐνῶ ἔλεγε «θάρρος» καὶ ἔσφιγγε τὸ μαντήλιόν του ἐπάνω εἰς τὴν πληγὴν, τὸ παιδί ἔστρεψε τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἄφησε τὴν κεφαλὴν νὰ γύρῃ ἐμπρός. Εἶχεν ἀποθάνει.

Ὁ ἀξιωματικὸς χλωμὸς τὸ ἐκοίταζεν· ἔπειτα τοῦ ἀκούμβησε τὴν κεφαλὴν εἰς τὰ χόρτα καὶ ἐσηκώθη πάλιν νὰ τὸ κοιτάξῃ· καὶ ὁ λοχίας μὲ τοὺς δύο στρατιώτας τὸ ἐκοίταζαν ἀκίνητοι. Οἱ ἄλλοι εἶχαν στρέψει πρὸς τὸ μέρος τοῦ ἐχθροῦ.

«Κακόμοιρο παιδί!» ἐπανέλαβε θλιβερὰ ὁ ἀξιωματικὸς, «κακόμοιρο καὶ γενναῖο παιδί!»

Ἐπειτα ἐπῆγεν εἰς τὸν οἰκίσκον, ἐξεκρέμασεν ἀπὸ τὸ παράθυρον τὴν κυανόλευκον σημαίαν καὶ τὴν ἤπλωσεν ὡς σάβανον ἐπάνω εἰς τὸν μικρὸν νεκρὸν· τὸ κεφάλι τὸ ἀφῆκεν ἀσκέπαστον. Ὁ λοχίας ἐμάζευσεν τὰ ὑποδήματα, τὸν σκουφον, τὴν ῥάβδον, ἡ ὅποια ἔμεινεν ἀτελείωτος, τὸ μαχαίριον, καὶ τὰ ἐτοποθέτησεν εἰς τὸ πλευρὸν τοῦ νεκροῦ.

Ἐμείναν ὀλίγας στιγμὰς ἀκόμη σιωπηλοί· ἔπειτα ὁ ἀξιωματικὸς ἐστράφη πρὸς τὸν λοχίαν καὶ τοῦ εἶπε·

— «Νὰ στείλωμεν τοὺς νοσοκόμους νὰ τὸν πάρουν· ἀπέθανεν ὡς στρατιώτης· πρέπει νὰ τὸν θάψουν οἱ στρατιῶται».

Ἀφοῦ εἶπεν αὐτά, ἔστειλε μὲ τὸ χέρι ἀσπασμὸν πρὸς τὸν νεκρὸν καὶ διέταξε·

«Ἐπὶ τῶν ἵππων!»

Ἰππευσαν, καὶ τὸ τμήμα ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον του·

5. Μετ' ὀλίγας ὥρας ὁ μικρὸς νεκρὸς ἐλάμβανε τὰς ἐν πολέμῳ στρατιωτικὰς τιμὰς . . .

Πρὶν δύσῃ ὁ ἥλιος, ὁλόκληρος ἡ γραμμὴ τῶν ἑλληνικῶν προφυλακῶν ἐπροχώρει ἐναντίον τοῦ ἐχθροῦ. Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, τὴν ὁποίαν εἶχε διατρέξει τὸ πρῶτὶ τὸ ἀπόσπασμα ἐκεῖνο τοῦ ἱππικοῦ, ἐβάδιζε τώρα εἰς δύο στήλας ἐν τάγμα εὐζώνων, τὸ ὁποῖον ὀλίγας ἡμέρας πρότερον εἶχε βάψει μὲ τὸ αἷμά του τὰ ὑψώματα τοῦ Λαχανᾶ καὶ τοῦ Κιλκίς.

Ἡ εἶδησις τοῦ θανάτου τοῦ παιδίου εἶχε διαδοθῇ καθ' ὅλην τὴν γραμμὴν. Ὅταν οἱ πρῶτοι ἀξιωματικοὶ τοῦ τάγματος εἶδον τὸ μικρὸν πτώμα ἐξηπλωμένον κάτω ἀπὸ τὸ δένδρον καὶ σκεπασμένον μὲ τὴν ἐθνικὴν σημαίαν ἔχαμήλωσαν τὰ γυμνὰ ξίφη των πρὸς χαιρετισμόν, καὶ εἰς ἑξ αὐτῶν ἔκυψεν εἰς τὴν ὀλανθισμένην ὄχθην τοῦ ὄυακίου, ἔκοψεν ὀλίγα ἄνθη καὶ τὰ ἔρριπεν ἐπὶ τοῦ νεκροῦ. Ἐπίσης καὶ ὅλοι οἱ εὐζωνοί, οἱ ὅποιοι διήρχοντο ἀπ' ἐκεῖ, ἔκοπτον ἄνθη καὶ τὰ ἔρριπτον ἐπ' αὐτοῦ.

Εἰς ὀλίγας στιγμὰς ὁ νεκρὸς εἶχε σκεπασθῇ ἀπὸ ἄνθη, καὶ ὅλοι τὸν ἐχαιρέτιζον: «Μπράβο, μικρὸ Μακεδόνα! Μπράβο, ξανθὸ παλληκάρι!»

Ἐνας ἀξιωματικὸς ἀπέσπασεν ἀπὸ τὸ στήθος του τὸ παράσημον τῆς στρατιωτικῆς ἀξίας καὶ τὸ ἀπέθεσεν ἐπὶ τοῦ παιδίου, ἄλλος ἐφίλησε τὸ ψυχρὸν μέτωπόν του. Καὶ τὰ ἄνθη ἐξηκολούθουν νὰ πίπτουν εἰς τὰ γυμνὰ πόδια, εἰς τὸ αἵματωμένον στήθος, εἰς τὴν ξανθὴν του κεφαλὴν. Καὶ αὐτὸ ἐκοιμᾶτο ἐξηπλωμένον ἐπάνω εἰς τὰ χόρτα, τυλιγμένον μὲ τὴν σημαίαν του καὶ μὲ τὸ πρόσωπον χλωμὸν καὶ σχεδὸν γελαστόν, ὥς νὰ ἠσθάνετο τὸ πτωχὸν παιδίον τοὺς χαιρετισμοὺς καὶ νὰ ἔχαιρε, διότι ἔδωκε τὴν ζωὴν του διὰ τὴν ἀγαπητὴν του Μακεδονίαν.

92. Ἡ ἐλληνικὴ νεότης.

Εἶν' ἡ νεότης μας, παιδιὰ, ὥραία,
 ἔχει μέσα φλόγα ἐθνικὴ
 ποὺ τὴν κάμνει νᾶναι θαρραλέα,
 ποὺ τὴν κάμνει πατριωτικὴ.
 Στήθη εὐγενῇ ὅπου ἡ φωνὴ
 ἀντηχεῖ τοῦ ἔθνους ἡ σεμνή.

Ἔχει ἔθνος νὰ ὑπερασπίσῃ
 καὶ πατρίδα κι' ἅγιο σταυρό,
 δοξασμένο θέλει νὰ τ' ἀφήσῃ
 τ' ὄνομα ἐκεῖνο τὸ κλεινό.
 Καὶ θὰ πολεμῇ πᾶσα τὴ στιγμή
 νὰ γενῇ τοῦ ἔθνους ἡ τιμή.

Στοὺς ἀγῶνας μέσα γεννημένη
 καὶ μὲ τῆς πατρίδος τὴν εὐχὴ
 μ' ἀναμνήσεις εἶναι ζυμωμένη,
 δὲν γνωρίζει νὰ λιγοψυχῇ.
 Φόβος τί θὰ πῇ; εἶναι ἐντροπὴ
 νὰ τὸ νοιώσῃ Ἕλληνας ψυχῇ.

93. Ἡ ὠραιότερα ἐνδυμασία.

1. Ὁ Κώστας ἦτο δώδεκα ἐτῶν παιδὶ καὶ ἡγάπα
 πολὺ τοὺς γονεῖς του, τὰ γράμματα, καὶ κάτι ἄλλο ... τὸ
 κολύμβημα.

ὦ! Πῶς τὸ ἡγάπα τὸ κολύμβημα!...

Ἡ μεγαλυτέρα του εὐτυχία ἦτο νὰ σχίξῃ τὴν θάλασσαν
 ἀφίνων ὀπίσω του ὑγρὸν αὐλάκι ὡσάν βαρκούλα,
 ἢ νὰ ταλαντεύεται γλυκὰ-γλυκὰ ἐπάνω εἰς τὸ γαλαξοπρά-
 σινον νερόν τοῦ ἥρεσκε νὰ παίξῃ ὡσάν ψάρι μέσα εἰς
 τὸ ἵσυχον κῦμα, νὰ γλιστρᾷ σάν δελφίνι, νὰ κάμνῃ μα-
 κροβούτια, νὰ βλέπῃ θολά, σάν ἀπὸ μέσα ἀπὸ γυαλί,

Κωνσταντοπούλου κ. λ., Ἀναγνωστικὸν Ε' τάξεως. Ἐκδόσεις Α'. 16

τὸν βυθὸν κάτω τῆς θαλάσσης μὲ τὰ φύκια του, τὰ ὅποια ἐτραβοῦσε διὰ νὰ προχωρῇ γρηγορώτερα· νὰ παίρνῃ φόρα, νὰ βουτᾷ μὲ τὸ κεφάλι καὶ νὰ βγαίνει ἐπάνω ἀναπνέων μὲ ὅλην τὴν δύναμιν τῶν πνευμόνων του, καὶ ἔπειτα νὰ ῥίπτῃ τὴν ἄμμον, τὴν ὁποίαν ἔφερεν ἀπὸ κάτω μὲ τὴν φούκταν του.

Ἐπῆγαινε βαθιά· ὅταν ἦτο γαλήνη καὶ ἡ θάλασσα ὁμοιάζε μὲ καθρέπτῃν, ἄλλον κρότον δὲν ἤκουεν ἐκεῖ μέσα εἰς τ' ἀνοικτὰ παρὰ τὸν κρότον τῶν χειρῶν του, μὲ τὰς ὁποίας ἐτάραζε τὴν θάλασσαν· ἔξαφνα ἐμπρός του ἡ θάλασσα ἐμαύριζε καὶ ἡ καρδιά του ἔκαμνε τάκ! Τί ἦτο; ἐν σύννεφον, τὸ ὁποῖον ἔρριπτεν ἀπὸ τὸν οὐρανὸν τὴν μαύρην του σκιάν.

Ὅταν ἦσαν κύματα, δὲν ἐφοβεῖτο· ἡ θάλασσα σιγὰ-σιγὰ τὸν εἶχε κάμει γενναῖον· ἐπροχωροῦσε χωρὶς φόβον κατεπάνω τους καὶ μὲ ἓνα τράβηγμα τῶν χειρῶν ποὺ τὸν ἐτίναζεν ὑψηλά, τὰ ἐπηδοῦσε χωρὶς νὰ σπάσουν εἰς τὸ πρόσωπόν του καὶ νὰ σκεπάσῃ ὁ ἀφρὸς τὸ κεφάλι του· καὶ πότε τὸν ἀνέβαζαν ὑψηλὰ ὑψηλά, πότε τὸν κατέβαζαν χαμηλὰ-χαμηλὰ, μεταξὺ δύο θαλασσίων τοίχων· ἐκινούντο, ἐβούιζαν σὰν ζωντανὰ ὄντα, καὶ ὅπως τὸν ἐσήκωναν, τοῦ ἐφαίνοντο σὰν ἄλογα ἀτίθασα, τὰ ὅποια τὸν εἶχον εἰς τὴν ῥάχιν των καὶ τὸν ἀνετίναζαν διὰ νὰ τὸν κρημνίσουν, ἀλλ' αὐτὸς μὲ τὰ χέρια του, ποὺ τ' ἀνοιγόκλειε, διηύθυνε τὰ ἀφρισμένα χαλινάρια των...

Τὴν ἀγάπα πολὺ τὴν θάλασσαν ὁ Κώστας· τὸν ἐνανούριζε μὲ τὸν ἥσυχον φλοῖσβόν της, τοῦ ἐνέπνεε θάρρος μὲ τὸν ῥόχθον τοῦ θυμοῦ της καὶ τὸν ἔκαμνε ν' ἀγαπᾷ τὸν κίνδυνον. Καὶ τί δροσερὸν ποὺ ἦτο τὸ ἀεράκι της, καὶ τί ὥραϊα ποὺ ἐμοσχοβολοῦσαν τὸ φύκια της ποὺ ὁμοιάζαν σὰν πράσινα ζεντήματα!...

2. Μίαν Κυριακὴν ὁ Κώστας εἶχεν ὑπάγει πάλιν εἰς

τὴν ἀκρογιαλιάν. Ἐφυσούσεν ἡσυχος μπάτης· τί ὥραία ἡμέρα διὰ κολύμβημα!

Ὁ Κώστας παρετήρησε μὲ ἀγάπην τὴν θάλασσαν. Μία φωνὴ τοῦ ἔλεγεν ἀπὸ μέσα του·

— «Κολύμβα! Κολύμβα! Τί εὐμορφη ποὺ εἶναι ἡ θάλασσα! Ἀκόμη στέκεσαι;»

Μία γλυκεῖα ἀνατριχίλα ἐπερνοῦσε τὸ σῶμα τοῦ Κώστα. Ἀλλὰ μία ἄλλη φωνὴ τοῦ ἐπιθύριζε·

— «Μὴ κολυμβᾶς, Κώστα, μὴ κολυμβᾶς, ἂν μ' ἀγαπᾷς».

Τὴν φωνὴν ταύτην ἐνόμιζεν ὁ Κώστας ὅτι ἤκουεν ἀπὸ τὴν καινούργιαν του φορεσιάν, τὴν ὁποίαν εἶχε πρωτοφορέσει τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Ἀλήθεια, πόσον κομψή, πόσον ὥραία φορεσιά ἦτο ἐκείνη. Κάτασπρη, λινή. Τὴν εἶχε ῥάψει ἡ μητέρα του μὲ τὰ χέρια της, καὶ εἶχε βάλει ἐπάνω της ὅλην τὴν καλαισθησίαν της καὶ ὅλην τὴν ἀγάπην ποὺ εἶχε διὰ τὸν υἱόν της.

Μὲ τί καμάρι τὴν εἶχε φορέσει ὁ Κώστας. Ἀπὸ τὴν αὐγὴν-αὐγὴν ἔκαμεν ἐπίσκεψιν εἰς τὴν μάμμην του, ἔπειτα ἐπῆγεν εἰς τὰς θείας του· ἔπειτα εἰς ὅλους τοὺς συγγενεῖς, καὶ τοὺς μακρυνοὺς ἀκόμη, οἱ ὅποιοι ἠπόρησαν διὰ τὴν ἔκτακτον ἐκείνην τιμὴν. Καὶ ἀπὸ ὅλα τὰ στόματα, εἴτε γέροντικά, εἴτε νεανικά, εἴτε παιδικά, μίαν φωνὴν ἤκουε: «Τί ὥραία φορεσιά!»

Πῶς ἦτο λοιπὸν δυνατόν νὰ τὴν ἀποχωρισθῇ, νὰ τὴν ἀφήσῃ ἔξω εἰς τὴν ἀκρογιαλιάν, ἐπάνω εἰς τὰ χαλίκια, νὰ ἐμπιστευθῇ τὴν φύλαξίν της εἰς ἄλλα παιδιά, καὶ αὐτὸς νὰ ὀλογυρνᾷ μέσα εἰς τὴν θάλασσαν γυμνός;

— «Ὁχι!» εἶπε. «Δὲν θὰ κολυμβήσω».

Καὶ ἐπειδὴ εἶχε θέλησιν, καὶ δὲν μετέβαλλε τὰς ἀποφάσεις του, δὲν παρετήρει μὲ ζήλειαν ἓν παιδίον, τὸ ὅποιον ἐκολύμβα ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἐκεῖ πλησίον· ἀλλ' εὗρηκε τὰ πιὸ καθαρὰ πετραδάκια τῆς ἀκρογιαλιάς, ἐκά-

θησεν ἐκεῖ μὲ προσοχήν, καὶ ἐκοίταζε τὰ πλοῖα ποὺ ἦσαν ἀραγμένα μακρὰν καὶ τὰς λέμβους ποὺ ἦταν δεμέναι ἀπὸ πίσω των.

Τί ἐσκέπτετο ὁ Κώστας; Καὶ αὐτὸς δὲν τὸ ἤξευρε. Ἄφινε τὰς σκέψεις του ἐλευθέρας νὰ περιφέρονται ἐπάνω εἰς τὴν θάλασσαν, ἕως τ' ἀντικρυνὰ βουνά, τὰ ὁποῖα, ὅταν ἦταν ὁμίχλη, ἐφαίνοντο τόσον μακρὰν, καὶ τώρα, ἐπειδὴ ἦτο αἶθριος ὁ καιρὸς, ἐφαίνοντο ὥς νὰ ἐκινήθησαν ἀπὸ τὴν θέσιν των καὶ νὰ ἐπλησίασαν.

3. Ἐξαφνα ὅμως ὁ Κώστας ἀκούει φωνὰς πλησίον του, καὶ ὁ νοῦς του ἐπιστρέφει γρήγορα ἀπὸ τὸ μακρὸν ταξιδιὸν του εἰς τὴν παραλίαν.

— «Ὁ Ἀντώνης τῆς Μήτραινας πνίγεται! Πάει, χάνεται!»

Ἐκεῖ, ἐμπρὸς του, ἀρκετὰ βαθιά, ὁ Κώστας βλέπει δύο χέρια ποὺ κτυποῦν δυνατὰ τὴν θάλασσαν, ἀκούει μουγκριτὰ καὶ βλέπει ἓνα κεφάλι νὰ βουλιάζῃ, νὰ χάνεται κάτω ἀπὸ τὸ νερόν. Ἦτο τὸ παιδίον, τὸ ὁποῖον ἐκολύμβα, ἐνῶ ὁ Κώστας ἐκάθητο εἰς τὴν ἀκρογιαλιάν. Τὸ δυστυχὲς εἶχε προχωρήσει βαθειά, καί, ἐπειδὴ δὲν ἤξευρε νὰ κολυμβᾷ καλά, ἀπέκαμεν εἰς τὸν δρόμον καὶ ἐπάλαιε μὲ τὰ κύματα. Μερικὰ παιδιά τὸ εἶχον ἴδει καὶ ἔβαλαν τὰς φωνάς.

Ὁ Κώστας τινάζεται ἐπάνω· παρατηρεῖ τριγύρω· καὶ νὲν ἄλλο παιδίον δὲν εἶναι εἰς τὴν θάλασσαν· καμμία βάρκα δὲν περνᾷ.

Μετ' ὀλίγον φαίνεται πάλιν ἡ κεφαλή, ἀκούονται τὰ μουγκριτὰ καὶ τὰ δύο χέρια κτυποῦν μὲ ἀπελπισίαν τὴν θάλασσαν, ὥς νὰ θέλουν νὰ κρατηθοῦν εἰς τὴν ζωὴν ἀπὸ τὸ νερόν· ἀλλ' αὐτὸ δὲν πιάνεται, δὲν κρατεῖται· καὶ τὸ παιδίον βουλιάζει...

Αἱ φωναὶ εἶχον ἀκουσθῇ μακρότερα· πέραν δύο ναῦται σπρώχνουν πρὸς τὴν θάλασσαν μίαν βάρκαν τραβηγμέ-

νην ἔξω εἰς τὴν ἀκρογιαλιάν, καὶ εἰς ἄλλος τρέχει νὰ πάρῃ τὰ κουπιὰ ἀπὸ ἓνα μαγαζί.

Ἀλλὰ θὰ προφθάσουν ; Ἀπὸ τὴν ἀκρογιαλιὰν ἀκούονται σπαρακτικαὶ αἱ φωναί :

— « Πνίγεται ! πνίγεται ! Πάει, ἐχάθηκε ! »

Ἡ καρδιά τοῦ Κώστα κτυπᾷ δυνατά. Δὲν θὰ προφθάσῃ ἡ βάρκα· τὸ γνωρίζει. Μίαν φορὰν ἀκόμη θ' ἀναβῇ ἡ κεφαλὴ τοῦ πνιγομένου, κι' ἔπειτα θὰ μείνῃ ἐκεῖ κάτω μὲ μάτια δλάνοικτα, μὲ στόμα ἀνοικτόν, χωρὶς ψυχὴν.....

Ὁ Κώστας λαμβάνει τὴν ἀπόφασίν του. Τραβᾷ βιαστικὰ τὸ σακκάκι του, τὸ πετᾷ χωρὶς νὰ ἰδῇ ποῦ πέφτει, καὶ ὁρμᾷ εἰς τὴν θάλασσαν.

Κολυμβᾷ μὲ γρηγοράδα· σχίζει γοργὰ τὴν θάλασσαν. οὔτε νοιώθει, ἂν τὸν βαρύνουν τὰ φορέματα ποῦ φορεῖ.

4. Τὸ πλῆθος, τὸ ὅποῖον ἐμαξεύθη ὀλίγον κατ' ὀλίγον εἰς τὴν ἀκρογιαλιάν, ἐκβάλλει ὀξεῖαν κραυγὴν. Ὅλοι φοβοῦνται μήπως ἀντὶ ἐνὸς παιδίου πνιγοῦν δύο· καὶ παρατηροῦν ὅλοι μὲ ἀγωνίαν τὶ θὰ γίνῃ.

Ὁ Κώστας εἶχε πλησιάσει τώρα ὅλην τὴν προσοχὴν του εἶχεν εἰς τὸ κεφάλι, τὸ ὅποῖον θ' ἀνέβαινε διὰ τελευταίαν φορὰν, καὶ μόλις τὸ εἶδε, τὸ ἀρπάζει ἀπὸ τὰ μαλλιά μὲ ὅλην του τὴν δύναμιν, καὶ τὸ κρατεῖ ἔξω ἀπὸ τὸ νερόν. Εἶχεν ἀναγνώσει ἄλλοτε πῶς πρέπει νὰ καταπιανώμεθα διὰ νὰ σώσωμεν ἓνα ποῦ πνίγεται· ἐπρόσεχε λοιπὸν νὰ μὴν ἀφήσῃ νὰ τὸν ἀγκαλιάσῃ τὸ παιδίον ποῦ παράδερνε καὶ νὰ τὸν σύρῃ καὶ ἐκεῖνον μαζί του εἰς τὸν βυθὸν διὰ παντός. Μὲ τὴν μίαν του χεῖρα τὸ σπρώχνει πρὸς τὴν ἀκρογιαλιάν καὶ μὲ τὴν ἄλλην κολυμβᾷ. Φθάνουν μετ' ὀλίγον εἰς τὰ ῥηχά· πατεῖ μὲ τὰ πόδια του καὶ σύρει καὶ μὲ τὰ δύο του χέρια τὸ παιδίον ἕως τὴν ἀκρογιαλιάν. Τότε ἔφθασε καὶ ἡ βάρκα μὲ τοὺς ναύτας.

Ὅλοι ἐτριγύρισαν τὸ παιδίον καὶ ἔσκυβαν μὲ καρδιο-

κτύπι ἀπ' ἐπάνω του. Ἦτο ἄρά γε ζωντανὸν ἀκόμη, ἢ εἶχεν ἀποθάνει; θὰ τὸ προφθάσουν; Τὸ ἔβαλαν μπρούμυτα, μὲ τὸ κεφάλι κάτω, διὰ νὰ βγάλῃ τὴν θάλασσαν ποὺ εἶχε καταπίει. Ἦτο κατάχλωμον ὡς νεκρόν. Ἐφθασε μετ' ὀλίγον ἡ χήρα μητέρα του μὲ λυμένα μαλλιά καὶ ἤρχισε νὰ κτυπιέται καὶ νὰ δέρνεται. Ἀλλ' εὐτυχῶς ὕστερα ἀπὸ ὀλίγην ὥραν ἔνοιωσαν μίαν ἀδύνατον ἀναπνοὴν νὰ ἐξέρχεται ἀπὸ τὸ στόμα του· τὰ κλειστὰ μάτια ἤνοιξαν καὶ ἀντίκρυσαν τὰ μάτια τῆς μητέρας ποὺ τὸ ἐκράτει εἰς τὴν ἀγκαλιάν της.

5. Τότε ἐνεθυμήθησαν τὸν σωτῆρα.

Ἀλλὰ ματαίως τὸν ἐζητοῦσαν τριγύρω των. Ὁ Κώστας δὲν ἦτο ἐκεῖ. Ἀφοῦ παρέδωκεν εἰς τὰ χέρια τῶν ἀνθρώπων τὸ ἀναίσθητον σῶμα, εἶχεν ἀποσυρθῇ παράμερα. Ἦτο τόσον κουρασμένος!... Τοῦ ἐφαίνετο ὅτι θὰ λιγοθυμοῦσε· τ' αὐτιά του ἐβούϊζαν καὶ ὅλα γυρνοῦσαν ὀλόγυρά του· δὲν ἤμποροῦσε νὰ σταθῇ εἰς τὰ πόδια του. Ἐκάθισεν εἰς μίαν πέτραν, ἀνέπνευσε δυνατά, καὶ ἀφοῦ συνῆλθεν ὀλίγον, ἐπῆρε τὸ σακκάκι του καὶ ἐτράβηξε πρὸς τὸ σπίτι των.

Δὲν ἐπῆγεν ἀπὸ τὸν πλατὺν δρόμον τῆς ἀκρογιαλιᾶς, ὅπου ἦσαν τὰ καταστήματα καὶ τὰ καφενεῖα. Ἐχώθηκεν εἰς κάτι στενοὺς παράμερους δρομίσκους. Ἡ φορεσιά του, ἡ ὀλοκαίνουργη λινὴ φορεσιά του, ἦτο εἰς κακὴν κατάστασιν· τὸ σακκάκι του τσαλακωμένον καὶ λερωμένον· τὸ γιλέκο καὶ τὸ πανταλόνι κολλημένον ἐπάνω του, καὶ ἔσταζαν θάλασσαν.

Ὅταν ἐπερνοῦσε, αἱ γειτόνισσαι τὸν ἐκοίταζαν μὲ βλέμμα ἐπιπλήξεως, ὡς νὰ ἤθελαν νὰ εἶπουν·

— «Τὸ κακόπαιδο! Ἐπαιζε, κι' ἔπesse στὴ θάλασσα. Κεῖμα στὰ ὄμορφα καινούργια ῥοῦχα».

Ὁ Κώστας ἤμποροῦσε νὰ εἴπῃ εἰς αὐτάς·

— «Δὲν ἔπαιζα, ἐγλύτωσα μίαν ζωὴν».

Ἄλλὰ δὲν εἶπε τίποτε. Τί τὸν ἔννοιαζε; Ἄς ἔλεγαν ὅ,τι ἤθελαν.

Ἀνέβη μὲ καρδιοκτύπι τὴν κλίμακα τῆς οἰκίας των. Τί θὰ ἔλεγεν ἡ μητέρα του, ὅταν θὰ τὸν ἔβλεπεν εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν; Κι' ἀλήθεια· ἔκπληξις, λύπη καὶ θυμὸς ἐξωγραφίσθησαν μονομιᾶς εἰς τὸ πρόσωπόν της, ὅταν τὸν εἶδεν ἔτσι ἔμπρός της· παρ' ὀλίγον πικρὸς λόγος νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὰ χεῖλη της. Ἄλλ' ὁ Κώστας, ὠχρὸς ἀκόμη ἀπὸ τὴν συγκίνησιν καὶ τὴν ἐξάντλησιν, ἔτρεξε πρὸς αὐτὴν, καὶ τῆς διηγῆθῃ τι εἶχε συμβῆ.

Τότε ἤνοιξεν ἐκεῖνη τὴν ἀγκάλην της καὶ ὥρμησεν ὁ Κώστας, καὶ ἡ μητέρα του τὸν ἔσφιγγε δυνατά.

«Κι' ἂν ἐπνιγόσουν καὶ σύ, παιδί μου;» τοῦ εἶπε μὲ τρέμουσαν φωνήν. Καὶ τὰ δάκρυα ἔρρεον ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς της· καὶ τὸν ἐπέπληττε τρυφερά, θωπευτικά, ὡς ν' ἀνατρίχιαζεν ἀκόμη ἡ μητρικὴ της καρδιά ἀπὸ τὸν κίνδυνον τοῦ θανάτου ποὺ ἤγγισε τὸ παιδί της Ἄλλ' ὁ Κώστας ἡσθάνετο ὅτι ἦτο εὐχαριστημένη ἀπὸ αὐτόν.

Ὁ πατέρας τοῦ Κώστα ἦτο εἰς τὸ καφενεῖον καὶ ἐκεῖ ἔμαθε τι συνέβη. Ἦλθε βιαστικὰ εἰς τὸ σπίτι. Ὅταν εἶδε τὸν Κώσταν τὸν ἐσήκωσεν ὑψηλὰ καὶ τὸν ἐφίλησε καὶ ἐσκούπησε κρυφὰ ἓνα δάκρυ· αὐτός, ὁ ὁποῖος ποτὲ δὲν ἐδάκρυσε.

Αὐτὰ φέρει εἰς τὸν νοῦν του τώρα ὁ Κώστας παρατηρῶν τὴν λινὴν φορεσίαν, τὴν ὁποίαν μὲ στοργὴν φυλάττει ἀπὸ τότε. Βλέπων αὐτὴν, ξαναβλέπει ἔμπρός του μίαν ἀπὸ τὰς ὥραιότερας στιγμὰς τῆς ζωῆς του· αἰσθάνεται εἰς τὰ χεῖλη του τὰ φιλήματα τῆς μητέρας του καὶ ἐπάνω εἰς τὸ μάγουλόν του τὸ δάκρυ τοῦ πατέρα του.

Ὡ! βεβαίως, αὕτῃ εἶναι ἡ ὥραιότερα φορεσιά, ἀπὸ ὅσας ἐφόρεσεν ἕως τώρα.

Ἀρ. Κουρτίδης

94. Ἡ θάλασσα καὶ τὰ καλὰ της.

Γλυκὰ φυσάει ὁ μπάτης· ἡ θάλασσα δροσίζεται,
 στὰ γαλανὰ νερά της ὁ ἥλιος καθρεφτίζεται·
 καὶ λὲς πὼς παίζουν μὲ χαρὰ, πετώντας δίχως ἔννοια,
 ψαράκια μὲ χρυσᾶ φτερά, σὲ κύματα ἀσημένια.

Στοῦ καραβιοῦ τὸ πλάϊ ἓνα τρελλὸ δελφίνι,
 γοργόφτερο πετάει καὶ πίσω μᾶς ἀφήνει·
 καὶ σὰν νὰ καμαρώνεται τῆς θάλασσας τὸ ἄτι,
 μὲ τοὺς ἀφροὺς της ζώνεται καὶ μᾶς γυρνᾷ τὴν πλάτη.

Χιονοπλασμένοι γλάροι, πῶχουν φτερούγια ἀτίμητα
 καὶ γιὰ κανένα ψάρι τὰ μάτια τους ἀκοίμητα,
 στὰ ξάρτια τριγυρίζοντας ἀκούραστα πέτοῦνε,
 ἢ μὲ χαρὰ σφυρίζοντας στὸ πέλαγος βουτοῦνε.

Καὶ γύρω καραβάκια στὴ θάλασσ' ἀρμενίζουν
 σὰν ἄσπρα προβατάκια, ποὺ βόσκοντας γυρίζουν
 μὲ χαρωπὰ πηδήματα στοὺς κάμπους ὅλη μέρα
 κι' ἔχουν βοσκὴ τὰ κύματα, βοσκὸ τοὺς τὸν ἀγέρα.

Γ. Δροσίνης

95. Διατὶ ὁ Σωκράτης ἀρνεῖται νὰ δρα- πετεύσῃ ἀπὸ τὴν φυλακὴν.

1. Ὁ Σωκράτης ὑπῆρξεν εἰς ἐκ τῶν μεγαλυτέρων Ἑλ-
 λήνων σοφῶν τῆς ἀρχαίας ἐποχῆς. Ὅταν ποτὲ ἠρωτήθη
 τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν ποῖος Ἕλληνα εἶναι ὁ σοφώτε-
 ρος, ἀπήντησε: «Σοφὸς Σοφοκλῆς, σοφώτερος Εὐριπίδης,
 ἀνδρῶν δ' ἀπάντων σοφώτατος Σωκράτης».

Ὁ Σωκράτης ἦτο Ἀθηναῖος, υἱὸς μαίας, καὶ ἔζη κατὰ
 τοὺς χρόνους τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου. Μαρμαρο-
 γλύπτῃ καὶ ἀγαλματοποιὸς κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ἀνδρι-
 κῆς ζωῆς του, ἐγκατέλειπεν ἀργότερον τὴν τέχνην ταύτην

καὶ ἀφωσιώθη εἰς τὴν ἠθικὴν διαπαιδαγώγησιν τῶν συμπολιτῶν του. Τοὺς συνεβούλευε, τοὺς ὠδήγει πρὸς τὴν ἀρετὴν καὶ ἦτο παράδειγμα πολίτου χρηστοῦ καὶ ἐναρέτου.

Καὶ ὁμῶς ὁ διδάσκαλος οὗτος τῆς ἀρετῆς κατηγορήθη εἰς τὸ δικαστήριον ὑπὸ ἀνθρώπων μοχθηρῶν ὅτι ὠδήγει τοὺς νέους εἰς τὸ κακὸν καὶ ὅτι εἶναι ὀλέθριος εἰς τὴν κοινωνίαν.

Καὶ εὐρέθησαν δικασταὶ νὰ πιστεύσουν τὰς συκοφαντίας ταύτας καὶ νὰ καταδικάσουν τὸν μέγαν φιλόσοφον εἰς θάνατον.

Καὶ ὁ ὀγδοηκοντούτης γέρων ῥίπτεται εἰς τὸ δεσμοτήριον, ὅπου περιμένει ἀτάραχος τὴν ἡμέραν, κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ φέρουν εἰς αὐτὸν νὰ πῇ τὸ κῶνειον.

Οἱ μαθηταὶ του ὁμῶς καὶ οἱ φίλοι του δὲν μένουν ἀτάραχοι, ὅπως ἐκεῖνος. Ἀγανακτοῦν διὰ τὸν ἄδικον θάνατον καὶ προετοιμάζουν κρυφίως ὅλα τὰ μέσα, διὰ νὰ τὸν φυγαδεύσουν εἰς τὴν Θεσσαλίαν· ἔχουν δωροδοκήσει τὸν φύλακα διὰ χρημάτων καὶ ἔχουν ἐτοιμάσει πλοῖον πρὸς παραλαβὴν τοῦ καταδίκου.

Μίαν ἡμέραν πρὸ τοῦ θανάτου του εἰσέρχεται εἰς τὴν φυλακὴν, πολὺ πρὶν ἐξημερώσῃ, ὁ φίλος του Κρίτων, ἀνὴρ πολὺ πλούσιος. Ὁ Σωκράτης ἐκοιμᾶτο ἡσύχως, ὅπως οἱ ἐνάρετοι μόνον καὶ οἱ ἀθῶοι δύνανται νὰ κοιμῶνται κατὰ τὰς παραμονὰς τοῦ θανάτου των.

2. Ὁ Σωκράτης ἐξεπλάγη πολὺ, ὅτε ἀνοίξας τοὺς ὀφθαλμούς, εἶδε παρὰ τὴν κλίνην του εἰς τοιαύτην ὥραν τὸν ἀγαπητόν του μαθητήν. Ὁ Κρίτων ἀναγγέλλει εἰς αὐτὸν τότε ὅτι τὰ πάντα εἶναι ἔτοιμα πρὸς σωτηρίαν του καὶ τοῦ προτείνει νὰ δραπετεύσῃ ἐκ τοῦ δεσμοτηρίου. Ἀλλ' ὁ ἐνάρετος γέρων ἀποκρούει τὴν περὶ φυγῆς πρότασιν τοῦ φίλου του καὶ τοῦ λέγει :

— « Ἐὰν κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς φυγῆς μου, φίλε Κρίτων, ἤθελον παρουσιασθῇ ἐνώπιόν μου οἱ Νόμοι καὶ ἡ

Πατρίς καὶ μοῦ εἶπουν : «Τί κάμνεις, ὦ Σώκρατες! Ἀπεφάσισες λοιπὸν νὰ μᾶς καταστρέψῃς; Δὲν γνωρίζεις ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ ὑπάρξῃ πόλις καὶ νὰ εὐτυχῇ, ὅταν οἱ νόμοι τῆς δὲν τηρῶνται καὶ ὅταν αἱ ἀποφάσεις τῶν δικαστηρίων τῆς δὲν ἐκτελῶνται πιστῶς; Νομίζεις ἴσως ὅτι σὲ ἡδικήσαμεν καὶ διὰ τοῦτο θέλεις νὰ μᾶς παρακούσῃς. Ἀλλὰ σὺ δὲν ἐδίδαξες ὅτι πρέπει νὰ πράττῃ τις καλὸν ἀντὶ κακοῦ;

»Εγώ, ἡ Πατρίς, ὦ Σώκρατες, μὲ τοὺς νόμους μου καὶ μὲ τὰς φροντίδας μου σὲ ἐγέννησα, σὲ ἀνέθρεψα, σὲ ἐξεπαίδευσα· εἶσαι ἐπομένως τέκνον μου. Καὶ ὅπως τὸ τέκνον ὀφείλει πρὸ παντὸς νὰ ὑπακούῃ τοὺς γονεῖς του, οὕτω καὶ ὁ πολίτης ὀφείλει τυφλὴν ὑπακοὴν εἰς τοὺς νόμους.

»Εἰπέ μου : Ἐὰν οἱ γονεῖς σου ἢ οἱ διδάσκαλοί σου σὲ κτυπήσουν ἢ ἄλλως πως σὲ κακοποιήσουν, ἔχεις ποτὲ σὺ τὸ δικαίωμα νὰ ἀνταποδώσῃς εἰς αὐτοὺς τὸ ῥάπισμα ἢ ὅ,τι ἄλλο κακὸν σοῦ ἐπροξένησαν; Βεβαίως ὄχι. Καὶ διατὶ λοιπὸν θέλεις νὰ πράξῃς πρὸς ἐμὲ ὅ,τι δὲν θὰ ἔπραττες πρὸς τοὺς γονεῖς σου; Λησμονεῖς ὅτι ἡ Πατρίς εἶναι τιμιωτέρα, σεβαστοτέρα καὶ ὀσιωτέρα καὶ τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς καὶ ὅλων τῶν ἄλλων προγόνων;»

»Τί λοιπὸν νὰ ἀπαντήσω εἰς ὅλα αὐτά, Κρίτων; Οἱ νόμοι τῆς Πατρίδος μου μὲ κατεδίκασαν εἰς θάνατον· ἐνόμισαν ὅτι τοῦτο εἶναι δίκαιον. Πρέπει νὰ ὑπακούσω ἢ ὄχι;»

Εἰς τὰς ἀληθείας ταύτας ὁ Κρίτων οὐδὲν ἡδυνήθη νὰ ἀντεῖπῃ καὶ ὡμολόγησεν ὅτι πᾶς ἔντιμος πολίτης ὀφείλει τυφλὴν ὑπακοὴν εἰς τοὺς νόμους.

Ὁ σεβασμὸς γέρον ἀπέθανε μετὰ δύο ἡμέρας. Ὅτε ἔφερεν εἰς τὰ χεῖλη του τὸ ποτήριον μὲ τὸ κώνειον, ὁ ἀγαπητὸς Κρίτων τὸν ἠρώτησεν :

— «Ἐχεις, διδάσκαλε, καμμίαν παραγγελίαν νὰ μοῦ δώσῃς;»

— «Σοῦ παραγγέλλω νὰ εἶσαι ἐνάρετος, ν' ἀγαπᾷς τὴν πατρίδα σου καὶ νὰ ὑπακούῃς ἄνευ προφάσεων εἰς τὰς διαταγὰς τῶν νόμων».

Ἐπειτα ἔπια τὸ κώνειον, χωρὶς τὰ χεῖλη του νὰ ἐκφράσουν τὸ ἐλάχιστον παράπονον.

96. Πατὴρ καὶ ἐλευθερία.

1. Ὑπάρχουσι δυστυχῶς ἄνθρωποι χωρὶς νοῦν καὶ χωρὶς καρδίαν, οἱ ὅποιοι προφέρουσιν ἀσεβῶς τὸ ἱερὸν ὄνομα τῆς πατρίδος καὶ τῆς ἐλευθερίας.

— «Πατὴρ καὶ ἐλευθερία, λέγουσιν οἱ ψυχροὶ αὐτοὶ ἄνθρωποι, εἶναι ἀπλᾶ ὀνόματα ἄνευ σημασίας, εἶναι εὐηχοί λέξεις, αἱ ὅποιαι μόνον εἰς τοὺς ἀπλουστέρους προξενοῦσιν ἐντύπωσιν. Ὅπου ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ ζήσῃ εὐτυχῆς, προσθέτουσιν, ἐκεῖ εἶναι ἡ πατὴρ τοῦ ὅπου ὁ ἄνθρωπος εὐρίσκει τὸ συμφέρον του, ἐκεῖ εὐρίσκει συγχρόνως καὶ τὴν ἐλευθερίαν του».

Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ δὲν αἰσθάνονται καμμίαν ἀγάπην.

Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ὁμοιάζουσι πρὸς τὰ ζῶα, τὰ ὅποια μόνον διὰ τὴν κοιλίαν των φροντίζουσιν, ἄλλας δὲ φροντίδας ὑψηλοτέρας καὶ ἐπιθυμίας εὐγενεστέρας δὲν ἔχουσιν. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ βόσκουσιν, ὥς τὰ κτήνη, τὴν καθημερινὴν αὐτῶν τροφήν καὶ θεωροῦσιν ὥς πραγματικὸν ἀγαθὸν μόνον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον παρέχει εἰς αὐτοὺς τέρεψιν. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ εἶναι κατώτεροι ἀπὸ πολλὰ εὐγενῆ ζῶα, τὰ ὅποια αἰσθάνονται τὴν πρὸς τὴν πατρίδα των ἀγάπην καὶ δὲν δύνανται νὰ ζήσωσιν ὅταν χάσῃ τὴν ἐλευθερίαν των.

Μὴ πλανᾶσαι! ἔχεις, ὦ ἄνθρωπε, πατρίδα, μίαν ἡμέραν ἱεράν, εἰς τὴν ὁποίαν πρέπει πάντοτε νὰ ἀναφέρονται οἱ πόθοι καὶ νὰ στρέφονται οἱ στοχασμοί σου!

Ὅπου κατὰ πρῶτον εἶδες τὸ φῶς τοῦ ἡλίου, ὅπου

κατὰ πρῶτον οἱ ἀστέρες τοῦ οὐρανοῦ σὲ ἐφώτισαν καὶ οἱ κεραυνοὶ σοῦ ἀπεκάλυψαν τὴν παντοδυναμίαν τοῦ Θεοῦ καὶ αἱ καταιγίδες ἐνέπλησαν τὴν ψυχὴν σου θείας φρίκης, ἐκεῖ εἶναι ἡ ἀγάπη σου, ἐκεῖ εἶναι ἡ πατρίς σου!

“Οπου ὀφθαλμὸς ἀνθρώπου ἠγρύπνησεν ἐπὶ τοῦ λίκνου σου, ὅπου ἡ μήτηρ σου σὲ ἔφερεν ἐπὶ τῶν γονάτων καὶ σοῦ ἐπεδαψίλευσε τὰς θωπείας καὶ ἐσταύρωσε τὰς μικρὰς χεῖράς σου καὶ σὲ ἔμαθε νὰ προσφέρῃς τὸ ὄνομα τοῦ Πλάστου σου, ὅπου ὁ πατήρ σου εἰργάσθη διὰ τὴν εὐημερίαν σου καὶ προσεπάθησε νὰ ἐμφυτεύσῃ εἰς τὴν καρδίαν σου τὸν σπόρον τῆς ἠθικῆς καὶ τοῦ χριστιανισμοῦ, ἐκεῖ εἶναι ἡ ἀγάπη σου, ἐκεῖ εἶναι ἡ πατρίς σου!

“Οπου ὑπάρχουσιν οἱ τάφοι τῶν τρυφερῶν γονέων σου καὶ τῶν προπατόρων σου καὶ τῶν ἀδελφῶν σου καὶ ἐν γένει τῶν προσώπων ἐκείνων, τὰ ὅποια σὲ ἠγάπησαν καὶ τὰ ὅποια ἠγάπας, ἐκεῖ εἶναι ἡ πατρίς σου, ἐκεῖ πρέπει νὰ εἶναι ἡ ἀγάπη σου!

Καὶ ἂν ἡ χώρα αὕτη ἀποτελῇται ἀπὸ ξηρὸς βράχους ἄνευ οὐδεμιᾶς φυτείας καὶ ἐὰν αὕτη εἶναι ἔρημὸς τις νῆσος καὶ ἐὰν κατοικῇ ἐν αὐτῇ ἡ πενία καὶ ἡ δυστυχία, σὺ ὀφείλεις νὰ ἀγαπᾷς καθ’ ὅλον τὸν βίον σου τὴν πτωχὴν ταύτην, ἀλλὰ διὰ σὲ ἱερὰν γῆν, ὀφείλεις νὰ μὴ λησμονήσῃς αὐτὴν ποτέ, ἀλλ’ ὅπουδῆποτε καὶ ἂν εὕρισκεσαι, νὰ διατηρῇς πάντοτε εἰς τὴν μνήμην σου.

Καὶ ἡ ἐλευθερία δὲν εἶναι ἀπλοῦν ὄνειρον οὐδὲ φαντασιοπληξία, ἀλλ’ εἰς αὐτὴν στηρίζεται τὸ ψυχικόν σου σθένος, τὸ ἀνδρικόν σου φρόνημα, ἡ ὑπερηφάνεια καὶ ἡ πεποιθήσις ὅτι ἔχεις οὐρανίαν τὴν καταγωγὴν.

Ἡ ἐλευθερία εὕρσκεται ἐκεῖ, ὅπου δύνασαι νὰ ζήσῃς, ὅπως ἡ γενναία καρδιά σου ἐπιθυμεῖ. “Οπου σοῦ ἐπιτρέπεται νὰ ζῇς κατὰ τὰ ἥθη, τὰ ἔθιμα καὶ τοὺς νόμους τῶν πατέρων σου καὶ νὰ λατρεύῃς τὸν Θεὸν καθ’ ὃν

τρόπον οὗτοι ἐλάτρευνον αὐτόν· ὅπου χαροποιεῖ καὶ σὲ
ὅ,τι ἐχαροποιεῖ ἐκείνους· ὅπου ξένος τύραννος δὲν κάθη-
ται ἐπὶ τοῦ τραχήλου σου, οὐδὲ σὲ ὀδηγεῖ διὰ τῆς
ῥάβδου του, ὅπως οἱ ποιμένες ὀδηγοῦσι τὰ κτήνη των.

Ἡ πατρις καὶ ἡ ἐλευθερία εἶναι τὰ ἀγιώτατα τῶν
ἐπὶ τῆς γῆς ἀγαθῶν.

97. Ὕμνος εἰς τὴν Ἐλευθερίαν.

Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν κόψι
τοῦ σπαθιοῦ τὴν τρομερή,
σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν ὄψι
ποὺ μὲ βιά μετράει τὴ γῆ.

Ἀπ' τὰ κόκκαλα βγαλμένη
τῶν Ἑλλήνων, τὰ ἱερά,
καὶ σὰν πρῶτα ἀνδρειωμένη,
χαῖρε, ὦ χαῖρε, Ἐλευθεριά!

Ἐκεῖ μέσα ἐκατοικοῦσες
πικραμένη, ἐντροπαλή·
κι' ἓνα στόμα ἐκαρτεροῦσες
«ἔλα πάλι», νὰ σοῦ εἴπῃ.

Ἄργειε νᾶλθῃ ἐκείνη ἡ μέρα
καὶ ἦταν ὅλα σιωπηλά·
γιατὶ τᾶσκιαζε ἡ φοβέρα
καὶ τὰ πλάκωνε ἡ σκλαβιά.

Δυστυχής! Παρηγορία
μόνη σοῦ ἔμενε, νὰ λὲς
περασμένα μεγαλεῖα
καὶ διηγῶντάς τα νὰ κλαῖς.

Καὶ ἀκαρτέρει καὶ ἀκαρτέρει
φιλελεύθερη λαλιά
ἓνα ἐκτύπα τᾶλλο χέρι
ἀπὸ τὴν ἀπελπισιά.

ΙΙΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Σελίς
Προσευχὴ τῶν Παιδίων (ποίημα Α. Βλάχου)	3
Τὸ εἰκόνησμα τῆς Παναγίας (Κατὰ Ι. Δαμβέργην)	4
Φιλοστοργία τῶν πελαργῶν (᾿Αρ. Κουρτίδου)	8
᾿Ο μαθητὴς τοῦ Κλεάνθους (᾿Αρ. Κουρτίδου)	10
Τὸ ὀρφανὸ (ποίημα)	13
Πῶς ἡ ὀρφανὴ Εὐφροσύνη περιποιεῖται τοὺς ἰδικούς της	14
Κροῖσος καὶ Σόλων	16
Πῶς τιμωρεῖται ὁ Φαέθων διὰ τὴν ἀλαζονείαν του (᾿Αρ. Κουρτίδου)	18
Ἡ ἐλεημοσύνη τῆς τυφλῆς (κατὰ Α. Μελᾶν)	22
Προτροπὴ πρὸς ἐλεημοσόνην (ποίημα Ἀχιλ. Παράσχου)	24
Μία δηλητηρίασις ἀπὸ μύκητας	24
Οἱ πρῶτοι ἀεροπόροι (᾿Αρ. Κουρτίδου)	25
Τί παθαίνει ὁ σκαιὸς καὶ βλάσφημος Εὐάγγελος	30
Φιλήμων καὶ Βαῦκις (Κατὰ Α. Κουρτίδην)	32
Οἱ δύο πτωχοὶ (ποίημα)	36
Ἡ μεγαλοφροσύνη τοῦ Φωκίανος	37
Ἡ ἐλαία καὶ ἡ ἱστορία της	39
Ποῦ εὐδοκιμεῖ καὶ πῶς καλλιεργεῖται ἡ ἐλαία	41
Πῶς πρέπει νὰ γίνεται ἡ συλλογὴ τοῦ ἐλαιοκάρπου	44
Πῶς παρασκευάζεται τὸ ἔλαιον	46
Ἡ ἐλαία (ποίημα Ι. Πολέμη)	48
Μία δίκη (Κατὰ Α. Καρκαβίτσαν)	48
Δάμων καὶ Φιντίας	52
᾿Ο Σωκράτης περὶ τῆς γεωργίας	54
Πόσων εἰδῶν γὰται ὑπάρχουν	55
Πῶς γίνεται ἡ ἄροσις τῶν ἀγρῶν	56
Πῶς γίνεται ἡ σπορὰ τῶν ἀγρῶν	59
Ἡ σπορὰ (ποίημα Γ. Δροσίνη)	61
Ἡ ἐργασία εἶναι μὴτηρ τῆς εὐτυχίας	61
Ὁ εὐφυὴς δικαστὴς	64

Ἡ τιμία ἀνθοπωλὶς	67
Πῶς διορθώνεται εἰς θυμῶδης ἄνθρωπος	68
Ὁ Θεμιστοκλῆς κρατῶν τὸν θυμὸν τοῦ σώζει τὴν Ἑλ- λάδα	69
Ἡ ναυμαχία τῆς Σαλαμῖνος (ποίημα)	71
Τὸ δῶρον τῆς θείας (Κατὰ Ἀ. Βλάχον-Διασκευή).	72
Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος εἰς Ἀθήνας	79
Ἡ λίμνη Γεννησαρέτ	81
Ὁ Μέγας Βασίλειος	85
Ὁ Ἅγιος Βασίλης (ποίημα Μ. Στασινοπούλου)	88
Ἡ φιλομάθεια τοῦ Κλεάνθους	89
Πόσον μετριόφρων φαίνεται ὁ στρατιώτης Θεοφύ- λακτος	90
Πῶς ἐκινδύνευσεν ὁ Λέων ἐκ τῆς παραφορᾶς τοῦ πα- τρός του	92
Εὐσεβῶν χώρα	95
Προσευχὴ κινδυνευόντων ναυτικῶν	97
Ἡ φουρτούνα (ποίημα Ι. Πολέμη)	100
Βιοτεχνία - Βιομηχανία - Οἰκοτεχνία	101
Πῶς πρέπει νὰ τρέφωμεν τὰς ὄρνιθας	103
Ὁ Βόσπορος καὶ τὸ Βυζάντιον (Ἀδ. Ἀδαμαντίου).	107
Ὁ Ναὸς τῆς Ἀγίας Σοφίας	111
Ὁ Ἀκάθιστος Ὑμνος	114
Προσευχὴ πρὸς τὴν Παναγίαν (ποίημα Α. Μαρτζώκη).	117
Ὁ κύρ Σίμος καὶ αἱ λαϊκαὶ τοῦ διδασκαλίου	118
Ἡ Ἀγία Λαύρα	130
Ἡ Σημαία (ποίημα-ᾠσμα)	133
Ἡ πολιορκία τῆς Κωνσταντ/πόλεως ὑπὸ τῶν Ἀράβων	134
Τὸ προσκύνημα τοῦ Βουλγαροκτόνου	139
Πῶς ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος ἔλεετ μίαν πτωχὴν	142
Τὸ Πάσχα τῶν ποιμένων	144
Χριστὸς Ἀνέστη (ποίημα)	146
Ἡ αὐτοθυσία τοῦ Λεμονίδου	147
— Πῶς ἐξευγενίζονται τὰ δένδρα	149
Μία ἐκδρομὴ εἰς τὴν Πίνδον	152
Ἐπιστολὴ χελιδόνος	160

Ἡ ἀνατροφή τῶν πτηνῶν	163
Τὰ πτηνὰ τοῦ δάσους	168
Τὸ δάσος (ποίημα Ἀγ. Βλάχου)	170
Ἡ ἔρημος Σαχάρα	171
Ὁ φοῖνιξ εὐεργέτης τῶν κατοίκων τῆς ἐρήμου	174
Τὰ δένδρα (ποίημα	178
Τὰ λουτρά	179
Ὑδατα ἱαματικά καὶ θερμαὶ πηγαὶ	181
Ἡ λευκὴ πεταλούδα	182
Ἡ ὀκνηρὰ πεταλούδα καὶ ἡ ἐργατικὴ μέλισσα	186
Ἡ μεταξοσκωληκοτροφία	187
Πῶς ὁ Γεώργιος βλέπει ἐν βουστάσιον	191
Οἱ βόες καὶ ἡ γεωργία (ποίημα)	194
Ἡ ἀξία τῆς ὑγείας	195
Ὁ ἱατρευθεὶς ἄρρωστος	197
Τί θέλω καλύτερον	200
Πῶς ἐσώθη μία κωμόπωλις	201
Ἀνωφυλεῖς κώνωπες καὶ ἐλονοσία	206
Πῶς κατεστράφη ἐν χωρίον	207
Εἰς τὰ δάση (ποίημα Γ. Γεννηματᾶ)	212
Οἱ γέρανοι τοῦ Ἰβύκου	212
Ὀλυμπία	217
Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες	220
Οἱ ἀγῶνες (α', β, γ', δ', ε') (ποιήματα)	224
Ὑμνος εἰς τὴν Ὀλυμπίαν	225
Τί βλέπουν δύο ἀδελφοὶ εἰς ἐν μελισσοκομεῖον	226
Ἡ γενναιότης ἐνός μικροῦ Μακεδόνοιο	235
Ἡ ἐλληνικὴ νεότης (ποίημα - ᾄσμα)	241
Ἡ ὠραιότερα ἐνδυμασία	241
Ἡ θάλασσα καὶ τὰ καλὰ τῆς (ποίημα Γ. Δροσίνη)	248
Διατί ὁ Σωκράτης ἀρνεῖται νὰ δραπετεύσῃ ἀπὸ τὴν φυλακὴν	248
Πατρίς καὶ ἐλευθερία	251
Ὑμνος εἰς τὴν ἐλευθερίαν	253

24
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Ἐν Ἀθήναις τῇ 20 Αὐγούστου 1934

Ἀριθ. { πρωτ. 51231, 51232
 διεκτ.

Πρὸς

τοὺς κ. κ. Κωνσταντινόπουλον - Κάργαβον - Δουφεξῆν
συγγραφεῖς.

Ἀνακοινοῦμεν ὑμῖν ὅτι διὰ ταῦταριθμοῦ ὑπουργικῆς ἀποφάσεως, στηριζομένης δὲ εἰς τὸ ἄρθρ. 4 τοῦ νόμου 5911 καὶ τὴν ἀπόφασιν τῆς οἰκείας κριτικῆς ἐπιτροπῆς, τὴν περιλαμβανομένην εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. 1ην πράξιν αὐτῆς, ἐνεκρίθη ὡς διδακτικὸν βιβλίον πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῆς Ε'. τάξεως τῶν δημοτικῶν σχολείων τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον «Ὁ δρόμος τῆς ζωῆς» βιβλίον σας διὰ μίαν τετραετίαν ἀρχομένην ἀπὸ τῆς 15ης Σεπτεμβρίου 1934 ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ συμμορφωθῆτε ἐπακριβῶς πρὸς τὰς ὑποδείξεις τῆς ἀρμοδίας κριτικῆς ἐπιτροπῆς.

Ἐντολῇ τοῦ Ὑπουργοῦ

Ὁ Τμηματάρχης

Ν. ΣΜΥΡΝΗΣ

Ἀριθ. ἀδείας κυκλοφ.	56.727	Τιμὴ ἀδέτου	20.60
	18-9-34	» Δεδεμ.	24.60

Ἀρθρον 6 τοῦ II. Διατάγματος τῆς 12 Φεβρουαρίου 1934

Τὰ διδακτικὰ βιβλία τὰ πωλούμενα μακρὰν τοῦ τόπου τῆς ἐκδόσεώς των ἐπιτρέπεται νὰ πωλῶνται ἐπὶ τιμῇ ἀνωτέρα κατὰ 15 % τῆς ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ παρόντος Δ/τος κανονισθείσης ἄνευ βιβλιοσήμου τιμῆς πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς δαπάνης συσκευῆς καὶ τῶν ταχυδρομικῶν τελῶν ὑπὸ τὸν ὅρον ὅπως ἐπὶ τῆς τελευταίας σελίδος τοῦ ἐξωφύλλου ἐκτυποῦται τὸ παρὸν ἄρθρον.

